

36 Forskning och statistik

36.1 Hantering av uppgifter om forskningspersoner i forskningen

36.1.1 Lagen om etikprövning av forskning som avser människor

Tillämpningsområde

Lagen (2003:460) om etikprövning av forskning som avser människor, etikprövningslagen, är tillämplig på forskning som innefattar behandling av känsliga personuppgifter enligt 13 § PuL (3 §) i de fall forskningspersonen inte har lämnat sitt uttryckliga samtycke till behandlingen (jfr 15 § PuL). Detsamma gäller forskning där behandling sker av personuppgifter som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövanden enligt 21 § PuL.

Lagen är också tillämplig på forskning som innebär ett fysiskt ingrepp på en forskningsperson eller utförs enligt en metod som syftar till att påverka forskningspersonen fysiskt eller psykiskt (4 §). Även forskning som avser studier på biologiskt material som har tagits från en levande människa och kan härledas till denna människa omfattas. Därutöver är lagen tillämplig på forskning som avser avlidna personer i vissa fall, nämligen då den innebär ett fysiskt ingrepp på en avliden människa eller avser studier på biologiskt material som har tagits för medicinskt ändamål från en avliden människa och kan härledas till denna människa.

Krav på godkännande

Den forskning som avses i lagen får utföras bara om den har godkänts vid etikprövning (6 §). Ett godkännande får förenas med villkor. Forskningen får endast innefatta behandling av känsliga

personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser m.m. om behandlingen har godkänts vid etikprövningen.

I förarbetena (prop. 2002/03:50 s. 87 f.) anfördes att flera skäl talade för att det behövdes en rättslig reglering av etikprövning av de slag av forskning som lagen omfattar. Skyddet för försökspersonerna var enligt regeringen centralt. Det var befogat att allmänheten gavs insyn i och inflytande över den forskningsetiska verksamheten, eftersom det finns ett allmänintresse av att människovärdet skyddas, att människors integritet värnas och att forskningen är godtagbar ur etisk synvinkel. Regeringen ansåg att en rättslig reglering som garanterar att företrädare för allmänheten ges möjlighet att delta i etikprövningen torde långsiktigt stärka allmänhetens förtroende för forskningen.

Ett annat skäl till en rättslig reglering var att värna både forskarnas och forskningspersonernas rättssäkerhet. Regeringen påpekade att de medicinska forskningskommittéernas arbete sedan lång tid hade haft karaktär av myndighetsutövning och numera hade de även sådana uppgifter enligt lag (t.ex. 19 § PuL). Sådan verksamhet borde ha författningsmässigt stöd. Avsaknaden av en reglering på detta område innebar enligt regeringen dels att de nuvarande kommittéernas organisation, arbetsätt och beslutfattande var mindre enhetligt och förutsebart för bl.a. forskare och forskningspersoner, dels att viss icke-medicinsk forskning, där fråga uppkommer om skydd för människor som deltar, inte blir föremål för etisk granskning annat än i samband med vissa finansieringsbeslut.

Regeringen framhöll att skyddet för människor som deltar i medicinsk forskning också hade aktualiserats genom Sveriges undertecknande av Europarådets konvention om mänskliga rättigheter och biomedicin (DIR/JUR [96] 14). För att Sverige skulle kunna ratificera konventionen, som uppställer vissa krav på hur etikprövning av medicinsk forskning skall gå till och hur forskningen skall bedrivas, krävdes en rättslig reglering av den forskningsetiska granskningen. Svensk lagstiftning behövde också anpassas till EG-direktivet om tillämpning av god klinisk sed vid kliniska prövningar av läkemedel avsedda för människor (2001/20/EG).

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får föreskriva om undantag från kravet på godkännande vid etikprövning för forskning eller av behandling av personuppgifter, där det står klart att forskningen inte innebär någon beaktansvärd risk

för enskilds hälsa eller säkerhet eller för intrång i enskilds personliga integritet (40 §).

I förarbetena sades att bestämmelsen torde bli aktuell främst för forskning inom sådana vetenskapliga områden där någon etikgranskning dittills inte hade skett (a. prop. s. 208).

I 12 § förordningen (2003:615) om etikprövning av forskning som avser människor sägs att Vetenskapsrådet får föreskriva om undantag från kravet på godkännande i de ovan angivna fallen.

Utgångspunkter vid etikprövningen

I etiksprövningslagen anges vissa allmänna utgångspunkter som skall gälla för prövningen. För det första får forskning bara godkännas om den kan utföras med respekt för människovärdet (7 §).

Vidare skall mänskliga rättigheter och grundläggande friheter alltid beaktas samtidigt som hänsyn skall tas till intresset av att ny kunskap kan utvecklas genom forskning. Människors välfärd skall ges företräde framför samhällets och vetenskapens behov (8 §). I förarbetena anförs att denna prövning bör ske mot bakgrund av mer allmänna överväganden om att grundläggande fri- och rättigheter skall iakttas i samband med forskning (a. prop. s. 98 f.). Vid etikprövningen bör man se längre än till de direkta riskerna för de medverkande. Som exempel nämns genetisk forskning som kan ha påverkan på kommande generationer.

Forskning får bara godkännas om de risker som den kan medföra för forskningspersonernas hälsa, säkerhet och personliga integritet uppvägs av dess vetenskapliga värde (9 §). Denna regel om avvägning innebär alltså att forskningspersonen *får* utsättas för vissa risker beträffande hälsa, säkerhet och personliga integritet, men att dessa måste stå i proportion till det vetenskapliga syftet. I förarbetena framhölls att det ligger i sakens natur att riskerna i normalfallet måste vara begränsade och att sökanden måste visa att värdet av forskningen verkligen är så högt att det väger tyngre än intresset av att forskningspersonerna skyddas mot risker (a. prop. s. 198).

Om det förväntade resultatet kan uppnås på ett annat sätt som innebär mindre risker för forskningspersoners hälsa, säkerhet och personliga integritet, får forskningen inte godkännas (10 §). Behandling av uppgifter som avses i 3 §, dvs. av känsliga person-

uppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser m.m., får godkännas bara om den är nödvändig för att forskningen skall kunna utföras.

Lagen uppställer också ett krav på att forskningen skall utföras av eller under överinseende av en forskare som har den vetenskapliga kompetens som behövs (11 §).

Tillåtelse att lämna ut personuppgifter för forskning

Enligt 12 § får personuppgifter lämnas ut för att användas i forskning, om inte något annat följer av regler om sekretess och tystnadsplikt.

En bestämmelse med ett liknande innehåll fanns tidigare i 19 § PuL, där förutsättningarna för att utan den registrerades samtycke behandla känsliga personuppgifter för forskningsändamål då reglerades. I förarbetena (a. prop. s. 197) sägs att 12 § etikprövningslagen skall läsas mot bakgrund av 24 § första och andra styckena PuL. Där framgår att om personuppgifter samlats in från någon annan källa än den registrerade, skall den personuppgiftsansvarige självmant lämna den registrerade information om behandlingen av uppgifterna när de registreras. Sådan information behöver dock inte lämnas, om det finns bestämmelser om registrerandet eller utlämnandet av personuppgifterna i en lag eller någon annan författning. Bestämmelsen i 12 § syftar till att vara just en sådan bestämmelse om utlämnande av personuppgifter för användning i forskning. Regeringen anför att den för med sig att forskaren som i enlighet med bestämmelsen hämtar in personuppgifter från något annat håll än den registrerade inte automatiskt behöver informera den registrerade om sin behandling. Däremot kan etikprövningsnämnden ställa upp som villkor att information ändå skall lämnas.

Information och samtycke

Vid forskning som avses i 4 § 1 – 3 gäller lagens bestämmelser om information eller samtycke (13 §). Härvid omfattas alltså forskning som innebär ett fysiskt ingrepp på en forskningsperson eller som utförs enligt en metod som syftar till att påverka forskningspersonen fysiskt eller psykiskt. Detsamma gäller forskning som avser studier på biologiskt material som har tagits från en levande

människa och kan härledas till denna människa. Om det finns särskilda bestämmelser om information och samtycke vid forskning av nu nämnt slag, gäller dock dessa. Sådana bestämmelser finns t.ex. i läkemedelslagen (1992:859) avseende kliniska prövningar på människor och i lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m.

Beträffande forskning på avlidna personer enligt 4 § 4 och 5 gäller i stället bestämmelserna om information och samtycke i lagen (1995:831) om transplantation m.m. och lagen (1995:832) om obduktion m.m.

Bestämmelsen i 13 § med särskilda bestämmelser om information och samtycke gäller alltså inte för forskning som avses i 3 §, dvs. som innefattar behandling av känsliga personuppgifter enligt 13 § PuL eller lagöverträdelser m.m. enligt 21 § samma lag. I dessa fall gäller enbart personuppgiftslagens bestämmelser om information och samtycke.

I 14 § finns bestämmelser som innebär att en etikprövning av forskning som avser de fall som avses i 4 § skall innehålla en förhandsgranskning av hur forskaren har tänkt lämna information, vilken information som kommer att lämnas, och hur samtycke kommer att hämtas in. Forskningen får godkännas bara om det kan förutsättas att bestämmelser om information och samtycke kommer att följas.

Lagens krav på information (16 §) innebär att forskningspersonen skall informeras om den övergripande planen för forskningen, syftet med forskningen, de metoder som kommer att användas, de följder och risker som forskningen kan medföra, vem som är forskningshuvudman, att deltagande i forskningen är frivilligt och forskningspersonens rätt att när som helst avbryta sin medverkan.

Av 17 § framgår att forskningen får utföras endast om forskningspersonen har samtyckt till den forskning som avser henne eller honom. Samtycket skall ha föregåtts av att forskningspersonen har fått den information som föreskrivs i 16 §. Vidare skall samtycket vara frivilligt, uttryckligt och preciserat till viss forskning. Det skall också dokumenteras.

Särskilda regler gäller ifråga om samtycke av forskningspersoner som är under 18 år (18 §). Om forskningspersonen är 15 år och inser vad forskningen innebär för honom eller henne, gäller reglerna om information och samtycke i förhållande till honom eller henne själv.

I andra fall när forskningspersonen inte har fyllt 18 år skall vårdnadshavaren informeras och samtycka till forskningen. Trots vårdnadshavarens samtycke får forskningen inte utföras om en forskningsperson som är under 15 år inser vad den innebär för hans eller hennes del och motsätter sig att den utförs.

Ett samtycke får när som helst tas tillbaka med omedelbar verkan (19 §). De data som har hämtats in dessförinnan får dock användas i forskningen.

Forskning utan samtycke

Förutom när det gäller forskning som innefattar behandling av känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelser m.m., medger lagen att forskning även i vissa andra fall utförs utan samtycke från forskningspersonerna. De fall som avses är då sjukdom, psykisk störning, försvagat hälsotillstånd eller något annat liknande förhållande hos forskningspersonen hindrar att hans eller hennes mening inhämtas (20 §).

I stället krävs att forskningen kan förväntas ge en kunskap som inte är möjlig att få genom forskning med samtycke (21 §). Forskningen skall också kunna förväntas leda till direkt nytta för forskningspersonen. Det sistnämnda kravet behöver dock inte vara uppfyllt om syftet är att bidra till ett resultat som kan vara till nytta för forskningspersonen eller någon annan som lider samma eller liknande sjukdom eller störning, och forskningen innebär en obetydlig risk för skada och ett obetydligt obehag för forskningspersonen.

En forskningsperson som avses i 20 § skall så långt som möjligt informeras personligen om forskningen (22 §). Samråd skall ske med forskningspersonens närmaste anhöriga. Samråd skall också ske med god man eller förvaltare enligt 11 kap. föräldrabalken, om frågan ingår i dennes uppdrag. Forskningen får inte utföras om forskningspersonen i någon form ger uttryck för att inte vilja delta eller om någon av dem som samråd har skett med motsätter sig utförandet.

I förarbetena anförde regeringen (a. prop. s. 41) att en god man eller förvaltare knappast torde ha möjlighet i dag att lämna ett rättsligt bindande samtycke till deltagande i forskning för forskningspersonens räkning. Anhöriga har inte heller någon rätt att lämna samtycke för en sjuk persons räkning. Regeringen

konstaterade att det saknas klara bestämmelser i svensk rätt om legala ställföreträdare för personer som på grund av sjukdom, psykisk störning eller liknande inte själva förmår ge samtycke till åtgärder vare sig inom hälso- och sjukvård eller forskning.

I Europarådets konvention om mänskliga rättigheter och biomedicin anges att särskilda skyddsbestämmelser skall gälla för vuxna som inte kan lämna samtycke till forskning. I de fall en vuxen enligt lag saknar förmåga att samtycka på grund av psykiskt handikapp, sjukdom eller liknande orsak, får forskningen bara företas med bemyndigande av hans eller hennes ställföreträdare eller av en myndighet eller en person eller instans som lagen föreskriver. Regeringen anförde att det kan ifrågasättas om svensk rätt lever upp till kraven i konventionen, eftersom det saknas klara bestämmelser om legala ställföreträdare. En ratifikation av konventionen förutsätter sannolikt en ändring av svensk lag.

Regeringen konstaterade att frågan om legala ställföreträdare för personer som inte kan ge sitt samtycke skulle tas upp inom ramen för utredningen om förmyndare, gode män och förvaltare. Emellertid framhöll regeringen att det finns ett behov av att utföra forskning också på personer som kan ha svårt att lämna ett s.k. informerat samtycke till forskning. I avvaktan på tydliga bestämmelser om legala ställföreträdare borde enligt regeringen viss forskning få utföras även om forskningspersonen inte kunde lämna samtycke. Detta mot bakgrund av det starka intresse av forskningen som kan finnas i vissa fall.

I författningskommentaren anfördes vidare att det ligger i sakens natur att bestämmelserna i 20–22 §§ genom sin undantagskaraktär skall tillämpas restriktivt (a. prop. s. 202).

Tillsyn

Den centrala nämnden har tillsyn över efterlevnaden av etikprövningslagen och föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen (34 §). Detta gäller dock inte i den mån tillsynen faller inom någon annan myndighets ansvarsområde.

Nämnden har rätt att få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen samt få tillträde till de lokaler som används vid forskningen (35 §). Forskningshuvudmannen skall på begäran ge nämnden den hjälp som behövs för att tillsynen skall kunna utföras. Nämnden får meddela de förelägganden och förbud som

behövs för att lagen och föreskrifter som meddelats med stöd av denna skall följas. Detta gäller också när upplysningar eller handlingar inte lämnas eller när tillträde eller hjälp vägras. Ett föreläggande eller förbud får förenas med vite. Ett föreläggande eller förbud kan även riktas mot staten som forskningshuvudman.

Straff

Den som uppsåtligen bryter mot 6 § första stycket etikprövningslagen, dvs. utför sådan forskning som avses i lagen utan godkännande, eller bryter mot ett villkor som meddelats i samband med ett godkännande, döms till böter eller fängelse i högst sex månader (38 §). I ringa fall döms inte till ansvar.

Om gärningen är belagd med straff enligt en bestämmelse i någon annan författning, skall inte dömas till ansvar enligt etikprövningslagen.

36.1.2 Personuppgiftslagens bestämmelser

Som framgått ovan krävs godkännande enligt etikprövningslagen för att viss forskning som är särskilt känslig ur integritetssynpunkt skall vara tillåten. Lagen reglerar alltså huruvida denna forskningen är tillåten eller inte samt vilka krav som skall ställas på information och samtycke. Om forskningen innebär att personuppgifter behandlas på ett sådant sätt som avses i personuppgiftslagen gäller också den lagens regler om t.ex. IT-säkerhet och överföring av personuppgifter till tredje land.

Annan forskning som inte kräver godkännande enligt etikprövningslagen, är däremot ”fri”. Om den innefattar sådan behandling som avses i personuppgiftslagen är dock forskningshuvudmannen skyldig att följa lagens regler och därvid att underkasta sig Datainspektionens tillsyn. Den forskning som här kan komma i fråga rör således uppgifter som *inte* är känsliga i personuppgiftslagens mening (jfr 13 §). Den kan emellertid också röra uppgifter som är känsliga, om forskningshuvudmannen har inhämtat forskningspersonernas samtycke till behandlingen enligt 15 § PuL.

I personuppgiftslagen finns inga särskilda regler som tar sikte på forskning (förutom att det i 19 § sägs att känsliga personuppgifter

får behandlas för forskningsändamål om behandlingen har godkänts enligt etikprövningslagen). Sålunda gäller exempelvis de grundläggande kraven på nödvändighet och att uppgifter inte får behandlas för något annat ändamål än det som uppgifterna samlades in för (se vidare kapitel 4).

Som framgått ovan måste forskning som avser behandling av uppgifter om lagöverträdelse m.m. enligt 21 § PuL godkännas enligt etikprövningslagen. Till skillnad från vad som gäller i fråga om känsliga personuppgifter, tillåter inte personuppgiftslagen att uppgifter om lagöverträdelse m.m. behandlas med stöd av samtycke. Sådan behandling är enbart tillåten om den utförs av en myndighet eller om regeringen eller Datainspektionen har lämnat sitt tillstånd. Det är oklart vad godkännandet enligt etikprövningslagen innebär i detta sammanhang. Skall kraven i Personuppgiftslagen på vem som får behandla denna typ av uppgifter också vara uppfyllda? Frågan synes inte ha behandlats i förarbetena (jfr a. prop. s. 102 f. och 193). Lagtexten i 3 § etikprövningslagen ger intryck av att sådan behandling kan ske efter samtycke från den registrerade, men någon sådan möjlighet finns alltså inte enligt personuppgiftslagen.

36.1.3 Disciplinpåföljd enligt lagen om yrkesverksamhet inom hälso- och sjukvården

Enligt 5 kap. 2 § lagen om yrkesverksamhet inom hälso- och sjukvården gäller bestämmelserna i 3–5 §§ om disciplinpåföljd, förutom yrkesutövning inom hälso- och sjukvården som har betydelse för patientsäkerheten, också klinisk forskning på människor.

36.1.4 Sekretess och tystnadsplikt

Sekretess

Sekretesslagen med den tillhörande sekretessförordningen (1980:657) innehåller bestämmelser som innebär ett skydd för uppgifter om enskilda personliga förhållanden i viss forskningsrelaterad verksamhet som bedrivs hos olika myndigheter, t.ex. den forskning som bedrivs hos universitet och högskolor. Däremot finns inga bestämmelser som generellt reglerar förutsättningarna

för att lämna ut uppgifter från den forskningsrelaterade verksamheten.

Ett visst minimiskydd för enskildas integritet gäller dock hos alla myndigheter fr.o.m. den 1 oktober 2006. De uppgifter som skyddas med stöd av de nya bestämmelserna är bl.a. uppgifter om enskilds hälsa och sexualliv (7 kap. 1 § SekrL). Sekretess gäller om det måste antas att den enskilde eller någon närstående till denne kommer att lida betydande men om uppgiften röjs. Sekretessen gäller inte om någon annan sekretessbestämmelse som ger ett starkare skydd för uppgiften är tillämplig hos myndigheten. Även bestämmelser i sekretesslagen som innebär att uppgifter får lämnas till en annan myndighet eller till en enskild gäller före den nya sekretessbestämmelsen.

I 13 kap. 3 § SekrL finns en bestämmelse som reglerar s.k. *sekundär* sekretess i forskningen. Om en myndighet i sin forskningsverksamhet får en uppgift från någon annan myndighet och uppgiften är sekretessbelagd där, gäller sekretessen också hos den mottagande myndigheten. Om exempelvis uppgifter från hälso- och sjukvården överlämnas till en annan myndighet för dess forskningsverksamhet, gäller alltså den starka hälso- och sjukvårdssekretessen även i forskningen.

I de fall det finns en *primär* sekretessbestämmelse hos den mottagande myndigheten som gäller för de överlämnade uppgifterna, gäller dock denna bestämmelse (13 kap. 6 § SekrL). Detta är fallet oavsett om den primära sekretessbestämmelsen innebär ett svagare skydd än den sekundära sekretessbestämmelsen skulle ha gjort. Ett undantag från denna regel finns, och det avser det nya minimiskyddet i 7 kap. 1 § för uppgifter om enskilds hälsa och sexualliv. Detta skydd har visserligen karaktär av en primär sekretessbestämmelse, men skall inte gälla i en myndighets forskningsverksamhet om en sekundär sekretessbestämmelse medför ett starkare skydd (13 kap. 6 § första stycket andra meningen).

Bestämmelser som innebär en primär sekretess i forskningsverksamhet hos myndigheter till skydd för enskilds personliga förhållanden är emellertid få till antalet. En sådan sekretessbestämmelse finns i fråga om uppgift som hänför sig till psykologisk undersökning vilken utförs för forskningsändamål (7 kap. 13 § SekrL). I detta fall får uppgift inte röjas om det inte står klart att det kan ske utan att den som uppgiften rör eller någon närstående till denne inte lider men. Sekretess gäller alltså med ett omvänt skaderekvisit.

En liknande bestämmelse finns också i 7 kap. 24 § SekrL, där det sägs att sekretess gäller för uppgift i upptagning med dialektologiskt eller etnologiskt innehåll och som har gjorts eller anskaffats för vetenskapligt ändamål. I detta fall gäller sekretess med rakt skaderekvisit, dvs. med presumtion för offentlighet.

Sekretess gäller också enligt 9 kap. 29 § SekrL med omvänt skaderekvisit för uppgift om enskilda personliga förhållanden i myndighets verksamhet som består i etikprovning och tillsyn enligt etikprovninglagen.

En viktig bestämmelse för sekretess i forskningsrelaterad verksamhet är också den s.k. statistiksekretessen i 9 kap. 4 § SekrL. En redogörelse för denna bestämmelse lämnas nedan i avsnitt 36.3.1.

Sammanfattningsvis gäller sekretess i forskningsrelaterad verksamhet hos myndighet till skydd för enskilda personliga förhållanden, om uppgifter för forskningen har samlats in från andra myndigheter där sekretess gäller för uppgifterna. Har uppgifter samlats in från myndigheter där sekretess inte gäller, eller direkt från forskningspersonerna själva, gäller alltid minimiskyddet för uppgifter om hälsa och sexualliv. I övrigt finns skydd för uppgifter som hänför sig till psykologiska undersökningar eller för uppgifter med dialektologiskt eller etnologiskt innehåll. Sekretess gäller också vid tillsyn och provning enligt etikprovninglagen.

I den mån någon sekretessbestämmelse inte är tillämplig på uppgifter i offentligt bedriven forskningsverksamhet, är uppgifterna alltså offentliga.

Tystnadsplikt

Sekretesslagens bestämmelser gäller inte för sådan forskningsverksamhet som bedrivs av enskild. Skydd för enskildas integritet i sådan forskning är beroende av att tystnadsplikt gäller för verksamheten.

Något generellt reglerad tystnadsplikt för uppgifter inom enskilt bedriven forskning, likt den som finns inom hälso- sjukvården enligt bestämmelserna i LYHS, finns dock inte.

För sådan forskning som omfattas av kravet på godkännande enligt etikprovninglagen får villkor ställas upp enligt 6 § nämnda lag. Frågan om i vilka sammanhang ett sådant villkor bör avse tystnadsplikt för uppgifter om forskningspersonerna behandlas inte i förarbetena (jfr a. prop. s. 113 f. och 195 f.). Såvitt framgår innebär

inte heller lagens krav på information och samtycke att frågan om tystnadsplikt skall tas upp i detta sammanhang.

Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets etik-kommitté, vars verksamhet sedan år 2001 ingår i Vetenskapsrådet, har utarbetat etiska regler som använts även inom andra områden, t.ex. Forskningsrådet för arbetsliv och socialvetenskap (FAS). Enligt dessa etikregler kan det grundläggande individskyddskravet konkretiseras i fyra allmänna huvudkrav på forskningen, nämligen informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet.

Konfidentialitetskravet innebär att all personal i forskningsprojekt som använder etiskt känsliga uppgifter om enskilda, identifierbara personer bör underteckna en förbindelse om tystnadsplikt beträffande sådana uppgifter. Alla uppgifter om identifiera personer skall antecknas, lagras och avrapporteras på ett sådant sätt att enskilda människor inte kan identifieras av utomstående. I synnerhet gäller det om uppgifter som kan uppfattas vara etiskt känsliga. Det skall vara praktiskt omöjligt för utomstående att komma åt uppgifterna.

Nyttjandekravet innebär att uppgifter om enskilda, insamlade för forskningsändamål, inte får användas eller utlånas för kommersiellt bruk eller andra icke-vetenskapliga syften. Personuppgifter insamlade för forskningsändamål får inte användas för beslut eller åtgärder som direkt påverkar den enskilde (vård, tvångsintagning etc.) utom efter särskilt medgivande av den berörda.

36.2 Insamling av uppgifter om forskningspersoner

36.2.1 Sekretesslagen

Att det är tillåtet att behandla uppgifter om enskilda personer enligt etikprövningslagen eller enligt personuppgiftslagen innebär inte att gällande sekretessregler bryts och att uppgifterna får lämnas ut till det aktuella forskningsprojektet. Det är således sekretesslagens regler som styr huruvida uppgifter kan lämnas ut från myndigheter till ett sådant projekt.

Sekretesslagen innehåller inte någon bestämmelse som generellt reglerar när uppgifter kan lämnas till forskningsrelaterad verksamhet. Det finns inte heller särskilt många bestämmelser som i särskilda fall tar sikte på utlämnande av uppgifter för forsknings-

ändamål. Exempelvis finns det inte någon sådan bestämmelse för uppgifter inom hälso- och sjukvården, utan här gäller överlag samma stränga sekretess (med ett visst undantag som avser utlämnande till s.k. nationella kvalitetsregister). Frågan om huruvida utlämnande av uppgifter från hälso- och sjukvården till forskningen sker i större utsträckning än vad sekretessreglerna torde medge behandlas i kapitel 17.

Som exempel på sekretessbestämmelser som särskilt tar sikte på utlämnande till forskning kan nämnas 9 kap. 4 § SekrL, som avser utlämnande från statistikverksamhet, t.ex. hos Statistiska centralbyrån eller Socialstyrelsen, för forsknings- eller statistikändamål.

I 14 kap. 3 § SekrL finns den s.k. generalklausulen, som medger att sekretessbelagda uppgifter lämnas till en annan myndighet efter en intresseavvägning. Denna bestämmelse är alltså möjlig att tillämpa vid utlämnande av uppgifter till forskning som bedrivs hos en annan myndighet, men inte till enskilt bedriven forskningsverksamhet.

Enligt 14 kap. 8 § SekrL får regeringen för särskilt fall förordna om undantag från sekretess när det är påkallat av synnerliga skäl. Regeringen har i åtskilliga fall haft att ta ställning till om dispens borde meddelas för forskningsändamål (se Regner m.fl., s. 14:58).

I 14 kap. 9 § SekrL finns regler om förbehåll vid utlämnande av uppgifter som omfattas av sekretess. Om myndigheten finner att sådan risk för skada, men eller annan olägenhet som enligt en sekretessbestämmelse utgör hinder mot att lämna uppgift till enskild, kan undanröjas genom förbehåll som inskränker den enskildes rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den, skall myndigheten uppställa sådant förbehåll när uppgiften lämnas till honom. Detsamma gäller om enskild samtycker till att sekretessbelagd uppgift om denne lämnas ut under förutsättning av sådant förbehåll.

Bestämmelsen om förbehåll i 14 kap. 9 § SekrL gäller alltså bara vid utlämnande till enskild, och inte till en annan myndighet.

36.2.2 Andra regler om utlämnande av uppgifter för forskningsändamål

I de fall sekretesslagen inte hindrar att uppgifter om personer lämnas ut från en myndighet för att användas i ett forskningsprojekt och myndigheten behandlar uppgifterna på ett sådant sätt

som avses i personuppgiftslagen, måste utlämnandet vara förenligt också med bestämmelserna i den lagen. Detsamma gäller i de fall uppgifterna lämnas ut från en enskild som behandlar uppgifter på det sätt som omfattas av personuppgiftslagen.

Av 10 § PuL framgår att uppgifterna kan lämnas ut efter samtycke från den berörda personen. Detsamma gäller även om uppgifterna är känsliga (15 §).

Även om samtycke inte lämnas, kan uppgifterna lämnas ut efter en intresseavvägning (10 § f). Uppgifter kan då lämnas ut om utlämnandet är nödvändigt för att ett ändamål som rör ett berättigat intresse hos tredje man (forskningshuvudmannen) skall kunna tillgodoses och det väger tyngre än den registrerades intresse av skydd mot kränkning av den personliga integriteten. Utlämnande efter en sådan intresseavvägning är dock bara möjlig i fråga om uppgifter som inte är känsliga.

Möjligen kan det vara så att lagstiftaren har tagit ställning till hur den ovan beskrivna intresseavvägning skall göras när det gäller utlämnande av uppgifter om personer för forskningsändamål. I vart fall var det tidigare så, då det i 19 § tredje stycket PuL stadgades att personuppgifter fick lämnas ut för användas i sådan forskning som avsågs i 19 § första och andra styckena, om inte något annat följde av regler om sekretess och tystnadsplikt. Som redovisats ovan har denna bestämmelse nu flyttats till 12 § etikprövningslagen, där det föreskrivs att personuppgifter får lämnas ut för att användas i forskning, om inte något annat följer av regler om sekretess och tystnadsplikt. Enligt sin lydelse innebär regeln att utlämnande av personuppgifter för forskning är generellt tillåtet, både då det gäller personuppgifter, känsliga eller ej, som behandlas på sådant sätt som avses i personuppgiftslagen och uppgifter som hanteras på annat sätt. Som påpekats ovan är dock frågan om bestämmelsen kan uppfattas ha denna generella lydelse, även om den uppenbart har ett sådant syfte. Etikprövningslagen omfattar ju endast en viss sorts särskilt integritetskänslig forskning. Tillämpningsområdet för lagen ger vidare vid handen att lagen endast kan reglera utlämnanden *från* denna forskning, inte *till* den.

36.3 Statistik

36.3.1 Framställning av statistik

Lagen om officiell statistik

I lagen (2001:99) om den officiella statistiken finns regler om vilken sådan statistisk verksamhet som skall bedrivas och hur det skall ske. Vilka myndigheter som ansvarar för denna statistik regleras i den därtill anknyttande förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Bland dessa kan, förutom Statistiska centralbyrån, nämnas Socialstyrelsen, Finansinspektionen och Arbetsmiljöverket. Det finns dock även andra myndigheter som bedriver sådan statistikverksamhet som avses i bestämmelsen. Som exempel kan nämnas Riksbanken (se också Regner m.fl., s. 9:16 f.).

Vissa bestämmelser i lagen gäller också vid framställning av annan statistik hos en statistikansvarig myndighet (1 §).

Vid framställning av statistik gäller personuppgiftslagen i den mån det inte finns avvikande bestämmelser i denna lag (2 §).

Enligt 3 § skall officiell statistik finnas för allmän information, utredningsverksamhet och forskning. Den skall vara objektiv och allmänt tillgänglig.

Den officiella statistiken skall framställas och offentliggöras med beaktande av behovet av skydd för fysiska och juridiska personers intressen (5 §). Beträffande sekretess hänvisas till bestämmelserna i sekretesslagen. När det gäller skydd mot kränkning av enskilds personliga integritet hänvisas till personuppgiftslagen.

Det sägs vidare att uppgifter i den officiella statistiken inte får sammanföras med andra uppgifter i syfte att utröna enskilds integritet (6 §). Detta förbud har förenats men en särskild straffbestämmelse i 26 §, enligt vilken den som bryter mot 6 § skall dömas för brottet *olovlig identifiering* till böter eller fängelse i högst ett år, om gärningen inte är belagd med straff i brottsbalken eller personuppgiftslagen.

Enligt 14 § får en statistikansvarig myndighet behandla personuppgifter, även personnummer, för framställning av statistik om inte annat följer av 15 §. I 15 § sägs att personuppgifter som avses i 13 § (känsliga uppgifter) och 21 § (uppgifter om lagöverträdelser m.m.) får behandlas om det följer av föreskrifter som regeringen meddelar. Sådana föreskrifter har meddelats i bilagan till förordningen om den officiella statistiken.

Om behandling av uppgifter för framställning av statistik är tillåten enligt 14–15 §§, behöver den inte därutöver vara tillåten enligt bestämmelserna i personuppgiftslagen.

När det gäller rättelse och skadestånd i de fall personuppgifter behandlas i strid med denna lag eller föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen tillämpas bestämmelserna i personuppgiftslagen (23 §).

Sekretess

Enligt 9 kap. 4 § SekrL gäller sekretess i sådan verksamhet hos myndighet som avser framställning av statistik för uppgift som avser enskilda personliga förhållanden och som kan hänföras till den enskilde. Detsamma gäller annan jämförbar undersökning som utförs av Riksrevisionen eller, i den utsträckning regeringen föreskriver det, av någon annan myndighet.

I bestämmelsen om statistiksekretess uppställs inte något skaderekvisit, vilket innebär att sekretessen är *absolut*. Detta innebär att uppgifter i princip inte kan lämnas ut.

Den verksamhet som avses i bestämmelsen är sådan som är mer allmänt utredande utan att ha anknytning till något särskilt ärende. Framför allt avses den officiella statistikproduktionen som regleras i lagen om den officiella statistiken.

I 9 kap. 4 § första stycket andra meningen SekrL sägs att sekretessen också gäller annan jämförbar undersökning som utförs av Riksrevisionen eller, i den utsträckning regeringen föreskriver det, av någon annan myndighet.

Med stöd av denna bestämmelse har regeringen i 3 § sekretessförordningen föreskrivit sekretess för uppgifter i ett stort antal utredningar inom både det statliga kommittéväsendet och hos andra myndigheter. Även beträffande vissa forskningsområden har sekretess enligt 9 kap. 4 § föreskrivits. I 3 § punkten 2 sägs sålunda att i miljömedicinska, psykiatriska eller andra medicinska studier vid sjukvårdsinrättningar, utbildningsanstalter och forskningsinrättningar gäller sekretess för enskilda personliga förhållanden. Detsamma gäller enligt punkten 5 för sociologiska, psykologiska eller andra beteendevetenskapliga eller samhällsvetenskapliga studier vid utbildningsanstalter och forskningsinrättningar.

Inom ramen för vissa forskningsprojekt kan alltså den strängare statistiksekretessen gälla för undersökningar som är att jämföra

med framställning av statistik. I en artikel i Förvaltningsrättslig tidskrift gör professor Elisabeth Rynning bedömningen att en inte obetydlig del av den offentligt bedrivna medicinska forskningen omfattas av sekretess enligt 9 kap. 4 § SekrL (FT 2005, s. 459).

Sekretessen enligt 9 kap. 4 § SekrL är emellertid inte helt och hållet absolut, utan utlämnande av uppgifter medges enligt vissa i paragrafen särskilt nämnda undantag. Sålunda sägs att uppgifter får lämnas ut för forsknings- eller statistikändamål, om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den som uppgiften rör eller någon närstående till denne lider skada eller men. Detsamma gäller uppgift, som inte genom namn, annan identitetsbeteckning eller därmed jämförbart förhållande är direkt hänförlig till den enskilde.

Andra regler om behandling av personuppgifter för statistikändamål

Statistik som framställs på ett sådant sätt att det är fråga om behandling av personuppgifter i enlighet med personuppgiftslagen, måste också vara förenlig med bestämmelserna i den lagen. Förutom de generella bestämmelserna om när behandlingen av personuppgifter är tillåten, finns i 19 § andra och tredje styckena PuL särskilda bestämmelser som tar sikte på behandling av känsliga personuppgifter för statistikändamål.

Enligt dessa bestämmelser får känsliga personuppgifter behandlas för statistikändamål, om behandlingen är nödvändig på sätt som sägs i 10 § och om samhällsintresset av det statistikprojekt där behandlingen ingår klart väger över den risk för otillbörligt intrång i enskildas personliga integritet som behandlingen kan innebära (19 § andra stycket PuL). Vidare sägs att om behandlingen har godkänts av en forskningsetisk kommitté, skall förutsättningarna enligt andra stycket anses uppfyllda (19 § tredje stycket).

36.3.2 Utlämnande av uppgifter för statistikändamål

Uppgiftsskyldighet enligt lagen om den officiella statistiken

I 7–11 §§ lagen om den officiella statistiken finns bestämmelser om vilka som är skyldiga att lämna uppgifter till den officiella statistiken och vilka uppgifter skyldigheten omfattar. Uppgiftsskyldigheten omfattar näringsidkare, ägare till fastighet där någon

annan bedriver jordbruk, skogbruk eller trädgårdsodling eller håller djur, sådana stiftelser, ideella föreningar och registrerade trosamfund som inte bedriver näringsverksamhet, samt kommuner och landsting.

Uppgiftsskyldigheten är sådan att den enligt 14 kap. 1 § SekrL skall uppfyllas utan hinder av sekretess.

Andra bestämmelser om utlämnande av uppgifter för statistikändamål

I likhet med vad som gäller i fråga om forskning finns ingen bestämmelse i sekretesslagen som generellt reglerar utlämnande av uppgifter till verksamhet som bedrivs i syfte att framställa statistik. Utlämnande för ett sådant ändamål får alltså prövas enligt de sekretessbestämmelser som gäller för olika myndighetsområden eller för vissa uppgifter. Som redovisats ovan finns dock en särskild bestämmelse i 9 kap. 4 § SekrL som medger att uppgifter som omfattas av den stränga statistiksekretessen lämnas ut för forsknings- eller statistikändamål, om det står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men.

Av 19 § tredje stycket PuL framgår att personuppgifter får lämnas ut för att användas i sådana projekt för statistikändamål som är tillåtna enligt lagen, om inte något annat följer av regler om sekretess eller tystnadsplikt. Bestämmelsen avser både utlämnande av känsliga och andra personuppgifter (prop. 1997/98:44 s. 128). Från myndigheter får alltså offentliga uppgifter lämnas ut för statistikändamål med stöd av denna bestämmelse. Bestämmelsen tillåter också enskilda att lämna ut uppgifter för statistikändamål, oavsett för vilket ändamål de har samlats in.

Bestämmelsen medför vidare att en statistiker som hämtar in uppgifter från någon annan än den registrerade inte automatiskt behöver informera de registrerade om sin behandling.

36.4 Viss särskild reglering av betydelse för integritetsskyddet inom forskning

36.4.1 Lagen om genetisk integritet

Skälen för att införa lagen

Den 1 juni 2006 trädde lagen (2006:351) om genetisk integritet m.m. i kraft. I förarbetena anförde regeringen att genetisk integritet är en del av den personliga integriteten (prop. 2005/06:64 s. 35). Den genetiska integriteten kan sägas vara helheten av en individs eller arts arv som inte får eller bör kränkas. Det är bl.a. den genetiska koden som avgör den biologiska människans särart och identitet.

Som skäl för att införa lagen anförde regeringen (a. prop. s. 49 f.) att den genetiska informationens speciella karaktär medför att den vanliga hälso- och sjukvårdslagstiftningen inte utan vidare är tillräcklig när det gäller genetiska undersökningar av olika slag. Både vid medicinsk behandling och vid medicinsk forskning med anknytning till genetik uppkommer frågor som har anknytning till riskerna för en instrumentalisering av människovärdet och livsbetingelserna. Detta motiverar enligt regeringen att genetisk information i vissa avseenden behandlas på annat sätt än medicinsk information i allmänhet.

Regeringen konstaterade att artikel 8 i Europakonventionen är mycket allmänt hållen och inte ger någon egentlig ledning när det gäller många av de frågor som är aktuella på detta område. Detsamma gällde den europarättsliga doktrin och praxis som utbildats vid artikelns tillämpning. Enligt regeringen borde integritetsskyddet därför vidareutvecklas och preciseras på detta speciella område i överensstämmelse med de grundtankar som artikeln vilar på. Hänsyn skulle härvid främst tas till Europarådets konvention om mänskliga rättigheter och biomedicin.

Till skillnad från den kommittén, vars förslag låg till grund för den nya lagen, ville regeringen inte föreslå en lagstiftning till skydd för den enskildes integritet som skulle avse genetiska undersökningar och genetisk information över huvud taget, utan en begränsning borde göras till sådana undersökningar och information som tas fram inom hälso- och sjukvården och medicinsk forskning. Skälet till detta var enligt regeringen att man står i början av en utveckling på detta område. Det innebar att behovet av lagregler när det gäller genetisk undersökning utanför

hälso- och sjukvården och medicinsk forskning ännu inte kunde överblickas. *Lagrådet* fann i sitt yttrande att det var angeläget att konsekvenserna belystes ytterligare i lagstiftningsärendet av att genetiska undersökningar som utförs vid privata laboratorier faller utanför lagregleringen. Med anledning av detta anförde regeringen att avsaknaden av sådana regler såvitt känt inte dittills hade lett till någon mindre önskvärd utveckling. Teoretiskt skulle visserligen exempelvis arbetsgivare, långgivare eller försäkringsgivare kunna kringgå den föreslagna lagens skyddsbestämmelser genom att i stället vända sig till privata laboratorier. Regeringen anförde att den lagstiftning som finns inom arbetslivet eller som reglerar kreditmarknaden och försäkringsväsendet kunde erbjuda tillräckliga korrektiv mot bakgrund av den lagstiftning som nu föreslogs beträffande genetiska undersökningar inom hälso- och sjukvården. I övrigt skulle det enligt regeringen mest framstå som en spekulatio- n att föreslå en lagstiftning därför att man befarar att genetiska undersökningar skulle kunna användas i skandaliseringssyfte eller dylikt. Framtiden fick därför utvisa om det behövs ett längre gående skydd för den enskildes integritet än vad som nu föreslogs.

Tillämpningsområdet

I 1 kap. 1 § anges att lagen innehåller bestämmelser om begränsningar i användningen av viss bioteknik som utvecklats för medicinska ändamål samt om vissa rättsliga verkningar av sådan användning. Syftet med lagen är att värna den enskilda människans integritet.

Enligt 1 kap. 2 § gäller lagen användning av genetiska undersökningar och genetisk information samt genterapi, genetiska undersökningar vid allmänna hälsoundersökningar, fosterdiagnostik och preimplantatorisk genetisk diagnostik, åtgärder i forsknings- och behandlingssyfte med ägg från människa, insemination och befruktning utanför kroppen. Lagen innehåller också ansvarsbestämmelser för handel med humanbiologiskt material.

Förbud mot villkor i avtal om genetisk undersökning

Av 2 kap. 2 § framgår att det är förbjudet att utan stöd i lag ställa som villkor för ett avtal att den andra parten skall genomgå en genetisk undersökning eller lämna genetisk information om sig själv. Inte heller får någon utan stöd i lag i samband med avtal efterforska eller använda genetisk information om den andre. Ingen får olovligen bereda sig tillgång till genetisk information om någon annan. Vad som nu sagts gäller dock inte på familjerättens område.

Förbud mot genterapi

I 2 kap. 3 och 4 §§ finns bestämmelser om genterapi. Där sägs att försök i forsknings- eller behandlingssyfte som medför genetiska förändringar som kan gå i arv hos människa inte får utföras. Inte heller får behandlingsmetoder som avser att åstadkomma genetiska förändringar som kan i arv hos människa användas. Till detta förbud har också kopplats en straffbestämmelse i 8 kap. 2 §, som innebär att den som bryter mot de nämnda bestämmelserna kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader, om inte gärningen är belagd med strängare straff i brottsbalken.

Däremot innebär lagen att forskning numera är tillåten i syfte att utveckla metoder för att åstadkomma genetiska förändringar som kan gå i arv (a. prop. s. 134 f.). Regeringen anslöt sig till kommitténs mening att det är lämpligare att uppställa förbud mot åtgärder som syftar till att åstadkomma genetiska effekter som går i arv än mot forskning som har till syfte att utveckla metoder som kan leda till detta. Det sistnämnda reglerades enligt regeringen på ett mer ändamålsenligt sätt genom etikprövning av forskning enligt etikprövningslagen.

Tillstånd krävs för genetiska undersökningar i allmän hälsoundersökning

Enligt 3 kap. 1 § får en genetisk undersökning som utgör eller ingår som ett led i en allmän hälsoundersökning utföras endast efter tillstånd av Socialstyrelsen. En sådan undersökning får endast omfatta den som har lämnat ett skriftligt samtycke.

Åtgärder i forsknings- eller behandlingssyfte med ägg från människa

I 5 kap. finns bestämmelser om åtgärder i forsknings- eller behandlingssyfte med ägg från människa. Kapitlet innehåller bl.a. särskilda bestämmelser om information och samtycke. Är det fråga om forskning som omfattas av etikprövningslagen skall dock bestämmelserna i den lagen om information och samtycke tillämpas (5 kap. 2 §).

Ansvarsbestämmelser

I 8 kap. 2–6 §§ finns bestämmelser om straff för den som bryter mot vissa bestämmelser i lagen. Det gäller bl.a. brott mot vissa delar av förbuden i 2 kap. mot att använda genetisk undersökning och information samt mot genterapi och mot vissa av bestämmelserna i 5 kap. om tillåtna åtgärder i forsknings- eller behandlingssyfte med ägg från människa.

Bemyndiganden

Lagen innehåller i 8 kap. 8 § bemyndiganden för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer (Socialstyrelsen) att meddela ytterligare föreskrifter till skydd för liv och hälsa om bl.a. genetiska undersökningar inom hälso- och sjukvården. Regeringen och den myndighet som regeringen bestämmer får också meddela undantag från kravet på tillstånd för sådana undersökningar.

36.4.2 Lagen om biobanker i hälso- och sjukvården m.m.

Skälen för att införa lagen

I lagen (2002:297) om biobanker i hälso- och sjukvården m.m. regleras hur humanbiologiskt material, med respekt för den enskilda människans integritet, skall få samlas in, förvaras och användas för vissa ändamål. Det kan vara frågan om små enheter som DNA-strängar med mänskliga arvsanlag, men också celler, vävnad eller hela organ.

I förarbetena till lagen anförde regeringen (prop. 2001/02:44 s. 20) att ekonomiska och kommersiella aspekter allt mer hade kommit att läggas på biobankerna. Därmed hade frågan om ägande- och dispositionsrätten till materialet aktualiserats. Som en följd av det växande intresset av att få tillgång till materialet i biobankerna hade skyddet för den enskilde människans integritet kommit i fokus. Här kunde nämnas krav på information till provgivaren och samtycke från honom eller henne samt provgivarens närstående för att få använda materialet. Dittills var hanteringen av materialet både hos offentliga och enskilda vårdgivare till stora delar oreglerad. De regler som fanns var enligt regeringen svåra att överblicka och spridda i ett flertal författningar.

Regeringen framhöll vidare att den genetiska diagnostiken användes i de flesta fall för att bekräfta en klinisk misstanke om att en människa har en ärftlig sjukdom (a. prop. s. 29). Resultatet av en sådan analys kan användas för att uttala sig om huruvida släktingar till patienten lider av samma ärftliga sjukdom. Analysens resultat blir därför extra integritetskänslig. I likhet med Socialstyrelsen och remissinstanserna ansåg regeringen att fanns ett behov av att rättsligt reglera biobankerna inom hälso- och sjukvården. Det var också angeläget för att garantera kvaliteten i biobankerna och för att materialet skall kunna göras tillgängligt såväl för vården som för angelägen forskning.

Definition av biobank

Med biobank anses enligt lagen biologiskt material från en eller flera människor som samlas och bevaras tills vidare eller för en bestämd tid och vars ursprung kan härledas till den eller de människor från vilka materialet härrör (1 kap. 2 §).

Tillämpningsområde

Lagen är tillämplig på en biobank som inrättats i Sverige i en vårdgivares hälso- och sjukvårdsverksamhet, oavsett var materialet i biobanken förvaras (1 kap. 3 §). Dessutom omfattas vävnadsprover från en sådan biobank, vilka lämnats ut för att förvaras och användas hos en annan vårdgivare, en enhet för forskning eller diagnostik, en offentlig forskningsinstitution, ett läkemedelsbolag

eller en annan juridisk person och vilka även efter utlämnandet kan härledas till den eller de människor från vilka de härrör.

Även för vävnadsprover som tas och samlas in för transplantationsändamål enligt lagen (1995:831) om transplantation m.m. gäller biobankslagen i tillämpliga delar.

Lagen är inte tillämplig på prover som rutinmässigt tas i vården för analys och som uteslutande är avsedda som underlag för diagnos och löpande vård och behandling av provgivaren och som inte sparas en längre tid.

Tillåtna ändamål

Förutom vård och behandling och andra medicinska ändamål i en vårdgivarens verksamhet får en biobank användas endast för ändamål som avser kvalitetssäkring, utbildning, forskning, klinisk prövning, utvecklingsarbete eller annan därmed jämförlig verksamhet (2 kap. 2 §)

När det gäller forskning och klinisk prövning krävs prövning och godkännande av en nämnd för forskningsetik innan beslut att inrätta biobanken fattas (2 kap. 3 §). Biobanken får i sådant fall inte användas för annat ändamål än som tidigare har beslutats utan att nämnden godkänt detta. Vid prövning och godkännande tillämpas 7–11 § etikprovninglagen.

Ett beslut om att inrätta en biobank, som fattas av vårdgivare eller den till vilken prover har lämnats ut, skall anmälas till Socialstyrelsen (2 kap. 5 §). Socialstyrelsen skall föra ett automatiserat register över biobanker (2 kap. 6 §). Detta register skall användas för tillsyn, i forskningen och för framställning av statistik. Registret får inte innehålla uppgifter om enskilda människor från vilka prov tagits.

Samtycke och information

Vävnadsprov får som huvudregel inte samlas in och bevaras i en biobank utan att provgivaren informerats om avsikten och om det eller de ändamål för vilka biobanken får användas och därefter lämnat sitt samtycke (3 kap. 1 §).

Som undantag från denna princip gäller att vävnadsprover från underårig får tas under förutsättning att vårdnadshavaren informere-

rats om avsikten och om det eller de ändamål för vilka biobanken får användas och därefter lämnat sitt samtycke (3 kap. 2 §). Har den underårige uppnått sådan ålder och mognad att denne själv kan ta ställning till frågan, skall i stället han eller hon informeras och lämna sitt samtycke.

Om vävnadsprover skall användas för ändamål som inte omfattas av tidigare information och samtycke, måste den som samtyckt informeras om och samtycka även till det nya ändamålet (2 kap. 5 §). Är det fråga om forskning eller klinisk prövning skall en forskningsetisk nämnd godkänna det nya ändamålet och därvid ta ställning till vilka krav som skall gälla i fråga om information och samtycke.

Ett samtycke får återkallas när som helst (2 kap. 6 §).

Utlämnande av vävnadsprover ur en biobank

I 4 kap. anges vilken ordning som skall gälla vid utlämnande av vävnadsprover ur en biobank. Ordningen liknar den som gäller vid prövning av rätten att ta del av allmänna handlingar, dock med den skillnaden att det vare sig föreligger någon skyldighet att lämna ut vävnadsprover eller en rättighet att få tillgång till prover. Som huvudregel är det den som är ansvarig för biobanken som prövar en ansökan om att få tillgång till prover (4 kap. 1 §). Ansökan kan också lämnas över till vårdgivaren för prövning. Dennes beslut att inte lämna ut prover kan överprövas av Socialstyrelsen.

Den som genom att få tillgång till vävnadsprover bildar en ny biobank, är skyldig att fatta de nödvändiga beslut i fråga om ändamål m.m. som följer av lagen och att utse en ansvarig för biobanken (4 kap. 2 §). Denne får i sin tur inte lämna proverna vidare.

Särskilda regler gäller också vid utlämnande av vävnadsprover för forskning i ett annat land (4 kap. 3 §). I ett sådant fall krävs att en svensk forskningsinstitution ansöker om detta.

Vävnadsprover som lämnas ut skall som huvudregel vara aidentifierade och kodade (4 kap. 4 §).

Det gäller dock vissa undantag från vad som nu sagts om ordningen vid utlämnande av vävnadsprover. Dessa anges i 4 kap. 5 § och innebär att prover också i ett antal uppräknade fall kan lämnas ut med samtycke från de berörda provgivarna. Exempelvis kan prover i en biobank som är avsedd för vård- och behandlings-

ändamål lämnas ut till en annan vårdgivare inom eller utom landet för utlåtande och analys. Prover i ett forskningsprojekt kan också lämnas ut till en annan enhet för forskning inom eller utom landet. I samtliga de fall då prover får lämnas ut enligt denna paragraf skall de vara kodade, samt återlämnas eller förstöras när de inte längre behövs för det ändamål för vilket de lämnades ut.

I lagen förbjuds vidare överlåtelse eller utlämnande av prover i vinstsyfte (4 kap. 8 §).

Särskilda regler om PKU-biobanken

I 5 kap. finns särskilda bestämmelser som rör den s.k. PKU-biobanken med prover från nyfödda barn. Regeringen bestämmer vilka vårdgivare som får förfoga över denna biobank (5 kap. 1 §). Huvudman för biobanken är Stockholms läns landsting (2 § förordningen [2002:746] om biobanker i hälso- och sjukvården m.m.).

I 5 kap. 2 § anges uttömmande för vilka ändamål PKU-biobanken får användas. Den får användas för att spåra och diagnostisera sjukdomar hos barnen, epidemiologiska undersökningar samt för uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av verksamheten. Även klinisk forskning och utveckling är ett tillåtet ändamål för att använda proverna.

Under tiden den 10 januari 2005 och 30 juni 2006 fick vävnadsprover i PKU-biobanken också användas för identifiering av avlidna vid olyckor eller andra händelser, där ett stort antal människor har avlidit. Denna tillfälligt gällande ändring av lagen hade sin grund i den tsunami som i december 2004 orsakade en stor naturkatastrof i Sydostasien (bet. 2004/05:SoU14).

Den vårdgivare som får ha PKU-biobanken har också rätt att föra ett särskilt register för screening av prover från nyfödda barn för vissa ämnesomsättningsrubbningar, det s.k. PKU-registret (5 kap. 4 §). Registret får endast användas för samma ändamål som biobanken samt för statistik (5 kap. 5 §). I lagen anges uttömmande vilka uppgifter som får föras in i registret (5 kap. 6 §).

PKU-registret omfattas också av reglerna om rätten att ta del av allmänna handlingar i 2 kap. TF. Enligt 7 kap. 42 § SekrL gäller sekretess för uppgifterna i registret med ett omvänt skaderekvisit.

Både lämnandet av vävnadsprover till PKU-biobanken och överlämnandet av uppgifter till registret förutsätter att vårdnadshavaren har informerats om ändamålet och lämnat sitt samtycke (5 kap. 3

och 7 §§). Om dessa förutsättningar föreligger är vårdgivaren skyldig att lämna över prover och uppgifter till biobanken respektive registret.

Frågan om brottsutredande myndigheters tillgång till PKU-biobanken

Socialstyrelsen inledde ett tillsynsarbete under hösten 2003 med anledning av uppgifter i media om att företrädare för PKU-biobanken vid Huddinge universitetssjukhus AB skulle ha lämnat ut ett vävnadsprov (blod) ur biobanken till polisen i samband med utredningen av mordet på utrikesminister Anna Lindh. Utredningen gav vid handen att företrädare för sjukhuset hade tillhandahållit vävnadsprovet för den aktuella personen. Detta hade skett efter att åklagare hade fattat beslut om beslag av provet enligt reglerna om straffprocessuella tvångsmedel i rättegångsbalken.

Socialstyrelsen ansåg att företrädare för sjukhuset hade varit mer tillmötesgående mot polis och åklagare än vad som varit nödvändigt utifrån de legala förutsättningarna för beslag. Sjukhuset kunde dock inte kritiseras för den framförda uppfattningen att ett beslut om beslag enligt rättegångsbalken har företräde framför ändamålsbestämmelserna i biobankslagen. Socialstyrelsen ansåg att den intresseavvägning som stod i fokus i ärendet – kollisionen mellan den personliga integriteten och rättegångsbalkens tvångsmedel i syfte att beivra brott, inte prövats på ett sådant sätt att ett auktoritativt vägledande uttalande kan sägas föreligga. I en skrivelse till Socialdepartementet önskade Socialstyrelsen därför att Socialdepartementet tar initiativ till att se över lagstiftningen i syfte att klargöra rättsläget. Den lösning som Socialstyrelsen i första hand förordade är en ordning som tydligt anger att rättegångsbalkens bestämmelser om tvångsmedel inte har företräde framför biobankslagen.

Frågan om möjligheter att använda PKU-biobanken vid brottsutredningar har också diskuterats i riksdagen. Frågeställningen i detta sammanhang har rört hur ansvarigt statsråd tänker agera för att ge polis och åklagare möjligheter att använda biobanken för brottsutredningar (se t.ex. interpellation 2003/04:195 och skriftlig fråga 2005/06:918). Justitieministern uttalade därvid att risken är stor att förtroendet för forskningen och sjukvården undergrävs om PKU-registret utnyttjas i brottsbekämpningen. Han hänvisade till

de utvidgade möjligheterna att ta DNA-prov och att registrera DNA-profiler samt förslaget om buggning som ett nytt tvångsmedel.

Tillsyn och påföljder m.m.

Lagen innehåller i 6 kap. särskilda bestämmelser om straffpåföljder, skadestånd och tillsyn samt om överklagande och bemyndiganden.

Straffpåföljden för brott mot lagen är i allmänhet böter (6 kap. 1 §).

Vid brott mot lagen skall huvudmannen för biobanken ersätta en enskild provgivare för den skada eller kränkning av den personliga integriteten som ett förfarande med vävnadsprover i strid med lagen har orsakat denne (6 kap. 2 §).

Socialstyrelsen utöver tillsyn över att lagen efterlevs (6 kap. 3 §).

Bemyndiganden

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om tid för bevarande av vävnadsprover i biobankerna, och överlåtelse och nedläggning av biobanker (6 kap. 8 §).

37 Skola och skolhälsovård

Till *utbildningsväsendet* räknas bl.a. grundskola, gymnasieskola, högskola och universitet, liksom annan offentligt reglerad utbildning. Utanför utbildningsväsendet faller bl.a. *folkbildningen*, t.ex. verksamheten inom studieförbunden, som kännetecknas av att den är fri från statlig styrning och frivillig för deltagarna.

Kommunerna är huvudmän för verksamheten inom *skolväsendet*, en benämning som i allmänhet används om de utbildningsformer som regleras i skollagen (1985:1100), medan staten är huvudman för *högskolor* och *universitet*. Inom hela utbildningsväsendet finns också skolor som drivs av enskilda huvudmän. Högskoleverket är ansvarig myndighet för den högre utbildningen inom högskola och universitet, medan Skolverket och Myndigheten för skolutveckling ansvarar för övrig utbildning.

Utbildningsväsendet är således ett stort område och för kommitténs ändamål är en avgränsning nödvändig. Redogörelsen i detta avsnitt kommer därför endast att behandla verksamhet inom skolväsendet.

Verksamheten inom skolväsendet omfattar dels *barn* inom t.ex. förskoleverksamheten och dels *elever* inom grundskola, gymnasium komvux m.m. Elever kan således både vara myndiga och omyndiga personer, men en majoritet av dem som deltar i verksamheten är omyndiga. I detta avsnitt kommer därför inledningsvis lämnas en mer generell redogörelse för barnets rättsliga ställning, med särskild inriktning på frågor som har betydelse för den personliga integriteten.

37.1 Barnets rättsliga ställning

Rätten till personlig integritet tillkommer varje människa. Det finns inga särskilda bestämmelser om barns rätt till integritet, barn omfattas i detta avseende av samma regler som vuxna. Rätten är

visserligen inte absolut i den meningen att den inte kan vara föremål för inskränkningar i någon utsträckning, eftersom en väl fungerande samhällsorganisation alltid medför intrång i enskildas personliga integritet. Vissa intrång i den personliga integriteten måste således tolereras, medan andra inte kan accepteras därför att de utgör ett alltför stort och därmed otillbörligt intrång i den personliga integriteten. För att motverka otillbörliga intrång i den personliga integriteten skapas olika skyddsregler som myndigheter och andra har att ta hänsyn till. Dessa skyddsregler omfattar som regel alla enskilda, både barn och vuxna.

En viktig skyddsmekanism i detta avseende är rätten att själv bestämma om ett visst integritetsintrång får ske eller inte. Detta kommer i olika regelverk till uttryck genom att samtycke krävs för att vissa integritetskränkande åtgärder skall få vidtas. På vissa områden, där behovet av skydd för den personliga integriteten anses särskilt starkt, såsom hälso- och sjukvården och socialtjänsten, är respekten för individens självbestämmande och integritet viktiga utgångspunkter för verksamheten (2 a § hälso- och sjukvårdslagen [1982:763] respektive 1 kap. 1 § tredje stycket socialtjänstlagen [2001:53]). Samtycke krävs också som huvudregel när personuppgifter skall behandlas eller sekretessbelagda uppgifter lämnas ut till enskilda.

En integritetsskyddande funktion har också rätten till insyn och information. Genom att ta del av den dokumentation som exempelvis en myndighet har om henne eller honom, kan den enskilde utöva viss kontroll över åtgärder som berör denne personligen. Förvaltningslagens bestämmelser om rätt till insyn liksom sekretesslagens huvudregel att sekretess aldrig gäller i förhållande till den uppgiften berör, är exempel på sådana skyddsregler.

Medan rätten till personlig integritet således gäller alla, kan möjligheten att hävda denna rätt variera. Kravet på samtycke kan exempelvis falla bort i nödsituationer och i fall där en person bedöms ha bristande beslutsförmåga på grund av ett pågående missbruk eller en psykisk störning. När det gäller barn som ännu inte uppnått myndighetsåldern är rätten att själv bestämma begränsad så till vida att det i många fall inte är tillräckligt med barnens samtycke.

Många olika situationer där barn är inblandade väcker frågor om barnets rätt till integritet och om barnets kompetens att själva fatta beslut. I detta avsnitt skall skyddet för barns integritet särskilt uppmärksammas. Frågorna är relevanta på alla de områden som

omfattas av personuppgiftslagen eller sekretesslagen eftersom den enskildes samtycke innebär att bestämmelser som har till syfte att skydda den personliga integriteten kan åsidosättas. Särskild betydelse har emellertid dessa frågor för verksamheten inom skolan, socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

37.1.1 Barnkonventionen

I *Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter* (barnkonventionen) finns bestämmelser om barns särskilda rättigheter och hur dessa rättigheter skall beaktas. Sedan Sverige ratificerade konventionen 1990 har ändringar gjorts i ett flertal lagar för att säkerställa att konventionens intentioner genomsyrar verksamheter som berör barn.

Konventionens artikel 3 anger att det är barnets bästa som skall komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet. Begreppet ”barnets bästa” är konventionens grundpelare och har analyserats mer än något annat begrepp i barnkonventionen. När svensk lagstiftning anpassas till konventionen sker det framförallt genom att principen om barnets bästa förs in i regelverket. I detta sammanhang är det emellertid främst konventionens artikel 12 som har störst betydelse. Artikeln handlar om barnets rätt att uttrycka sina åsikter och få dem beaktade i alla frågor som berör honom eller henne. När barnets åsikter beaktas skall hänsyn tas till barnets ålder och mognad. Denna rätt betyder inte att barnet har rätt att bestämma, besluten fattas i många fall av vuxna.

37.1.2 Föräldrabalken

Av central betydelse är den allmänna bestämmelsen i 6 kap. 11 § föräldrabalken som reglerar förhållandet mellan barn och föräldrar. Vårdnadshavaren har enligt bestämmelsen både rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör barnets personliga angelägenheter. Med rätten att bestämma över barnet anses också följa en rätt för vårdnadshavare (men inte föräldrar som inte är vårdnadshavare) att ta del av uppgifter som rör barnet.

Bestämmelsen anger emellertid också att vårdnadshavaren i takt med barnets stigande ålder och utveckling skall ta större hänsyn till barnets synpunkter och önskemål. Frågan om vilket inflytande

barnet har i beslut som angår deras personliga angelägenheter, skall således avgöras efter en individuell bedömning som beror på frågans beskaffenhet och barnets förutsättningar.

37.1.3 Sekretesslagen

Av 14 kap. 5 § sekretesslagen framgår att sekretess i princip inte gäller mot den enskilde själv. Den enskilde har därför möjlighet att samtycka till att sekretessen helt eller delvis efterges (14 kap. 4 § första stycket SekrL). Om en uppgift avser ett omyndigt barn har normalt barnets vårdnadshavare – i egenskap av legal ställföreträdare – rätt att få del av sekretessbelagda uppgifter om barnet (jfr JO1985/86 s. 342). Det är också vårdnadshavarens samtycke som skall inhämtas om sekretessbelagda uppgifter skall lämnas till någon utomstående.

Det kan dock finnas undantagsfall då det av hänsyn till barnets bästa kan vara befogat att inte lämna ut vissa uppgifter till föräldrarna även om det är fråga om ganska små barn dvs. barn som inte har nått en sådan mognad att de fått ett integritetsskydd mot föräldrarna. I sekretesslagen finns därför en regel (14 kap. 4 § andra stycket) som innebär att sekretess för uppgift till skydd för en underårig gäller även i förhållande till vårdnadshavaren om det kan antas att den underårige lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren. Denna undantagsregel avser i första hand fall där barn och vårdnadshavare står i motsatsförhållande till varandra och där det oavsett barnets ålder är till skada för barnet att uppgifterna lämnas till vårdnadshavaren. Med stöd av denna bestämmelse kan således en myndighet neka en vårdnadshavare att ta del av sekretessbelagda uppgifter. Bestämmelsen kan emellertid inte åberopas i situationer där vårdnadshavare samtyckt till att uppgifterna lämnas till någon annan, även om det kan antas att den underårige kan lida men av att de lämnas ut.

37.2 Regleringen av skolväsendets verksamhet

Skollagen innehåller bestämmelser om det *offentliga skolväsendet* för såväl barn och ungdom (bl.a. förskoleklass, grundskola och gymnasieskola) som för vuxna (bl.a. komvux och svenska för invandrare). Härutöver regleras vissa *särskilda utbildningsformer*

(bl.a. riksinternat) och *fristående skolor*. I skollagen finns också särskilda bestämmelser om *förskoleverksamhet och skolbarnomsorg*. Verksamheten vid *universitet och högskola* omfattas däremot inte av skollagen.

Inom det offentliga skolväsendet finns dels den *obligatoriska skolan* (t.ex. grundskolan) och dels de *frivilliga skolformerna* (t.ex. förskoleklassen och gymnasieskolan). Undervisningen inom det offentliga skolväsendet är avgiftsfri och skall vara likvärdig för alla barn och ungdomar, oberoende av kön, geografisk hemvist, sociala och ekonomiska förhållanden. Barnomsorg, såväl förskoleverksamhet som skolbarnomsorg, är kommunernas ansvar och skall erbjudas alla barn som är bosatta i kommunen.

Vid sidan av det offentliga skolväsendet finns fristående skolor och förskolor som drivs av en annan huvudman än kommunen. Fristående skolor som motsvarar det offentliga skolväsendet skall vara godkända av Skolverket, medan det för fristående förskoleverksamhet och skolbarnomsorg krävs kommunens tillstånd. Skolorna skall vara öppna för alla och undervisningen skall ha samma mål som i de kommunala skolorna. Många fristående skolor och förskolor har dock en särskild inriktning, exempelvis religiös eller pedagogisk, som skiljer sig från den kommunala verksamheten.

Utöver de grundläggande bestämmelserna i skollagen styrs skolans verksamhet främst av skolformsförordningar som är specifika för varje skolform, såsom grundskoleförordningen (1994:1194) och förordningen (1996:1206) för fristående skolor. Dessutom fastställer regeringen läroplaner för de olika skolformerna.

37.2.1 Elevvårdande verksamhet

Elevvård är ett begrepp som omfattar ett stort antal åtgärder och aktiviteter vid sidan av den vanliga undervisningen. I sin vidaste mening omfattas både skolhälsovård och annan verksamhet som syftar till att stödja och hjälpa elever. Regleringsmässigt inkluderas dock inte skolhälsovården i begreppet elevvård. Skolhälsovården regleras i skollagen medan övrig elevvård regleras i skolformsförordningar och läroplaner för de olika skolformerna. Även i sekretesshänseende skiljer sig regleringarna åt.

Skolhälsovård omfattar de medicinska insatserna inom elevvården och skall anordnas för alla barn i det offentliga skolväsendet (14 kap. 1 § skollagen) och för elever i fristående skolor (14 kap. 7 a § skollagen). Skolhälsovården skall främst vara förebyggande och omfatta hälsokontroller och enkla sjukvårdsinsatser. Skolhälsovårdens verksamhet styrs, förutom av skollagen, av lagar på hälso- och sjukvårdens område. Exempelvis finns bestämmelser om journalföring och hantering av journaler i patientjournalagen (1985:562) och bestämmelser om skolhälsopersonalens ansvar, tystnadsplikt m.m. i lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område (LYHS). En utförlig redogörelse för regleringen inom hälso- och sjukvården finns i kapitel 35.

Utöver skolhälsovården utförs elevvårdande verksamhet av främst skolpsykologer, kuratorer och specialpedagoger, men också av annan skolpersonal som har kontakt med elever som i något avseende har problem i skolan. Verksamheten berörs av ett fåtal bestämmelser om elevvårdskonferens och åtgärdsprogram i de särskilda skolformsförordningarna, men verksamheten i övrigt är till stor del oreglerad. Vid elevvårdskonferenser diskuteras och beslutas elevvårdsfrågor avseende t.ex. åtgärdsprogram eller stödundervisning för enskilda elever eller grupper av elever som är i behov av särskilt stöd.

37.2.2 Ordning och säkerhet i skolan

I skollagen ges inte några materiella bestämmelser om åtgärder mot elever som uppträder störande eller missköter sig på andra sätt. I det avsnitt i skollagen som handlar om skolplikt och motsvarande rätt till utbildning nämns disciplinär åtgärd i 3 kap. 11 § andra stycket. Här framgår att en disciplinär åtgärd mot en skolpliktig elev endast i ringa omfattning får avse elevens närvaro i skolan.

Lärares befogenheter att vidta disciplinära åtgärder såsom utvisning och kvarsittning, regleras visserligen uttryckligen i grundskoleförordningen men i övrigt finns inga anvisningar för vare sig rektor, elevvårdskonferensen eller styrelsen om vilka åtgärder som kan sättas in. Av förarbetena framgår dock att skolpersonalen måste få lösa akuta problem på det sätt omständigheterna kräver. Det finns också uttalanden i förarbetena om att utvisning i rent bestraffningssyfte bör undvikas. I vissa avseenden

har också rättspraxis skapat tydliga gränser. Således är det klart att en skolpliktig elev (dvs. elev i grundskolan) inte får stängas av från undervisningen, vilket däremot kan ske med en gymnasieelev. En avstängning skall dock föregås av en allsidig utredning och eleven skall få möjlighet att muntligen yttra sig. Dessutom är det klart att förflyttning av en elev till en annan skolenhet i rent bestraffnings-syfte inte får ske.

Inte heller i fråga om ordningsregler finns bestämmelser i skollagen. Den 1 juli 2006 infördes dock bestämmelser om obligatoriska ordningsregler i grundskolan och gymnasieskolan i respektive skolformsförordning. Syftet är att öka tryggheten och säkerheten i och utanför klassrummet och att förbättra elevernas förutsättningar för lärande. Ordningsreglerna skall enligt bestämmelserna vara tydliga och neutrala till sin karaktär. Alla elever skall informeras om att reglerna finns, vad de innebär och vilka konsekvenserna blir om de inte följs. Ordningsregler i skolan kan t.ex. handla om olika typer av föremål som från ordnings- och säkerhetssynpunkt inte är tillåtna att inneha eller använda inom skolans område.

Såväl JO som Skolverket har i olika sammanhang uttalat sig huruvida ordningsregler och ingripanden av skolledningen i syfte att upprätthålla ordning och säkerhet i skolan, kan anses vara befogade med hänsyn till risken för att elevers integritet kränks.

Ordningsregler om klädsel

Klädsel bör ses som ett individuellt uttryck som normalt bestäms av eleverna själva och inte bör ingå i en skolas ordningsregler. Detta är innebörden av yttranden såväl från JO som från Skolverket. Detta utesluter dock inte att skolan kan ha ordningsregler som exempelvis innebär att eleverna inte får ha på sig ytterplagg, keps eller mössa under lektionerna. Om en elevs klädsel påverkar ordningen och säkerheten i skolan eller om skolan därigenom förhindras att fullfölja sitt pedagogiska uppdrag, kan det vara motiverat att ha regler om klädsel i skolan. Klädsel av religiös innebörd och klädsel som är ett uttryck för någon extrem åsiktsyttring har ansetts kunna skapa otrygghetskänslor hos andra barn och motivera en sådan ordningsregel. I ett JO-ärende som gällde förbud för elever att bära vissa kläder och märken med nazistisk innebörd, uttalade JO att det inte får förekomma att en

skola förbjuder viss klädsel bara för att de åsiktsyttringar som den ger uttryck för, uppfattas som odemokratiska eller nedvärderande. Däremot är ett sådant förbud acceptabelt om manifestationen kan störa ordningen och påverka säkerheten i skolan (JO 1997/98 s. 436). Skolverket har i ett ärende gjort en liknande bedömning i fråga om flickors rätt att bära burqa i skolan (Skolverkets skrivelse 2003-10-23, dnr 58-2003:2567). I ett annat ärende fick en friskola kritik för att man inte tillåtit en flicka att bära slöja i skolan, då skolan därigenom inte uppfyller skollagens krav på att vara öppen för alla elever (Skolverkets beslut 2006-05-22, dnr 52-2006:689).

Urinprov vid misstänkt missbruk

Åläggande att lämna urinprov vid exempelvis misstänkt narkotikamissbruk, anses inte vara ett sådant kroppsligt ingrepp som avses i 2 kap. 6 § RF, men författningsstöd krävs dock enligt 8 kap. 3 § RF. Av 14 kap. 3 § andra stycket skollagen framgår att om skolläkaren på förekommen anledning anser att en viss elev i grundskolan behöver undersökas särskilt, skall eleven genomgå sådan undersökning. Skolläkaren kan således enligt 14 kap. 3 § skollagen under vissa förhållanden ålägga en elev i grundskolan att genomgå en särskild undersökning. Frågan om skolors rätt att utföra urinprov på skolelever har varit föremål för granskning av såväl Skolverket som JO vid ett flertal tillfällen. Av dessa uttalanden framgår att en sådan särskild hälsoundersökning som nämns i bestämmelsen även bör kunna innefatta urinprovstagning om skolläkare eller skolsköterska finner en sådan åtgärd medicinskt motiverad. Emellertid anses bestämmelsen inte ge skolhälsovården något utrymme för att tvångsvis – enbart i syfte att spåra förekomst av narkotika – ålägga en elev i grundskolan att genomföra en urinprovstagning. Ett beslut om en sådan åtgärd måste grunda sig på en bedömning av elevens faktiska hälsotillstånd, dvs. åtgärden skall vara medicinskt motiverad (se bl.a. JO 2004/05 s. 346). Av detta anses också följa att personal inom skolhälsovården inte på uppdrag av annan personal (t.ex. rektor), kan genomföra urinprovtagning utan samtycke (se bl.a. Skolverket beslut 2003-06-27, dnr 51-2002:2579). Eftersom skolhälsovården i gymnasieskolan är frivillig (14 kap. 4 § skollagen) är det inte möjligt att genomföra urinprov på gymnasieelever utan samtycke. Även fall där urinprov genomförts med samtycke har

varit föremål för granskning av Skolverket och JO. Skolor har fått kritik för att elevens frivillighet inte varit reell, utan endast formell (se bl.a. Skolverkets beslut 2003-08-29, dnr 51–2003:537).

Genomsökning av väskor m.m. samt omhändertagande av föremål

Det kan i skolan uppkomma situationer där det är aktuellt för personalen att ingripa mot en elev för att denne innehar föremål som antingen stör undervisningen eller utgör en fara för säkerheten. Det kan röra sig om föremål som det är förbjudet att inneha genom lag (t.ex. narkotika och knivar) eller genom ordningsregler som skolan beslutat (t.ex. MP3-spelare). Begränsningar i skyddet mot kroppsvisitation m.m. enligt 2 kap. 6 § andra meningen RF kan endast ske genom lag. Det finns ingen lagreglering som ger rektorer eller annan inom skolledningen rätt att bestämma att sådana åtgärder som kroppsvisitation eller husrannsakan skall tillgripas mot elever. Skolans personal får därför inte söka igenom elevs kläder eller tillhörigheter efter förbjudna föremål (JO 2004/05 s. 337). Genomsökning av elevskåp har däremot av JO inte bedömts vara att anse som husrannsakan varför detta är tillåtet under förutsättning att eleverna har klart för sig villkoren för elevskåpens användning och att skolledningen kan komma att bereda sig tillträde till skåpen under vissa förutsättningar (JO 1988/89 s. 352 och 2004/2005:337).

JO har granskat ett fall där en skola omhändertog ett föremål som kunde bedömas störande eller farligt och återlämnade detta först vid terminens slut. JO konstaterade att detta förfarande kan utgöra en sådan inskränkning i äganderätten som kräver lagstöd, vilket saknas på skolans område (JO beslut den 16 maj 1999, dnr 2415–1999). För att avvärja omedelbar fara bör föremål dock kunna omhändertas med stöd av brottsbalkens nödregler. Skolans rätt att i andra situationer omhänderta egendom är dock oklar.

Mobbning

Ett vanligt ordningsproblem i skolor är att elever utsätts för trakasserier och kränkningar av andra elever och av skolans personal. Att utsättas för sådan behandling innebär ett allvarligt intrång i den kränktes personliga integritet. Frågan om skolans ansvar för att förhindra mobbning har uppmärksammats bl.a. i anledning av några tragiska fall där flera års mobbning lett till att elever begått självmord. I flera fall har Skolverket riktat allvarlig kritik mot huvudmannen för skolan där eleven gått. Att skolan har ett ansvar att förhindra mobbning och också har ett skadeståndsansvar om man försummat denna skyldighet står klart efter bl.a. ett avgörande i Högsta domstolen som gällde en flicka som utsätts för mobbning i en skola i Grums kommun. I det fallet ansågs dock kommunen ha gjort vad som rimligen kunde begäras för att förhindra mobbningen (NJA 2001 s. 755).

Den 1 april 2006 trädde lagen (2006:67) om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (barn- och elevskyddslagen) i kraft. De som skyddas av lagens bestämmelser är barn och elever som deltar i verksamhet som regleras i skollagen. Lagens syfte är att främja barns och elevers lika rättigheter och att motverka diskriminering på grund av de fem diskrimineringsgrunderna kön, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, sexuell läggning och funktionshinder. Lagen skall även förhindra och förebygga annan kränkande behandling, med vilket avses ett uppträdande som kränker ett barns eller en elevs värdighet men som inte har samband med någon diskrimineringsgrund. Begreppet "annan kränkande behandling" omfattar mobbning som har sin grund i att någon exempelvis är överviktig, har en viss hårfärg eller är en "plugghäst", men även andra beteenden, så som exempelvis att någon ger uttryck för sitt missnöje genom att t.ex. knuffa eller rycka någon i håret eller sätta krokben för personen i fråga. Även psykiska kränkningar genom t.ex. utfrysning omfattas av begreppet (prop. 2005/06:38 s. 136 f.).

Lagen innehåller förbud mot diskriminering, trakasserier och annan kränkande behandling (9–13 §§). Diskrimineringsförbudet omfattar såväl direkt som indirekt diskriminering av barn och elever på grund av någon av de fem diskrimineringsgrunderna (9 och 10 §§). Med direkt diskriminering menas att någon missgynnas genom särbehandling (lika fall behandlas olika) och med indirekt diskriminering att någon missgynnas genom att en till synes neutral

regel tillämpas så att den får en i praktiken diskriminerande effekt (olika fall behandlas lika). Lagen innehåller också uttryckliga förbud mot trakasserier, dvs. kränkningar som har samband med någon av de fem diskrimineringsgrunderna (11 §) och andra former av kränkningar (13 §) samt mot repressalier (12 §). Personalen vid skolan får i sitt uppträdande gentemot barn och elever inte bete sig på ett kränkande sätt. Som kränkande behandling räknas dock inte befogade tillsägelser och tillrättavisningar som har till syfte att upprätthålla ordningen i verksamheten. Vidare finns bestämmelser om att huvudmannen för verksamheten skall vidta aktiva åtgärder för att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling (7 §). En likabehandlingsplan skall upprättas för verksamheten (6 §) och skolledningen har en skyldighet att utreda och vidta åtgärder mot påtalade trakasserier och annan kränkande behandling (8 §).

Om någon i verksamheten åsidosätter lagens bestämmelser kan huvudmannen åläggas att betala skadestånd. När det gäller diskriminering och repressalier utgår skadestånd för den kränkning som detta innebär. Skadestånd i andra fall utgår dock inte om kränkningen är ringa. Därutöver kan ett barn eller en elev få ersättning för ekonomisk skada, t.ex. för förstörda kläder. I lagen finns särskilda bevisbörderegler till fördel för den som utsatts för kränkning. När det gäller diskriminering och repressalier räcker det att eleven kan visa faktiska omständigheter som ger anledning att anta att diskriminering eller repressalier förekommit. För att undgå skadeståndsansvar måste huvudmannen bevisa att något sådant inte förekommit (18 §). Om en elev anser sig utsatt för trakasserier eller annan kränkande behandling av en annan elev, skall eleven visa att han eller hon har blivit utsatt för sådan behandling. För att undgå skadeståndsskyldighet måste huvudmannen för verksamheten visa att alla skäliga åtgärder hade vidtagits för att förebygga eller förhindra den kränkande behandlingen (19 §).

Tillsynen utövas av Skolverket samt de olika ombudsmännen inom sina respektive ansvarsområden. Inom Skolverket har inrättats en ny funktion som kallas barn- och elevombudet för likabehandling. Detta ombud har, liksom ombudsmännen, rätt att föra skadeståndstalan för ett barn eller en elev.

37.3 Sekretess och tystnadsplikt i skolväsendet

Kommunens skolverksamhet och barnomsorg tillhör alltid någon kommunal nämnd och ingår därför i en myndighet, oavsett hur verksamheten är organiserad. De handlingar som inkommit till eller upprättats i skolan är därför offentliga handlingar. Som för annan offentlig verksamhet regleras frågan om en uppgift kan lämnas ut eller inte uteslutande av bestämmelserna i sekretesslagen. Huvudmän för fristående skolverksamhet och barnomsorg är däremot inga myndigheter och omfattas därför inte av offentlighetsprincipen eller av sekretesslagen. Detta innebär att fristående skolor inte har någon skyldighet att lämna ut handlingar från skolans verksamhet. För att skydda barns, elevers och föräldrars integritet har dock intagits bestämmelser om tystnadsplikt i skollagen.

37.3.1 Sekretess i den offentliga skolans elevvårdande verksamhet

De centrala bestämmelserna om sekretess inom det offentliga utbildningsväsendet finns i 7 kap. 9 § SekrL. Paragrafen är omfattande och innehåller skilda bestämmelser om sekretess, beroende på vilken verksamhet som avses och vilka uppgifter som behöver skyddas. Bestämmelsen omfattar bara åtgärder som ligger utanför den grundläggande delen av skolverksamheten. Den vanliga undervisningen liksom uppgifter om elevers närvaro, schema och studieresultat är i princip alltid offentliga. Det är först när verksamheten inriktas på andra åtgärder för elever, t.ex. hälsoundersökningar och särskilda stödåtgärder, som uppgifter av hänsyn till elevens integritet kan vara sekretessbelagda.

En särskild bestämmelse om sekretess på skolans område är den s.k. provsekretessen i 4 kap. 3 § SekrL, som bl. a. omfattar vissa prov i det nationella provsystemet. Denna bestämmelse har tillkommit för att syftet med provet inte skall motverkas och bestämmelsen kommer därför inte att beröras mer i detta avsnitt.

Sekretess gäller enligt 7 kap. 9 § SekrL i skolans elevvårdande verksamhet. Till elevvård i vid mening hör bl.a. verksamheten inom skolhälsovården och övriga stödåtgärder som kan behövas för elever som har problem i skolan (se ovan). Med elevvårdande verksamhet i sekretesslagens mening avses emellertid endast

skolans arbete med att förebygga uppkomsten av skolsvårigheter och andra personliga problem för den enskilde eleven och de särskilda åtgärder som kan vidtas för att komma tillrätta med skolsvårigheterna (prop. 1979/80:2 del A, s. 194 f). I sekretesshänseende skiljer man således mellan elevvård inom skolhälsovården, dvs. medicinska insatser av skolsköterska eller skolläkare, och annan elevvård som utförs av övrig personal.

I skolans särskilda elevvård, med vilket avses den som utförs av psykolog och kurator, gäller enligt 7 kap. 9 § första stycket sekretess om det inte står klart att en uppgift kan röjas utan att den som uppgiften rör eller närstående till denne lider men (omvänt skaderekvisit). Sekretessen gäller för samtliga uppgifter som hänförs sig till psykologisk undersökning eller behandling. I övrig verksamhet hos psykolog eller kurator gäller sekretess för uppgift om enskilds personliga förhållanden.

I skolans övriga elevvårdande verksamhet, dvs. den som utförs av annan personal än psykolog eller kurator, exempelvis av specialpedagoger, är sekretessen mindre sträng eftersom uppgifterna oftast inte är lika känsliga. Sekretessen gäller för uppgifter om enskilds personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgifterna rör eller närstående till denne lider men om de röjs (rakt skaderekvisit).

Även för uppgift om personliga förhållanden som hänförs sig till ärenden om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier, gäller sekretess med ett rakt skaderekvisit. Beslut i sådana ärenden är emellertid alltid offentliga, medan uppgifter som ligger till grund för besluten kan bli föremål för sekretess. Ett ärende om skiljande av elev från vidare studier kan exempelvis bero på olovlig frånvaro. Enligt bestämmelser i skolformsförordningarna skall rektorn se till att en kontakt upprättas mellan skolan och elevens vårdnadshavare om en omyndig elev utan giltig anledning uteblir från skolarbetet. Uppgifter om att eleven har deltagit i undervisningen eller varit frånvarande är som regel offentliga medan uppgift om orsaken till frånvaron däremot kan omfattas av sekretess. Om uppgifterna om frånvaron däremot utgör en del av ett ärende om tillrättaförande av elev eller skiljande av elev från skolan, kan dock sekretess gälla även för uppgifter om frånvaro.

I skolformsförordningarna finns bestämmelser om skolans skyldighet att hålla utvecklingsamtal och upprätta individuella utvecklingsplaner (IUP), se bl.a. 7 kap. 2 § grundskoleförord-

ningen. Syftet är att informera föräldrarna om elevens utveckling och att tydliggöra de insatser som krävs för att eleven skall nå målen. Några särskilda bestämmelser om vad som gäller i sekretesshänseende för uppgifter i en IUP eller i dokumentationen inför utvecklingssamtal finns inte. Sådan dokumentation kan innehålla både offentliga uppgifter, främst sådana som hänför sig till den ordinarie undervisningen, exempelvis studieresultat, och information som är av sådan karaktär att den omfattas av sekretess, så som exempelvis planerade eller vidtagna stödåtgärder. Det råder dock viss osäkerhet kring utvecklingsplanerna eftersom bl.a. Lärarförbundet har gett uttryck för ståndpunkten att en utvecklingsplan ständigt förändras och därför kan klassificeras som ett pågående ärende som blir offentligt bara i sitt slutliga skick.

Under vissa speciella omständigheter kan elevers identitetsuppgifter helt sekretessbeläggas inom det offentliga skolväsendet, vilket kan innebära att skolan inte ens får lämna ut uppgifter om att eleven går i skolan. Det kan bli aktuellt t.ex. när det föreligger risk för personföljelse eller andra allvarliga trakasserier. Bestämmelsen om skydd för elevers identitetsuppgifter enligt 7 kap. 9 § tredje stycket SekrL gäller för uppgifter om identitet, adress och andra liknande uppgifter om enskilda personliga förhållanden, om det av särskild anledning kan antas att den enskilde eller närstående lider men om uppgiften röjs.

37.3.2 Sekretess i offentlig skolhälsovård

Sekretess inom skolhälsovården regleras inte tillsammans med bestämmelserna om skolekretess, utan gemensamt med annan hälso- och sjukvård. En utförlig redogörelse för sekretess inom hälso- och sjukvården finns i kapitel 35. Skolhälsovården utgör i sekretesshänseende ett eget verksamhetsområde i förhållande till övrig skolverksamhet. Detta innebär att sekretess gäller mellan å ena sidan skolläkare/skolsköterska och å andra sidan annan skolpersonal, även om de ingår i ett och samma elevvårdsteam (och tillhör samma myndighet). Om inte samtycke lämnats av den enskilde, kan uppgifter lämnas till skolkurator eller rektor endast efter sekretessprövning. Detta hindrar dock inte att skolläkaren eller skolsköterskan kan ge råd om lämplig elevvårdande åtgärd. I betänkandet *Sekretess i elevernas intresse* (SOU 2003:103) föreslås en ny sekretessbrytande bestämmelse beträffande uppgifter från

skolhälsovården. Förslaget innebär att uppgifter om enskilda – utan hinder av hälso- och sjukvårdssekretess – under vissa förutsättningar skall få lämnas ut från skolhälsovården till personalkategorier som arbetar antingen med elevhälsoverksamhet eller annan särskild elevstödjande verksamhet inom samma myndighet.

Skolhälsovården hör vanligen till en kommunal nämnd och sekretessen inom skolhälsovården gäller därför även mot den hälso- och sjukvård som bedrivs inom landstinget och mot skolhälsovård som bedrivs under någon annan kommunal nämnd. Detta gäller dock inte om skolhälsovården i olika skolor bedrivs under samma kommunala nämnd. I det fallet kan alltid journaler utan sekretessprövning lämnas mellan dessa skolor (JO 1993/94 s. 471). När en elev byter skola eller skolform eller då skolhälsovården byter vårdgivare krävs dock som regel medgivande från eleven eller dennes vårdnadshavare för att journaluppgifter skall kunna lämnas ut till annan vårdgivare inom skolhälsovården. Socialstyrelsen har påpekat att detta kan medföra att det finns en risk att för patientsäkerheten viktig information går förlorad om eleven byter skolor utan att uppgifter om eleven följer med på ett korrekt sätt.

37.3.3 Sekretess i offentlig barnomsorg

Sekretess i *skolbarnomsorgen* regleras i 7 kap. 9 § sjunde stycket SekrL. Som ovan redovisats gäller sekretess i skolan enbart för uppgifter i verksamhet med anknytning till elevvården. I skolbarnomsorgen däremot krävs inte att uppgifterna har någon anknytning till verksamhet som motsvarar elevvården i skolan för att sekretess skall gälla. Sekretessen i skolbarnomsorgen gäller nämligen samtliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden som förekommer i omsorgsverksamheten. För uppgifter i undersökning och behandling av psykolog eller kurator och i annan verksamhet som bedrivs av sådan personal, gäller samma stränga sekretess som i skolverksamheten, medan övriga uppgifter omfattas av sekretess om det kan antas att den som uppgifterna rör eller någon närstående lider men om de röjs. Skolbarnomsorgen anses inte utgöra en egen verksamhetsgren inom skolan, såvida den inte drivs av en annan kommunal nämnd.

Samtliga uppgifter om enskildas personliga förhållanden i *förskoleverksamhet* omfattas av bestämmelsen i 7 kap. 38 § SekrL,

som har ett omvänt skaderekvisit. Precis som i skolan förekommer individuella utvecklingsplaner för barnen i förskolan. Dessa kan ofta innehålla integritetskänsliga uppgifter, till exempel uppgifter om det enskilda barnets behov, förutsättningar, intressen och brister. Sannolikheten för att sådana planer är integritetskänsliga är naturligtvis stora, och till skillnad från vad som gäller för utvecklingsplaner i skolan, är det sannolikt att de i förskolan omfattas av sekretess i stor utsträckning.

37.4 Tystnadsplikt i enskild skolverksamhet och skolhälsovård

Huvudmän för fristående skolverksamhet och barnomsorg är inga myndigheter och omfattas därför inte av offentlighetsprincipen eller av sekretesslagen. Detta innebär att fristående skolor inte har någon skyldighet att lämna ut handlingar från skolans verksamhet. För att skydda barns, elevers och föräldrars integritet har dock intagits bestämmelser om tystnadsplikt i skollagen. Den som arbetar eller har arbetat i sådan verksamhet får inte obehörigen röja vad han eller hon har fått veta i den elevvårdande verksamheten om någons personliga förhållanden, och inte heller uppgifter i ett ärende om tillrättaförande av en elev eller om skiljande av en elev från vidare studier (9 kap 16 a § skollagen). Motsvarande bestämmelse om tystnadsplikt i fristående förskoleverksamhet, skolbarnomsorg och förskoleklass finns i 2 a kap. 18 § och 2 b kap. 11 § skollagen. Tystnadsplikten gäller både för den som är och den som har varit verksam vid den fristående verksamheten. I förarbeten till dessa bestämmelser betonades vikten av att införa en bestämmelse som i allt väsentligt motsvarar det som gäller i det allmänna skolväsendets verksamhet (prop. 1995/96: 200 s. 67).

För personalen inom enskild skolhälsovården vid en fristående skola finns bestämmelser om tystnadsplikt i 2 kap. 8 och 9 §§ LYHS.

37.5 Sekretess i tillsynsverksamhet inom skolväsendet

Uppgifter som en tillsynsmyndighet får tillgång till i sin verksamhet omfattas inte automatiskt av samma sekretess som hos ursprungsmyndigheten. I en del fall finns dock bestämmelser om

att sekretessen förs över till tillsynsmyndigheten och i andra fall finns särskilda bestämmelser om sekretess hos tillsynsmyndigheterna.

Inom skolväsendet är Skolverket den främsta tillsynsmyndigheten med ansvar för de flesta verksamheter som regleras i skollagen. Kommunerna har dock tillsyn över enskilt anordnad barnomsorg, medan såväl enskild som allmän skolhälsovård står under Socialstyrelsens tillsyn.

Socialstyrelsens tillsynsverksamhet omfattas av den allmänna hälso- och sjukvårdssekretessen i 7 kap 1 c § SekrL, oavsett om ursprungsverksamheten bedrivits i enskild eller offentlig regi. I fråga om Skolverkets tillsyn gällde tidigare en särskild sekretessbestämmelse i tillsynsärenden avseende fristående skolor (7 kap. 9 § sjätte stycket SekrL). Uppgifter i tillsynsärenden avseende andra skolor och i barnomsorg omfattades i stället av sekretess med tillämpning av bestämmelsen om överföring av sekretess (13 kap. 1 § SekrL). Avsaknaden av en primär sekretessbestämmelse i Skolverkets tillsyn av skolor och barnomsorg med offentlig huvudman innebar dock att uppgifter som elever, föräldrar eller andra enskilda överlämnar till Skolverket, alltid var offentliga hos verket, även om uppgifterna varit sekretessbelagda i skolan.

Den 1 oktober 2006 trädde en lagändring i kraft som innebar att en primär sekretessbestämmelse infördes för Skolverkets tillsynsverksamhet (prop. 2005/06:161). Ändringen innebär att sekretess gäller för uppgift om enskilds personliga förhållanden om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till den enskilde lider men om uppgiften röjs (7 kap. 36 § SekrL). Huvudregeln är alltså att uppgifterna är offentliga. Förändringen innebär att uppgifter om personliga förhållanden hos Skolverket alltid omfattas av samma sekretess oavsett vilken sekretessbestämmelse som har varit tillämplig i skolverksamheten och oavsett om uppgiften härrör från offentlig eller enskild verksamhet. Likaså saknar det betydelse vem som har lämnat in uppgiften till Skolverket. Denna förändring innebär att vissa uppgifter hos Skolverket får ett bättre skydd än tidigare medan andra får ett sämre skydd.

I offentlig skola, skolbarnomsorg och förskoleverksamhet blir skyddet för uppgifter som lämnas in av enskilda i tillsynsärenden bättre, eftersom dessa uppgifter tidigare alltid var offentliga. För uppgifter om personliga förhållanden i offentlig förskoleverksamhet samt i psykologiska undersökningar i offentlig skola

och skolbarnomsorg blir emellertid skyddet sämre. Dessa uppgifter omfattas i skolan av sekretess med ett omvänt skaderekvisit, en sekretess som tidigare överfördes till Skolverket i ett tillsynsärende. Efter ändringen gäller i stället sekretess med ett rakt skaderekvisit i Skolverkets verksamhet, vilket har motiverats med att intresset av insyn är stort i tillsynsverksamhet (prop. 2005/06:161 s. 66). För övriga uppgifter i skola och skolbarnomsorg som omfattas av bestämmelsen i 7 kap. 9 § SekrL blir sekretessskyddet det samma som tidigare, dvs. sekretess med ett rakt skaderekvisit gäller såväl i verksamheten som i tillsynsärenden.

När det gäller Skolverkets tillsyn av fristående skolor så innebär den tidigare bestämmelsen att uppgifter om personliga förhållanden inom skolans elevvårdande verksamhet och för uppgifter som hänför sig till ett ärende om tillrättaförande av elev eller skiljande av elev från vidare studier, omfattades av sekretess med omvänt skaderekvisit. Den nya sekretessbestämmelsen för Skolverkets tillsynsverksamhet har ett rakt skaderekvisit vilket innebär att sekretessskyddet i tillsynsärenden avseende fristående skolor har försämrats.

37.6 Undantag från sekretess och tystnadsplikt

Även uppgifter som omfattas av sekretess eller tystnadsplikt kan ofta lämnas ut med stöd av bestämmelser om undantag från sekretessen. För att exempelvis underlätta informationsutbytet mellan myndigheter eller mellan självständiga verksamhetsgrenar som i sekretesssammanhang behandlas som skilda myndigheter, finns i sekretesslagen ett flertal bestämmelser som tillåter ett utbyte av sekretessbelagda uppgifter.

I skolans verksamhet aktualiseras frågan om sekretess exempelvis i samband med att skolan har anledning att kontakta andra myndigheter, såsom socialtjänsten eller polisen, men också i samband med att eleven byter skola eller att skolan byter huvudman. När elever skall byta från en skola till en annan, t.ex. vid övergång från grundskola till gymnasieskola eller mellan grundskolor vid ändrad bosättning, förekommer det att handlingar vid den gamla skolan överlämnas till den nya skolan. Frågan om handlingarna kan lämnas till den nya skolan beror på om skolorna tillhör en och samma myndighet eller två olika. Om skolorna ligger i olika kommuner eller lyder under olika kommunala nämnder

skall, om handlingarna innehåller uppgifter som omfattas av någon sekretessbestämmelse, en sekretessprövning göras eller samtycke inhämtas. När sådana handlingar översänds mellan skolor inom en och samma myndighet (kommunala nämnd) agerar skolorna däremot inte som sinsemellan självständiga organ.

37.6.1 Utlämnande som behövs för myndighetens egen verksamhet

Av 1 kap. 5 § SekrL framgår att sekretess inte hindrar att en uppgift lämnas ut, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten skall kunna fullgöra sin verksamhet. Bestämmelsen skall tillämpas restriktivt. Med stöd av bestämmelsen kan skolpersonal i vissa fall lämna ut sekretessbelagda uppgifter om en äldre elev till dennes föräldrar även utan elevens samtycke, under förutsättning att det är nödvändigt att föräldrarna får informationen för att skolan skall kunna sköta sina åtaganden gentemot eleven. Bestämmelsen kan också i vissa fall tillämpas vid uppgiftsutbyte mellan olika verksamhetsgrenar, t.ex. mellan skolhälsovården och elevvård i övrigt om det är nödvändigt för att verksamheten i skolhälsovården skall kunna fullgöras. Bestämmelsen blir också tillämplig när skolsköterskan på uppdrag av rektorn vid skolan undersöker en elev inom ramen för ett elevvårdsärende. Resultatet av en sådan undersökning måste kunna redovisas för uppdragsgivaren (prop. 1979/80:2 del A, s. 169).

37.6.2 Utlämnande med stöd av uppgiftsskyldighet

I många lagar och förordningar finns bestämmelser om att en myndighet är skyldig att lämna ut vissa uppgifter till andra myndigheter. Att uppgifterna är sekretessbelagda innebär i dessa fall inget hinder, eftersom det i 14 kap. 1 § SekrL anges att sekretess inte hindrar att uppgifterna lämnas ut när sådan uppgiftsskyldighet finns.

En viktig uppgiftsskyldighet för skolpersonalen är den i 14 kap. 1 § socialtjänstlagen (2001:453) för personal inom bl.a. skolverksamhet (inklusive skolhälsovården) att till socialnämnden lämna alla uppgifter som kan vara av betydelse för utredning av ett barns behov av skydd. Skolpersonalen kan i ett sådant fall inte

vägra att lämna ut betydelsefulla uppgifter med hänvisning till att de är sekretessbelagda.

Skolor har också en uppgiftsskyldighet gentemot Centrala Studiestödsnämnden (CSN). Enligt 6 kap. 6 § första stycket studiestödslagen (1999:1395) får föreskrifter meddelas om att skolor är skyldiga att lämna vissa uppgifter om elever som har studiehjälp (främst gymnasieelever). Enligt CSN:s föreskrifter (CSNFS 2001:6) om studiehjälp, skall en skola lämna uppgift till CSN bl.a. om en elev byter skola, avbryter sina studier, minskar sin studieomfattning, eller har varit frånvarande en längre tid.

37.6.3 Utlämnande till brottsutredande myndigheter m.m.

I skolans verksamhet gäller enligt 14 kap. 2 § första stycket SekrL att sekretess inte hindrar att uppgifter lämnas till en annan myndighet om de behövs där för t.ex. förundersökning eller rättegång som avser verksamheten vid den utlämnande myndigheten. Sekretess hindrar inte heller att uppgifter som angår misstanke om brott lämnas till polis eller åklagare om fängelse är föreskrivet för brottet och det kan antas föranleda annan påföljd än böter (14 kap. 2 § fjärde stycket SekrL). De nu nämnda bestämmelserna gäller redan begångna brott. Huruvida det är möjligt att lämna uppgifter om förestående eller pågående brott följer i stället av bl.a. 1 kap. 5 § och 14 kap. 3 § SekrL (se nedan).

Det finns inte någon skyldighet för en skola att göra en polisanmälan och normalt inte heller något som hindrar att en anmälan görs. JO har dock i beslut (dnr 352–1998) uttalat att grundtanken i svensk rätt är att ansvaret för att lämpliga åtgärder vidtas mot barn och ungdom som begår brott i första hand vilar på socialtjänsten och inte på rättsväsendet. Vid bedömning av om en polisanmälan ändå skall ske måste utgångspunkten vara att det aktuella brottet skall utredas av polis och åklagare. Eftersom en förundersökning som regel inte skall inledas mot barn under 15 år och endast i sällsynta undantagsfall inledas när det gäller barn under 12 år, leder en polisanmälan mot ett yngre barn oftast till att polismyndigheten underrättar socialtjänsten om anmälan. Skolan bör därför enligt JO vara återhållsam med att göra polisanmälan i de yngre elevgrupperna. JO understryker att en polisanmälan inte skall användas som en form av sanktion mot barnet. Skolan bör

istället, om det finns skäl för socialnämnden att ingripa, göra en anmälan enligt socialtjänstlagen.

Skolhälsovården omfattas i sekretesssammanhang av samma regler som hälso- och sjukvården i övrigt, vilket bl.a. innebär att det enligt 14 kap. 2 § femte stycket SekrL krävs att brottet är allvarligt för att sekretessen skall brytas. Dessa bestämmelser berörs av ändringarna i sekretesslagen den 1 oktober 2006 (prop. 2005/06:161). Ändringarna innebär att en anmälan får ske om brottet har ett års fängelse som minimistraff, i stället för som tidigare, två års fängelse. Dessutom kan, i motsats till vad som tidigare gällt, även straffbara försöks- och förberedelsebrott anmälas. Om vålds- eller sexualbrott eller brott mot lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor har riktat sig mot en underårig, får uppgifterna alltid, oavsett minimistraff, lämnas till polis eller åklagare.

Skolhälsovården (liksom andra myndigheter inom hälso- och sjukvården) har genom 14 kap. 2 § nionde stycket SekrL möjlighet att lämna sekretessbelagda uppgifter om bl.a. barn till en annan myndighet inom hälso- och sjukvården eller till socialtjänsten, trots att samtycke saknas. En förutsättning för utlämnande är att det behövs för att den enskilde skall få nödvändig vård, behandling eller annat stöd. Bestämmelsen skall tillämpas restriktivt och normalt endast när det inte går att få samtycke från den enskilde till utlämnande. I förarbetena uttalas att det för tillämpning av undantaget bör krävas att den berörda personen kan antas direkt motsätta sig att uppgifter lämnas ut eller att saken brådskar så att det inte finns tid att inhämta samtycke (prop. 1990/91:111, s. 17 f och 41).

37.6.4 Utlämnande med stöd av generalklausulen

En ofta åberopad bestämmelse i sekretesslagen när uppgifter behöver lämnas från en myndighet till en annan är den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § första stycket SekrL. Enligt denna bestämmelse kan sekretessbelagda uppgifter lämnas ut om det är uppenbart att intresset för att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda. Bestämmelsen har ett stort tillämpningsområde och kan t.ex. åberopas som stöd för att utlämna uppgifter om förestående brott till polisen. Uppgifter som omfattas av hälso- och sjukvårdssekretess är

emellertid enligt paragrafens andra stycke helt undantagna från tillämpningen av generalklausulen eftersom uppgifter där har ansetts vara för integritetskänsliga för att lämnas ut efter en sådan intresseavvägning. Sekretessbelagda uppgifter i skolhälsovården kan alltså inte under några omständigheter lämnas ut till andra myndigheter eller till elevvården vid samma skola efter en sådan intresseavvägning. Det innebär att en skolsköterska aldrig kan lämna sekretessbelagda uppgifter till personal i den övriga skolverksamheten med stöd av generalklausulen. Bestämmelsen kan däremot tillämpas inom den övriga elevvården för att lämna sekretessbelagda uppgifter till skolhälsovården eller när uppgifter behöver lämnas till andra myndigheter, t.ex. till en socialnämnd eller en barnpsykiatrisk klinik (prop. 1981/82:186, s. 37). En förutsättning för att sekretessbelagda uppgifter skall få lämnas ut efter en intresseavvägning är givetvis att utlämnandet verkligen behövs för den mottagande eller den utlämnande, myndighetens verksamhet.

37.6.5 Utlämnande av uppgifter till eleven själv eller till vårdnadshavare

Sekretess till skydd för enskild gäller inte i förhållande till den enskilde själv (14 kap. 4 § SekrL). En konsekvens av denna princip är att han eller hon också kan efterge sekretessen gentemot någon annan. En elev har alltså själv alltid rätt att ta del av de uppgifter som skolan har om honom eller henne. Som ovan nämnts kan dock sekretessen inom skolhälsovården ibland gälla även gentemot eleven själv (7 kap. 3 § SekrL). I skolverksamheten är den enskilde som uppgifterna berör ofta omyndig. Som framgår av resonemanget ovan kan både eleven och vårdnadshavaren ha rätt att ta del av uppgifter om eleven och att lämna samtycke som bryter sekretess.

Vårdnadshavarens rätt att ta del av uppgifter om eleven, och att lämna samtycke för dennes räkning, förändras i takt med elevens ökande ålder och mognad. Ju äldre eleven är, desto större rätt har han eller hon att själv bestämma om vårdnadshavaren eller andra skall få del av information eller inte. När eleven uppnått sådan ålder och mognad att han eller hon har rätt att i någon grad bestämma över sig själv, kan samtycke behövas från både eleven och vårdnadshavaren och vid någon tidpunkt inträder det stadium då

det räcker det med elevens eget samtycke. Denna tidpunkt varierar naturligtvis beroende på elevens mognad och utveckling och vad saken gäller. Vid denna tidpunkt upphör också skolans möjlighet att lämna uppgifter om barnet till föräldrarna mot barnets önskemål (prop. 1981/82:186 s. 36). Elever i gymnasieskolan har i allmänhet nått sådan mognad att de bör ha ett visst skydd för sin integritet även mot vårdnadshavarna. I sådana fall kan dock ibland 1 kap. 5 § SekrL tillämpas. Denna bestämmelse ger en myndighet rätt att lämna ut uppgifter om det är nödvändigt för att myndigheten skall kunna fullgöra sin verksamhet (se ovan). Med stöd av denna bestämmelse bör en skola kunna lämna sekretessbelagda uppgifter till vårdnadshavaren för att kunna fullgöra den elevvårdande verksamheten beträffande en elev som har missbruksproblem eller missköter sig i skolan, även om eleven motsätter sig det.

När en elev blir myndig har föräldrarna inte längre rätt att ta del av sekretessbelagda uppgifter utan att en sekretessprövning görs eller elevens samtycke inhämtas. Föräldrarna kan självklart fortfarande få del av offentliga uppgifter. JO har dock i flera fall uttalat att skolan inte på eget initiativ får ta kontakt med föräldrar till myndiga elever utan elevens samtycke. Inget hindrar dock föräldrarna att själva kontakta skolan för att få reda på exempelvis uppgifter om frånvaro som i regel är offentliga.

Oavsett elevens ålder och mognad gäller sekretess till skydd för en underårig även i förhållande till vårdnadshavaren, om det kan antas att den underårige lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren (14 kap. 4 § andra stycket SekrL). Denna bestämmelse kan exempelvis vara tillämplig i fall då elev och förälder har motsatta intressen.

37.6.6 Enskild verksamhet

Det finns inga bestämmelser om undantag från den tystnadsplikt som enligt skollagen gäller i enskilda skolor och förskolor eller i enskilt bedriven skolhälsovård. Tystnadsplikten är emellertid begränsad till att endast avse ett obehörigt röjande av uppgifterna. Det innebär till att börja med att den enskilde, eller dennes ställföreträdare, genom samtycke kan tillåta att uppgiften röjs. Vad som i övrigt skall betecknas som ett behörigt röjande har lämnats till rättstillämpningen att avgöra. Vid tolkning av obehörighets-

rekvisitet har det ansetts naturligt att söka viss ledning i det skaderekvisitet som finns i sekretesslagens motsvarande bestämmelser (prop. 1979/80:80 s. 45) så att tystnadsplikten i enskild verksamhet får en liknande avgränsning som den i allmän verksamhet.

När det gäller tystnadsplikten i enskild skolhälsovård framgår det direkt av bestämmelsen i 2 kap. 8 och 9 §§ lagen (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område att som obehörigt röjande inte anses att någon följer en uppgiftsskyldighet. I övrigt anses undantagsmöjligheterna vara desamma som för offentlig skolhälsovård.

37.6.7 Meddelarfrihet

Att en uppgift hos en myndighet omfattas av sekretess innebär att den inte får röjas, vare sig muntligen eller på annat sätt. En grundläggande princip är dock att meddelarfrihet råder, dvs. att sekretessen inte förtar myndighetens personal rätten att muntligen lämna uppgifter till massmedierna för offentliggörande (för en mer utförlig redogörelse för meddelarfriheten, se kapitel 23). Meddelarfriheten begränsas emellertid av bestämmelsen i 16 kap. 1 § SekrL som innehåller en uppräknning av de uppgifter hos myndigheter som anses vara så känsliga att meddelarfriheten inte är tillämplig. Sådan s.k. kvalificerad tystnadsplikt gäller för många sekretessbelagda uppgifter om elever. Inom skolhälsovården gäller kvalificerad tystnadsplikt i princip för samtliga uppgifter om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden liksom uppgifter om den som lämnat en anmälan eller utsaga om en annan person. Inom skolverksamheten i övrigt gäller kvalificerad tystnadsplikt för samtliga sekretessbelagda uppgifter, utom sådana som hänför sig till ett ärende om tillrättaförande av elev eller skiljande av elev från studier. Ändringen i sekretesslagen den 1 oktober 2006 innebär också att sekretessen för uppgifter i Skolverkets tillsynsverksamhet inte längre bryter meddelarfriheten.

37.7 Behandling av personuppgifter inom skolväsendet

I skolverksamheten, såväl i undervisningen som i elevvården, behandlas ett stort antal personuppgifter. Det kan röra sig om behandling av register (t.ex. datalistor över skolans samtliga elever), av löpande text (t.ex. upprättade beslut och protokoll) med hjälp av ordbehandling, vanlig e-post eller publicering av uppgifter på hemsidor på Internet. En del dokumentation är författningsreglerad, och skolorna har en skyldighet att exempelvis föra protokoll i elevvårdsärenden och att upprätta åtgärdsprogram för enskilda elever med skolsvårigheter. Som för all annan verksamhet regleras användning av personuppgifter primärt av personuppgiftslagen. Enligt denna lag krävs som huvudregel samtycke från den enskilde för att personuppgifter skall få behandlas. När det gäller skolväsendet är den enskilde vars personuppgifter behandlas, ofta ett barn som inte förväntas förstå innebörden av ett samtycke. I allmänhet bör därför vårdnadshavarens samtycke inhämtas när barnen är yngre, medan i vart fall gymnasieelever själva kan lämna sitt samtycke.

Det finns ingen särskild registerförfattning som reglerar behandlingen av personuppgifter inom skolväsendet. För register inom skolhälsovården gäller, liksom för annan hälso- och sjukvård, bestämmelserna i lagen (1998:544) om vårdregister (se kapitel 35). I lagen finns bl.a. bestämmelser om för vilka ändamål uppgifterna i ett vårdregister får behandlas.

37.7.1 Behandling för elevadministrativa ändamål

Personuppgifter behandlas ofta för elevadministrativa ändamål. I huvudsak är det elevers namn, adress, personnummer, telefonnummer och klass som används för att exempelvis skriva ut klasslistor. Eftersom personnummer enligt personuppgiftslagen bara skall behandlas när det verkligen är nödvändigt, t.ex. när det behövs för en säker identifiering, förekommer normalt endast födelsedatum och inte hela personnumret på skolornas klasslistor. I sin rapport *Behandling av personuppgifter i grundskolan* (2002:2) konstaterar Datainspektionen att behandling av uppgifter om familjemedlemmar såsom namn och telefonnummer, för att skolan vid behov skall kunna kontakta en elevs vårdnadshavare, får anses vara adekvat och relevant i förhållande till ändamålet med

behandlingen. Däremot bör inte familjemedlemmarnas personnummer behandlas utan samtycke.

I samma rapport konstaterar Datainspektionen att personuppgifter som betraktas som känsliga i personuppgiftslagens mening, behandlas i liten utsträckning inom skolväsendet. Känsliga uppgifter är sådana som avslöjar ras eller etniskt ursprung, religiös eller filosofisk övertygelse, eller personuppgifter som rör hälsa eller sexualliv. I de fall där behandling av känsliga personuppgifter förekommer är det i huvudsak fråga om uppgifter om elevers hälsa (t.ex. allergier), och uppgifter om elevers modersmål (vilket indirekt kan innefatta uppgifter om etniskt ursprung). Sådana känsliga uppgifter är som huvudregel förbjudna att behandla utan samtycke, men får undantagsvis behandlas utan samtycke, exempelvis för att ett rättsligt anspråk skall kunna fastställas eller göras gällande. Datainspektionen konstaterade i rapporten att en uppgift om modersmål ofta behandlas för att administrera modersmålsundervisning. Eftersom elever har rätt att få undervisning i sitt modersmål (exempelvis enligt 5 kap. 7 § gymnasieförordningen), kan det vara nödvändigt att, även utan samtycke, behandla en sådan uppgift för att elevens rättsliga anspråk skall kunna fastställas. Däremot krävs det enligt Datainspektionen att samtycke inhämtas, från barnet eller vårdnadshavaren, beroende på barnets ålder, för behandling av hälsouppgifter om en elev.

37.7.2 Publicering av personuppgifter på skolans webbplats

Uppgifter på exempelvis skolans webbplats på Internet kan få stor spridning och en publicering kan ge stora möjligheter till kartläggning i otillbörliga syften. Harmlösa uppgifter får dock alltid publiceras. Datainspektionen har som exempel angett att en skola kan publicera en lärares namn, klass och e-postadress till skolan, medan man däremot inte utan samtycke bör publicera elevers och lärares hemadress, hemtelefon eller foto. När det gäller elever bör normalt också vårdnadshavaren ge sitt samtycke. Datainspektionen konstaterade i den ovan nämnda rapporten från år 2002, att nästan hälften av skolorna publicerar uppgifter om eleverna på skolans webbplats, men att endast ett fåtal hade inhämtat samtycke.

37.7.3 Tallriksautomater

Gymnasieskolor som tar betalt för maten i skolan har behov av att kontrollera om eleverna har betalat sin skollunch. Flera gymnasieskolor har i detta syfte använt tallriksautomater som lämnar ut tallrikar först sedan eleven identifierats genom avläsning av fingermönster, fingeravtryck eller handavtryck. Datainspektionen anser att registrering av fingeravtryck är en behandling av personuppgifter som kan uppfattas som ett intrång i den personliga integriteten även när uppgifterna bara sparas en kort tid, vilket innebär att elevens samtycke åtminstone bör krävas för behandlingen. Dessa tallriksautomater har varit föremål för flera rättsprocesser. Datainspektionen förbjöd bl.a. en skola i Uddevalla kommun att använda fingeravläsning och en skola i Värnamo kommun att använda handavtryck, för att lämna ut tallrikar. Båda besluten överklagades till länsrätten i Stockholm, som i båda fallen avslag överklagandet. Kammarrätten i Stockholm har dock efter överklagande ändrat de tidigare besluten och i sin motivering anfört att systemet ger en säker och effektiv hantering av skolmåltiderna och att man behandlar en begränsad mängd information om eleverna, vilket inte har någon nämnvärd inverkan på integriteten (Kammarrätten i Stockholm, dom den 1 november 2005, mål 1982–05 och den 16 juni 2006, mål 652–06). Skolans intresse av att smidigt kontrollera betalningen väger därför tyngre än elevernas intresse av integritetsskydd. Av denna anledning krävs inte heller något samtycke. Båda domarna har överklagats av Datainspektionen som anser att elevens samtycke åtminstone borde inhämtas. Målen har ännu inte avgjorts av Regeringsrätten.

37.7.4 Övervakningskameror

Det blir allt vanligare att skolor ansöker om tillstånd att sätta upp övervakningskameror. Sådant tillstånd behövs enligt lagen (1988:150) om allmän kameraövervakning om allmänheten har tillträde till platsen för övervakning (se vidare kapitel 16 och 34). Det har ansetts att tillstånd behövs för övervakning av skolgårdar, men inte för övervakning i skolans lokaler. De krav som ändå ställs på övervakning i exempelvis en skollokal, anges i lagen (t.ex. upplysning om att övervakning sker). Upptagning av bilder utgör dock en form av behandling av personuppgifter, vilket innebär att

personuppgiftslagens bestämmelser om samtycke, information, lagring, gallring m.m. är tillämpliga. Sedan den 1 januari 2007 omfattas emellertid personuppgifter i så kallat ostrukturerat material inte längre av lagens hanteringsregler. Som ett exempel på ostrukturerat material nämns i förarbetena just bildupptagningar (se prop. 2005/06:173 s. 24). Detta kan således innebära att skolans övervakning av elever inne i skolan kommer att vara tillåten utan andra restriktioner än att den registrerades personliga integritet inte får kränkas. Huruvida en upptagning från övervakningskameror i det enskilda fallet berörs av ändringen beror emellertid på hur upptagningarna organiseras och i vilken mån det är möjligt att söka i materialet. En upptagning som lagras i kronologisk ordning och där man endast kan söka på t.ex. datum och plats torde betraktas som ostrukturerad, medan en upptagning som lagras i ett avancerat system där det är möjligt att söka på personuppgifter, även fortsättningsvis kommer att omfattas av personuppgiftslagens hanteringsregler.

37.7.5 Webbrapport om frånvaro

Skolan har i vissa fall en skyldighet att underrätta föräldrarna vid olovlig frånvaro, exempelvis enligt 8 a § grundskoleförordningen (1994:1194). För att få bukt med problemet med skolkande elever har det blivit vanligt att använda Internet för att informera föräldrarna om elevens frånvaro. Vanligen går det till så att föräldrarna får ett konto på Internet där de med lösenord kan logga in och ta del av elevernas frånvaro från lektionerna. Datainspektionen har i detta sammanhang uttalat att om det bara gäller uppgifter som inte är känsliga i personuppgiftslagens mening, så bör behandlingen vara tillåten med stöd av bestämmelsen om intresseavvägning. I många fall kan dock rapporteringen avse känsliga uppgifter om exempelvis sjukdom eller besök hos kurator, varför skolan bör inhämta de registrerades samtycke. Datainspektionen har också uttalat att det krävs ett starkare åtkomstskydd än användarnamn och lösenord när det är fråga om att tillgängliggöra känsliga personuppgifter över Internet.

38 Socialtjänsten

Ansvar för att individer i socialt utsatta situationer får det stöd och den hjälp de behöver vilar på kommunerna inom ramen för socialtjänsten. När det finns ett behov av stöd och hjälp som inte kan tillgodoses på annat sätt än via socialtjänsten är kommunerna skyldiga att bistå med insatser motsvarande en skälig levnadsnivå. Socialtjänst omfattar individ- och familjeomsorg samt ungdoms- och missbrukarvård. Till socialtjänstens uppgifter hör att svara för omsorg och service, upplysningar, råd, stöd och vård, ekonomisk hjälp och annat bistånd till familjer och enskilda som behöver det.

Verksamheten inom socialtjänsten regleras av ett antal lagar, där socialtjänstlagen (2001:453, SoL) är av central betydelse. En av de viktigaste utgångspunkterna i den lagen är att socialtjänstens insatser i individuella ärenden skall bygga på frivillighet och självbestämmande. Socialtjänstlagen innehåller bestämmelser både om enskildas rätt till ekonomiskt och socialt stöd och om de skyldigheter som kommunerna har i förhållande till de människor som vistas i kommunen. Vid sidan av socialtjänstlagen finns bestämmelser som särskilt behandlar individers rätt till vissa insatser, exempelvis i lagen (1993:387) om stöd och service till funktionshindrade (LSS). Dessutom finns särskilda bestämmelser som avviker från den ovan nämnda frivillighetsprincipen, exempelvis i lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM).

Inom socialtjänsten hanteras stora mängder uppgifter om enskilda som på något sätt varit i kontakt med socialtjänsten. Det ligger i sakens natur att många av uppgifterna är mycket känsliga och utlämnande för den enskilde. Samtidigt är det i stor utsträckning nödvändigt för socialtjänsten att ha tillgång till dessa uppgifter. Nedan följer en redogörelse för de regler på social-

tjänstområdet som rör hanteringen och användningen av uppgifter om enskilda.

Som nämnts är frivillighet och självbestämmande grunden för socialtjänstens arbete. I vissa fall är det dock möjligt att också tillämpa tvångsvisa åtgärder. Grunderna för frihetsberövande behandlas däremot inte i detta avsnitt. De regler som rör skyddet för den enskildes integritet på socialtjänstens område finns förutom i sekretesslagen och personuppgiftslagen, i viss särskild lagstiftning, såsom i lagen (2002:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten, och i den materiella lagstiftningen, främst i socialtjänstlagen. Socialtjänstens verksamhet präglas också i allt större utsträckning av samverkan med andra myndigheter, vilket innebär att bestämmelser som möjliggör informationsutbyte är av stor betydelse för den enskildes integritet.

38.1 Sekretess och tystnadsplikt inom socialtjänsten

En utgångspunkt för socialtjänsten är att verksamheten skall bygga på respekt för individens självbestämmande och integritet (1 kap. 1 § tredje stycket SoL). Denna grundläggande förutsättning för verksamheten har haft en avgörande betydelse för regleringen av sekretess på området. Socialtjänsten har bl.a. mer begränsade möjligheter än de flesta andra myndigheter att utan hinder av sekretess lämna ut uppgifter till andra myndigheter. Ett exempel på detta är att den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § SekrL, som medger uppgiftsutbyte mellan myndigheter efter en intresseavvägning, inte gäller för uppgifter som omfattas av socialtjänstsekretess.

38.1.1 Sekretessbestämmelser på socialtjänstens område

Sekretessen inom socialtjänsten regleras i 7 kap. 4 § SekrL och gäller för uppgift om enskilds personliga förhållanden om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon honom närstående lider men. Uppgifter om enskilda i socialtjänsten är således sekretessreglerade med ett omvänt skaderekvisit. Socialtjänstsekretessens utformning och den innebörd som lagts i begreppet men, medför att möjligheterna att efter en menprövning lämna ut uppgifter är mycket begränsade. I princip kan uppgifter inte lämnas ut utan den enskildes samtycke (se

nedan) om de inte är helt harmlösa. I paragrafens tredje stycke anges vilka verksamheter som räknas till socialtjänsten.

I 7 kap. 4 § andra stycket SekrL finns en särskild sekretessbestämmelse för kommunal familjerådgivning. Med familjerådgivning avses verksamhet som består i samtal med syfte att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjer. Till följd av den särskilda förtroendesituationen som råder inom familjerådgivningen har denna verksamhet ansetts behöva ett särskilt starkt skydd från insyn. Sekretessen inom familjerådgivningen är absolut i fråga om de uppgifter som den enskilde har lämnat vid konsultationen eller som familjerådgivaren har inhämtat med anledning av att någon har vänt sig till rådgivningen.

I 7 kap. 4 § fjärde stycket SekrL finns en särskild bestämmelse om sekretess för enskilds personliga förhållanden i verksamhet som avser omhändertagande av personakt i enskild verksamhet (se nedan). Sekretessen är i princip absolut, men uppgifter får lämnas ut till socialnämnden i vissa särskilt angivna fall. Eftersom sådana akter förvaras hos arkivmyndighet gäller inte socialtjänstsekretess och inte heller de särskilda undantagen som gäller för sådan sekretess.

38.1.2 Särskilt om sekretess mellan och inom socialtjänstmyndigheter

Av 1 kap. 3 § första stycket SekrL framgår att sekretessen även gäller myndigheterna emellan. Till följd av kommunernas frihet att organisera nämndarbetet som de själva vill kan sekretessgränser uppkomma inom kommunens egen socialtjänstorganisation. Detta kan t.ex. vara fallet vid en uppdelning på olika sociala distriktsnämnder eller olika kommundelar, men också vid en uppdelning där olika sakområden inom socialtjänsten skiljs åt. Varje nämnd i en sådan organisation är, tillsammans med tillhörande förvaltning, att anse som en egen myndighet i den mening som avses i sekretesslagen.

Sekretess gäller enligt 1 kap. 3 § andra stycket SekrL även mellan olika verksamhetsgrenar inom samma myndighet, när dessa är att betrakta som självständiga i förhållande till varandra. Vad som avses med en sådan självständig verksamhetsgren har inte definierats i sekretesslagen och tolkningen har vållat svårigheter. I betänkandet *Ny sekretesslag* (SOU 2003:99) föreslog OSEK att sekretess-

gränserna inom bl.a. socialtjänsten skall framgå direkt i lagen. Förslaget byggde på kommitténs uppfattning om gällande rätt. Enligt förslaget skall till samma verksamhet räknas sådan verksamhet som anges i 7 kap. 4 § tredje stycket första meningen SekrL samt verksamhet enligt LSS. Som annan verksamhet skall förstås verksamheten inom bl.a. familjerådgivning, kommunal invandrarbyrå och kommunal bostadsförmedling m.m.

I allmänhet anses det vara självklart att uppgifter som omfattas av sekretess får lämnas mellan befattningshavare hos en och samma myndighet i den utsträckning som är normal och behövlig för ett ärendes handläggning eller för verksamhetens bedrivande i övrigt. I vilken utsträckning hemliga uppgifter därutöver kan röjas inom en myndighet eller en verksamhetsgren har närmast ansetts vara en etisk fråga. Det har förutsatts att möjligheten att utbyta uppgifter inom en myndighet eller verksamhetsgren utnyttjas med omdöme. Det är denna form av begränsning som brukar betecknas som den inre sekretessen.

Sekretesslagen innehåller inte någon reglering av den inre sekretessen inom socialtjänsten. Däremot regleras den i viss omfattning i annan lagstiftning, t.ex. 11 kap. 5 § andra stycket SoL. Där anges att handlingar som innehåller uppgifter om enskildas personliga förhållanden skall bevaras så att obehöriga inte får tillgång till dem. I förarbetena till nämnda bestämmelse uttalas att den är av väsentlig betydelse som komplement till reglerna om sekretess. På samma sätt som sekretessreglerna syftar regeln till att skydda den som vänder sig till socialtjänsten från obehörig insyn i hans privatliv. Den tar alltså närmast sikte på sådana handlingar för vilka det gäller sekretess. Med obehörig menas den ”som inte har legitim anledning att ta del av handlingen i sin tjänsteutövning” (prop. 1979/80:1 s. 563).

38.1.3 Tystnadsplikt i enskild verksamhet

När det gäller enskild verksamhet finns särskilda bestämmelser om personalens tystnadsplikt i 15 kap. 1 och 2 §§ SoL respektive 29 § LSS. Bestämmelserna innebär att sådan personal inte obehörigen får röja vad han eller hon i sin verksamhet har fått veta om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden. Att en uppgift inte får röjas obehörigen innebär att den kan lämnas ut vid samtycke från den enskilde eller om skyldighet att lämna ut

uppgiften stadgas i annan bestämmelse. Bestämmelserna om tystnadsplikt skall vidare tolkas mot bakgrund av vad som gäller enligt sekretesslagen för kommunalt bedriven verksamhet. Någon bestämmelse som generellt sett medger att uppgifter som omfattas av tystnadsplikt lämnas till en uppdragsgivande kommun finns inte.

Bestämmelserna om tystnadsplikt är straffsanktionerade i 20 kap. 3 § brottsbalken och brott mot bestämmelsen kan medföra böter eller fängelse i högst ett år.

38.2 Sekretessbrytande bestämmelser

För att underlätta utbytet av uppgifter mellan myndigheter finns i sekretesslagen ett flertal bestämmelser om undantag från sekretess. En ofta åberopad bestämmelse är den s.k. generalklausulen i 14 kap. 3 § SekrL. Verksamhet som omfattas av socialtjänstsekretess är emellertid undantagen från generalklausulens tillämpningsområde, vilket innebär att det inte finns något generellt undantag från sekretessen. Det finns dock andra begränsningar i sekretessen, exempelvis då en uppgiftsskyldighet föreligger eller i förhållande till brottsutredande myndigheter (14 kap. 2 § SekrL).

38.2.1 Utlämnande som behövs för myndighetens egen verksamhet

Enligt 1 kap. 5 § SekrL utgör sekretess inte hinder mot att uppgift lämnas ut, om det är nödvändigt för att den utlämnande myndigheten skall kunna fullgöra sina egna uppgifter. Bestämmelsen innebär att sekretesskyddade uppgifter kan lämnas såväl till enskilda som till andra myndigheter eller till annan självständig verksamhetsgren inom den egna myndigheten, om det är nödvändigt för att fullgöra den egna verksamheten. Enligt förarbetena till sekretesslagen skall bestämmelsen tillämpas restriktivt (se prop. 1979/80:2 del A s. 465 och 494). Sekretessen får endast efterges i sådana fall då ett utlämnande av sekretessbelagda uppgifter är en nödvändig förutsättning för att myndigheten skall kunna fullgöra ett visst åliggande. Enbart en bedömning att effektiviteten i myndighetens handlande nedsätts genom en föreskriven sekretess får inte leda till att sekretessen åsidosätts.

När det gäller uppgifter om brott har det i förarbetena uttalats att det många gånger ligger inom en myndighets verksamhet att se till att misstanke om brott blir utredd. Som ett exempel har nämnts att ett fall av barnmisshandel kommer till en socialnämnds kännedom. Det har uttalats att det ligger i denna myndighets intresse att få utrett huruvida misshandel verkligen har förekommit och att nämnden i vissa fall måste se till att brottet beivras. Det har vidare sagts att det ligger inom en myndighets verksamhetsansvar att se till att misstanke om förmögenhetsbrott som riktar sig mot den del av den offentliga verksamheten som företräds av myndigheten blir utredd. Som exempel har nämnts försök att genom vilseledande uppgifter få socialhjälp som rätteligen inte skall utgå. Om den som vänder sig till socialnämnden däremot avslöjar att han eller hon har gjort sig skyldig till t.ex. snatteri får denna uppgift inte i strid mot socialtjänstsekretessen vidarebefordras till polis eller åklagare (prop. 1979/80:2 Del A s. 123).

38.2.2 Utlämnande med stöd av uppgiftsskyldighet m.m.

Sekretessen inom socialtjänsten begränsas genom ett flertal bestämmelser om skyldighet för socialtjänsten att lämna uppgifter. Sådan uppgiftsskyldighet bryter enligt 14 kap. 1 § SekrL socialtjänstsekretess. Några sådana uppgiftsskyldigheter redovisas här.

Anmälningsskyldigheten när barn far illa

En speciell uppgiftsskyldighet är den som finns i 14 kap. 1 § SoL. I paragrafens första stycke finns en bestämmelse som riktar sig till var och en och som anger att en anmälan *bör* göras om ett barn far illa. I andra stycket finns dock en bestämmelse om att myndigheter vars verksamhet berör barn och ungdom samt vissa andra angivna myndigheter genast *skall* anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om något som kan innebära att socialnämnden behöver ingripa till ett barns skydd. Detta gäller även dem som är anställda hos sådana myndigheter. Anmälningsskyldighet gäller också dem som är verksamma inom yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet. Skyldigheten att anmäla är absolut i den meningen att den inte får bli föremål för övervägande av den anmälningsskyldige själv (JO 1995/96 s 247).

Trots den stränga sekretessen som har ansetts befogad inom familjerådgivningen, omfattas verksamheten av anmälningsskyldigheten enligt 14 kap. 1 § tredje stycket SoL. De som är verksamma inom familjerådgivningen skall genast anmäla till socialnämnden om de i sin verksamhet får kännedom om att ett barn utnyttjas sexuellt eller utsätts för fysisk eller psykisk miss-handel i hemmet. Anmälningsskyldigheten är således begränsad i jämförelse med den anmälningsskyldighet som gäller för andra myndigheter.

Anmälningsskyldighet enligt Lex Sarah

I 14 kap. 2 § SoL regleras s.k. Lex Sarah-ärenden. Alla som är verksamma inom omsorger om äldre människor eller människor med funktionshinder skall vaka över att dessa får god omvårdnad och lever under trygga förhållanden. Den som uppmärksammar eller får kännedom om ett allvarligt missförhållande i omsorgerna om någon enskild skall genast anmäla detta till socialnämnden. Denna anmälningsskyldighet gäller också yrkesmässigt bedriven enskild verksamhet. När det gäller verksamhet som bedrivs med stöd av LSS finns det en motsvarande skyldighet i 24 a § LSS.

Andra uppgiftsskyldigheter enligt socialtjänstlagen

I socialtjänstlagens tolfte kapitel har samlats vissa bestämmelser om kommunernas uppgiftsskyldighet inom socialtjänstverksamhet. I flera fall finns motsvarande uppgiftsskyldigheter också i LSS. Sådan skyldighet föreligger beträffande uppgifter för framställning av statistik hos Socialstyrelsen (12 kap. 5 § SoL), för uppgifter för forskningsändamål hos statliga myndigheter (12 kap. 6 § SoL), samt för uppgifter om utbetald ekonomisk hjälp till bl.a. Skatteverket (12 kap. 7 § SoL). Vidare skall socialnämnden under-rätta åklagarmyndighet om vård eller åtgärder enligt en vårdplan beträffande den som överlämnats till vård inom socialtjänsten som påföljd för brott inte kommer till stånd (12 kap. 8 § SoL), samt på begäran av bl.a. domstol eller polismyndighet lämna uppgift om huruvida någon vistas i ett hem för vård eller boende (12 kap. 10 § SoL).

Anmälningsskyldighet enligt LVM och LVU

I lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU), regleras socialnämndens rätt att gripa in till ungas skydd i de fall det inte går att anordna vård i frivillig form och i lagen (1988:870) om vård av missbrukare (LVM) finns bestämmelser om vård av missbrukare. Även i dessa lagar finns uppgiftsskyldigheter som bryter socialtjänstsekretess.

Myndigheter som i sin verksamhet regelbundet kommer i kontakt med personer med missbruk är enligt 6 § LVM skyldiga att genast anmäla till socialnämnden om de får kännedom om att någon kan antas vara i behov av vård enligt LVM. Myndigheter som omfattas av bestämmelsen är också enligt 7 § andra stycket LVM skyldiga att lämna socialtjänsten alla uppgifter som kan vara av betydelse för en sådan utredning. Det gäller också i de fall myndigheten i fråga inte känner till att missbrukaren är i behov av tvångsvård. Myndigheter som omfattas av anmälningsskyldigheten har således också en uppgiftsskyldighet. Inom hälso- och sjukvården gäller anmälningsskyldigheten bara läkare och endast om denne bedömer att tillfredsställande vård inte kan beredas inom hälso- och sjukvården (6 § andra stycket LVM). Uppgiftsskyldigheten gäller inte myndigheter inom hälso- och sjukvården.

I 24 § tredje stycket LVM stadgas en skyldighet för verksamhetschefen för den sjukhusenhet där en missbrukare vistas att underrätta socialnämnden eller LVM-hemmet om missbrukaren önskar lämna eller redan har lämnat sjukhuset. Bestämmelsen ändrades den 1 juli 2005 (prop. 2004/05:123). Underrättelse-skyldigheten gällde enligt den tidigare lydelsen verksamhetschefen vid den enhet där missbrukaren *vårdas*, vilket ibland tolkats så att det måste ha fattats ett beslut om intagning i slutenvård för att bestämmelsen skulle bli tillämplig. Nu används i stället ordet *vistas*, vilket innebär att skyldigheten inträder så snart en enskild med LVM-beslut infinner sig på enheten.

Enligt 30 a § LVM och 14 a § LVU har Statens Institutionsstyrelse (SiS) en skyldighet att följa upp verksamheten enligt de båda lagarna. Denna uppföljning skall avse såväl vårdtiden som tiden efter avslutad vård. För att fullgöra sin skyldighet att följa upp vården måste SiS kunna inhämta sekretessbelagda uppgifter om enskilda klienter från socialnämnden och sekretessbrytande regler har därför införts i respektive paragrafs andra stycke. Regeringen underströk i förarbetena till bestämmelserna att uppföljningen i

första hand skall bygga på öppna källor, och endast i undantagsfall på att sekretessbelagda uppgifter måste inhämtas. Möjligheten att få ut sekretessbelagda uppgifter får inte heller innebära att hela akter eller journaler utlämnas, utan endast de uppgifter som är relevanta för uppföljningen (prop. 2004/05:123 s. 47 ff.).

Förslaget om skyddsutredningar avseende barn

Socialdepartementets promemoria med förslag om skyddsutredningar avseende barn (S2006/6778/ST) innehåller förslag som innebär långtgående befogenheter för Socialstyrelsen att inhämta information om barn som har avlidit till följd av brott. Uppgifter skall kunna samlas in från bl.a. skola, socialtjänst och hälso- och sjukvården för att kunna utröna vilken kännedom berörda myndigheter har haft om barnets förhållanden och vilka åtgärder som vidtagits eller som hade kunnat vidtas. Syftet är att dra lärdom och förhindra liknande händelser i framtiden. Enligt förslaget skall utredningen omfattas av socialtjänstsekretess. I den föreslagna lagen finns bestämmelser om upplysningsplikt som innebär att uppgifter kan komma att lämnas till såväl myndigheter som enskilda. I promemorian påpekas att Socialstyrelsen skall beakta att uppgifterna omfattas av sämre eller lägre sekretesskydd hos mottagaren.

38.2.3 Utlämnande till brottsutredande myndigheter m.m.

Sekretess hindrar enligt 14 kap. 2 § fjärde stycket SekrL inte att uppgift som angår misstanke om brott lämnas till åklagarmyndighet, polismyndighet eller annan myndighet som har att ingripa mot brottet, om fängelse är föreskrivet för brottet och det kan antas föranleda annan påföljd än böter. I 14 kap 2 § femte stycket finns emellertid särskilda bestämmelser för uppgifter som omfattas av bl.a. socialtjänstsekretess.

Uppgifter om allvarliga brott

Socialtjänstens möjlighet att lämna uppgifter var tidigare begränsad till misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Den 1 oktober 2006 trädde emellertid vissa

ändringar i kraft (se prop. 2005/06:161) som för socialtjänstens del innebär att möjligheterna att lämna ut uppgifter som angår brottsmisstanke till brottsutredande myndigheter utökas. Efter ändringen kan socialtjänsten lämna ut uppgifter som avser misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år (14 kap. 2 § femte stycket SekrL). Denna bestämmelse är, enligt vad som angavs då bestämmelsen först infördes, bara tillämplig på uppgifter om begångna brott (prop. 1981/82:186 s. 25 och prop. 1983/84:142 s. 31). Tidigare var det på grund av den s.k. tvåårsregeln inte möjligt att lämna ut uppgifter om misstänkta straffbara förberedelse- och försöksbrott, då sådana brott enligt 23 kap. 1 och 2 §§ BrB inte har någon fast lägsta straffsats. Efter den 1 oktober 2006 får dock även uppgift om försök till brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år lämnas ut av socialtjänsten.

Ändringarna i sekretesslagen byggde på OSEK:s förslag i betänkandet *Ny sekretesslag* (SOU 2003:99). Kommittén hade dock gjort bedömningen att den s.k. tvåårsregeln skulle behållas, en bedömning som delades av en majoritet av remissinstanserna. Som skäl för att ändå ersätta tvåårsregeln med en ettårsregel åberopade regeringen i första hand att det fanns starka skäl för att socialtjänsten, utan hinder av sekretess, borde få lämna uppgifter som angår misstankar om grov misshandel till de brottsutredande myndigheterna (prop. 2005/06:161 s. 78). En generell sänkning av den tvåårsregeln till en ettårsgräns innebär att även uppgifter som angår bl.a. olaga frihetsberövande, rån och allmänfarlig ödeläggelse kommer att kunna lämnas utan hinder av sekretess. Enligt regeringen var dessa brott så pass allvarliga att ett sekretessgenombrott tedde sig motiverat av principiella skäl.

Uppgift som gäller misstanke om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i ett år och som avser överföring eller försök till överföring av sådan allmänfarlig sjukdom som avses i 1 kap. 3 § smittskyddslagen (2004:169) får också utan hinder av socialtjänstsekretess, lämnas till Åklagarmyndigheten eller polismyndighet.

Brott mot barn m.m.

Socialtjänstsekreten hindrar inte heller att uppgift som angår misstanke om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. BrB mot någon som inte har fyllt arton år lämnas till Åklagarmyndigheten eller polismyndighet. Detta undantag innebär att socialtjänsten kan anmäla till polismyndigheten att ett barn utsatts för misshandel eller annat straffbart övergrepp oavsett brottets straffvärde. Genom ändringen den 1 oktober 2006 har möjligheten att lämna uppgift om brott mot underåriga utökats så att även uppgifter som angår misstanke om brott som avses i lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, mot någon som är under arton år, kan lämnas till polisen oavsett brottets svårighetsgrad. JO har beträffande socialtjänstens hantering vid misstänkta brott mot underåriga uttalat att det är viktigt att polisanmälan görs omedelbart och att den misstänkte förövaren och barnet skiljs åt (JO 1990/91 s. 192), att vårdnadshavaren inte behöver informeras i förväg om att en anmälan till polisen görs samt att en polisanmälan skall göras utan att socialnämnden tagit ställning till vem som gjort sig skyldig till det misstänkta brottet (JO 2501–1994).

Ändringen innebär slutligen att socialtjänsten utan hinder av sekretess kan lämna uppgifter till polisen angående misstanke om olovlig överlåtelse av narkotika, alkohol eller dopningsmedel till underåriga. Undantaget gäller inte för sådana uppgifter som omfattas av sekretess inom familjerådgivningen.

Uppgifter som behövs för att den enskilde skall få nödvändig vård m.m.

Enligt 14 kap. 2 § nionde stycket hindrar varken socialtjänstsekreten eller hälso- och sjukvårdssekreten att uppgift om enskild som inte fyllt 18 år eller som fortgående missbrukar alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel, eller närstående till denne lämnas från myndighet inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten till annan sådan myndighet om det behövs för att den enskilde skall få nödvändig vård, behandling eller annat stöd. Detsamma sägs i bestämmelsen gälla i fråga om lämnande av uppgift om gravid kvinna eller närstående till henne, om det behövs för en nödvändig insats till skydd för det väntade barnet. Syftet med bestämmelsen är att vårdmyndigheterna inte skall vara

förhindrade att utbyta uppgifter med varandra för att bistå en enskild som är i behov av vård, behandling eller annat stöd. I förarbetena anges att undantaget från sekretess måste användas med urskillning och varsamhet. Endast i de situationer där det framstår som direkt påkallat att bistå en enskild bör undantag göras. En förutsättning för att tillämpa undantaget bör normalt vara att den berörde personen kan antas direkt motsätta sig att uppgifter om hans eller hennes personliga förhållanden lämnas ut eller att saken brådskar så att det inte finns tid att inhämta samtycke. I första hand bör därför ett samtycke inhämtas (prop. 1990/91:111 s. 41).

Socialtjänsten har också fått vissa utökade möjligheter att lämna uppgifter som rör ungdomar till polis och åklagare. Om socialtjänstpersonalen påträffar någon som kan antas vara under 18 år under förhållanden som uppenbarligen innebär överhängande och allvarlig risk för hans eller hennes hälsa eller utveckling, eller under utövande av brott, skall socialtjänstpersonalen, utan hinder av sekretess, kunna lämna sådana uppgifter som behövs för ett omedelbart polisiärt ingripande. Ändringen har tillkommit för att socialtjänsten utan hinder av sekretess, skall kunna ingripa mot unga som befinner sig på olämpliga platser eller som är i färd med att begå brott, även om det saknas förutsättningar för ett omhändertagande enligt LVU (prop. 2005/06:161 s. 87).

Vittnesplikten enligt 36 kap. 1 § RB

Skyldigheten att vittna utgör en uppgiftsskyldighet som bryter sekretess. Det finns dock vissa undantag från vittnesplikten, vilka regleras i 36 kap. 5 § RB. Inom socialtjänstområdet gäller undantagen främst för familjerådgivare enligt socialtjänstlagen och deras biträden (36 kap. 5 § andra stycket första meningen RB). Sådana yrkesutövare får höras som vittnen om något som i denna deras yrkesutövning har anförtrotts dem eller som de i samband därmed erfarit, endast om det är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det (det s.k. *frågeförbudet*). Det kan noteras att andra kategorier av socialtjänstpersonal än familjerådgivare enligt socialtjänstlagen inte omfattas av frågeförbudet. Dock kan vissa andra yrkeskategorier som omfattas av bestämmelsen, exempelvis psykoterapeuter, vara verksamma inom socialtjänsten.

I 36 kap. 5 § fjärde stycket RB görs undantag från frågeförbudet i ett antal fall. För det första är de yrkeskategorier som nämns i andra stycket skyldiga att vittna i vissa typer av mål. Fram till den 1 januari 1998 gällde detta undantag mål om brott för vilket inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i två år. Nämnda datum ändrades dock bestämmelsen på så vis att det i stället infördes en hänvisning till brott som avses i 14 kap. 2 § femte stycket SekrL. Syftet med ändringen var att undantaget även skulle komma att omfatta mål om brott enligt 3, 4 eller 6 kap. BrB när brottet begåtts mot någon som inte fyllt 18 år (prop. 1996/97:124 s. 195). För det andra är den som har uppgiftsskyldighet enligt 14 kap. 1 § SoL skyldig att svara på frågor i mål enligt 5 kap. 2 §, 6 kap. 6, 13 eller 14 § samma lag eller i mål enligt LVU.

De nyligen gjorda ändringarna i 14 kap. 2 § SekrL innebär således också förändringar i tillämpningsområdet för 36 kap. 5 § RB eftersom den sistnämnda bestämmelsen hänvisar till den första. För socialtjänstens del innebär förändringen i sekretesslagen att den som arbetar inom familjerådgivning blir skyldig att vittna om betydligt fler brott än vad som tidigare var fallet. Regeringen angav i propositionen att det var frågan om en följdändring så att sådan personal även i fortsättningen kan lämna uppgifter i samma utsträckning under en rättegång som de enligt sekretesslagen kan göra i förhållande till de brottsutredande myndigheterna (prop. 2005/06:161 s. 82).

38.2.4 Samtycke från den enskilde

Av 14 kap. 5 § SekrL framgår att sekretessen i princip inte gäller mot den enskilde själv. Den enskilde har därmed möjlighet att samtycka till att sekretessen helt eller delvis efterges (14 kap. 4 § första stycket SekrL). Enligt 14 kap. 9 § andra stycket SekrL får den som lämnar samtycke till att enskild får ta del av sekretessskyddade uppgifter som villkor kräva att myndigheten ställer upp ett förbehåll som inskränker en enskild mottagares rätt att lämna uppgiften vidare eller utnyttja den.

För att vårdnadshavaren skall kunna fullgöra sitt ansvar (enligt 6 kap. 11 § FB) måste föräldrarna få del av information om sitt barn från socialtjänsten. Vårdnadshavare har därför som regel rätt att ta del av även sekretessbelagda uppgifter som rör deras barn. Denna rätt för vårdnadshavaren att ta del av uppgifter om barnet förändras

dock i takt med att barnet blir äldre och bestämmanderätten flyttas över på den unge själv. När barnet har nått en viss mognad och utveckling i övrigt anses föräldrarna därför inte längre kunna ta del av personliga förhållanden rörande barnet t.ex. vad barnet har berättat för en socialsekreterare. Någon åldersgräns finns inte angiven, eftersom hänsyn måste tas till barnets mognad och utveckling i övrigt, något som inte enbart kan bedömas med ledning av barnets ålder.

Det kan dock finnas vissa undantagsfall då det av hänsyn till barnets bästa kan vara befogat att inte lämna ut vissa uppgifter till föräldrarna även om det är fråga om ganska små barn dvs. barn som inte har nått en sådan mognad att de fått ett integritetsskydd mot föräldrarna. I sekretesslagen finns därför en regel (14 kap. 4 § andra stycket) som innebär att sekretess för uppgift till skydd för en underårig gäller även i förhållande till vårdnadshavaren om det kan antas att den underårige lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren. Denna undantagsregel avser i första hand fall där barn och vårdnadshavare står i motsatsförhållande till varandra och där det oavsett barnets ålder är till skada för barnet att uppgifterna lämnas till vårdnadshavaren. Det finns även en särskild sekretessbestämmelse som direkt riktar sig mot föräldrars insyn. Om det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med vården enligt LVU får socialnämnden besluta att hemlighålla barnets vistelseort för föräldrar eller vårdnadshavare (14 § LVU).

38.2.5 Undantag från tystnadsplikt i enskild verksamhet

Det finns inga uttryckliga bestämmelser om undantag från tystnadsplikten. Begränsningen i tystnadsplikten utgörs i stället av att det endast är ett *obehörigt* utnyttjande som inte är tillåtet enligt bestämmelsen. Vid tolkning av obehörighetsrekvisitet har det ansetts naturligt att söka viss ledning i det skaderekvisitet som finns i sekretesslagens motsvarande bestämmelser (prop. 1979/80:80 s. 45) så att tystnadsplikten för socialtjänstpersonal i enskild verksamhet får en liknande avgränsning som den för offentliga funktionärer i allmän verksamhet. Detta anses innebära att en uppgift självklart kan lämnas ut vid samtycke från den enskilde. Som obehörigt röjande anses inte heller att någon följer en uppgiftsskyldighet eller att någon framför misstankar om allvarliga brott till polisen (prop. 1980/81:28 s. 23 och prop. 1981/82:186 s. 26). Någon bestämmelse

som generellt medger att uppgifter som omfattas av tystnadsplikt lämnas till en uppdragsgivande kommun finns inte. Ett sådant överförande av uppgifter förutsätter därför i regel medgivande från den som uppgifterna rör.

38.3 Behandling av personuppgifter inom socialtjänsten

De grundläggande bestämmelserna om behandling av personuppgifter finns i personuppgiftslagen (1998:204, PuL). I 2 § PuL anges att lagen är subsidiär i förhållande till bestämmelser med avvikande bestämmelser. För socialtjänsten (inklusive LSS-området) finns sådana avvikande bestämmelser i lagen (2001:454) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten (SoLPuL) och förordningen (2001:637) om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten (SoLPuLF). Dessa författningar utgör således specialregleringar i förhållande till personuppgiftslagen och anger endast de undantag och preciseringar som bedömts nödvändiga för verksamheten inom socialtjänsten.

Som ett komplement till ovan nämnda bestämmelser om när personuppgifter får behandlas inom socialtjänsten, finns också bestämmelser om hur uppgifter om enskilda skall hanteras, bl.a. i fråga om insyns rätt och respekt för den enskildes personliga integritet. I 12 kap. 1–2 §§ SoL finns dessutom särskilda bestämmelser om gallring av personuppgifter som går före bestämmelsen i personuppgiftslagen (se nedan).

Syftet med lagen om behandling av personuppgifter inom socialtjänsten är att se till att socialtjänsten har möjlighet att bedriva verksamheten effektivt och säkert samtidigt som enskildas integritet beaktas. Lagens definition av vad som avses med socialtjänst bygger på sekretesslagens socialtjänstbegrepp så som den uttrycks i 7 kap. 4 § SekrL. Stora delar av den kommunala verksamheten och verksamheten inom SiS omfattas av lagen och den har således en större räckvidd än socialtjänstlagen. Även enskild verksamhet omfattas av lagstiftningen.

38.3.1 Personuppgifter som får behandlas

Personuppgifter får behandlas endast om behandlingen är nödvändig för att arbetsuppgifter inom socialtjänsten skall kunna utföras samt för uppgiftslämnande som föreskrivs i lag eller förordning (6 § SoLPuL). Det anses finnas ett allmänintresse av att socialtjänsten bedrivs effektivt och säkert, varför personuppgifter i verksamheten får behandlas även utan den enskildes samtycke (prop. 2000/01:80 s. 140). Socialtjänsten får också behandla person- och samordningsnummer, känsliga personuppgifter som avses i 13 § PuL samt uppgifter om lagöverträdelse som innefattar brott, domar i brottmål, straffprocessuella tvångsmedel eller administrativa frihetsberövande (7 §). Sådana personuppgifter får dock behandlas endast om de har lämnats i ett ärende eller är nödvändiga för verksamheten.

I 12 § SoLPuLF preciseras de ändamål för vilka personuppgifter får behandlas inom socialtjänsten. En kommunal myndighet får bl.a. behandla personuppgifter för handläggning av ärenden om bistånd och annat stöd samt genomförande av insatser som följer av socialtjänstlagen, handläggning av ärenden och annan verksamhet som följer av bestämmelserna i LVU, LVM och LSS samt för tillsyn, uppföljning, utvärdering, kvalitetssäkring och administration av verksamheten. En enskild verksamhet får behandla personuppgifter för dokumentation av sådan vård, behandling eller omsorg av enskilda som ges inom verksamheten samt för administration av verksamheten (18 § SoLPuLF).

38.3.2 Sammanställningar och sökbegrepp

Som framgått ovan får kommunala myndigheter och enskilda verksamheter behandla samtliga kategorier av personuppgifter. Alla personuppgifter får dock inte behandlas i samtliga sammanhang. När det gäller sammanställningar, sökbegrepp och samkörning finns det vissa begränsningar i lagen och förordningen. I sammanställningar av personuppgifter får inte tas in känsliga personuppgifter eller uppgifter i övrigt om ömtåliga personliga förhållanden (7 a § SoLPuL). Med uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden avses förutom känsliga personuppgifter enligt 13 § PuL, även andra uppgifter om personliga förhållanden som kan förekomma inom socialtjänsten och vars behandling kan

anses vara kränkande för den personliga integriteten. Det kan t.ex. vara uppgifter om försörjningsförmåga och familjeförhållanden. Från förbudet att i sammanställningar ta in känsliga personuppgifter och uppgifter om ömtåliga personliga förhållanden görs bl.a. undantag för uppgifter om åtgärder som har beslutats inom socialtjänsten som innebär myndighetsutövning och om den bestämmelsen som ett sådant beslut grundar sig på, och uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring. Uppgift som avslöjar medlemskap i fackförening får dock aldrig tas in i sammanställningarna. Uppräkningen i fråga om undantagen från förbudet är uttömmande (se prop. 2002/03:36 s. 28).

Enligt 15 § SoLPuLF får socialnämnden vid handläggning av ärenden bara använda uppgifter om namn eller uppgifter om person-, samordnings- eller ärendenummer som sökbegrepp vid sökning efter uppgifter eller i samband med sammanställningar. Det är således inte tillåtet att använda t.ex. adress, kön, civilstånd, medborgarskap eller typ av åtgärd som sökbegrepp vid sökning efter uppgifter i ett ärendesystem. Denna begränsning gäller dock inte för tillsyn, uppföljning, utvärdering och kvalitetssäkring av verksamheten. I enskild verksamhet får endast uppgifter om namn eller uppgifter om person-, samordnings- eller ärendenummer användas som sökbegrepp vid sökning efter uppgifter eller i samband med sammanställningar (20 § SoLPuLF).

Datainspektionen har, bl.a. i rapporten *Behandling av personuppgifter hos social- och miljöförvaltningen*, 2004:1, konstaterat att socialnämnderna i många kommuner bryter mot bestämmelserna i SoLPuL genom att bl.a. använda andra sökbegrepp än vad som är tillåtet samt genom att i befolkningsregister föra in uppgift om såväl födelseland som medborgarskap, en kombination som i många fall avslöjar personens ras eller etniska ursprung (vilket däremot inte en isolerad uppgift om medborgarskap gör, se prop. 2001/02:144 s. 41), vilket i princip är förbjudet enligt personuppgiftslagen.

38.3.3 Övriga bestämmelser

SoLPuL innehåller dessutom bestämmelser om rättelse, skadestånd och överklagande (9–10 §§). I 5 § hänvisas till att det i socialtjänstlagen finns särskilda bestämmelser om uppgiftsskyldighet, viss registrering och gallring hos socialnämnden och i 8 § att de

begränsningar som följer av sekretesslagen, socialtjänstlagen och LSS gäller när det är fråga om utlämnande av personuppgifter inom socialtjänsten.

38.3.4 Socialtjänstregister hos Socialstyrelsen

Socialstyrelsen har enligt lagen (2001:99) om den officiella statistiken (statistiklagen), ansvar för officiell statistik på socialtjänstområdet. För denna uppgift finns personregister för fyra verksamheter inom socialtjänsten. Tre av registren innehåller uppgifter från kommunerna angående ekonomiskt bistånd/socialbidrag, individriktade insatser för barn och unga samt stöd och service till funktionshindrade. I det fjärde registret finns uppgifter från Statens institutionsstyrelse och från länsrätterna angående tvångsvård av vuxna missbrukare enligt LVM.

Det finns inga speciallagar som reglerar dessa register, utan de förs med stöd av statistiklagen. Skyldigheten för kommunerna att lämna dessa uppgifter till Socialstyrelsen regleras dock närmare i förordning (1981:1370) om skyldighet för socialnämnderna att lämna statistiska uppgifter och förordningen (2004:16) om utlämnande av uppgifter som avser stöd och service till vissa funktionshindrade. Registren förvaras och behandlas på statistikenheten vid Socialstyrelsens socialtjänstavdelning.

38.4 Särskilda bestämmelser i socialtjänstlagen och LSS av betydelse för skyddet av enskildas personliga integritet

I socialtjänstlagens portalparagraf anges att verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet (1 kap. 1 § tredje stycket SoL). Med detta avses enligt förarbetena att socialtjänsten skall visa lyhördhet och inlevelseförmåga i den enskildes förhållanden och att den enskilde skall ha insyn i och ett reellt inflytande över de insatser som ges. Prövning av exempelvis socialbidrag skall göras på ett sådant sätt att den enskilde upplever att hans eller hennes ärende bedömts på ett objektiva och korrekt sätt i enlighet med den lagstiftning som gäller (prop. 1996/97:124, s. 52). I 11 och 12 kap. SoL finns ett antal bestämmelser om hur handläggning och dokumentation skall

hanteras samt hur uppgifter skall behandlas. Dessa bestämmelser har bl.a. som mål att tillgodose rättsäkerhets och integritetsaspekter samt att bidra till att uppnå en god kvalitet i socialtjänsten. Liknande bestämmelser finns också i lagen (1993:387) om stöd och service till funktionshindrade (LSS).

38.4.1 Utredningsskyldighet

Det anses sedan länge vara en närmast självklar eller underförstådd grundsats att myndigheterna är skyldiga att se till att deras ärenden blir tillräckligt utredda. Någon generell bestämmelse om utredningsskyldighet finns dock inte i lag och skyldighetens räckvidd anses inte kunna anges generellt utan beror på ärendets karaktär (prop. 1985/86:80, s. 19).

En socialnämnd ansvarar för att dess ärenden blir tillräckligt utredda, vilket innebär att myndigheten skall leda utredningen och se till att nödvändigt material kommer in (officialprincipen). Socialtjänsten skall bl.a. beakta möjligheten att själv hämta in behövliga upplysningar och yttranden från andra myndigheter (4 § och 7 § andra meningen förvaltningslagen (1986:223, FL). Av bestämmelserna i 11 kap. 1 § SoL framgår att socialnämnden utan dröjsmål skall inleda utredning om det som har kommit till nämndens kännedom kan föranleda någon åtgärd av nämnden. Det är således nämndens ansvar att bedöma om det finns grund för en inkommen anmälan och vilka åtgärder som i så fall behöver vidtas. Utredning bör inte inledas om det redan från början står klart att någon insats inte är aktuell (prop. 1979/80:1 s. 562). JO har uttalat att nämnden i varje enskilt fall skall göra en individuell bedömning av om utredning skall inledas eller inte. Den bedömningen bör ta sikte på innehållet i anmälan och nämndens kännedom om den eller de som anmälan rör. Det har således ingen betydelse för bedömningen vem som är initiativtagare till anmälan (JO 1995/96 s. 313).

38.4.2 Dokumentationskyldighet

Enligt 15 § FL skall uppgifter som en myndighet får på annat sätt än genom en handling och som kan ha betydelse för utgången i ärendet antecknas av myndigheten. Denna bestämmelse är dock endast tillämplig i ärenden som avser myndighetsutövning mot

någon enskild. I såväl socialtjänstlagen som i LSS finns bestämmelser om dokumentationsskyldighet som går längre än så eftersom den även gäller sådana ärenden som inte avser myndighetsutövning mot någon enskild (prop. 1996/97:124 s. 151). Syftet med bestämmelserna är enligt förarbetena bl.a. att genom en tillfredsställande dokumentation värna den enskildes rättsäkerhet och integritet.

Enligt 11 kap. 5 § SoL skall handläggning av ärenden som rör enskilda samt genomförande av beslut om stödinsatser, vård och behandling dokumenteras. Dokumentationen skall utvisa beslut och åtgärder som vidtas i ärendet samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse. För att uppfylla dokumentationsskyldigheten krävs att informationen är tillräcklig, väsentlig och korrekt. Dokumentationen bör vidare innehålla anteckning om vem som har gjort en viss anteckning och när anteckningen gjordes.

Dokumentationen inom socialtjänsten skall enligt 11 kap. 6 § SoL utformas med respekt för den enskildes integritet. I förarbeten betonas vikten av att dokumentationen är både objektiv och saklig. Utgångspunkten är att uppgifterna skall vila på ett korrekt underlag och inte vara av nedsättande karaktär (prop. 1996/97:124, s. 153). Subjektiva värderingar av den enskilde bör därför undvikas. Värderande omdömen får endast förekomma om de grundas på ett korrekt underlag och är av verklig betydelse för saken. Ovidkommande värdeomdömen av allmänt nedsättande eller kränkande karaktär får inte förekomma, vilket innebär att det är viktigt att förhålla sig kritisk till alla uppgifter som innehåller negativa omdömen om den enskilde och hans eller hennes situation. Är uppgiften relevant i sammanhanget skall den dokumenteras. Dokumentationen skall ge en bild av både positiva och negativa förhållanden och inte bara lyfta fram den enskildes problem och svårigheter. Om den enskilde anser att någon uppgift i dokumentationen är oriktig skall detta antecknas.

Efter förebild i socialtjänstlagen infördes den 1 juli 2005 bestämmelser om dokumentation i 21 a och 21 b §§ LSS (se prop. 2004/05:39). Bestämmelserna är i allt väsentligt utformade på samma sätt som bestämmelserna i socialtjänstlagen.

38.4.3 Insynsrätt

I förvaltningslagen finns också bestämmelser om rätt för den som är part i ett ärende att ta del av det som har tillförts ärendet och skyldighet för myndigheten att kommunicera uppgifterna innan ärendet avgörs (16 och 17 §§ FL). Att få del av det material som myndigheten skall grunda sitt beslut på är grundläggande för att den enskilde skall kunna tillvarata sina intressen. Vidare ger det den enskilde en möjlighet att kontrollera att myndigheten handlägger ärendet tillräckligt snabbt och effektivt. Förutom allmänna handlingar som är offentliga har part även rätt till andra handlingar. Det kan röra sig om handlingar som ännu inte blivit allmänna, föremål, iakttagelser eller muntliga uppgifter. Som lagrummet föreskriver har parten rätt att ta del av allt som tillförts ärendet. Även om den enskilde inte begär det, skall myndigheten kommunicera i princip allt utredningsmaterial. Vissa begränsningar kan dock göras av sekretessskäl. Huvudregeln i 14 kap 5 § SekrL är att sekretessen inte inskränker partens insynsrätt. Det krävs tungt vägande skäl för att myndigheten skall vägra en part insyn i sekretessbelagt material. Som exempel på ett sådant skäl är rikets säkerhet.

38.4.4 Gallringsbestämmelser

Enligt 12 kap 1 § första stycket SoL skall anteckningar och andra uppgifter i en personakt hos socialnämnden gallras fem år efter det att sista anteckningen gjordes i akten. Uppgifterna får dock inte gallras så länge uppgifter om samma person finns kvar i en sådan sammanställning som avses i SoLPuL. Uppgifter i sådana sammanställningar skall enligt 12 kap. 1 § andra stycket SoL gallras fem år efter det att de förhållanden som uppgifterna avser har upphört. Enligt paragrafens tredje stycke skall gallringen vara avslutad senast kalenderåret efter det att gallringsskyldigheten inträdde. Enligt förarbetena är syftet med gallringsreglerna att klienternas handlingar skall gallras bort sedan deras kontakter med socialtjänsten har avbrutits. Som motivering för gallringsplikten uttalas bl.a. att det, för att socialtjänsten skall kunna ge en effektiv hjälp, är nödvändigt att klienterna med förtroende kan lämna uppgifter om sig själva och sina anhöriga utan rädsla för att personliga uppgifter då kommer att arkiveras för framtiden. Vidare uttalas att det även

utifrån allmänna integritetssynpunkter framstår som olämpligt att ömtåliga personliga uppgifter om enskilda människor sparas under längre tid än de behövs för de ändamål för vilket de samlats in (prop. 1979/80:1 s. 448 f. och s. 569).

Av främst rättssäkerhetsskäl men också för att enskilda personer skall ha möjlighet att ta reda på sitt biologiska och sociala ursprung får vissa handlingar inte gallras med stöd av bestämmelserna i 12 kap. 1 § SoL. Undantagen regleras i 12 kap. 2 § SoL och gäller handlingar som har kommit in eller upprättats i utredningar om faderskap och adoption samt i ärenden som gäller placering av barn utanför hemmet (12 kap. 2 § första stycket SoL). Enligt 12 kap 2 § andra stycket SoL gäller vidare att avtal om vårdnad, boende och umgänge som godkänts av socialnämnden inte får gallras förrän barnet fyllt 18 år. Enligt paragrafens tredje stycke skall vissa handlingar undantas från gallring med hänsyn till forskningens behov.

Efter förebild i SoL infördes den 1 juli 2005 särskilda bestämmelser om bevarande och gallring i LSS (21 c och 21 d §§) som i sak motsvarar bestämmelserna i 12 kap. 1 och 2 §§ SoL.

38.4.5 Enskild verksamhet inom socialtjänsten

Kommunen får sluta avtal med annan om att utföra kommunens uppgifter inom socialtjänsten (2 kap. 5 § SoL). Med annan avses enligt förarbetena bolag, förening, samfällighet, stiftelse, enskild individ eller annan kommun. Uppgifter som innefattar myndighetsutövning får dock inte överlämnas till ett privaträttsligt subjekt. Av förarbetena framgår vidare att det yttersta ansvaret för kommunens uppgifter inom socialtjänsten aldrig kan överlåtas på annan. Enligt 17 § LSS får ett landsting eller en kommun, med bibehållet ansvar, också sluta avtal med någon annan om att tillhandahålla insatser enligt den lagen.

Enligt 7 kap. 3 § SoL och 23 a § LSS gäller bestämmelserna om dokumentation i respektive lag även i enskild verksamhet som står under länsstyrelsens tillsyn. Av samma bestämmelse framgår att bestämmelserna om gallring i dessa lagar inte omfattar sådan verksamhet. I stället uppställs krav på bevarande under viss tid. Dokumentationen skall således bevaras så länge den kan antas ha betydelse för åtgärder i verksamheten. I förarbetena till bestämmelsen i SoL uttalas att de åtgärder som avses i första hand är

åtgärder gällande vården eller behandlingen av den person som dokumentationen avser. Tiden för bevarande kan förlängas genom avtal mellan placerande kommun och den som bedriver verksamheten.

Enligt 7 kap. 4 § SoL respektive 23 b § LSS gäller vidare att en handling i en personakt i enskild verksamhet som står under länsstyrelsens tillsyn, om det begärs av den som akten rör, så snart som möjligt tillhandahållas denne för läsning eller avskrivning på stället eller i kopia om inte annat följer av bestämmelser om tystnadsplikt.

I 7 kap. 5 § SoL och 23 c § LSS finns bestämmelser om att länsstyrelsen i vissa fall får besluta att en personakt skall tas omhand. Det gäller om verksamheten upphör, om det på sannolika skäl kan antas att personakten inte kommer att handhas enligt gällande regler, eller om den som ansvarar för personakten ansöker om det och det finns ett påtagligt behov av att akten tas om hand. En omhändertagen personakt skall återlämnas om det är möjligt och det inte finns skäl för omhändertagande på ovan angivna grunder. Beslut i fråga om återlämnande meddelas av länsstyrelsen efter ansökan av den som vid beslutet om omhändertagande ansvarade för personakten. I 7 kap. 4 § fjärde stycket SekrL finns en särskild bestämmelse om sekretess i verksamhet som avser omhändertagande av personakt (se ovan).

38.5 Frågor om ställföreträdarskap m.m. inom socialtjänsten

Socialtjänstlagstiftningen bygger i huvudsak på att den enskilde är en aktiv part som företräder sig själv och kan ta tillvara sina rättigheter och fullgöra sina skyldigheter. De flesta vuxna kan också företräda sig själva medan barn i stor utsträckning företräds av sin vårdnadshavare. Samtidigt finns det många, både barn och vuxna, som inte kan företräda sig själva och där frågan om vem som skall företräda dem blir ett problem i samband med kontakter med socialtjänsten.

38.5.1 Vuxna med nedsatt beslutsförmåga

Det finns många grupper i samhället som har svårigheter att ta tillvara sina intressen. Det gäller främst personer som till följd av demenssjukdom, utvecklingsstörning, psykisk störning eller av andra skäl, har nedsatt beslutsförmåga. Det saknas i stort sätt helt en reglering i fråga om när god man bör utses samt vilka befogenheter en nära anhörig och eller en god man har. I 8 § LSS anges visserligen att insatser enbart kan ges om den enskilde begär det och att, om den enskilde uppenbart saknar förmåga att på egen hand ta ställning i frågan, god man eller förvaltare begära insatser för honom. Någon motsvarande reglering finns inte i socialtjänstlagen eller i fråga om exempelvis rätten att lämna samtycke i enlighet med sekretesslagen eller personuppgiftslagen.

38.5.2 Särskilt om barnets ställning inom socialtjänsten

Barn åtnjuter samma rätt till integritet som vuxna. På grund av barns särskilda rättsliga ställning kan det dock uppstå situationer där barnets rätt till skydd för sin personliga integritet kommer i konflikt med exempelvis vårdnadshavarens intressen. Inom socialtjänsten har därför tillkommit vissa särskilda bestämmelser för att skydda barns integritet inom socialtjänsten.

Rätten att komma till tals

Vid alla beslut och andra åtgärder som rör barn skall det finnas ett tydligt barnperspektiv. Denna grundsyn kommer till uttryck i *Förenta Nationernas konvention om barnets rättigheter* (barnkonventionen). En av grundpelarna i barnkonventionen är principen om barnets bästa (artikel 3). Barnets bästa skall komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga organ eller av privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ. En annan princip som har betydelse i detta sammanhang är barnets rätt att komma till tals (artikel 12). Konventionsstaterna skall tillförsäkra det barn som är i stånd att bilda egna åsikter rätten att fritt uttrycka dessa i alla frågor som rör barnet, varvid barnets åsikter skall ges betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Utgångspunkten i barnperspektivet är respekten för

barnets fulla människovärde och integritet. Att ha ett barnperspektiv vid beslutsfattandet innebär att man försöker förstå barnet och ta reda på hur barnet uppfattar sin situation och eventuella förändringar – att se med barnets ögon. Det handlar också om att analysera vilka följder olika beslutsalternativ kan få för barnet. I detta ingår att lyssna på barnet och respektera det som en individ med egna uppfattningar. Därmed inte sagt att barnets åsikter alltid måste följas. Det är i sista hand den vuxne som utifrån sina kunskaper och erfarenheter måste fatta beslutet och ta ansvar för det (prop. 2005/06:99 s. 38).

Som en följd av att Sverige ratificerade barnkonventionen kompletterades bl.a. 9 § i 1980 års socialtjänstlag (nuvarande 3 kap. 5 § SoL) med en ny bestämmelse som innebär att barnets inställning så långt det är möjligt skall klarläggas och att hänsyn skall tas till barnets vilja med beaktande av dess ålder och mognad. I förarbetena till bestämmelsen uttalas att barnets rätt att uttrycka sin åsikt i saker som berör det personligen betyder att dess inställning skall klargöras utan att barnet för den skull sätts i svåra valsituationer. Uppgiften för socialtjänsten blir att skaffa sig en bild av barnet och dess behov. Ibland står barnperspektivet i motsatsförhållande till vuxenperspektivet. Barn kan dock inte ses isolerade från sina föräldrar och föräldrar kan inte ses isolerade från sina barn. Vid en intressekonflikt mellan barnet och de vuxna måste dock barnets intresse ha företräde. Barnet får aldrig pressas på synpunkter (prop. 1996/97:124 s. 98). Av författningskommentaren till bestämmelsen framgår att den gäller även andra situationer än utredningsarbete. Det kan gälla både vardagliga situationer och traumatiska händelser som berör barnet på ett eller annat sätt (a. prop. s. 176).

Av 11 kap. 10 § SoL följer att barn som fyllt 15 år har rätt att själva föra sin talan i mål och ärenden enligt lagen. Av förarbetsuttalande framgår att också mindre barn bör höras, om det kan vara till nytta för utredningen och barnet inte kan ta skada av det (prop. 1979/80:1 Del A s. 409). I specialmotiveringen uttalas att lämpligheten av att höra barnet får avgöras med ledning av dess ålder och mognad, vilken betydelse ärendet kan antas ha för barnet, men också vilken inställning barnets ställföreträdare har till om barnet skall höras (a. prop. s. 567). Även om socialnämnden bedömer att det är lämpligt och barnet själv vill medverka, måste vårdnads-havarens samtycke inhämtas om barnet inte är tillräckligt gammal för att själv besluta om sin medverkan. Socialtjänstens möjlighet att

under en utredning prata med ett barn utan vårdnadshavarens medgivande, har tagits upp i olika sammanhang. JO har utförligt behandlat denna fråga (jfr JO:s beslut den 10 oktober 2005, dnr 1059–2003 och 4857–2003) och konstaterat att det i dag inte finns något lagligt stöd för socialtjänsten att, mot vårdnadshavarens vilja, ha samtal med ett barn, om denne inte har nått en sådan ålder och mognad att det är tillräckligt med hans eller hennes samtycke. Förslag har tidigare väckts om att införa en bestämmelse som uttryckligen ger socialnämnden en rätt att tala med barnet även om vårdnadshavaren motsätter sig det *Omhändertagen – samhällets ansvar för utsatta barn och unga* (SOU 2000:77 s. 167) Utredningens förslag har emellertid inte lett till lagstiftning. Frågan är nu åter föremål för utredning (dir. 2006:83).

I 11 kap. 2 § SoL finns en bestämmelse om att socialnämnden skall underrätta den som berörs när en utredning inleds till skydd eller stöd för ett barn. Syftet med bestämmelsen är att utredningar inte skall kunna bedrivas ”bakom ryggen” på familjen. Av förarbetena framgår inte närmare vilka som omfattas av uttrycket ”den som berörs” (prop. 1996/97:124 s. 110 och 180). Det bör påpekas att bestämmelsen endast avser underrättelse om att en utredning inleds och skall skiljas från frågan om vilken information om utredningens innehåll som kan lämnas ut till vårdnadshavaren. Av 11 kap. 2 § SoL framgår dock att socialnämnden har möjlighet att konsultera sakkunniga och i övrigt ta de kontakter som behövs utan att inhämta vårdnadshavarens samtycke. JO har ansett att det får ligga i sakens natur att en underrättelse till t.ex. berörda föräldrar om en påbörjad barnavårdsutredning i normalfallet skall ske utan onödigt dröjsmål, men att det i vissa speciella fall kan finnas situationer då nämnden kan avvakta något med att informera en vårdnadshavare om att en utredning har påbörjats. Det får emellertid aldrig bli fråga om någon längre tid som vårdnadshavare hålls ovetande om en pågående utredning och det måste finnas goda skäl till varför så sker (JO 1999/2000 s. 243).

Även i LVU finns sedan den 1 juli 2003 en bestämmelse om att den unges inställning så långt möjligt skall klarläggas (1 § sjätte stycket LVU). Vidare anges att hänsyn skall tas till den unges vilja med beaktande av hans eller hennes ålder och mognad. Av författningskommentaren framgår att tillägget är en direkt anpassning till Barnkonventionens artikel 12 och, som ovan nämnts, handlar om barnets rätt att komma till tals. I 36 § LVU finns också en bestämmelse som tar sikte på rätten att föra sin talan

och rätten att bli hörd inför domstol. Den nya bestämmelsen tar sikte på alla beslutssituationer och på alla åtgärder som vidtas med stöd av LVU. Skyldigheten att så långt möjligt ta reda på barnets egen inställning och respektera densamma vid beslutsfattandet utvidgas härigenom till att gälla alla beslutssituationer och ingripanden som sker med stöd av lagen. Endast i undantagssituationer, där beslutet kräver extrem brådska, kan beslutsfattaren underlåta att inhämta den unges inställning i förväg (prop. 2002/03:53 s. 105).

Särskilda företrädare för barn

Den 1 januari 2000 trädde lagen (1999:997) om särskild företrädare för barn i kraft. Syftet med lagen är att stärka möjligheterna att ta till vara barnets rätt när en vårdnadshavare eller någon som vårdnadshavaren står i ett nära förhållande till misstänks för brott mot barnet. Enligt förarbetena till lagen (prop. 1998/99:133 s. 8 f.) finns det i dessa situationer särskilda svårigheter att ta till vara barnets rätt. Det gäller dels i fråga om att utreda brottet, dels när det gäller att i övrigt ta till vara barnets intressen under förundersökningen och i rättegången. Det saknas i dessa fall ofta någon som kan ta till vara barnets rätt. Utgångspunkten för detta resonemang var vårdnadshavarnas bestämmanderätt i enlighet med de gällande familjerättsliga reglerna i FB om ställföreträdare för barn. Av förarbetena (a. prop. s. 16 f.) framgår därutöver att den nuvarande lagstiftningen inte har ansetts ge tillräckliga garantier för att en förundersökning kan genomföras, när misstanke har uppkommit att barnet utsatts för ett övergrepp. När barnet inte själv kan ta ställning till frågor om förhör eller läkarundersökning finns formellt ett mycket begränsat utrymme eller saknas helt stöd för att snabbt genomföra utredningsåtgärder utan vårdnadshavarens medverkan. Om utgångspunkten är att vårdnadshavaren inte bör eller kan kontaktas saknar barnet någon som företräder barnets intresse. Mot den bakgrunden har i den ovan nämnda lagen föreskrivits att domstol i vissa fall skall kunna förordna en särskild företrädare för barnet som övertar vårdnadshavarens befogenheter att ta till vara barnets rätt under förundersökning och i rättegång.

38.6 Tvångsåtgärder enligt LVU och LVM

Som ovan nämnts är en av de viktigaste utgångspunkterna för socialtjänstens verksamhet att insatser i individuella ärenden skall bygga på frivillighet och självbestämmande. Samhället har emellertid ett ansvar för att barn och unga får den vård de behöver, även i fall där samförstånd inte kan nås med föräldrarna. I dessa fall ger LVU socialnämnden rätt att gripa in till de ungas skydd i de fall det inte går att anordna vård som den unge behöver i frivilliga former. LVM är en på likartat sätt uppbyggd lagstiftning som reglerar förutsättningarna för att avvika från den grundläggande frivillighetsprincipen i socialtjänstlagen när det gäller vård av missbrukare.

Varje medborgare har gentemot det allmänna ett skydd mot påtvingade kroppsliga ingrepp och frihetsberövanden (2 kap. 6 och 8 §§ RF). Med påtvingat kroppsligt ingrepp avses i första hand våld, men hit hör även läkarundersökningar, smärre ingrepp som vaccinerings och blodprovstagning samt liknande företeelser som går under beteckningen kroppsbesiktning. Undantag från skyddet mot kroppsliga ingrepp och frihetsberövanden kan endast föreskrivas i lag, och då bara i syfte att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Begränsningarna får inte gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett dem (2 kap. 12 § RF, jfr även artiklarna 5, 6 och 8 i Europakonventionen). Både LVU och LVM innehåller sådana undantag som möjliggör både frihetsberövanden och påtvingade kroppsliga ingrepp.

38.6.1 Lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)

Årligen vårdas omkring 20 000 barn och ungdomar av sociala skäl utanför sina föräldrahem. Vården sker efter omhändertagande enligt LVU eller enligt socialtjänstlagen. Grunden för ett omhändertagande enligt LVU kan vara antingen att den unges föräldrar inte kan ge det stöd som krävs för en bra uppväxt (2 §, de så kallade miljöfallen) eller att den unge själv lever ett destruktivt liv med exempelvis missbruk eller kriminalitet (3 §, de så kallade beteendefallen). Missförhållandena skall göra att det finns stor risk för att den unges hälsa eller utveckling skadas och den vård som behövs skall inte kunna ges på frivillig väg. Lagen är i första hand

tillämplig på barn under 18 år men vård kan i vissa fall beredas den som fyllt 18 men inte 20 år. Omhändertagandet beslutas av länsrätten efter utredning och begäran från den kommunala socialtjänsten men kan i akuta lägen beslutas av socialnämndens ordförande.

I lagen finns bestämmelser som innebär att visst tvång kan användas mot enskilda som vårdas enligt LVU. Enligt 15–19 §§ LVU får vissa särskilda befogenheter vidtas, nämligen rätt att begränsa den intagnes rörelsefrihet (15 §), rätt att begränsa telefonsamtal (15 a §), rätt att placera den intagne på låsbar enhet (15 b §), rätt att hålla den intagne i avskildhet (15 c §), rätt att omhänderta egendom (16 §), rätt att kroppsvisitera eller ytligt kroppsbesiktiga den intagne (17 §), rätt att utföra blod-, urin- eller utandningsprov (17 a §), rätt att kontrollera försändelser till den enskilde (19 §) samt rätt att förstöra omhändertagen egendom (20 §). Befogenheterna enligt 15 §, 16, 17 och 19 §§ får endast tillgripas för den som vistas på särskilda ungdomshem.

Proportionalitetsprincipen

I syfte att stärka den enskildes rättssäkerhet infördes den 1 juli 2005 en proportionalitetsprincip i 20 a § LVU som är tillämplig vid varje tvångsåtgärd enligt 15–15 c §§ och 17–19 §§ LVU, men inte på omhändertagande av sådan egendom som avses i 16 § eftersom ett omhändertagande av sådan egendom är obligatorisk (prop. 2004/05:123 s. 59). Bestämmelsen knyter an till innehållet i 2 kap. 12 § RF och innebär att skälen för att vidta en tvångsåtgärd inom ramen för vården enligt LVU skall ställas i relation till de olägenheter ingripandet innebär för den enskilde i fråga om bland annat dennes självbestämmande och integritet. Det betyder att en tvångsåtgärd skall stå i rimlig proportion till vad som står att vinna med åtgärden och den nytta som tvångsåtgärden kan ha för den enskilde klienten. Om syftet med tvångsåtgärden kan tillgodoses genom någon mindre ingripande åtgärd, skall den åtgärden väljas. Proportionalitetsregeln ger således uttryck för att minsta möjliga tvång skall användas för att nå det avsedda syftet och innebär samtidigt en erinran om att tvånget får användas endast om syftet med åtgärden inte kan tillgodoses genom mindre ingripande åtgärder. Vid användningen av de s.k. särskilda befogenheterna skall således en avvägning alltid göras i de avseenden som anges i

denna paragraf. Bestämmelsen kommer, som nyss sagts, att vara tillämplig vid all tvångsanvändning enligt de angivna paragraferna såsom exempelvis beslut om vård vid låsbar enhet, beslut om vård i enskildhet eller beslut om att den enskilde skall hållas i avskildhet samt beslut om kroppsvisitation och ytlig kroppsbesiktning.

Omhändertagande av egendom

Den 1 juli 2005 skärptes befogenheten att omhänderta egendom. Det är enligt 16 § LVU förbjudet för intagna vid särskilda ungdomshem att inneha alkoholhaltiga drycker, narkotika, flyktiga lösningsmedel, dopningspreparat, varor som omfattas av lagen (1999:42) om förbud mot vissa hälsofarliga varor eller injektions-sprutor, kanyler eller andra föremål som kan användas vid narkotikamissbruk eller annan befattning med narkotika. Detsamma gäller annat som kan vara till men för vården eller ordningen vid hemmet. Till kategorin ”annat” räknas bland annat vapen och tillhyggen som kan skada personalen eller andra intagna (prop. 2004/05:123 s. 44). JO har uttalat att det också kan röra sig om ”olämpliga” medicinrecept, större penningssummor, bankomat-kort och ID-handlingar (JO 1992/93 s. 411, JO 1995/96 s. 294, JO 2000/01 s. 310).

Om sådan egendom påträffas skall den omhändertas. Bestämmelsen var tidigare fakultativ men blev efter ändringen obligatorisk. I förarbetena anger regeringen att insatser som innebär ett ingrepp i den personliga integriteten måste vara väl övervägda och väl motiverade och att det ur ett rättssäkerhetsperspektiv är av synnerlig vikt att ett sådant omhändertagande dokumenteras, och framför allt, motiveras. Det är enligt regeringens uppfattning inte tillräckligt att anföra att ett föremål ”är till men för vården” eller ”stör ordningen vid hemmet”, om det inte samtidigt motiveras på vilket sätt det omhändertagna föremålet kan inverka menligt på vården eller ordningen vid hemmet. I dokumentationen skall det framgå vad som har omhändertagits samt, om det är fråga om föremål som inte skall förverkas, när och hur de skall återlämnas till ägaren (a. prop. s. 59).

Rätt att överklaga beslut

Det är socialnämnden som fattar beslut om läkarundersökning enligt 32 § LVU. Detta beslut får överklagas till länsrätt men länsrättens beslut kan inte överklagas (41 § tredje stycket).

SiS fattar enligt 20 b § LVU beslut om de särskilda befogenheterna i 15–20 §§ LVU. I SiS arbets- och delegationsordning regleras vem som har rätt att fatta beslut på myndighetens vägnar i olika frågor. Beslut enligt 15 a–c och 20 §§ LVU får överklagas hos länsrätten men inte övriga beslut.

38.6.2 Lagen om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)

I lagen (1988:870) om vård av missbrukare i vissa fall (LVM) finns bestämmelser om förutsättningen för att bereda en person med missbruksproblem vård oberoende av eget samtycke. Tvångsvården skall syfta till att genom behövliga insatser motivera den som missbrukar så att han eller hon kan antas vara i stånd att frivilligt medverka till fortsatt behandling och ta emot stöd för att komma ifrån sitt missbruk. Grunden för ett beslut om tvångsvård är att någon till följd av ett fortgående missbruk av alkohol, narkotika eller flyktiga lösningsmedel är i behov av vård för sitt missbruk och vårdbehovet inte kan tillgodoses på något annat sätt, samt att den enskilde till följd av missbruket utsätter sin fysiska eller psykiska hälsa för allvarlig fara, löper en uppenbar risk att förstöra sitt liv eller kan befaras komma att allvarligt skada sig själv eller någon närstående (4 § LVM). Tvångsvård beslutas av länsrätten efter utredning och begäran från den kommunala socialtjänsten. Tvångsvård lämnas genom LVM-hem och skall upphöra så snart syftet med vården är uppnått och senast när vården pågått i sex månader.

I lagen finns bestämmelser som innebär att tvång kan användas mot den enskilde i vissa situationer. Flera ändringar i syfte att stärka den enskildes rättssäkerhet infördes den 1 juli 2005 (prop. 2004/05:123), bl.a. genom införandet av en proportionalitetsregel i 36 a § LVM.

Läkarundersökning

När utredningen har inletts skall socialnämnden, om det inte är uppenbart obehövt, besluta om läkarundersökning av missbrukaren och utse en läkare för undersökningen. Läkaren skall i ett intyg ange missbrukarens aktuella hälsotillstånd (9 § LVM). Om nämnden riskerar allvarliga motsättningar med den enskilde i sina försök att förmå honom att genomgå läkarundersökning, kan ansökan om vård inges till rätten utan läkarintyg. Rätten kan därefter besluta om läkarintyg, eller om det bedöms som utsiktslöst att få en läkarundersökning utförd, på annat sätt införskaffa en utredning som kan ersätta läkarintyget (11 § tredje stycket LVM). Varken socialnämndens eller länsrättens beslut att inhämta läkarintyg kan överklagas (44 § LVM).

Sjukhusvård

I 24 § LVM finns vissa bestämmelser om sjukhusvård för missbrukaren. I paragrafen regleras dels missbrukarens rätt till sjukhusvård (första och andra stycket) och dels verksamhetschefens skyldigheter i samband med sådan vård (tredje stycket). Verksamhetschefen på en enhet där en missbrukare vistas skall underrätta socialnämnden eller LVM-hemmet om missbrukaren önskar lämna eller redan har lämnat sjukhuset och är skyldig att fatta beslut om åtgärder för att hindra en patient från att lämna sjukhuset. Bestämmelsen som ändrades den 1 juli 2005 var tidigare fakultativ, dvs. den innebar en rätt men inte en skyldighet för verksamhetschefen att lämna underrättelse och att fatta beslut om åtgärder.

Särskilda befogenheter

I 31–35 §§ LVM finns vissa bestämmelser om särskilda befogenheter som får vidtas mot den som vårdas enligt LVM. De särskilda befogenheterna innebär rätt att omhänderta egendom (31 §), rätt att kroppsvisitera eller ytligt kroppsbesiktiga (32 §), rätt att utföra blod-, urin- eller utandningsprov (32 a §), rätt att begränsa telefonsamtal (33 a §), rätt att begränsa den intagnes rörelsefrihet (34 §) rätt att kontrollera försändelser till den enskilde (35 §), samt rätt att förstöra omhändertagen egendom (36 §).

Enligt 36 a § LVM skall åtgärder enligt 32–35 §§ tillgripas endast om de står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Innebörden i bestämmelserna är enligt förarbetena att skälen för att vidta en tvångsåtgärd skall ställas i relation till de olägenheter ingripandet innebär för den enskilde, bl.a. i fråga om dennes självbestämmande och integritet. Det betyder att en tvångsåtgärd skall stå i rimlig proportion till vad som står att vinna med åtgärden och den nytta som tvångsåtgärden kan ha för den enskilde (a. prop. s. 42 ff.).

Den tidigare fakultativa bestämmelsen i 31 § LVM om omhändertagande av viss egendom, i huvudsak samma egendom som enligt 16 § LVU, blev genom ändringen den 1 juli 2005 obligatorisk. Skyldigheten att omhänderta omfattar de i paragrafen uppräknade föremålen och andra föremål som är särskilt ägnade att användas för missbruk eller annan befattning med narkotika. Även annan egendom som kan vara till men för vården eller ordningen vid hemmet skall omhändertas. I beslutet skall enligt förarbetena anges på vilket sätt den omhändertagna egendomen är till men för vården eller ordningen vid hemmet (a. prop. s. 55).

Enligt 32 § LVM får den som vårdas vid ett LVM-hem vid ankomsten till hemmet kroppsvisiteras eller ytligt kroppsbesiktigas för att kontrollera att han eller hon inte bär med sig sådant som inte får innehas på hemmet. Med ytlig kroppsbesiktning avses en yttre granskning av kroppen (prop. 1993/94:24). Kontrollen får ske när den intagne anländer eller efter en permission.

Genom en ändring i 32 a § LVM kan prover numera tas på patienterna när som helst under vistelsen vid LVM-hemmet, om man misstänker att de är alkohol- eller drogpåverkade. Det innebär att skyldigheten för en intagen person att lämna blod-, urin- eller utandningsprov har utökats något. Tidigare hade den intagne personen en sådan skyldighet enbart vid ankomsten till LVM-hemmet och i samband med vistelse i annan form enligt 27 §. Som en allmän förutsättning för skyldigheten att lämna prov gäller fortfarande att det kan misstänkas att den intagne är påverkad av något förbjudet medel. I LVM-hemmets dokumentation av åtgärden skall orsaken till misstanken samt resultatet av provet framgå (a. prop. s. 43 f.).

Rätt att överklaga beslut

Det är socialnämnden som fattar beslut om läkarundersökning enligt 32 § LVU. Detta beslut får överklagas till länsrätt men länsrättens beslut kan inte överklagas (41 § tredje stycket).

SiS fattar enligt 36 b § LVM beslut om de särskilda befogenheterna i 31–36 §§ LVM. I SiS arbets- och delegationsordning regleras vem som har rätt att fatta beslut på myndighetens vägnar i olika frågor. Beslut enligt 33 a, 34 eller 36 § LVM får överklagas hos länsrätten. Övriga beslut om särskilda befogenheter kan inte överklagas.

39 Socialförsäkringen

I svensk lagstiftning finns ingen legaldefinition av begreppet socialförsäkring. När socialförsäkringen diskuteras utifrån ett internationellt perspektiv används ibland i Sverige begreppet social trygghet (social security) som ett mer eller mindre synonymt uttryck. Begreppet återfinns inom EU bl.a. i Rådets förordning (EEG) nr 1408/71 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen. Lagstiftning om social trygghet är i Sverige spridd över ett flertal regelverk. En del av det sociala trygghetssystemet är de förmåner som här i landet räknas till socialförsäkringen. Dit hänförs de flesta trygghetssystem som administreras av Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten. Sådana system som arbetslöshetsförsäkringen och utbildningsbidragen, vilka inte ryms inom begreppet socialförsäkringen, hör också i vid mening till begreppet social trygghet.

Socialförsäkringens administration har nyligen omorganiserats. Den 31 december 2004 lades Riksförsäkringsverket och de 21 försäkringskassorna ned och en ny sammanhållen statlig myndighet, Försäkringskassan, inrättades. Skillnaden mellan den gamla och nya organisationen är framför allt att ansvaret i den tidigare organisationen delades mellan Riksförsäkringsverket och de formellt självständiga allmänna försäkringskassorna, medan Försäkringskassan nu har fullt ansvar för hela verksamheten. Målet med reformen var att skapa ett tydligt ledningsansvar, nationell samsyn och likformighet.

Försäkringskassan handlägger närmare femtio olika förmåner som regleras i ett trettiotal lagar. Bestämmelser om socialförsäkringen finns i socialförsäkringslagen (1999:799) som reglerar vem som omfattas av de olika försäkringarna och bidragen. Socialförsäkringslagen delar upp försäkringen i två delar, en bosättningsbaserad och en arbetsbaserad. För en bosättnings-

baserad försäkring gäller att man skall vara bosatt i Sverige för att ha rätt till den aktuella förmånen, t.ex. barn- och bostadsbidrag. För en arbetsbaserad försäkring gäller att man skall arbeta i Sverige som anställd eller som egen företagare för att ha rätt till förmånen, t.ex. sjukpenning eller föräldrapenning över garantinivån. Varje socialförsäkringsförmån liksom Försäkringskassans handläggning av förmånen har sina särskilda regelverk. Av central betydelse är dock de bestämmelser som finns i lagen (1962:381) om allmän försäkring (AFL) och lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension eftersom flertalet övriga regelverk avseende socialförsäkringsförmåner hänvisar till bestämmelserna i dessa lagar.

39.1 Bestämmelser om sekretess inom socialförsäkringssystemet

Det intresse som skyddas på socialförsäkringsområdet är den enskildes personliga förhållanden. För uppgifter om enskilda i socialförsäkringsärenden finns en särskild bestämmelse i 7 kap. 7 § SekrL. Bestämmelsen innebär att sekretess gäller hos Försäkringskassan och Premiepensionsmyndigheten (PPM) i olika slag av ärenden om förmåner och ersättningar. Sekretessen skyddar uppgift om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den som uppgiften rör eller någon honom närstående lider men om uppgiften röjs. I princip omfattar uttrycket personliga förhållanden alla uppgifter som kan hänföras till en enskild person och kan gälla allt från uppgift om hans eller hennes adress till arbetsförmåga. Även ekonomiska förhållanden som exempelvis sjukpenninggrundande inkomst och sjukpenning faller under begreppet personliga förhållanden.

Även om sekretess således gäller för enskilds ekonomiska förhållanden är utrymmet för sekretess begränsat med hänsyn till kravet på att ett utlämnande skall vara till men för den enskilde. Avgörande vid bedömningen är om uppgiften som sådan är av den arten att ett utlämnande typiskt sett kan vara ägnat att medföra skada för det intresse som skall skyddas genom bestämmelsen. I förarbetena uttalas angående uppgifter om enskildas sjukskrivningsperioder att det i regel finns skäl anta att det är en sådan risk förenad med ett utlämnande att sekretess skall iakttas. Detta gäller särskilt om den som begär att få del av uppgifterna inte vill tala om ändamålet med sin begäran eller uppträder anonymt (prop.

1979/80:2, del A s. 188 och 189). Samtidigt uttalas att även om begreppet men omfattar uppgifter om en persons ekonomi torde det mera sällan kunna hävdas att det medför men för den enskilde att lämna ut sådana uppgifter (a. prop. del A s. 190).

Uppgifter om namn, ålder, personnummer, civilstånd och adress omfattas i regel inte av sekretess. Det kan dock medföra men för en enskild om till exempel adressuppgifter lämnas ut och det framgår att han eller hon är intagen för vård på ett hem för alkoholmissbrukare, ett psykiatriskt sjukhus, ett särskilt ungdomshem eller någon liknande vårdinrättning. Uppgifter om den försäkrades yrke och arbetsgivare omfattas i många fall inte av sekretess. Uppgifter till exempelvis en inkassobyrå om en försäkrads arbetsgivare eller sjukpenninggrundande inkomst är oftast till men för den försäkrade själv och får därför inte lämnas ut. Försäkringskassan får heller inte lämna ut sammanställningar av sjukperioder till arbetsgivare som överväger att anställa en person.

Sekretess gäller även för uppgifter i beslut i socialförsäkringsärenden. Det huvudsakliga skälet till att sekretess gäller även för beslut är att det finns ett behov av sekretess för uppgifter om enskildas sjukperioder. Uppgifter om sjukperioder kan om det inte fyller ett legitimt behov hos beställaren, få stötande konsekvenser för den enskilde och utgöra ett ingrepp i den personliga integriteten. Offentlighetsintresset anses i socialförsäkringsärenden tillgodosett genom utformningen av skaderekvisitet och genom begränsningen av sekretessen till uppgifter om enskilds personliga förhållanden (a. prop. del A s. 191, jfr prop. 1973:188 s. 10 f.).

I 7 kap. 7 § andra stycket SekrL finns en bestämmelse om att sekretess i vissa fall även gäller mot den enskilde som en uppgift om hälsotillstånd avser, nämligen om det är av synnerlig vikt att uppgiften inte lämnas ut. En motsvarande bestämmelse finns också inom hälso- och sjukvårdens verksamhet.

En anmälan eller utsaga om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden omfattas av sekretess om anmälaren eller en närstående till denne riskerar att utsättas för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs (7 kap. 7 § tredje stycket SekrL). Anmälan kan hemlighållas även för den som anmälan avser. Båda de angivna bestämmelserna utgör undantag från principen att sekretess inte gäller gentemot den enskilde själv (se nedan).

Av bestämmelsens fjärde stycke framgår att sekretessen kan brytas i bl.a. lagstiftningen om allmän försäkring och lagstiftningen om inkomstgrundad ålderspension. I dessa fall anses utlämnande

vara legitimt även om det kan bli till men för den enskilde. Exempel på sådana bestämmelser är 20 kap. 9 a § AFL och 15 kap. 15 § lagen (1998:674) om inkomstgrundad ålderspension där det föreskrivs att uppgifter får lämnas av Försäkringskassan till bl.a. arbetslöshetskassor för samordning av ersättning därifrån.

39.2 Begränsningar i sekretesskyddet

Som huvudregel gäller sekretess även mellan myndigheter. För att samarbetet mellan dem skall fungera väl finns dock flera undantag från sekretess.

39.2.1 Utlämnande som är nödvändigt för den egna verksamheten

Sekretess hindrar inte att Försäkringskassan lämnar ut uppgifter om det är nödvändigt för att Försäkringskassan skall kunna fullgöra sin verksamhet (1 kap. 5 § SekrL). Ett exempel på en sådan situation är att Försäkringskassan behöver lämna ut sekretessbelagda uppgifter till en utomstående medicinsk expert för att få in ett yttrande som Försäkringskassan har begärt. Många gånger måste det också anses vara nödvändigt för Försäkringskassans verksamhet att misstankar om brott inom socialförsäkringsområdet utreds, vilket också ligger i linje med uttalanden i förarbetena till bestämmelsen (prop. 1979/80:2, Del A, s. 123).

39.2.2 Uppgiftsskyldighet

En myndighet får lämna en sekretessbelagd uppgift till en annan myndighet om det finns en uppgiftsskyldighet i lag eller förordning (14 kap. 1 § SekrL). Denna bestämmelse gör det möjligt att lämna ut en uppgift till en annan myndighet trots att sekretess gäller. Kravet är att det skall vara en uttalad skyldighet för myndigheten att lämna ut uppgiften, vilket innebär att en bestämmelse som endast föreskriver att en myndighet *får* lämna uppgifter till annan inte utgör en uppgiftsskyldighet som enligt 14 kap. 1 § SekrL bryter sekretess för uppgifterna. Frågan om uppgifter kan lämnas ut enligt en sådan bestämmelse får avgöras i varje särskilt fall med

tillämpning av sekretessbestämmelsens skaderekvisit och bestämmelsen i 14 kap. 3 § SekrL (se nedan).

Det finns flera exempel på bestämmelser om uppgiftsskyldighet inom socialförsäkringsområdet. Nästan uteslutande handlar det om uppgifter om personliga förhållanden, till exempel uppgifter av ekonomiskt slag. Försäkringskassa *skall* på begäran lämna ut vissa uppgifter om enskilda till domstolar och särskilt angivna myndigheter om uppgifterna behövs i ärenden där, vilket framgår av 2 och 3 §§ i förordning (1980:995) om skyldighet för Försäkringskassan att lämna uppgifter till andra myndigheter (den s.k. uppgiftslämnarförordningen).

I 20 kap. 9 a § AFL anges att Försäkringskassan *får* lämna ut uppgifter om utbetalda ersättningar till försäkringsinrättningar, försäkringsbolag eller arbetsgivare, om dessa organisationer behöver uppgifterna för att kunna samordna sina ersättningar till en person med Försäkringskassans ersättningar till samma person. Med stöd av denna bestämmelse och liknande bestämmelser i lagar om andra förmånsslag får Försäkringskassan till en arbetsgivare bland annat lämna ut uppgifter om utbetald ersättning (främst belopps- och tidsuppgifter) som behövs för att reglera arbetstagarens lön eller semester eller uppgifter om vad som framkommit vid sjukkontroll under en sjuklöneperiod om det behövs för att arbetsgivaren skall kunna ta ställning till arbetstagarens rätt till sjuklön under sjuklöneperioden.

Det finns också många exempel på det omvända förhållandet, nämligen att bl.a. myndigheter och försäkringsinrättningar är skyldiga att på begäran lämna uppgifter till Försäkringskassan. Av central betydelse här är 20 kap. 9 § AFL som föreskriver en skyldighet för statliga och kommunala myndigheter, arbetsgivare och försäkringsinrättningar att lämna uppgifter om enskilda som rör förhållande som är av betydelse för tillämpningen av lagen. Bestämmelsen har ett mycket brett tillämpningsområde och tar sikte på alla uppgifter som en försäkringskassa kan behöva för att handlägga ett ärende. I de flesta författningar på socialförsäkringsområdet finns en hänvisning till denna bestämmelse, vilket gör att den kan tillämpas i olika slags ärenden inom i princip hela försäkrings- och bidragsområdet. I flera av de övriga regelverken finns även bestämmelser om uppgiftsskyldighet i det specifika förmånsslaget. När Försäkringskassan begär att få uppgifter från en annan myndighet eller ett organ, får Försäkringskassans handläggare normalt inte lämna ut sekretesskyddad information. Det är

dock tillåtet att röja någon enstaka uppgift om det krävs för att Försäkringskassan över huvud taget skall kunna göra en förfrågan (prop. 1996/97:121 s. 31).

39.2.3 Utlämnande till polis m.m.

Om fängelse ingår i straffskalan för ett misstänkt brott och det dessutom kan antas att brottet i det enskilda fallet kommer att leda till annan påföljd än böter, kan Försäkringskassan alltid göra en polisanmälan (14 kap. 2 § SekrL). För flera brott som riktas mot socialförsäkringssystemet, till exempel bedrägeri, ingår inte böter i straffskalan. Brotten missbruk av urkund, osann försäkran och osant intygande leder däremot normalt inte till annan påföljd än böter. Vid misstanke om dessa brott kan därför polisanmälan normalt inte göras med stöd av 14 kap. 2 § SekrL. I sådana fall kan i stället 1 kap. 5 § eller 14 kap. 3 § SekrL ofta tillämpas. Vilken påföljd som kan bli aktuell kan vara svår att bedöma, men det ställs inte alltför stora krav på underlaget för en sådan bedömning (prop. 1983/84:142, s. 30).

39.2.4 Generalklausulen

Ett annat undantag från sekretess är den så kallade generalklausulen. Den gör det möjligt att lämna ut en sekretessbelagd uppgift till en annan myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen skall skydda (14 kap. 3 § SekrL). En utgångspunkt vid intresseavvägningen är att den mottagande myndigheten har ett behov av uppgiften. Vidare måste hänsyn tas till vilket sekretesskydd uppgiften får hos den myndighet som tar emot uppgiften. Ytterligare omständigheter som är av betydelse är uppgiftens art och i vilket syfte den skall användas. Generalklausulen kan tillämpas först efter att möjligheterna att lämna ut en uppgift har prövats enligt 14 kap. 1 och 2 §§ SekrL. I övrigt får en uppgift inte lämnas ut om det strider mot någon lag eller förordning eller föreskrift som har meddelats med stöd av personuppgiftslagen.

39.2.5 Utlämnande till den enskilde själv och till annan efter samtycke

Den enskilde har i allmänhet rätt att få ta del av uppgifter som rör honom eller henne (14 kap. 4 § SekrL). I princip råder alltså den enskilde själv över de uppgifter som finns om honom eller henne, exempelvis i ett ärende hos Försäkringskassan, och kan samtycka till att hemliga uppgifter lämnas ut. Det finns speciella undantag från principen att den enskilde har rätt att ta del av uppgifter om sig själv. Två av dessa undantag berör socialförsäkringsområdet.

I vissa fall är det nödvändigt att vägra en person som behöver (eller har behövt) vård och behandling att få del av uppgifter som rör hälsotillståndet. Förutsättningen är att det med hänsyn till ändamålet med vården eller behandlingen är av synnerlig vikt att uppgiften inte lämnas ut (7 kap. 7 § andra stycket SekrL). Detta innebär att Försäkringskassan kan hemlighålla en uppgift om hälsotillståndet för en försäkrad på grund av etiska eller medicinska överväganden (prop. 1979/80:2, Del A, s. 177). Försäkringskassan kan med stöd av bestämmelsen vägra att lämna ut uppgifter inte bara med hänsyn till pågående vård eller behandling utan också vägra en tillfrisknad patient tillgång till en journal eller liknande handling.

Det andra undantaget regleras i 7 kap. 7 § tredje stycket SekrL som anger att en anmälan eller annan utsaga av en enskild om någons hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden kan sekretessbeläggas. Förutsättningen är att man kan befara att den som har gjort anmälan eller utsagan eller någon som står honom eller henne nära kommer att utsättas för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs. Sekretessen innebär en inskränkning i den försäkrades rätt till information om sig själv i ett ärende eftersom sekretessen även gäller gentemot den som anmälan avser. Bestämmelsen är inte tillämplig på anmälningar som gjorts av en myndighet eller i tjänsten av någon som är offentligt anställd (JO 1984/85 s. 272). Denna bestämmelse kan exempelvis vara tillämplig på uppgifter som någon har lämnat till en vårdmyndighet och som sedan har skickats vidare från den myndigheten till Försäkringskassan eller på en anmälan som enskilda personer gör till Försäkringskassan om att en försäkrad gör sig skyldig till bedrägeri mot kassan. Bestämmelsen ger bara sekretesskydd när det är fråga om repressalier av allvarligare slag och får inte tillämpas rutinmässigt (prop. 1979/80:2 Del A, s. 186).

Om en sekretessbelagd uppgift skall lämnas ut med stöd av samtycke från den enskilde kan utlämnandet förenas med ett förbehåll som inskränker rätten att använda informationen i handlingen (14 kap. 9 § SekrL). Myndigheten kan till exempel förbjuda att uppgifterna förs vidare. Ett förbehåll kan endast ställas till enskilda, dvs. fysiska personer och juridiska personer som inte är myndigheter.

39.2.6 Meddelarfrihet

Det finns inga generella begränsningar i meddelarfriheten när det gäller uppgifter som omfattas av socialförsäkringssekretess (jfr 16 kap. 1 § SekrL). Däremot kan det finnas andra sekretessbestämmelser som innebär inskränkningar i meddelarfriheten för uppgifter som hanteras inom socialförsäkringssystemet, exempelvis enligt den s.k. utlänningssekretessen (7 kap. 14 § SekrL).

39.3 Behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration

Den som begär ersättning från Försäkringskassan måste alltid uppfylla vissa krav. För att Försäkringskassan skall ha underlag för beslut om ersättning måste uppgifter om en enskilde hämtas in, antingen från andra myndigheter eller organ, eller från den enskilde själv. Detta innebär att Försäkringskassan hanterar stora mängder information om enskilda. Uppgifter som lämnas till Försäkringskassan behandlas i register som används för att handlägga socialförsäkringsförmåner. Det finns ett tjugotal s.k. socialförsäkringsregister som Försäkringskassan ansvarar för, vilka tillsammans utgör *socialförsäkringsdatabasen*.

De grundläggande bestämmelserna om behandling av personuppgifter finns i personuppgiftslagen (PuL). I 2 § PuL anges att lagen är subsidiär i förhållande till författningar med avvikande bestämmelser. Myndigheters register som innehåller ett stort antal registrerade och ett känsligt innehåll skall regleras i lag (se bl.a. prop. 1997/98:44 s. 41 och bet. 1997/98:KU18 s. 48). Inom socialförsäkringens administration, med vilket menas Försäkringskassans och PPM:s handläggning av förmåner, hanteras stora mängder uppgifter om nästan hela Sveriges befolkning. Många av

dessa uppgifter är s.k. känsliga personuppgifter om exempelvis hälsa. Inom socialförsäkringens administration finns det därför ett särskilt behov av ett skydd mot sådan användning av individrelaterad information som kan anses utgöra otillbörliga intrång i den personliga integriteten. För Försäkringskassans och PPM:s verksamhet finns därför bestämmelser i lagen (2003:763) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration (SofdL) samt i förordningen (2003:766) om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration (SofdF). Dessa författningar utgör en kompletterande specialreglering i förhållande till personuppgiftslagen och anger de undantag och preciseringar som bedömts nödvändiga för Försäkringskassans verksamhet. Enligt 1 § SofdL tillämpas lagen vid helt eller delvis automatiserad behandling av personuppgifter i verksamhet som handläggs av Försäkringskassan eller PPM (fortsättningsvis *socialförsäkringens administration*).

39.3.1 Ändamålen

I 7 och 8 §§ SofdL anges för vilka ändamål behandling av personuppgifter får ske. Ändamålen är indelade i primära ändamål och sekundära ändamål. De *primära ändamålen* avser behandling av personuppgifter för att tillgodose de behov som finns inom socialförsäkringens administration medan de *sekundära ändamålen* avser utlämnande av personuppgifter från Försäkringskassan och PPM.

I 7 § SofdL anges de *primära ändamålen*. Enligt denna bestämmelse får Försäkringskassan och PPM behandla personuppgifter bl.a. för att kunna söka vägledande avgöranden, tillgodose behov av underlag som krävs för att kunna bedöma förmåner och ersättningar, handlägga ärenden, planera verksamheten och genomföra resultatuppföljning m.m. samt för att framställa statistik. I förarbetena till bestämmelsen angav regeringen att handläggning av ärenden naturligtvis kan förekomma först när ett ärende har anhängiggjorts men att det ofta är nödvändigt att företa vissa behandlingar av personuppgifter hos Försäkringskassan även utan att ett ärende aktualiserats i egentlig mening. Ett exempel är sådan registrering av uppgifter om enskilda som är nödvändig för att handläggningen av vissa ärenden som regelmässigt, utan föregående ansökan, utbetalas enbart på grundval av uppgifter från

folkbokföringen, exempelvis barnbidragen. I många fall förutsätts också för beräkning av vissa förmåner att Försäkringskassan registrerar personuppgifter under en längre eller kortare tid innan ett egentligt ärende eventuellt anhängiggörs, exempelvis i ålderspensionssystemet. Regeringen menade att detta förutsätter att behandling av personuppgifter kan ske hos Försäkringskassan utan att ett ärende inletts och att ett sådant ändamål, på grund av omfattningen av insamlade uppgifter, särskilt bör anges i lagen (prop. 2002/03:135 s. 63 f.).

I 8 § SofdL anges de *sekundära ändamålen*. Av 8 § första stycket framgår att personuppgifter får behandlas för att utlämnas till vissa organ utanför socialförsäkringens administration som har direktåtkomst till uppgifter i socialförsäkringsdatabasen, nämligen i verksamhet som bedrivs av CSN, arbetslöshetskassorna och Statens pensionsverk. I 8 § andra stycket föreskrivs de sekundära ändamål som avser utlämnande till andra organ än de som har direktåtkomst till uppgifter i socialförsäkringsdatabasen. Där anges att Försäkringskassan och PPM även får behandla personuppgifter som behandlas för ändamål som anges i 7 § bl.a. för att tillhandahålla information utanför den egna myndigheten på grund av uppgiftsskyldighet som avses i 14 kap. 1 § andra meningen SekrL eller som följer av särskilda bestämmelser i lag eller förordning.

39.3.2 Behandling av känsliga personuppgifter m.m.

I 10 § anges i vilka fall känsliga personuppgifter som avses i 13 § PuL får behandlas. Det är tillåtet om uppgifterna har lämnats till myndigheten i ett ärende eller är nödvändiga för handläggningen av ett ärende, samt för att kunna söka vägledande avgöranden eller för något av de sekundära ändamålen det är nödvändigt med hänsyn till ändamålet. Känsliga personuppgifter som rör hälsa får också behandlas för bl.a. planering, utvärdering och insamling av statistik. Även uppgifter om lagöverträdelser får behandlas i vissa fall (11 §).

39.3.3 Direktåtkomst m.m.

Med direktåtkomst menas att den som använder ett register via en dator på egen hand kan söka i detta, dock utan att själv kunna bearbeta eller påverka innehållet i registret. Innan direktåtkomst

medges, prövas förutsättningarna för ett generellt utlämnande till den aktuella myndigheten. Sedan direktåtkomst medgetts kan den utlämnande myndigheten inte i det enskilda fallet kontrollera de utlämnade uppgifterna (prop. 2000/01:33 s. 111). Direktåtkomst till uppgifter i socialförsäkringsdatabasen är tillåten endast i den utsträckning som anges i lag eller förordning (17 § SofdL). Sådana bestämmelser finns i 3 § SofdF beträffande arbetslöshetskassorna och CSN samt, i den mån den försäkrade samtycker, för kommuner och landsting i samverkan inom rehabiliteringsområdet (3 a § SofdF). Även enskilda har direktåtkomst till uppgifter om sig själv i viss utsträckning (4 § SofdF).

En annan form av utlämnande av uppgifter är utlämnande på medium för automatiserad behandling. Med detta menas att uppgifter lämnas ut exempelvis på en diskett så att mottagaren själv kan använda uppgifterna i automatiserad behandling. Till skillnad från vad som är fallet vid direktåtkomst, kan och skall myndigheten innan varje utlämnande göra en bedömning om uppgifterna kan lämnas ut i det enskilda fallet. Personuppgifter i socialförsäkringsdatabasen får enligt 21 § SofdL lämnas ut på medium för automatiserad behandling endast till den registrerade eller om det behövs för något av de ändamål som anges i 8 §, dvs. de sekundära ändamålen. Sådan tillgång har medgivits Arbetsmarknadsstyrelsen (5 § SofdF).

39.3.4 Sökbegrepp och sammanställningar

Sökning i socialförsäkringsregistren får inte göras med hjälp av känsliga personuppgifter eller uppgifter om lagöverträdelse (24 § SofdL). Känsliga personuppgifter är uppgifter som avslöjar ras eller etniskt ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening, liksom uppgifter om hälsa och sexualliv. Regeringen kan emellertid meddela föreskrifter om att Försäkringskassan får använda uppgifter om hälsa som sökbegrepp för att göra sammanställningar av olika slag.

39.3.5 Gallring

För gallring av allmänna handlingar gäller arkivlagen (1990:782). Om det finns avvikande bestämmelser om gallring av vissa allmänna handlingar i annan författning än arkivlagen gäller dessa bestämmelser (10 § arkivlagen).

I lagen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration är gallring huvudregeln. Gallring av personuppgifter skall inte göras efter ett på förhand bestämt antal år, utan när de inte längre behövs för de primära ändamålen (28 § SofdL). Försäkringskassan får således inte bevara personuppgifter under längre tid än vad som är nödvändigt för ändamålet med behandlingen av uppgifterna. Uppgifterna får dock bevaras för historiska, statistiska eller vetenskapliga ändamål.

39.3.6 Rättelse och skadestånd

Vid behandling av personuppgifter i strid med personuppgiftslagen kan skadestånd utgå för den skada och kränkning a den personliga integriteten som behandlingen har orsakat (48 § PuL). Personuppgifter som har behandlats i strid med lagen skall också på den enskildes begäran rättas (28 § PuL). Dessa bestämmelser gäller dock bara om behandlingen skett i strid med personuppgiftslagen och inte om den skett i strid med bestämmelser i en särskild registerlagstiftning. Av denna anledning har det i 30 § SofdL införts en bestämmelse om att personuppgiftslagens bestämmelser om rättelse och skadestånd skall ha motsvarande tillämpning på förfaranden som strider mot den lagen.

39.4 Bestämmelser om Försäkringskassans ärendehantering m.m.

Av stor betydelse för den enskildes integritet är att myndigheter i samband med att uppgifter om en persons ekonomiska och personliga förhållanden hanteras, förutom bestämmelser om sekretess och behandling av personuppgifter, också iakttar de bestämmelser som finns i fråga om handläggning och dokumentation av ärenden. De grundläggande bestämmelserna om hur utredningar och beslut om förmåner inom socialförsäkringen skall hanteras, finns, liksom för andra myndigheter i förvaltningslagen.

Den lagen gäller dock inte om avvikande föreskrifter har meddelats i annan författning (3 § FL). På socialförsäkringsområdet har sådana föreskrifter meddelats främst i fråga om omprövning och överklagande.

I de olika författningarna på socialförsäkringens område har dessutom meddelats en rad specialbestämmelser i ämnen som inte är reglerade i förvaltningslagen. Det finns således inga generella bestämmelser som gäller för alla förmåner. I lagen om allmän försäkring finns dock vissa bestämmelser om handläggning och rätten att överklaga m.m. som genom hänvisning i andra lagar, även gäller för flera andra förmåner. Exempel på detta är regler om anhängiggörande av ett ärende och om interimistiska beslut. Inom socialförsäkringsområdet finns dessutom en hel del specialregler om Försäkringskassans utredningsskyldighet och befogenhet att hämta in utredning, exempelvis i 3 kap. 6 och 8 a §§, 4 kap. 13 § och 20 kap. 8 § AFL.

Bestämmelser om överklagande och omprövning av beslut på socialförsäkringsområdet återfinns huvudsakligen i lagen om allmän försäkring respektive i lagen om inkomstgrundad ålderspension. För förmåner som inte regleras i dessa författningar har lagstiftaren i allmänhet valt att hänvisa till bestämmelserna i någon av dessa lagar. Beslut av en försäkringskassa kan enligt 20 kap. 13 § andra stycket AFL överklagas till allmän förvaltningsdomstol inom två månader från den dag den enskilde fått del av beslutet. Ett beslut som fattats av en tjänsteman hos Försäkringskassan får emellertid inte överklagas av enskild utan skall i stället omprövas. En enskilds begäran om överklagande skall ses som en begäran om omprövning (20 kap. 11 § första stycket AFL). Omprövningsbeslutet kan däremot överklagas.

För en utförlig redovisning av de bestämmelser som gäller för Försäkringskassans ärendehantering samt om rätten att överklaga hänvisas till betänkandet *En handläggningslag – förfarandet hos försäkringskassorna* (SOU 2001:47).

39.5 Särskilt om förutsättningarna för informationsutbyte

År 2002 infördes nya regler om utökade möjligheter till informationsutbyten mellan vissa myndigheter och organ (prop. 2000/01:129, bet. 2001/02:KU3). Syftet var att undvika felaktiga

dubbelutbetalningar, effektivisera handläggningen samt ge bättre service.

Genom reformen infördes vissa ändringar i då gällande regler för hantering av personuppgifter, med avsikten att undanröja hinder för informationsutbyte. Förändringarna innebar att flera sekretessbrytande regler infördes i sekretesslagen, att uppgiftsskyldigheter infördes mellan myndigheterna samt att möjligheterna till s.k. direktåtkomst utökades. Av de myndigheter och organ som deltar i informationsutbytet är Försäkringskassan den främsta uppgiftsgivaren. Vilka uppgifter som Försäkringskassan skall lämna ut och vilka uppgifter som de andra aktörerna skall ha direktåtkomst till, regleras i lagen om behandling av personuppgifter inom socialförsäkrings administration, i lagen (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring samt i lagen (2002:546) om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten, samt i motsvarande förordningar.

I detta sammanhang är det främst av intresse hur den enskildes personliga integritet skyddas i samband med att uppgifter lämnas ut av Försäkringskassan. Att mängden information i register och andra databaser ökar, liksom flödet av personuppgifter, väcker frågor om vilka risker för obehöriga intrång i den personliga integriteten som upprättandet av databaser och elektroniska överföringar kan medföra. Beträffande skyddet för den enskildes integritet i samband med ett utökat informationsutbyte mellan arbetslöshetsförsäkringen, socialförsäkringen och studiestödet uttalade regeringen följande (a. prop. s. 42):

Detta förutsätter att informationsutbytet bygger på en författningsreglerad uppgiftsskyldighet, där de uppgifter som omfattas av denna skyldighet är preciserade. Det förutsätter vidare att den behandling av personuppgifter i elektronisk form som informationsutbytet innebär regleras i en författning eller framgår av ändamålsbeskrivningen för behandlingen av personuppgifter i en viss verksamhet. Det förutsätter även att de registrerade blir tydligt informerade om att de uppgifter som de lämnar kommer att kontrolleras mot elektroniskt lagrade uppgifter hos andra myndigheter och organ och att den enskilde får del av inhämta de uppgifter innan ärendet avgörs.

I betänkandet *Rätt underlag – rätt beslut* (SOU 2000:97) som föregick propositionen konstaterade utredningen att det i redan befintliga informationsutbyten överförs stora mängder information på elektronisk väg, trots att mottagaren endast behöver en viss eller vissa av uppgifterna (se bet. s. 216). Regeringen angav i förarbetena

till det utvidgade informationsutbytet, att det av hänsyn till den enskildes integritet är viktigt att endast de uppgifter som mottagaren behöver i ett ärende lämnas ut. Detta kan innebära att den utlämnande myndigheten inför upprättandet av en elektronisk förbindelse med någon annan ibland måste tolka de egna uppgifterna och därefter överföra endast resultatet av denna tolkning till mottagaren (a. prop. s. 40). Regeringen ansåg därför att det är nödvändigt att i författning ange de konkreta uppgifter som omfattas av uppgiftsskyldigheten och som får överföras utan hinder av sekretess. Annan information kan överföras endast efter en sekretessprövning.

Myndigheters behandling av personuppgifter i form av utlämnande genom direktåtkomst anses kräva särskilda överväganden ur integritetssynpunkt. Genom reformen utökades möjligheterna till s.k. direktåtkomst till Försäkringskassans register. Både CSN och arbetslöshetskassorna får ha sådan åtkomst till socialförsäkringsdatabasen i den utsträckning som behövs för beslut och kontroll av ersättningar i respektive verksamhet (20 § SofdL). En bestämmelse som tillåter direktåtkomst innebär inte i sig en sådan uppgiftsskyldighet som enligt 14 kap. 1 § SekrL gör att uppgiftsutlämnandet till annan myndighet inte hindras av gällande sekretess. Det finns därför kompletterande bestämmelser om Försäkringskassans uppgiftsskyldighet i uppgiftslämnarförordningen (se ovan).

Statskontoret har utvärderat informationsutbytet, vilket redovisas i rapporten *Informationsutbyte kräver bra förutsättningar – En utvärdering av informationsutbytet mellan arbetslöshetskassorna, Arbetsmarknadsverket och Försäkringskassan* (2006:7). Utvärderingen visar att samarbetet mellan de ingående parterna fungerar ganska väl, men att det fortfarande finns problem. Flera uppgifter som behövs för kontroller kan exempelvis inte hämtas i elektronisk form, de flesta förmånsslag genomgår inte automatiska kontroller och i viss mån förekommer alltjämt felaktiga dubbelutbetalningar. Huvudorsaken är enligt Statskontoret brister i de legala och administrativa förutsättningarna för informationsutbytet och föreslår därför att aktuella författningar ändras. Statskontoret lämnade förslag till ändringar som syftar till att bl.a. precisera den information som utbytes och att berörda myndigheters ansvar för samarbetet förtydligas.

39.6 Försäkringskassans utredningar om felaktiga utbetalningar

Riksdagen och regeringen har vid olika tillfällen konstaterat att kontrollen inom socialförsäkringen brustit av olika anledningar, vilket resulterat i felaktiga utbetalningar. Det har därför i olika sammanhang ställts krav på en förbättrad kontroll av utbetalningarna från socialförsäkringen.

En delegation tillsattes våren 2005 med uppdrag att vara ett samverkansorgan för åtgärder mot felaktiga utbetalningar från de offentliga trygghetssystemen (den s.k. FUT-delegationen). Delegationen har uttalat att begreppet fusk bör undvikas, eftersom det är otydligt och förringar det faktum att det kan röra sig om brottsliga handlingar. I stället bör begreppet felaktiga utbetalningar användas. Felaktiga utbetalningar kan bero på medvetet eller omedvetet fel hos både den enskilde och den utbetalande myndigheten.

Regeringen har i olika sammanhang uttalat att de största vinsterna när det gäller att förebygga felaktiga utbetalningar kan uppnås genom att rätt beslut fattas från början, vilket kräver att beslutsunderlagen är så korrekta som möjligt. De uppgifter som har betydelse för rätten till ersättning bör därför i möjligaste mån kontrolleras innan ersättningen beviljas (prop. 1996/97:121 s. 22 f. och 36 f.). Ett exempel på hur kontrollen kan effektiviseras är att Försäkringskassan får direktåtkomst till olika register (se ovan om informationsutbyten) så att Försäkringskassan snabbt och enkelt kan kontrollera om en försäkrad som exempelvis begär sjukpenning samtidigt får arbetslöshetsersättning.

39.6.1 Försäkringskassans rätt att göra förfrågningar och besök

Impulser att utreda felaktiga utbetalningar kommer ofta genom en anmälan från en privatperson. Som ovan angetts kan såväl anmälan som anmälarens identitet omfattas av sekretess även mot den som anmälan avser (7 kap 7 § tredje stycket SekrL). En anonym anmälan kan visserligen vara grund för att utreda ett ärende, men den har normalt inget eller i vart fall ringa bevisvärde i sig.

Försäkringskassans rätt att få tillgång till uppgifter av den försäkrade eller andra vid misstänkt felaktig utbetalning av en förmån inom socialförsäkringssystemet, regleras bl.a. i 20 kap. 8 §§

AFL. I många andra lagar på socialförsäkringsområdet finns antingen motsvarande bestämmelser, exempelvis i 11 § lagen (1991:1047) om sjuklön eller en hänvisning till att 20 kap. 8 § AFL skall tillämpas, exempelvis i 14 § lagen (1947:529) om allmänna barnbidrag. Försäkringskassan har enligt bestämmelsen rätt att ställa frågor till den försäkrade och till andra som kan antas kunna lämna nödvändiga uppgifter.

Försäkringskassan har också rätt att göra besök hos den försäkrade, både hemma och på dennes arbetsplats. Försäkringskassan måste först bedöma behovet av ett besök. Besök skall användas som en utrednings- eller kontrollåtgärd bara om det finns sakliga skäl för en sådan åtgärd. Skälen skall normalt vara individuella och finnas i det enskilda ärendet. Besök får också användas som en kontrollåtgärd vid generellt eller stickprovsmässigt inriktade insatser utan att någon individualiserad prövning görs i det särskilda ärendet (a. prop. s. 32). Försäkringskassan kan till exempel kontrollera alla försäkrade som är sjukskrivna en viss period genom att besöka dem. Besök bör normalt vara aviserade i förväg, men de kan också ske oanmälda om det är motiverat ur utredningssynpunkt. Oanmälda besök bör reserveras för de fall ett sådant besök framstår som befogat och andra, mindre ingripande utredningsmetoder, inte är möjliga eller tillräckliga. (a. prop. s. 30 f.).

Handläggarna skall vid besöket visa tjänstelegitimation, och tala om vad syftet med besöket är. Handläggarna får inte uppträda på ett sätt som skulle kunna skapa intrycket av att besöket är en tvångsåtgärd. Det är alltid den försäkrade som avgör om handläggarna skall få komma in i bostaden. (a. prop. s. 31). Försäkringskassans rätt att besöka den försäkrade innefattar inte en rätt att undersöka bostaden. (a. prop. s. 33).

I Försäkringskassans vägledning *Fusk?*, 2004:1, anges att den personliga integriteten alltid skall respekteras vid besöken. Om det finns flera personer än den försäkrade i bostaden skall handläggarna höra efter om det går bra att tala fritt i deras närvaro eller om samtalet skall ske enskilt. Även om handläggarna får besked om att det går bra att tala fritt, skall de vara försiktiga med uppgifter som kan vara sekretessbelagda. Besöket bör avslutas med att handläggarna sammanfattar besöket för den försäkrade och kort informerar om vad Försäkringskassan nu kommer att göra.

De flesta bestämmelser som ger Försäkringskassan rätt att göra besök och att ställa frågor utgår från att dessa utredningsåtgärder

tillämpas i förhållande till en ersättningsberättigad person. I underhållsstödsärenden är det emellertid möjligt att enligt 42 § lagen (1996:1030) om underhållsstöd tillämpa dessa utredningsåtgärder också i förhållande till den bidragsskyldige, trots att denne inte är ersättningsberättigad.

39.6.2 Andra organs skyldighet att lämna uppgifter

Som ovan nämnts föreskriver 20 kap. 9 § AFL en skyldighet för statliga och kommunala myndigheter, arbetsgivare och försäkringsinrättningar att lämna uppgifter om enskilda som rör förhållande som är av betydelse för tillämpningen av lagen. Bestämmelsen har ett mycket brett tillämpningsområde och tar sikte på alla uppgifter som en försäkringskassa kan behöva för att handlägga ett ärende. I de flesta författningar på socialförsäkringsområdet finns en hänvisning till denna bestämmelse, vilket gör att den kan tillämpas i olika slags ärenden inom i princip hela försäkrings- och bidragsområdet. Bestämmelsen är också tillämplig vid utredningar om misstänkt felaktiga utbetalningar.

Försäkringskassans tillgång till vissa andra myndigheters register via direktåtkomst innebär att Försäkringskassan har möjlighet att få tillgång till och kontrollera uppgifter utan att särskilt begära det. Så är fallet med vissa uppgifter hos CSN och arbetslöshetskassorna. Direktåtkomst är i första hand tänkt att skapa förutsättningar för en effektiv insamling av det underlag som krävs för Försäkringskassans beslut. Emellertid kan uppgifter som Försäkringskassan har direktåtkomst till också behöva användas i samband med en utredning om felaktiga utbetalningar. Huruvida uppgifterna kan användas för detta ändamål regleras av en eventuell registerförfattning för den myndighet som har uppgifterna, eller av personuppgiftslagen.

Av stor betydelse i utredningar om felaktiga utbetalningar kan vara att Försäkringskassan har tillgång till adressuppgifter så att den försäkrades bostadsadress och faktisk boendeförhållanden kan kontrolleras. Försäkringskassan har därför enligt 20 § postlagen (1993:1684) rätt att få ut uppgifter om en enskilds adress från den som bedriver postverksamhet, vilket avser såväl Posten som privata postföretag. Det gäller under förutsättning att uppgiften behövs för kontroll av rätten till ersättning och att uppgiften är av väsentlig betydelse för handläggningen av ett ärende. Detta innebär

att Försäkringskassan inte får hämta in adressuppgifter slentrianmässigt (jfr prop. 1996/97:121, s. 35 f.). Skyldigheten omfattar också uppgifter som hänger samman med adressuppgifter, exempelvis uppgift om vilken fastighet en viss adress avser, om post delas ut till en viss person på en viss adress, eller om tillfällig eftersändning har begärts.

39.6.3 Andra informationskällor

I samband med att bestämmelsen om rätt för Försäkringskassan att göra besök infördes, uttalade regeringen att Försäkringskassan inte får göra observationer som den försäkrade inte är medveten om eller som i övrigt har karaktär av spaningsverksamhet. I de fall spaning skall utföras på grund av misstanke om fusk som kan utgöra brott ankommer detta på polisen (prop. 1996/97:121, s. 31).

Det kan dock hända att exempelvis en handläggare på Försäkringskassan gör iakttagelser på sin fritid som kan vara av betydelse för ett ärende om felaktiga utbetalningar. JO har i ett antal ärenden uttalat att det inte finns något hinder mot att sådan information används. Emellertid är det av stor vikt att informationen inte inhämtats i form av "privatspaning" och att bestämmelser om sekretess och jäv iakttas (se t.ex. JO 1996/97 s. 329).

39.6.4 Påtryckningsmedel

Om den försäkrade inte vill medverka i utredningen och exempelvis vägrar att ta emot besök eller vägrar att lämna uppgifter som Försäkringskassan har rätt att få, kan Försäkringskassan dra in eller sätta ned den försäkrades ersättning. Rätten att dra in eller sätta ned ersättningen som påtryckningsmedel framgår bl. a. av 20 kap. 3 § AFL. I vissa andra lagar på socialförsäkringsområdet finns en hänvisning till att denna bestämmelse skall tillämpas, exempelvis i 33 § lagen (2001:761) om bostadstillägg till pensionärer. Denna möjlighet bör användas med försiktighet och främst i påtryckningssyfte för att få den försäkrade att medverka i utredningen (prop. 1994/95:147 s. 52).

39.6.5 Åtgärder om felaktiga utbetalningar har konstaterats

Om Försäkringskassan konstaterar att den försäkrade får en ersättning som hon eller han inte är berättigad till skall Försäkringskassan besluta att dra in, sätta ned eller kräva tillbaka ersättningen. En försäkrad som har fått en ersättning på grund av att hon eller han har lämnat oriktiga uppgifter eller underlåtit att anmäla ändrade förhållanden är normalt återbetalningskyldig, vilket bl.a. framgår av 20 kap. 4 § AFL, som också tillämpas i flera andra förmånsslag, exempelvis enligt 6 kap. 7 § lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring. Om den felaktiga utbetalningen beror på medvetet felaktiga uppgifter av den enskilde, kan förfarandet utgöra ett brott. Försäkringskassans möjligheter att polisanmäla misstänkt fusk beror på bl.a. brottes karaktär (se ovan).

Bilagor

Kommittédirektiv

Skyddet för den personliga integriteten

**Dir.
2004:51**

Beslut vid regeringssammanträde den 7 april 2004.

Sammanfattning av uppdraget

En parlamentariskt sammansatt kommitté skall

- kartlägga och analysera sådan lagstiftning som rör den personliga integriteten,
- överväga om regeringsformens bestämmelse om skyddet för den personliga integriteten i 2 kap. 3 § andra stycket bör ändras, och i så fall föreslå en ny grundlagsreglering, samt
- överväga om det, vid sidan av befintlig lagstiftning, behövs generellt tillämpliga bestämmelser till skydd för den personliga integriteten, och i så fall lämna förslag till en sådan reglering.

Integritetsskyddet i förhållande till de grundlagsskyddade massmedierna skall inte omfattas av uppdraget.

Bakgrund

Frågan om skyddet för den enskildes integritet har med mer eller mindre hög intensitet diskuterats i lagstiftningssammanhang i snart 40 år. Diskussionen kan sägas ha börjat i mitten av 1960-talet då en utredning tillsattes med direktiv om ett förstärkt integritetsskydd på personrättens område. Utredningens förslag resulterade bl.a. i regler om olovlig avlyssning. Under de senaste åren har frågan om integritetsskyddet i svensk rätt på nytt blivit aktuell, bl.a. i samband med debatten om skyddet för den enskildes integritet i förhållande till en effektiv brottsbekämpning.

Avvägning mot andra intressen

Integritetsskyddet är ingen företeelse som bör ses isolerad för sig utan måste vägas mot andra befogade samhällsintressen. Främst bland dessa står hänsynen till yttrandefriheten, offentlighetsprincipen och informationsfriheten samt kravet på effektivitet inom så skilda områden som t.ex. brottsbekämpning, informationsteknik och sjukvård.

De här antydda motsättningarna har haft betydelse både för debatten i ämnet och för möjligheten att åstadkomma en generell reglering som skulle kunna stärka skyddet. En annan svårighet är att definiera vad som egentligen avses med begreppet personlig integritet, eller med andra ord hur det skyddsvärda området skall bestämmas.

Begreppet personlig integritet

I svensk lagstiftning finns det inte någon definition av begreppet personlig integritet. I olika utredningar (se t.ex. Tvångsmedelskommitténs betänkande *Tvångsmedel – Anonymitet – Integritet* [SOU 1984:54 s. 42]) har man med utgångspunkt bl.a. i de grundläggande fri- och rättigheterna i regeringsformens andra kapitel försökt ringa in begreppet genom att skilja mellan den rumsliga integriteten (hemfriden), den materiella integriteten (egendomsskyddet), den kroppsliga integriteten (skydd för liv och hälsa, mot ingrepp i eller mot kroppen), den personliga integriteten i fysisk mening (skyddet för den personliga friheten och rörelsefriheten) och den personliga integriteten i ideell mening (skyddet för privatlivet och för personligheten inklusive den privata ekonomin).

Ett annat sätt att bestämma begreppet den personliga integriteten är enligt Stig Strömholm (se *Svensk Juristtidning* 1971 s. 695 och *Individens skyddade personlighetssfär, i Om våra rättigheter. Antologi* utgiven av Rättsfonden, 1980) att ange vilka handlingar som kan anses kränka någons integritet. Man kan då dela in kränkningarna i tre huvudgrupper: 1) intrång i en persons privata sfär, oavsett om det sker i fysisk eller annan mening; 2) insamlade av uppgifter om en persons privata förhållanden; 3) offentliggörande eller annan användning (t.ex. som bevisning i en rättegång) av uppgifter om en persons privata förhållanden.

För att ge en mer konkret bild av begreppet har Strömholm givit följande exempel på olika slag av kränkningar:

1. tillträde till och genomsökande av privata lokaler eller annan egendom;
2. kroppsundersökning;
3. medicinska undersökningar, psykologiska tester osv.;
4. intrång i en persons privata sfär genom skuggning, spionerande, telefonterror o.d.;
5. (som ett speciellt kvalificerat eller, genom sina möjliga konsekvenser, speciellt farligt särfall till grupperna 1 och 4) ofredande genom företrädare för massmedierna, t.ex. i form av ”snokreportage” men även påträngande och brutala intervjuer (av olycksoffer, dessas anhöriga eller eljest personer, som har svårt att värja sig);
6. olovlig ljudupptagning, fotografering eller filmupptagning;
7. brytande av brevhemlighet;
8. telefonavlyssning;
9. utnyttjande av elektronisk avlyssningsapparat;
10. spridande av förtroliga uppgifter (t.ex. genom advokater, läkare, själasörjare o.d.);
11. avslöjande inför offentligheten av annans privata förhållanden;
12. olika former av nyttjande av annans namn, bild eller liknande identifieringsmedel;
13. missbruk av annans ord eller meddelande (exempelvis genom förvrängda eller uppbyggda intervjuer);
14. angrepp på annans heder och ära.

Integriteten kan alltså kränkas på många olika sätt. Även om det inte finns någon entydig definition av begreppet integritet kan man säga att kränkningarna innebär ett intrång i en fredad sfär eller zon som den enskilde bör vara tillförsäkrad. De flesta torde nog kunna enas om att rättsordningen skall upprätthålla ett skydd för integriteten i denna vida mening.

Integritetsskyddet i svensk lagstiftning m.m.

I svensk rätt finns det inte, förutom i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, någon allmän bestämmelse till skydd för den personliga integriteten. På särskilda rättsområden finns däremot föreskrifter med sådant innehåll.

Utan anspråk på fullständighet ges här några exempel på den mer centrala lagstiftningen som gäller integritetsskyddet.

Regeringsformen

Som en av grunderna för det svenska statsskicket anges i 1 kap. 2 § regeringsformen att det allmänna skall värna den enskildes privatliv och familjeliv. Bestämmelsen ger uttryck för en politisk målsättning, som i 2 kap. regeringsformen om grundläggande fri- och rättigheter följs upp med rättsligt bindande regler som skyddar den enskildes integritet i förhållande till det allmänna. Dessa bestämmelser är bindande för lagstiftaren och i viss utsträckning för domstolarna och andra rättstillämpande organ.

Vissa av bestämmelserna ger ett absolut skydd i den meningen att skyddet inte kan begränsas på annat sätt än genom grundlagsändring. Hit hör skyddet mot att behöva ge till känna sin åskådning i olika hänseenden (2 §) och mot att utan samtycke antecknas i allmänt register enbart på grund av politisk åskådning (3 §). Dessa regler skyddar den personliga integriteten i ideell mening. Ett absolut skydd finns givetvis också för den kroppsliga integriteten i form av förbud mot dödsstraff (4 §), kroppsstraff och tortyr samt mot medicinsk påverkan i syfte att framtvunga eller hindra yttranden (5 §).

För andra bestämmelser i 2 kap. gäller att skyddet är relativt i den meningen att det kan begränsas genom lag. Det gäller regeln i 6 § om påtvingade kroppsliga ingrepp i andra fall än som avses i 4 och 5 §§ samt skyddet mot kroppsvisitation. I 6 § föreskrivs vidare att varje medborgare är skyddad mot husrannsakan och liknande intrång samt mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse och mot hemlig avlyssning eller upptagning av telefonsamtal eller annat förtroligt meddelande. Som framgår gäller denna reglering integriteten i rumslig och ideell bemärkelse. Skyddet mot

frihetsberövande samt rätten att förflytta sig inom riket och att lämna detta (8 §) gäller den personliga integriteten i fysisk mening.

Skyddet enligt dessa bestämmelser kan alltså begränsas genom vanlig lag. Begränsningen får enligt 12 § göras endast för att tillgodose ändamål som är godtagbara i ett demokratiskt samhälle. Den får aldrig gå utöver vad som är nödvändigt med hänsyn till det ändamål som har föranlett den och inte heller sträcka sig så långt att den utgör ett hot mot den fria åsiktsbildningen såsom en av folkstyrelsens grundvalar. Dessutom får begränsningen inte göras enbart på grund av politisk, religiös, kulturell eller annan sådan åskådning. Här kan också nämnas att enligt 13 § får yttrande- och informationsfriheten begränsas med hänsyn till bl.a. privatlivets helgd.

Regleringen i 12 § har legat till grund för den ändamåls-, behovs- och proportionalitetsprincip som anses gälla för det allmännas användning av tvångsmedel enligt bestämmelserna om detta i bl.a. 27 kap. rättegångsbalken (RB) och i lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning. Ändamålsprincipen innebär att en myndighets befogenhet att använda ett tvångsmedel skall vara bunden till det ändamål för vilket tvångsmedlet har beslutats. Behovsprincipen innebär att en myndighet får använda ett tvångsmedel bara när det finns ett påtagligt behov och en mindre ingripande åtgärd inte är tillräcklig. Proportionalitetsprincipen innebär att en tvångsåtgärd i fråga om art, styrka, räckvidd och varaktighet skall stå i rimlig proportion till vad som finns att vinna med åtgärden. Den senare principen är lagfäst i bl.a. 27 kap. 1 § tredje stycket RB. Dessa principer kan på så sätt också sägas utgöra ett skydd för integriteten.

Särskilt om 2 kap. 3 § andra stycket regeringsformen

I 2 kap. 3 § andra stycket regeringsformen finns en regel av delvis annat slag som tar sikte på den personliga integriteten i ideell mening. Enligt bestämmelsen skall varje medborgare i den utsträckning som närmare anges i lag skyddas mot att hans personliga integritet kränks genom att uppgifter om honom registreras med hjälp av automatisk databehandling. Bestämmelsen slår med andra ord fast att det på det här området skall finnas ett skydd för den personliga integriteten men att, till skillnad från vad som gäller enligt tidigare nämnda regler, skyddet i detta fall skall ges i vanlig lag.

Europakonventionen

Bestämmelser om skydd för den personliga integriteten finns även i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som gäller som svensk lag sedan 1995. Enligt artikel 8 har var och en rätt till respekt för sitt privat- och familjeliv, sitt hem och sin korrespondens. Denna rättighet får endast inskränkas genom lag och om det i ett demokratiskt samhälle är nödvändigt bl.a. för att förebygga oordning eller brott eller för att skydda andra personers fri- och rättigheter. Av artikeln anses det följa att staten i vissa fall är skyldig att vidta positiva åtgärder för att skydda den enskildes sfär mot angrepp från andra enskilda.

Enligt konventionen gäller också att ingen får utsättas för tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning (artikel 3).

I 2 kap. 23 § regeringsformen föreskrivs att lag eller annan föreskrift inte får meddelas i strid med konventionen.

Skyddet i vanlig lag

Som framgått gäller det grundlagsfästa skyddet för den enskildes integritet i förhållande till det allmänna och inte gentemot enskilda. Skyddet mot integritetskränkningar från andra enskilda ges i stället i vanlig lag.

Integritetsskyddet i förhållande till andra enskilda regleras främst genom bestämmelserna i 4 kap. brottsbalken om brott mot frihet och frid samt 5 kap. samma balk om ärekränkning som reglerar brotten förtal och förolämpning. Även 3 kap. om brott mot liv och hälsa samt 6 kap. om sexualbrotten innehåller regler som kan sägas utgöra ett skydd för den personliga integriteten. En annan grundläggande skyddsregel är 2 kap. 3 § skadeståndslagen (1972:207) om ersättning för allvarlig kränkning genom brott som innefattar ett angrepp mot dennes person, frihet, frid eller ära. I sammanhanget kan också lagen (1988:688) om besöksförbud och lagen (1978:800) om namn och bild i reklam nämnas. Vid sidan om skadeståndslagen finns det inom civilrätten specifika regler som skyddar mot kränkningar från andra enskilda. Som exempel kan namnlagen (1982:670) nämnas.

På andra områden finns det regler som skyddar mot intrång från såväl andra enskilda som det allmänna. Sådan är den skyddslagstiftning som åsyftas i 2 kap. 3 § andra stycket RF, nämligen personuppgiftslagen (1998:204). Lagen syftar till att skydda människor mot att deras personliga integritet kränks vid automatiserad behandling av personuppgifter och manuell behandling av personregister. Med behandling avses bl.a. inhämtande och utlämnande av uppgifter. En annan skyddslagstiftning som bör nämnas när det gäller inhämtande av uppgifter är lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning.

När det gäller rätten att ta del av allmänna handlingar, dvs. handlingar hos myndigheter, får enligt 2 kap. 2 § tryckfrihetsförordningen den rätten begränsas med hänsyn till bl.a. skyddet för den enskildes personliga och ekonomiska förhållanden. Föreskrifter om sådana begränsningar finns i sekretesslagen (1980:100). Skydd för enskildas integritet finns också vid utlämnande av uppgifter i kreditupplysnings- och inkassoverksamhet genom kreditupplysningslagen (1973:1173) och inkassolagen (1974:182).

Tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen

Som nämnts inledningsvis måste integritetsskyddet vägas mot andra intressen i samhället, bl.a. yttrandefriheten. Denna avvägning har särskild betydelse för uppgifter som inhämtas för att spridas i sådana medier som omfattas av tryckfrihetsförordningen (TF) och yttrandefrihetsgrundlagen (YGL). I TF finns bestämmelser om skydd för tryckning, utgivning och spridning av skrifter. Även en tryckt bild omfattas av TF. Motsvarande regler för radio, TV, film, videogram, ljudupptagningar och liknande medier finns i YGL.

TF och YGL är exklusivt tillämpliga när det gäller möjligheter för det allmänna att ingripa på grund av innehållet i de medier de omfattar. Utrymmet för undantag genom bestämmelser i lag är mycket litet. Ingripanden på grund av innehållet förutsätter att framställningen innefattar ett missbruk av tryck- eller yttrandefriheten enligt TF eller YGL. När det gäller skyddet för den personliga integriteten kan här särskilt nämnas att förtal och förolämpning utgör tryckfrihets- respektive yttrandefrihetsbrott. Sedan den 1 januari 2003 utgör också ett antal hotbrott sådana brott. Möjligheterna för en enskild att få skadestånd på grund av kränkningar av den personliga integriteten är beroende av att ett tryckfrihets- eller

yttrandefrihetsbrott har begåtts. Såväl TF som YGL innehåller detaljerade bestämmelser om vem som kan eller skall göras ansvarig för ett eventuellt tryckfrihets- eller yttrandefrihetsbrott samt om rättegången och förfarandet i övrigt.

Av betydelse i det här sammanhanget är också meddelarfriheten enligt de båda grundlagarna, eller – enkelt uttryckt – rätten att lämna uppgifter i vilket ämne som helst för publicering i de medier som de båda grundlagarna omfattar. Denna frihet får bara inskränkas i enlighet med vad som sägs om detta i respektive grundlag. Motsvarande skydd finns för den som skaffar sig uppgifter i detta syfte. I det senare fallet föreskriver emellertid såväl TF som YGL att vad som sägs i vanlig lag om ansvar och ersättningsskyldighet skall gälla i fråga om det sätt på vilket en uppgift skaffas. Bestämmelser om informationsfriheten, som under särskilda förutsättningar kan begränsas genom vanlig lag, finns även i regeringsformen. Denna frihet innebär att varje medborgare gentemot det allmänna är tillförsäkrad en frihet att hämta in och ta emot upplysningar och att i övrigt ta del av andras yttranden. Skyddet i TF för den som skaffar sig uppgifter i publiceringssyfte har ansetts vara en naturlig konsekvens av denna frihet.

Andra grundläggande principer av intresse i sammanhanget är de om förbud mot förhandsgranskning, censur, och andra hindrande åtgärder från det allmänna på grund av framställningens innehåll. Ingripanden på grund av innehållet kan i princip endast göras sedan innehållet offentliggjorts.

Radio- och TV-lagen

Enligt radio- och TV-lagen (1996:844) krävs det tillstånd av regeringen eller Radio- och TV-verket för att man skall få sända ljudradio- eller TV-program i rundradiosändningar. Tillstånd som meddelas av regeringen får enligt lagen förenas med villkor om att den enskildes privatliv skall respekteras i programverksamheten och skyldighet att sända genmäle. Regeringen har förenat tillstånden för Sveriges Television AB, Sveriges Radio AB, Sveriges Utbildningsradio AB och TV4 AB samt vissa andra programföretag med sådana villkor. Granskningsnämnden för radio och TV övervakar att villkoren följs. Efter anmälan av regeringen kan allmän domstol på talan av Justitiekanslern återkalla ett sändningstillstånd, om en tillståndshavare väsentligt har brutit mot meddelade villkor. I ra-

dio- och TV-lagen finns även bestämmelser om när uppgifter som förekommit i ett TV-program skall beriktigas.

Vissa mediers självsanerande verksamhet

För att man skall få en uppfattning om i vilken utsträckning den enskilde skyddas mot massmediernas intrång i den personliga integriteten måste även andra än rent rättsliga regler beaktas. Pressens Samarbetsnämnd – ett gemensamt organ för Publicistklubben, Svenska Journalistförbundet och Svenska Tidningsutgivareföreningen – har antagit och gett ut pressetiska regler i en samling med titeln Spelregler för Press Radio TV. Reglerna gäller i viss utsträckning även för Sveriges Radio AB, Sveriges Television AB och Sveriges Utbildningsradio AB. Samlingen innehåller särskilda publicitetsregler (del I) om respekt för privatlivets helgd. Exempelvis sägs det: ”Överväg noga publicitet som kan kränka privatlivets helgd. Avstå från sådan publicitet om inte ett uppenbart allmänintresse kräver offentlig belysning.” Vissa regler manar till varsamhet när det gäller bildmaterial och andra går ut på att namn skall hanteras försiktigt. Allmänhetens pressombudsman och Pressens opinionsnämnd handlägger för pressens del ärenden som rör tillämpningen av publicitetsreglerna.

Tidigare utredningar och förslag

Utredningar

Som nämnts inledningsvis har man tidigare i olika sammanhang övervägt frågan om en generell tillämplig bestämmelse till skydd för privatlivet. Integritetsskyddskommittén fick år 1966 i uppdrag att utreda förutsättningarna för ett förstärkt integritetsskydd på personrättens område. Kommittén föreslog i sitt andra delbetänkande, Fotografering och integritet (SOU 1974:85), regler om bl.a. TV-övervakning och förbud mot olovlig fotografering i bostad eller på annan skyddad plats. Kommittén fäste vid sitt förslag om kriminalisering särskilt avseende vid fotograferingens ”bildbevarande” funktion och den plats där den fotograferade befinner sig. Endast för den som befinner sig i sin bostad eller i annan avskildhet är det, ansåg kommittén, möjligt att åstadkomma ett rättsskydd. De föreslagna bestämmelserna skulle naturligtvis ha betydelse också för

arbetsmetoderna i massmedievärlden. Någon analys av de föreslagna bestämmelsernas förhållande till TF gjordes dock inte av kommittén.

Kommitténs förslag om TV-övervakning ledde till lagstiftning. Numera regleras detta område av lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning, som nyligen setts över (SOU 2002:110). Förslaget om förbud i vissa fall mot olovlig fotografering gav däremot inte upphov till lagstiftning.

I sitt slutbetänkande, *Privatlivets fred* (SOU 1980:8), behandlade kommittén de problem som hör samman med intrång i privatlivet genom användning och spridning av integritetskränkande material. Kommittén presenterade olika uppfattningar vid sidan av varandra utan att förorda någon mening såsom kommitténs förslag. Enligt den s.k. lagstiftningslinjen skulle den enskildes privatliv ges ett förstärkt straffrättsligt skydd genom en ny bestämmelse i brottsbalken om ”kränkning av privatlivets fred”. Motsvarande gärning genom tryckt skrift skulle enligt dessa ledamöter vara brottslig enligt ett föreslaget tillägg i brottskatalogen i 7 kap. 4 § TF. Företrädarna för den s.k. självsaneringslinjen menade att den enskildes privatliv gavs ett tillräckligt skydd genom pressens självsanering. En av de ledamöter som företrädde den linjen ville dock bereda den enskilde ett särskilt skydd genom en möjlighet till ekonomisk ersättning.

Slutbetänkandet ledde inte till lagstiftning. Frågorna överlämnades i stället till Yttrandefrihetsutredningen som i sitt slutbetänkande, *Värna yttrandefriheten* (SOU 1983:70), framhöll att kraven på att stärka integritetsskyddet främst tycktes hänföra sig till de journalistiska uttrycksformerna i press, radio och TV. Utredningen avrådde från Integritetsskyddskommitténs lösningar och förordade att det allmänna skulle visa förtroende för massmediernas självsanerande verksamhet. I propositionen om ändringar i TF m.m. (prop. 1986/87:151) anslöt sig regeringen till bedömningen att det inte borde införas någon särskild lagstiftning till skydd för privatlivets fred.

Data- och offentlighetskommitténs förslag (Ds Ju 1987:8) om skydd för den enskildes integritet mot intrång i samband med registrering av personuppgifter med hjälp av automatisk databehandling ledde däremot till lagstiftning. Kommitténs förslag ligger till grund för bestämmelsen om kravet på dataskyddslagstiftning i 2 kap. 3 § andra stycket regeringsformen.

Personnummerutredningen föreslog i betänkandet *Personnummer – integritet och effektivitet* (SOU 1994:63) en särskild lag om

begränsning av användningen av personnummer för att stärka skyddet för den enskildes personliga integritet. Regeringen har i två propositioner förklarat att det inte är aktuellt att ändra lagstiftningen i denna fråga (prop. 1994/95:100 bil. 3 s. 14 och 1997/98:44 s. 77).

I det här sammanhanget kan också departementspromemorian Skyddet för enskilda personers privatliv (Ds 1994:51) nämnas. I promemorian redovisas vad som hänt på detta område sedan Integritetsskyddskommitténs slutbetänkande Privatlivets fred. Det konstateras i ett avsnitt om gällande rätt att bestämmelser av betydelse för skyddet för den personliga integriteten har utformats med utgångspunkt i två huvudmetoder. Den ena metoden går ut på att i möjligaste utsträckning begränsa möjligheterna för obehöriga personer att få tillgång till information eller annat material av privat natur. Den andra syftar till att förhindra en för den enskilde negativ användning eller spridning av sådant material. I promemorian redogörs också för utländsk lagstiftning till skydd för privatlivet. Enligt redogörelsen finns det i en del länder i vår närhet, såsom Danmark, Finland, Frankrike och Tyskland, ett starkare skydd för privatlivet än i Sverige. En slutsats i promemorian är att det möjligen kan vara önskvärt men, med hänsyn till samordningsproblemen med TF, YGL och brottsbalken, helt säkert svårgenomförbart att föra samman bestämmelserna på integritetsskyddsområdet till en samlad integritetslag.

I mars 2002 lämnade Integritetsutredningen betänkandet Personlig integritet i arbetslivet (SOU 2002:18). Utredningen tar upp frågor rörande användning av informationsteknik i arbetslivet, personuppgifter om hälsa och droganvändning, personuppgifter om lagöverträdelse samt användning av personlighetstester. Utredningen konstaterade att det inte finns någon samlad reglering till skydd för den personliga integriteten i arbetslivet eller någon lagstiftning i detta hänseende som har utformats med hänsyn till den tekniska och medicinska utvecklingen. Utredningen fann att det saknas ett godtagbart, rättsligt bindande skydd för arbetstagares personliga integritet. Utredningen föreslog att en särskild lag skulle införas. Utredningens förslag bereds inom Regeringskansliet.

Av intresse är också departementspromemorian Självsanering av Internet (Ds 2003:25). Den innehåller en kartläggning av i vilken utsträckning självsanering eller andra former av integritetsskydd tillämpas i dag i fråga om information på Internet. Det konstateras att det i inte obetydlig omfattning förekommer integritetskränk-

ningar på Internet men att det pågår ett medvetet och på många håll seriöst arbete med frågor rörande innehåll och integritetsskydd. En slutsats som dras i promemorian är att det borde vara möjligt att för Internetverksamhet inrätta en självansering liknande den som pressen bedriver.

Motioner och behandling i riksdagen

Riksdagen har i modern tid vid ett flertal tillfällen avslagit olika förslag om ett förstärkt skydd för den enskildes privatliv. Fram till i början av 1990-talet rörde förslagen i stor utsträckning massmediernas område. Förslagen gällde sådant som rätten till egen bild, skydd mot manipulering av bilder och förstärkt rätt till genmäle i medier. I en del fall ansåg riksdagen att förslagen stod i konflikt med grundlagsskyddade principer såsom tryckfriheten och informationsfriheten. I andra fall hänvisade man till pågående utredningar. Genomgående satte man stor tilltro till pressens egen förmåga att vidta åtgärder för att hålla pressetiken på en önskvärd nivå. Konstitutionsutskottet och lagutskottet underströk dock (bet. KU 1987/88:36 och 1991/92:LU5) vikten av att regeringen noga följer utvecklingen och tar de initiativ som kan bli nödvändiga för att motverka publicitetsskador för enskilda.

Under de senaste åren har riksdagen även behandlat frågan om en generell integritetslagstiftning. Riksdagsåret 1996/97 avstyrkte konstitutionsutskottet en motion i ämnet med hänvisning till Datalagskommitténs då pågående utredning om skyddet för personuppgifter.

När frågan om införande av personuppgiftslagen behandlades (bet. 1997/98:KU18) framhöll utskottet att skyddet av personuppgifter är av avgörande betydelse för den personliga integriteten. Utskottet konstaterade att datalagen endast gällde för automatisk behandling av personuppgifter medan den föreslagna personuppgiftslagen skulle komma att omfatta såväl automatiserad som viss manuell behandling av personuppgifter. Den särskilda regleringen till skydd för personuppgifter skulle enligt utskottet därmed komma att få en vidare tillämpning än vad som tidigare hade varit fallet. Utskottet framhöll därutöver att regler som syftar till att skydda den personliga integriteten också finns i andra lagar. Med hänvisning till detta avstyrkte utskottet motioner om en generell, teknikoberoende integritetslagstiftning.

I bet. 1998/99:KU15 behandlades ett antal motioner om personuppgiftslagen och andra integritetsfrågor. Utskottet uttalade att en modern lagstiftning avseende behandling av personuppgifter måste utformas så att den är väl anpassad med hänsyn till den snabba tekniska utvecklingen på framför allt informationsteknikens område (IT-området). Enligt utskottet måste lagstiftningen således vara teknikoberoende i den meningen att den skall vara utformad så att tekniska landvinningar på t.ex. IT-området inte skall medföra att regleringen i vissa delar blir orimlig och svår att tillämpa och efterleva. Utskottet menade att detta talar för att siktet bör vara inställt på att åstadkomma en teknikoberoende lagstiftning till skydd för den personliga integriteten. Utskottet förespråkade samtidigt vissa ändringar i personuppgiftslagen.

Under riksdagsåret 1999/2000 begärdes i två motioner att skyddet för den personliga integriteten skulle stärkas, förslagsvis genom en teknikoberoende integritetsskyddslagstiftning. Konstitutionsutskottet avstyrkte motionerna med hänvisning till Mediegrundlagsutredningens (Ju 1999:01) och Offentlighets- och sekretesskommitténs (Ju 1999:06) pågående arbeten samt till den utredning som blir följderna av nu föreliggande direktiv (bet. 1999/2000:KU11, se också bet. 2001/02:KU22 och bet. 2002/03:KU27). Även justitieutskottet har på liknande grunder avstyrkt motioner i vilka det begärdes att en utredning behandlar integritetsskyddet i förhållande till en effektiv brottsbekämpning (bet. 1998/99:JuU21, bet. 1999/2000:JuU5, bet. 1999/2000:JuU8 och bet. 2003/04:JuU12).

Behovet av en utredning

Det är ett väsentligt inslag i en demokratisk rättsstat att man värnar om individens frihet och ger den enskilde ett starkt skydd mot olika otillbörliga kränkningar av privatlivet. Även om den svenska lagstiftningen generellt sett väl lever upp till dessa krav är det likväl rimligt att en mer övergripande analys av de olika bestämmelserna av betydelse för den personliga integriteten görs med inte alltför långa tidsintervall.

Även frågan om en generell bestämmelse till skydd för den personliga integriteten är av sådant slag att det vore fel att betrakta den såsom en gång för alla utredd. Det är över 35 år sedan en parlamentarisk kommitté senast fick i uppdrag att överväga frågan. Se-

dan kommittén gjorde sina överväganden har utvecklingen i samhället inneburit att frågan fått aktualitet på nytt.

Både i den allmänna debatten och i riksdagen har det vid ett flertal tillfällen framställts krav om ett förstärkt skydd för den enskildes integritet. Kraven har främst gällt integritetsskyddets förhållande till informationstekniken (IT), till en effektiv brottsbekämpning och till massmedierna.

Grundläggande bestämmelser om integritetsskyddet

Debatten om integritetsskyddet på IT-området uppstod i slutet av 1960-talet. Den gällde till en början hur man skulle reglera stora statliga register som innehöll känsliga uppgifter. Den dåvarande svenska datalagen från 1973 uppfattades internationellt som en föregångare på området. Under de senaste tio åren har diskussionen handlat om bl.a. registrering av s.k. elektroniska spår inom betalningssystem och telekommunikationer samt, kanske framför allt, Internetutvecklingen.

Sedan datalagen hade trätt i kraft gick den tekniska utvecklingen snabbt framåt. Lagen var i flera avseenden föråldrad när den år 1998 ersattes av personuppgiftslagen (1998:204), som bygger på ett EG-direktiv. Den nya lagen är i viss mening teknikberoende och tillämpas på både automatiserad behandling av personuppgifter och manuell behandling av sådana uppgifter om dessa ingår i ett register. Lagen ställer upp vissa grundläggande krav på den som behandlar personuppgifter, t.ex. att personuppgifter som samlats in för ett ändamål inte får behandlas för något annat oförenligt ändamål. För behandling av känsliga personuppgifter gäller särskilt stränga regler. Vidare finns det regler om information till den registrerade, om korrigerings av personuppgifter och om säkerhet vid behandlingen samt om skadestånd och straff. Lagen ger den enskilde ett starkt integritetsskydd i IT-samhället. Genom ändringarna av lagens regler om överföring av personuppgifter till tredje land (prop. 1999/2000:11, bet. 1999/2000:KU7, rskr. 1999/2000:51) har lagstiftaren underlättat användningen av modern informationsteknik.

Personuppgiftslagen gäller i princip för all behandling av personuppgifter men kompletteras och modifieras genom särskild lagstiftning. Inom den offentliga verksamheten finns det en omfattande särreglering. De register som innehåller känsliga personupp-

gifter regleras alltså huvudsakligen inte av personuppgiftslagen utan av särskilda författningar. Som exempel kan nämnas polisdatalagen (1998:622), lagen (1998:620) om belastningsregister och lagen (1998:543) om hälsodataregister. Integritetsskyddet tillgodoses genom regler om bl.a. vilka uppgifter registren får innehålla, vad uppgifterna får användas till, när uppgifterna skall gallras och möjligheten till skadestånd.

Också lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation som i 6 kap. innehåller bestämmelser om integritetsskydd i samband med elektronisk kommunikation bör nämnas i sammanhanget.

På IT-området finns det alltså redan en omfattande lagstiftning till skydd för den personliga integriteten. Det kan dock bl.a. med hänsyn till den snabba utvecklingen, finnas anledning att översiktligt granska om den befintliga lagstiftningen ger ett tillfredsställande skydd på IT-området.

Den grundläggande bestämmelsen om integritetsskyddet på IT-området finns i grundlag, 2 kap. 3 § andra stycket regeringsformen. Av bestämmelsen framgår det att varje medborgare skall i den utsträckning som närmare anges i lag skyddas mot att hans personliga integritet kränks genom att uppgifter om honom registreras med hjälp av automatisk databehandling. Dessa integritetsskyddande regler finns huvudsakligen i personuppgiftslagen.

Som antytts förut skiljer sig denna bestämmelse från den övriga regleringen i 2 kap. RF. I förarbetena (prop. 1987/88:57) konstaterade regeringen: ”En sådan grundlagsregel som här avses får naturligtvis inte samma slags rättsliga betydelse som flertalet av fri- och rättighetsreglerna i 2 kap. RF (jfr dock 19 §). Genomgående för de senare reglerna är att de innebär att det allmänna inte får vidta vissa åtgärder annat än med lagstöd. De ålägger med andra ord det allmänna att vara passiv i andra situationer. Vad som ter sig mera adekvat i detta fall och som också blir innebörden av en grundlagsregel av här skisserat slag är att lagstiftaren i stället åläggs att vara aktiv genom att stifta och vidmakthålla en datalagstiftning.”

En fråga är alltså om det är lämpligt och möjligt att utforma en grundlagsbestämmelse om skyddet för integriteten så att den får samma slags rättsliga betydelse som de flesta andra reglerna i 2 kap. RF.

Enligt konstitutionsutskottets uttalande bör siktet vara inställt på att åstadkomma en teknikoberoende lagstiftning till skydd för den personliga integriteten (bet. 1998/99:KU15). Ett sätt att på-

börja ett sådant arbete är att se över den grundläggande bestämmelsen härom i regeringsformen.

En annan fråga är därför om en grundlagsbestämmelse bör utformas så att den inte hänvisar till något tekniskt förfarande, som automatisk databehandling.

Slutligen finns det i denna del anledning att granska om den lagstiftning som finns till skydd för den personliga integriteten utanför IT-området är tillräcklig och överväga om det i lag behövs grundläggande skyddsbestämmelser som är generellt tillämpliga.

Effektiv brottsbekämpning

En effektiv brottsbekämpning förutsätter att polis och åklagare får använda sig av vissa tvångsmedel under en förundersökning. Även användningen av övervakningsutrustning som inte utgör tvångsmedel är ett effektivt verktyg för att förhindra och utreda brott. Regleringen av sådana tvångsmedel och övervakningsmetoder bygger på en avvägning mellan å ena sidan samhällets intresse av ökad trygghet och av att bekämpa brott och å andra sidan intresset av skydd för den enskildes integritet. Huruvida den befintliga regleringen bygger på en lämplig avvägning är något som ofta diskuteras och ibland ifrågasätts.

Även om frågan analyserats noga vid varje särskilt lagstiftningstillfälle som rör tvångsmedel eller övervakning har synpunkter framförts om att individens ställning har kommit att försvagas. Justitiekanslern framhöll i sitt remissvar på Buggningsutredningens betänkande Om buggning och andra hemliga tvångsmedel (SOU 1998:46) att en tendens under senare tid tycks vara att integritetsintressena får stå tillbaka till förmån för intresset av att förebygga och utreda brott. Exempel på sådan lagstiftning är enligt Justitiekanslern lagen (1995:1506) om hemlig kameraövervakning och lagen (1998:150) om allmän kameraövervakning. Liknande synpunkter har under de senaste åren framförts i flera riksdagsmotioner och i den allmänna debatten i massmedierna.

När man överväger möjligheten att införa regler om nya tvångsmedel och övervakningsmetoder är syftet att förbättra möjligheterna att förebygga och bekämpa brott. En ibland oundviklig konsekvens av detta är att integritetsintresset får stå tillbaka. I varje enskilt lagstiftningsärende sker en avvägning mellan behovet av det aktuella tvångsmedlet eller den aktuella övervakningen och integ-

ritetsintresset. Det kan emellertid finnas anledning att göra en samlad analys avseende förhållandet mellan den totala verkan av den nuvarande lagstiftningen om tvångsmedel och annan övervakning och skyddet för den personliga integriteten.

Massmedier

Det skulle kunna hävdas att en sådan bred och genomgripande utredning rörande integritetsskyddet som nu skall göras skulle vara ofullständig om inte också de medier som omfattas av tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen inkluderades. Mot att i detta sammanhang utreda även integritetsskyddet i förhållande till massmedierna talar emellertid följande.

För mediernas möjlighet att upptäcka och avslöja missförhållanden i samhället är det särskilt viktigt att bevara friheten att skaffa och sprida information. En konsekvens av att utöka skyddet för den personliga integriteten skulle kunna bli att dessa friheter inskränks. Sådana inskränkningar av grundlagsskyddet för massmedierna skulle naturligen kräva svåra ställningstaganden och noggranna överväganden.

Regeringen har tillsatt en beredning på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området (dir. 2003:58). Denna har till uppgift att följa utvecklingen på det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området samt utreda och lämna förslag till lösningar av olika problem på detta område. Det är regeringens uppfattning att frågor som hänför sig till det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området i första hand bör hanteras inom ramen för beredningens arbete. Eftersom beredningen på eget initiativ får ta upp frågor inom det tryck- och yttrandefrihetsrättsliga området bör det överlämnas till den att bedöma om det finns anledning att se på frågan om integritetsskyddet bör stärkas i förhållande till det skydd för yttrandefriheten och informationsfriheten som tryckfrihetsförordningen och yttrandefrihetsgrundlagen ger. Till detta kommer att beredningen redan har till uppgift att analysera om det frivilliga grundlagsskyddet för databasverksamhet kan komma i konflikt med bestämmelser som har till syfte att skydda den personliga integriteten (jfr bet. 2001/02:KU21).

Uppdraget

En parlamentariskt sammansatt kommitté skall kartlägga och analysera sådan lagstiftning som berör den personliga integriteten.

I kartläggningen ingår att göra en översiktlig undersökning av hur integritetsaspekten har hanterats och reglerats i den lagstiftning som gäller i dag, både på det offentlighetsrättsliga och på det privaträttsliga området. I denna uppgift ingår att se om syftet med reglerna är att förhindra kränkningar eller att kompensera den som kränkts, dvs. om reglerna har en preventiv eller reparativ funktion.

Med utgångspunkt i denna kartläggning skall kommittén analysera om skyddet för den personliga integriteten kan anses tillfredsställande reglerat. När det gäller intresset av effektivitet i brottsbekämpningen skall kommittén därvid särskilt analysera förhållandet mellan den totala verkan av befintliga tvångsmedel och övervakningsmetoder och skyddet för den personliga integriteten.

Kommittén skall överväga om regeringsformens bestämmelse om skyddet för den personliga integriteten i 2 kap. 3 § andra stycket bör ändras, och i så fall föreslå en ny grundlagsreglering. Vad som särskilt skall beaktas är om regeln bör ändras så att den får samma slags rättsliga betydelse som de andra fri- och rättigheterna och om den bör utformas så att den inte hänvisar till något visst tekniskt förfarande.

Därutöver skall kommittén överväga om den befintliga lagstiftningen till skydd för den personliga integriteten behöver kompletteras med generellt tillämpliga bestämmelser, och i så fall lämna förslag till en sådan reglering. Det kan röra sig om straffbestämmelser eller skadeståndssanktionerade regler. Även andra lösningar bör kunna övervägas. Det är däremot inte kommitténs uppgift att lämna förslag på varje särskilt område inom den befintliga lagstiftningen. Om denna visar sig innehålla luckor, bör kommittén emellertid peka på detta vid kartläggningen.

Integritetsskyddet i förhållande till de grundlagsskyddade massmedierna skall inte omfattas av uppdraget.

Kommittén skall samråda med Tryck- och yttrandefrihetsberedningen (Ju 2003:04).

Kommittén får, om den anser det lämpligt, lämna ett eller flera delbetänkanden.

Kommittén skall slutredovisa sitt arbete senast den 30 mars 2007.

(Justitiedepartementet)

Kommittédirektiv

Tilläggsdirektiv till Integritetsskyddskommittén Dir.
(Ju 2004:05) 2006:109

Beslut vid regeringssammanträde den 9 november 2006.

Förlängd tid för uppdraget

Regeringen beslutade den 7 april 2004 att tillsätta en parlamentariskt sammansatt kommitté som har i uppdrag att

- kartlägga och analysera sådan lagstiftning som rör den personliga integriteten,
- överväga om regeringsformens bestämmelse om skyddet för den personliga integriteten i 2 kap. 3 § andra stycket bör ändras, och i så fall föreslå en ny grundlagsreglering, samt
- överväga om det, vid sidan av befintlig lagstiftning, behövs generellt tillämpliga bestämmelser till skydd för den personliga integriteten, och i så fall lämna förslag till en sådan reglering.

Kommittén har antagit namnet Integritetsskyddskommittén (Ju 2004:05).

Enligt direktiven får kommittén, om den anser det lämpligt, lämna ett eller flera delbetänkanden. Kommittén skall slutredovisa sitt uppdrag senast den 30 mars 2007.

Utredningstiden förlängs. Kommittén skall i stället slutredovisa sitt uppdrag senast den 20 december 2007. Kommittén skall dock i ett delbetänkande senast den 30 mars 2007 redovisa den del av uppdraget som består i kartläggning och analys av sådan lagstiftning som rör den personliga integriteten.

(Justitiedepartementet)

Integritetsskydd - vad tycker folket? Ett planeringsunderlag

IRI-PM-2006-03-15

Christine Krichberger, Peter Seipel

Innehållsförteckning

- 1 Inledning
  - 1.1 Allmänt om juridik och opinionsundersökningar
  - 1.2 Empiri och analys
  - 1.3 Kvantitativ och kvalitativ metod
  - 1.4 Tidigare undersökningar. Användbara?
- 2 Närmare om bakgrunden till denna rapport
  - 2.1 Informationsbehovet
  - 2.2 Personlig integritet
- 3 Kort om några tidigare opinionsundersökningar
  - 3.1 Inledning
  - 3.2 Eurobarometer "Data Protection", december 2003
  - 3.3 Norsk Transportøkonomisk Institutt rapport 789/2005
  - 3.4 SCB 1975 Undersökning rörande personuppgifters känslighet
  - 3.5 SCB och allmänheten. Intervjuundersökning 1976
  - 3.6 SCB Data och integritet 1985
  - 3.7 Medborgarnas deltagande i forskning, Uppsala universitet, 1995
  - 3.8 Transportinformatik och personlig integritet, TFK 2002
- 4 Tänkbara frågor
  - 4.1 Inledning
  - 4.2 Socio-demografiska kategorier
  - 4.3 Uppfattningar om begreppet personlig integritet
  - 4.4 Vilka uppgifter är känsliga?
  - 4.5 Vilka intrång är accepterade?
  - 4.6 Egen upplevelse av intrång under de senaste fem åren
  - 4.7 Intresseavvägning
  - 4.8 Åsikter om olika juridiska åligganden att lämna ut uppgifter
  - 4.9 Oroskänslor och faktiskt uppträdande
  - 4.10 Rätt till informationsskydd
- 5 Kompletterande om strukturen i undersökningen
  - 5.1 Traditionella frågeområden
  - 5.2 Befintliga regelverk och föreslagna reformer
  - 5.3 Tillfredsställande reglering?
  - 5.4 Upplysningar om den svarande (man/kvinna, ålder, land/stad etc.)

- 5.5 IT-vanor
- 5.6 Allmänna förhållningssätt ('känslorometer')
- 5.7 Faktiskt förekommande intrång
- 5.8 Upplevelse av risker för intrång
- 5.9 Kunskaper om integritetsskyddsproblematiken
- 5.10 Fokus på rätt saker?
- 5.11 Balansering av intressen
- 5.12 Önskvärt legalt maskineri
- 6 Tre sammanfattande synpunkter
- 7 Tidigare attitydundersökningar, ett urval i kronologisk ordning

1 Inledning

1.1 Allmänt om juridik och opinionsundersökningar

Rättssamhällets fundament består till viktiga delar av medborgarnas uppfattningar om de intressen rättsordningen skall skydda, hur sådant skydd bör vara utformat och hur det hanteras i praktiken. Av sådana skäl vore det måhända motiverat att i varje lagstiftningsärende företa empiriska undersökningar om attityder och synpunkter hos den breda allmänheten ("opinionsundersökningar") och basera normsystemets utformning på resultaten. Av många skäl är detta inte regel. Ett av skälen är att sådana undersökningar i många situationer uppfattas som onödiga. Opinionsläget betraktas – utan att detta behöver uttryckas explicit och i detalj – som känt och stabilt. Ett annat skäl är att man räknar med att den allmänna opinionen förmedlas genom institutionella och väletablerade kanaler, t.ex. politiskt sammansatta kommittéer, synpunktsmöten ("hearings"), remissyttranden m.m. Ett tredje skäl är att kostnader och tidsbrist inte lämnar rum för frågor till folket. Och så vidare.

När opinionsundersökningar genomförs med direkt anknytning till ett lagstiftningsärende kan olika syften vara aktuella. I varje fall teoretiskt går skalan från önskemål att få veta hur medborgarna ställer sig till någon viss detalj i en reglering till önskemål att få en allmän överblick över något visst område av mänsklig verksamhet eller samvaro. Undersökningar kan vidare rikta sig mot en begränsad krets av något slag ('skolelever') eller till en bred krets av medborgare i gemen. Utgångspunkten för undersökningar kan på motsvarande sätt vara snäv (forskning på stamceller) eller bred (uppfattningar om vad som kränker den personliga integriteten).

Teoribildningen om rättsliga opinionsundersökningar – vad de syftar till, hur de förhåller sig till rättslig normering osv. – finns givetvis men är både svagt utvecklad och knappast något som rutinemässigt finner tillämpning i lagstiftningsämnen.¹ Det kan till och med vara så att beställningar av siffermaterial inte sällan utgår

---

¹ Ett exempel på denna teoribildning ger Johannes Pichler (tillsammans med Karim J. Giese), *Rechtsakzeptanz: eine empirische Untersuchung zur Rechtskultur aus dem Blickwinkel der Ideen, Werte und Gesinnungen, dargestellt am Beispiel einer österreichischen Demoskopie*. Böhlau, Wien 1993. Inom det område som brukar kallas lagstiftningsteori förekommer mer eller mindre ambitiösa försök att analysera hur traditionellt arbete med rättsnormkonstruktion kan förenas med kvantitativa undersökningar av olika slag. En extrem variant är den s.k. jurimetrin som vill se juridiken som kvantifierbar och jämförbar med 'hårda' vetenskaper. Ett exempel ger Frederick K. Beutel, *Die Experimentelle Rechtswissenschaft*. Duncker & Humblot. Berlin 1971.

från ganska oklara föreställningar om vad det är beställaren/lag-skrivaren behöver veta och hur den inhämtade informationen skall nyttiggöras i lagstiftningsarbetet.

1.2 Empiri och analys

Frågan är om inte integritetsskyddet är ett av de relativt få lagstiftningsområden som kontinuerligt och från växlande utgångspunkter har blivit föremål för empiriska studier. Förklaringarna är flera. En kan vara att begreppet personlig integritet, alltså det skyddade intresset, är notoriskt svårhanterligt och innebär behov av insikter i hur människor ställer sig till olika tolkningar av integritetsskyddet etc. En annan förklaring är att begreppet kopplar till känslor och attityder som, om de skall ges konkretion, förutsätter studier av människors upplevelser och föreställningar. Man kan jämföra med empiriska undersökningar av etiska frågor i allmänhet, t.ex. frågor om vad som är ”rätt handlande”. Under senare år har man till och med (genom magnetisk scanning av hjärnans arbete när den ställs inför svåra mänskliga problem) börjat undersöka etiska värderingars underliggande biologiska mekanismer.²

Integritetsskyddet kan diskuteras både *analytiskt och empiriskt*. Det förra innebär försök att konstruera tankemodeller (begrepp, samband, tolkningar m.m.) som både ger hållbara utgångspunkter för rättslig reglering och speglar det mänskliga samhällets verklighet. Tankemodellerna, alltså de analytiska redskapen, har olika inriktningar, vilka får konsekvenser också för synen på den rättsliga regleringen. Detta gäller inte minst nyckelbegrepp i tankemodellerna som t.ex. ’privacy’, ’data protection’, ’Persönlichkeitsrecht’, ’protection de la vie privée’, ’personvern’ och ’privatlivets fred’, ’personlig integritet’. Skillnader möter inte bara på språkytan utan de betecknade begreppen uppvisar ofta olikheter som går på djupet.³

---

² Man har t.ex. undersökt hjärnans varierande funktionsmönster när en person ställs inför olika dilemman. En fråga kan lyda: ’Antag att du när ett framrusande tåg är på väg att köra över och döda tre människor kan förhindra detta genom att knuffa ner en person på rälsen så att bara den knuffade dör men tåget växlar spår och de andra tre räddas. Hur gör du?’ En annan: ’Antag att du när ett framrusande tåg är på väg att köra över och döda tre människor kan förhindra detta genom att lägga om en växel så att tåget växlar in på ett annat spår och dödar bara en människa som står på det andra spåret. Hur gör du?’. Forskning av detta slag diskuteras hos Carl Zimmer, *Soul Made Flesh: The Discovery of the Brain and how it Changed the World*. Heinemann, London 2004.

³ Se den koncisa framställningen hos Lee A. Bygrave, *Privacy Protection in a Global Context – A Comparative Overview*. In: *Scandinavian Studies in Law*, Vol. 49. Stockholm Institute for Scandinavian Law 2004, sid. 320-324.

Integritetsskyddsdiskussionens empiri gäller inte bara själva skyddsintresset. Den omfattar också sådant som tekniska förutsättningar (för hot och för skydd) och den praktiska rättstillämpningen 'på fältet' (till skillnad från rättstillämpning på högre nivå). Till detta kommer ideologiska diskussioner och förhållningssätt. Ofta smälter diskussionerna och perspektiven samman – t.ex. när utgångspunkten är 'övervakningssamhället'. Frågorna handlar då om sådant som vad som menas med 'övervakningssamhället', hur 'övervakningssamhället' utvecklas, hur det uppfattas av medborgarna, hur det förhåller sig till demokratin, vilken etik som bör utvecklas för att motverka övervakningssamhällets skadliga effekter osv.

Generellt förefaller det vara så att analysen dominerar över empirin när integritetsskyddet definieras och konstrueras.⁴ Det är således knappast den allmänna opinionen som drivit fram att EU:s personuppgiftslagstiftning har konstruerats enligt den s.k. hanteringsmodellen, alltså som en lagstiftning som utgår från att all behandling av personuppgifter förutsätter en uttryckligt reglerad rättsgrund för att vara lovlig. Också de grundprinciper för skydd av 'privacy' som återfinns i t.ex. Europarådets konvention om persondataskydd och OECD:s riktlinjer för skydd av persondata får ses som resultatet av överläggningar mellan experter och rättslärda snarare än som ett utflöde av existerande kunskap om människors inställning och önskemål.⁵

Att i lagstiftningsarbete välja den analytiska infallsvinkeln som första steg förefaller väl motiverat. Detta innebär att frågorna i en empirisk studie skall relateras till en bestämd tankemodell och besvara eller i varje fall kasta ljus över frågor som denna modell ger upphov till. En tidig diskussion kring en tankemodell kan också klargöra vad som skall anses vara etablerade synsätt som inte behöver ifrågasättas eller utvecklas genom empiriska undersökningar (t.ex. att det finns både 'informationell integritet' och 'fysisk integritet').

---

⁴ Detta är ett allmänt intryck baserat på åtskilligt läsande inom området, men påståendet behöver verifieras.

⁵ Council of Europe Convention for the Protection of Individuals with regard to Automatic Processing of Personal Data (adopted 28 January 1981) och OECD Guidelines on the Protection of Privacy and Transborder Flows of Personal Data (adopted 23 September 1980).

1.3 Kvantitativ och kvalitativ metod

De metodproblem som berörts ovan måste tas på allvar. Ett uppslag till hur de kan hanteras finner man i en undersökning som nyligen gjorts om svenska folkets åsikter om och förtroende för myndigheter, medier och politiker (Efter flodvågskatastrofen. KBM:s temaserie 2005:4).

Också i denna rapport betonas *svårigheterna med validiteten* och behovet att kombinera flera olika metoder. I undersökningen använde man *telefonintervjuer* med 1001 slumpmässigt valda personer. I tillägg till detta genomförde man en undersökning med s.k. *fokusgrupper* om två till sju personer (totalt 44 personer) som under en och en halv till två timmar diskuterade ett antal relevanta frågeställningar. På så vis kombinerades styrkan hos en kvantitativ undersökning med en kvalitativt inriktad undersökning (jfr (a) vad människor *anser* och (b) hur de *resonerar*). Detta kan vara en modell att överväga i Integritetsskyddskommitténs fortsatta arbete.

1.4 Tidigare undersökningar. Användbara?

Ett relativt stort antal empiriska studier av integritetsskyddet har genomförts i olika sammanhang, både i Sverige och på andra håll. De har relevans på åtminstone följande sätt:

De kan underlätta att urskilja centrala teman och skilja dem från dagsländor eller att se hur dessa centrala teman kläs i olika dräkt under olika tidsskeden.

De kan svara på konkreta frågor som inte är alltför tidsbundna och minska eller eliminera behovet av att upprepa.

De kan underlätta formuleringen av frågor.

De kan ge grund för jämförelser mellan olika undersökningar i fråga om uppläggning, omfattning m.m.

De kan visa på utveckling över tid och utgöra grund för ytterligare studier som följer upp och verifierar eller falsifierar antaganden och påståenden.

De kan upplysa om skillnader mellan olika länder/rättssystem, olika traditioner etc.

En översiktlig genomgång av tidigare studier motiveras således av två skäl. Det ena är återbruk av resultat. Det andra har att göra med förberedelsen av egna undersökningar, både genom konstruktiva idéer och genom möjligheter att undvika fallgropar.

2 Närmare om bakgrunden till denna rapport

2.1 Informationsbehovet

Integritetsskyddskommitténs uppdrag enligt direktiv (2004:51) är att kartlägga lagstiftning som berör den personliga integriteten och analysera om integritetsskyddet är reglerat på ett tillfredställande sätt varvid det har intresse att undersöka hur allmänheten upplever integritetsskyddet.

En opinionsundersökning i detta sammanhang kan ha olika syften, t.ex. att klargöra *orsakerna* till vissa åsikter hos allmänheten eller att studera *förändringar* i opinioner över tid. Tyngdpunkten i den planerade undersökningen bör ligga på att få en uppfattning om medborgarnas attityder till personlig integritet i allmänhet och deras uppfattningar om speciella (utvalda) rättigheter och skyldigheter i detta sammanhang. Att klargöra förändringar över tid möter sannolikt svårigheter. Flera tidigare undersökningar har tagit sig an denna uppgift. Resultaten är knappast imponerande. Ofta blir det fråga om gissningar och tolkningar snarare än väl underbyggda slutsatser. Kort och gott: även om de tillfrågade hävdar att deras personliga integritet är mer kränkt nu än för fem år sedan, kan de oftast inte nämna några orsaker till detta. Överhuvudtaget förefaller det vara svårt att med konkretion visa att den personliga integriteten tidigare var bättre skyddad än den är idag.⁶ Men, även om det är svårt att påvisa att förändringar har skett, så bör det finnas möjligheter att få en bild av vilka faktorer (orsaker) som ligger till grund för förändringar.

---

⁶ Colin J. Bennet, Charles D. Raab, *The Governance of Privacy, Policy Instruments in a Global Perspective*. Ashgate Publishing, Hampshire 2003, sid. 27 f.

2.2 Personlig integritet

En uppenbar svårighet för Integritetsskyddskommittén är att analysera sitt arbetsområde, urskilja samband och sätta gränser och. Den lösning som presenterats går ut på att urskilja fyra frågekomplex:⁷

Hur skyddas enskilda personer mot olovlig insamling av uppgifter om deras privata förhållanden och hur avgränsas ”lovligt” uppgiftsinsamlande (såväl i förhållande till andra enskilda som till det allmänna)?

Hur skyddas enskilda personer mot olovligt offentliggörande eller annan negativ användning av uppgifter om deras privata förhållanden och hur avgränsas vad som i detta sammanhang är ”lovligt” (såväl i förhållande till andra enskilda som till det allmänna)?

Hur regleras skyddet mot intrång i någon enskilds privata sfär (såväl fysiskt som i annan mening) där syftet är att inhämta information om den enskilde, och hur avgränsas sådana ”lovliga” intrång (såväl i förhållande till andra enskilda som till det allmänna)?

Hur skyddas identifieringsdata som namn, bild och liknande?

Med denna indelning söker kommittén fokusera på integritetsskyddets ”innersta sfär”, dvs. sådant som är knutet till individens personlighet.

Allmänt gäller att innebörden av begreppet personlig integritet kan beskrivas på många olika sätt.⁸ De olika teorierna belyser olika aspekter av privatsfären, men ingen av dem ger någon slutgiltig och uttömmande definition av begreppet. Vanligt är att – som Integritetsskyddskommittén gör – fokusera på information om en person, framför allt behandling av personuppgifter, dvs. insamling, spridning och bearbetning av uppgifter som namn, adress, personnummer, telefonnummer osv.

Frågeställningarna som rör information om den enskilde omfattar när en behandling är tillåten enligt lag, vilka uppgifter som får behandlas i olika situationer och vilka krav som ställs på själva

⁷ Promemoria 2005-01-31, *Begreppet personlig integritet. Det skyddsvärda områdets avgränsning*.

⁸ Se allmänt Peter Seipel, *Juridik och IT*, sid 257 och Lee A. Bygrave, *Privacy Protection in a Global Context – A Comparative Overview*. In: *Scandinavian Studies in Law*, Vol. 49. Stockholm Institute for Scandinavian Law 2004.

behandlingen. Olika situationer kan kräva tillgång till olika uppgifter eftersom en viss individ kan uppträda som anställd, kund, medlem, patient, medborgare, privatperson, förälder osv. I vissa sammanhang lämnas personuppgifterna frivilligt, vilket kan bero bl.a. på att individen får en fördel (t.ex. bättre vård eller attraktiva kommersiella erbjudanden), i vissa andra sammanhang kan en lagstadgad skyldighet tvinga en person att lämna sina uppgifter, t.ex. i ett skatteärende.⁹

I flera diskurser understryks betydelsen av skydd av personlig integritet inte bara för den enskilde utan även för samhället som helhet och för demokratin.¹⁰ Personlig integritet är dock till sist en högst *individuell upplevelse* och skiljer sig från person till person. Detta utesluter inte att man genom opinionsundersökningar söker klargöra gemensamma drag och allmänna förhållningssätt. I detta sammanhang kan nämnas en intressant iakttagelse från den senaste EU Barometern (se nedan), nämligen att flertalet (?) skillnader tycks föreligga mellan de undersökta länderna och snarare än mellan olika grupper i ett och samma land (kön, ålder, utbildning, inkomst).

Under de senaste åren har flera attitydundersökningar genomförts, både i Sverige, inom Europeiska Unionen och utomlands. Några av dem redovisas kort i det följande. Rent allmänt kan konstateras att resultaten i hög grad förefaller bero av *vilka* frågor som ställs och, inte minst, *hur* frågorna ställs. På grund av detta är det svårt att dra allmänna slutsatser av de tidigare undersökningarna. Men de ger vägledning för frågekonstruktion och möjligheter att undvika åtminstone vissa misstag, vilket berörts ovan.

3 Kort om några tidigare opinionsundersökningar

3.1 Inledning

Syftet med översikten som följer är att beskriva huvuddragen av några tidigare opinionsundersökningar för att kasta ljus över det slags frågor som ansetts kunna ge kunskap om olika aspekter av personlig integritet. Att redovisa procenttal och detaljer är inte aktuellt. Vad man allmänt kan notera är att det oftast tycks ställas frågor om själva upplevelsen av personlig integritet, t.ex. om den

---

⁹ Se vidare *Uppgiftslämnande och dataregistrering. Allmänhetens inställning 1970-1995*, Johan Åhlfeld, SOU 1997:39, Bilaga 5.

¹⁰ Bygrave op.cit. sid. 325.

tillfrågade anser att en viss situation innebär ett intrång i hans eller hennes privatliv eller om den tillfrågade känner oro inför den tekniska utvecklingen. Bara ett fåtal undersökningar tar upp frågor om *hur människor faktiskt agerar*, dvs. på vilket sätt en oro över en möjlig integritetskränkning påverkar hur personer betar sig.

3.2 Eurobarometer "Data Protection", december 2003

Eurobarometern genomfördes 2003 av European Opinion Research Group (EORG) i alla 15 medlemsstaterna och behandlade frågor om medborgarnas tillit när det gäller olika organisationers hantering av personuppgifter, åsikter om uppgiftsinsamling och om "privacy" för uppgifter. Undersökningen handlade också om människors kunskap om existerande lagstiftning, om dataskydd i praktiken samt om frågor med anknytning till kampen mot terrorism och övervakning av telekommunikationer. Denna attitydundersökning fokuserar i första hand på *dataskydd* och inte på personlig integritet i vidare mening.

Eurobarometern använde sig av flera sociodemografiska kategorier, som kön, ålder, yrke, inkomst, boende (stad, land), civilstånd och medlemsstat. Resultatet av studien visade på flera skillnader i attityder beroende på medlemsland, men inte i lika hög grad när det gäller sociodemografiska skillnader (jfr ovan).

Några specifika aspekter som undersöktes var om allmänheten tenderar att känna oro över att lämna personuppgifter på Internet. Intressant i det sammanhanget vore att få veta om de oroade personerna ändå i praktiken lämnar personuppgifter på Internet.

En annan fråga gällde om de tillfrågade tenderar att anse att (den nationella) lagstiftningen kan "klara av" att ett växande antal människor lämnar personuppgifter på Internet. Det är oklart om svaren innebär att de tillfrågade menar att det behövs mer lagstiftning eller att det krävs andra åtgärder. Osäkerheten är intressant bl.a. eftersom rättsnormer och teknisk systemutformning kan vara alternativa sätt att hantera existerande risker.

Angående kontroll av telefonsamtal och Internettrafik i samband med kampen mot terrorism, ställdes frågan om människor accepterar att telefonsamtal övervakas. Alternativa valmöjligheter omfattade bl.a. "ja, om detta bara drabbar misstänkta individer" och "ja, om detta sker under kontroll av domstol". Resultatet innebar att de tillfrågade lade större vikt vid vem som drabbas av övervakningen än

vid vem som utför kontrollen. Frågan tog ingen hänsyn till förhållandet att även övervakning av misstänkta förutsätter kontroll av domstol.

3.3 Norsk Transportøkonomisk Institutt rapport 789/2005

Den norska utredningen som genomfördes 2005 behandlade frågor om tillit till vissa myndigheter och organisationer, kunskap om rättigheter, skyddsintressen, kameraövervakning och användning av Internet. Undersökningen tog även upp aspekter angående kunskaper om säkerhet och elektroniska signaturer. Svaren relaterades till flera sociodemografiska kategorier, bl.a. kön, ålder, utbildning och yrke.

Undersökningen är omfattande och analyserar delvis även orsaker till vissa beteenden, som t.ex. möjligheten till rättelse av personuppgifter, där de tillfrågade skulle upplysa om varför de inte hade utnyttjat denna rättighet. Möjliga svar inkluderade att de svarande inte hade reflekterat över att det finns personuppgifter om dem, att de inte brydde sig om att uppgifterna sparas eller att de inte kände till hur detta går till.

En intressant aspekt avser frågan om vilka typer av uppgifter de tillfrågade finner vara viktiga att skydda. Möjliga svar omfattar personnummer, hälsouppgifter, uppgifter om den personliga ekonomin, uppgifter om fackföreningsmedlemskap och om religion.

Upplägget av undersökningen möjliggjorde att vissa samband mellan åsikter och faktiskt agerande kunde påvisas. Till exempel visade undersökningen att det inte finns något samband mellan å ena sidan hur orolig man är över att uppgifter missbrukas med anknytning till Internet och å andra sidan hur ofta man använder Internet. Ett annat exempel är att de som tycker att det inte är tryggt att lämna ifrån sig personuppgifter ändå inte förefaller mer benägna att begära insyn i vilka uppgifter som är sparade om dem.

3.4 SCB 1975 Undersökning rörande personuppgifters känslighet

Syftet med denna undersökning var att analysera personuppgifters känslighet i relation till varandra, hur känsligheten påverkas av att flera uppgifter sammanställs, behandlas av en myndighet eller behandlas

med datateknik. "Känslighet" är i undersökningen definierat som "det obehag som upplevs då andra personer tar del av uppgifter som gäller en själv".

Som huvudkategorier av uppgifter förekom: identitet, familj, bostad, arbete, ekonomi, utbildning, hälsa, ideologi, fritid och samhällskontakter. Frågorna var mycket specifika och uppgiften var att bedöma kategorierna som "inte det minsta känslig", "lite känslig", "mycket känslig", "oerhört känslig" samt "vet ej" och "vägrar". Frågorna knöts till konkreta exempel, som personnummer, ögonfärg, barns personnummer, antalet rum i bostad, möjligheten att ta emot privata besök på arbetsplatsen, tillgång till bil, föräldrarnas utbildning, hur ofta man brukar läsa dagstidningar och om man tidigare är straffad eller inte.

3.5 SCB och allmänheten. Intervjuundersökning 1976

Undersökningen genomfördes i samband med en utredning rörande uppgiftslämnar- och bortfallsproblem i statistikproduktionen. Relevant i detta sammanhang är givetvis allmänhetens inställning till sekretess- och integritetsfrågor.

De frågor i undersökningen som behandlade skyddet för privatlivet belyste olika aspekter av fenomenet. Den första frågan syftade t.ex. på vikten av personlig integritet jämfört med andra samhällsintressen. Deltagarna fick 10 kort med olika aktuella frågor och skulle välja ut de 5 viktigaste och rangordna dem. Frågorna som fanns på korten gällde: att komma tillrätta med prisstegringarna; att skydda folks privatliv; att barnomsorgen byggs ut; att skydda tryckfriheten; att åldringsvården byggs ut; att skydda yttrandefriheten; att uppnå jämställdhet mellan män och kvinnor; att förbättra kriminalvården; att komma tillrätta med riskerna för missbruk av datamaskiner; att hålla arbetslösheten nere.

En av frågorna rörde innebörden av begreppet 'privatliv'. Deltagarna i undersökningen ombads att skriva ned vad de anser är privatliv. Allmänt kan sägas att svaren speglade avgränsningen av begreppet personlig integritet sådan denna avgränsning förekommer i den allmänna diskussionen och även i den tidigare datalagen. Ett typiskt svar kunde således lyda "att jag skall få vara i fred".

3.6 SCB Data och integritet 1985

Undersökningen genomfördes med bakgrund av diskussioner i massmedia om personlig integritet och relaterades även till tidigare undersökningar från 1976, 1980 och 1984. En del av studien gällde datakunskaper och samband mellan sådana kunskaper och inställningen till skyddet av privatlivet.

Till skillnad mot andra undersökningar ställdes här frågan om man anser att det är befogat, tveksamt eller obefogat att vissa myndigheter, organisationer eller företag har personregister med data. Frågan fokuserar på så sätt inte på en obehagskänsla som andra studier för det mesta gör.

Intressant i undersökningen var även frågan vad allmänheten uppfattade som intrång i privatlivet. Möjliga svar omfattade TV-övervakning i varuhus, poliskontroll av alkoholintag, TV-övervakning på offentlig plats och kroppsvisitation i tullen.

3.7 Medborgarnas deltagande i forskning, Uppsala universitet, 1995

Undersökningen rörde bl.a. inställningen till överföring av uppgifter från Statens person- och adressregister (SPAR) till banker, socialtjänsten, kreditupplysningsföretag, Statistiska centralbyrån, forskningsinstitutioner, Socialstyrelsen, försäkringsbolag och reklamföretag.

3.8 Transportinformatik och personlig integritet, TFK 2002

Studien undersökte allmänhetens inställning till videoövervakning och samband med minskad brottslighet och känslor av trygghet. Bland annat belyste undersökningen hur de tillfrågades användning av kommunala transportmedel påverkade trygghetskänslan.

4 Tänkbara frågor

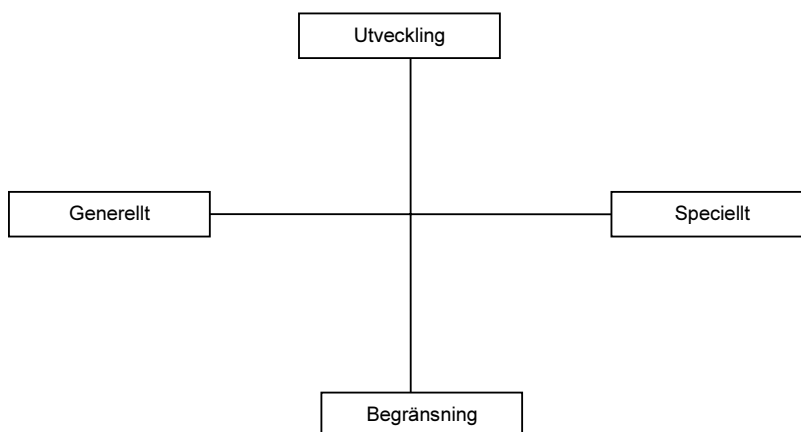
4.1 Inledning

Olika strategier kan användas för att formulera frågor. Viktigt är att grunda frågorna på någorlunda väl definierade informationsbehov och inte falla för frestelsen 'bra att ha' eller, rättare sagt, 'bra att veta'.

En möjlighet är att utgå från en mycket generell grundritning och från denna bygga frågebatteriet, detalj för detalj.

Schemat eller tankemodellen nedan skall tas som ett exempel på ett möjligt tillvägagångssätt. Modellen bygger på en enkel struktur med två dimensioner relaterade till varandra, där den ena dimensionen går från 'speciellt' till 'generellt' och den andra från 'begränsning' till 'utveckling'. 'Generellt' syftar på frågor av övergripande art, t.ex. hur människor ser på behovet att få vara anonym. Det speciella rör detaljfrågor av typen 'Är det acceptabelt med videokameror i taxibilar?'. 'Utveckling' och 'begränsning' tar sikte på behovet att skapa och befästa skyddade rättspositioner respektive behovet att begränsa rättspositioner och stämma av dem mot motstående intressen.

Modellen resulterar i fyra fält och ger möjligheter att överväga både hur balansen mellan frågor av olika typ kan utformas och att skapa en grundläggande, enkel systematik.

Med koppling till modellen har man att överväga vilka kunskapsbehoven är och hur de kan belysas genom frågor. Man kan också bestämma var tyngdpunkten skall ligga, t.ex. på att studera generella frågor snarare än speciella. Modellen kan också användas för att sortera frågor från tidigare undersökningar och klargöra om och i vilken form de kan återanvändas. Givetvis finns det variationer på modelltemat och den ovan formulerade modellen är en bland många möjligheter.

Modellen skall inte utvecklas vidare här. Avsikten med att presentera den i detta skick är att indikera ett sätt för kommittén att ta ställning till kunskapsbehoven och till själva grundfrågan 'behövs det ytterligare en opinionsundersökning om den personliga integriteten?'

Nedan följer en diskussion byggd på andra premisser, nämligen tänkbara frågor uppdelade på ett antal centrala frågekategorier som mer eller mindre frekvent förekommit i tidigare undersökningar.

4.2 Sociodemografiska kategorier

En indelning i flera olika sociodemografiska kategorier, som kön, ålder, utbildning och inkomst, kan ge användbar kunskap. Men det är viktigt att konstatera att tidigare undersökningar inte alltid påvisat några stora skillnader i åsikterna hos olika grupper. Frågor om IT-vana och upplevelse av tidigare intrång bör inte uppfattas som sociodemografiska kategorier utan kan hanteras på annat sätt.

Eftersom det inte är (ekonomiskt) möjligt att använda sig av ett stort antal kategorier måste man noga tänka igenom vilka eventuella 'gruppvariationer' som är relevanta. Räcker det med t.ex. 'kön', 'ålder' och 'utbildning'?

4.3 Uppfattningar om begreppet personlig integritet

Då lagstiftningen syftar till att skydda enskilda människors personliga integritet har det självklart intresse att försöka klargöra vad det är allmänheten uppfattar skall skyddas. Fokus i forskningen och i den allmänna diskussionen ligger oftast på *behandling av personuppgifter*, vilket är det dominerande problemkomplexet inom den aktuella diskursen. Men frågan bör ställas om det är motiverat att låta en undersökning ta ett bredare grepp. Den kan t.ex. relatera

den ideella integriteten (inriktad på informationshantering) till den fysiska integriteten för att få en uppfattning om samband och prioriteringar.

Frågor om den ideella integriteten kan tänkas inriktade dels på allmänna frågor ('bör det finnas en rätt till absolut anonymitet?'; 'bör man lagstifta om skydd så snart det finns en teoretisk risk för intrång?'), dels på olika, konkreta sammanhang som 'hus och hem', innehåll i kommunikation (brev, telefon, e-post), uppgifter om den egna personen, uppgifter om familj och närstående, uppgifter om en persons omgivning (stadsdel, grannen, bekantskap).

När det gäller behandlingen av personuppgifter är det naturligt att använda underkategorier som insamling, spridning, bearbetning. En hypotes kan vara att allmänheten ser på *insamling* på ett annat sätt än *spridning* och har olika uppfattningar om integritetskränkningar i de olika sammanhangen. Här kan man även beakta t.ex. till vem uppgifterna sprids och på vilket sätt spridningen sker (jfr t.ex. åtkomlighet på särskild förfrågan med allmän tillgång via Internet).

Frågorna bör syfta till att nå fram till en positiv bestämning av begreppet personlig integritet och placera fenomenet och de anknyttande problemen i en genomtänkt ram. Frågor om synen på tillåtna intrång, dvs. en negativ bestämning av begreppet personlig integritet, bör grupperas för sig (jfr ovan 'begränsning').

4.4 Vilka uppgifter är känsliga?

Olika rättsliga föreskrifter bygger på att personuppgifter kan delas in i olika typer med olika grad av känslighet. Som framkommit i den ovan kommenterade norska rapporten behöver detta dock inte alltid speglas i allmänhetens attityd till olika typer av uppgifter. Även den dagspolitiska diskussionen tenderar att kretsa kring olika typer av information, t.ex. personnummer och trafikdata. Det kan därför vara intressant att ta reda på hur allmänheten uppfattar olika typer av uppgifter och studera i vilken utsträckning allmänhetens inställning är i harmoni med lagstiftningen.

Frågorna kan ställas på olika sätt, och behöver inte nödvändigtvis bygga på en enkel, binär kvalificering som 'känslig' eller 'icke känslig', utan kan sikta till att rangordna efter grad av känslighet eller vikt. Ett ytterligare alternativ är att använda sig av en indelning som den i SCB:s Undersökning rörande personuppgifters känslighet 1975, nämligen "inte det minsta känslig", "lite känslig",

”mycket känslig”, ”oerhört känslig” samt ”vet ej” och ”vägrar”. Nackdelen med den sistnämnda varianten är dock att ordet ”känslig” i sig innebär en värdering, vilket kan påverka resultaten.

Det förefaller viktigt att i frågorna ge *konkreta exempel*, så att de tillfrågade kan ta ställning till dessa. Förebilder finns i tidigare undersökningar, bl.a. de som genomförts av SCB.

Exempel på uppgifter som kan förekomma i frågorna är fysisk adress, e-postadress, mobiltelefonnummer, hemtelefonnummer, personnummer, kundnummer, hälsouppgifter, uppgifter om religion, sexuell läggning, fackligt medlemskap, medlemskap i ideella föreningar, bilder av identifierbara personer, köpvanor, uppgifter om var man befinner sig, politiska åsikter, uppgifter om den tillfrågades familj (barn, make, föräldrar), sysselsättning, uppgifter om ekonomiska förhållanden (skulder, bankkonto), betyg från tidigare utbildningar, medlemskap i ett politiskt parti, tidigare straff, osv. Eftersom listan kan bli mycket lång är det särskilt angeläget att överväga informationsbehoven och hålla i minnet att de svar som erhålls skall vara till nytta i det praktiska arbetet med regelutformning.

Svaren på frågor i denna kategori kan relateras till frågor av annat slag för att bedöma olika samband. Det kan t.ex. vara fråga om att en uppgift som generellt uppfattas som känslig likväl i speciella situationer kan bedömas som ’ofarlig’.

4.5 Vilka intrång är accepterade?

Till skillnad mot frågorna om begreppet personlig integritet i punkten 4.3 syftar den här gruppen av frågor till att avgränsa personlig integritet på ett negativt sätt. Frågorna handlar om uppfattningar om vad som är acceptabla intrång och om upplevelser av kränkning satta i relation till intrångets syften, dess omfattning m.m. Intresseavvägningar av detta slag är grundläggande i integritets-skyddsdiskussionen och hör hemma på både hög och låg nivå i skyddsdiskussionen.

Frågeblocket kan börja med t.ex. en allmän fråga om hur (ett visst) intrång upplevs och vad som motiverar upplevelsen. Det förefaller intressant att undersöka *orsakerna* till oros känslor och kränkningskänslor i olika sammanhang. Möjliga faktorer är vem som företar intrånget och i vilket syfte, om intrånget är fysiskt eller psykiskt, den egna kännedomen om intrånget osv. Ett möjligt till-

vägagångssätt kan vara att fokusera på några få exempel och undersöka fenomenet mer på djupet än på bredden.

Viktigt i det här sammanhanget är sannolikt att de tillfrågade redan kan ha en viss grunduppfattning i en fråga, t.ex. om kameraövervakning, men kanske inte tidigare har tänkt på en viss aspekt. Människor kan således vara allmänt bekanta med ett visst integritets-skyddsproblem men ändå inte ha tänkt igenom alla dess konsekvenser. Man kan också se det så att det kan finnas 'populäruppfattningar' om vissa kända integritetsskyddsproblem som inte nödvändigtvis stämmer överens med uppfattningarna om 'dolda konsekvenser'.

Några skissartade frågor som belyser det föregående kan vara:

Accepterar du kameraövervakning på offentliga platser om övervakningen sker i brottsförebyggande eller brottsuppklarande syfte, dvs. accepterar du att blir filmad på gatorna om detta kan förhindra stölder eller misshandel?

Om kameraövervakningen inte sker i brottsförebyggande eller brottsuppklarande syfte, accepterar du den ändå? Det kan vara t.ex. ett varuhus som genom kameror skaffar sig en uppfattning om hur kunderna rör sig mellan olika avdelningar.

Känner du oro över att kameraövervakning sker? På vilket sätt gör du det? På grund av oron över att uppgifterna kan missbrukas, på grund av själva känslan att bli filmad eller på grund av andra skäl? Vilka i så fall?

Är det skillnad om en privatperson filmar på en offentlig plats eller om det är polisen som använder en kamera? Är det skillnad om kameran endast spelar in, men ingen ser på filmerna om ingenting inträffar jämfört med att en person hela tiden sitter framför en monitor och övervakar?

Ett annat block kan behandla uppgifter inom t.ex. hälso- och sjukvården och visa möjliga orsaker till oros känslor på just detta område. De flesta människor har varit på vårdcentraler eller sjukhus och har på så sätt praktiskt erfarenhet i frågeställningarna. Detta bidrar sannolikt till att ge svaren realism. En skiss till ett frågebatteri kan se ut så här:

Accepterar du informationsutbyte mellan sjukhus och vårdcentraler så att en läkare kan ta fram dina hälsouppgifter var du än befinner dig?

Har du samma uppfattning även om du är medveten om att detta informationsutbyte medför en risk att annan sjukvårdspersonal får tillgång till dina uppgifter?

Känner du större oro över att någon annan än sjukvårdspersonalen kan läsa dina uppgifter och sprida dessa uppgifter vidare?

Skulle du vilja få tillgång till dina journaler över Internet om det vore möjligt?

Anser du att försäkringskassan bör ha tillgång till dina hälso-uppgifter?

Ett tredje block kan behandla fotografier av enskilda i t.ex. nyhetsbevakningssyfte. Detta är också ett mycket diskuterat ämne, särskild i medierna, varför man kan räkna med att de tillfrågade har en viss inblick i frågorna. Åter kan en skiss till ett frågeblock illustrera:

I samband med nyhetsbevakning visas oftast bilder från offentliga platser i tidningar och på TV. Bilderna visar inte sällan enskilda personer. Betraktar du det som intrång i din personliga integritet om din bild skulle visas i en tidning?

Betraktar du det som intrång i din personliga integritet om din bild skulle visas på TV?

Betraktar du det som intrång i din personliga integritet om din bild skulle visas på en seriös tidnings webbsida?

Om du anser att din personliga integritet kränks mer om bilden visas på en webbsida, kan du nämna några orsaker till detta: (1) Risk för att bilden laddas ner och missbrukas. (2) Bilden blir kvar på webben, men visas bara en gång på TV eller i en tidning. (3) Fler människor kan se bilden. (4) Det finns möjligheter att titta på bilden under längre tid. (5) Andra orsaker.

De tre områdena – kameraövervakning, hälsouppgifter och bild-publicering – borde räcka för att ge en bild av uppfattningar om personlig integritet och integritetsskyddets gränser. Naturligtvis kan man tänka sig andra kombinationer av områden. Det vi vill lyfta fram är själva strategin för frågeskapandet.

4.6 Egen upplevelse av intrång under de senaste fem åren

Obehagskänslor och inställningen till personlig integritet kan vara relaterade till tidigare upplevelser av intrång. Som en hypotes kan till exempel en person som upplevt missbruk av personuppgifter på ett sjukhus känna större allmänt obehag och göra anspråk på en bredare personlig sfär än en person som aldrig har blivit utsatt för intrång på detta sätt.

En inledande fråga kan vara allmän, t.ex. har du under de senaste fem åren upplevt något som du själv betraktar som ett intrång i din personliga integritet? Berodde detta intrång på något av följande skäl? (listan är hämtad från SCB 1976)

- intervju- och enkätundersökning
- reklam- och försäljningsansträngningar, inklusive användandet av olika personuppgifter i sådana sammanhang
- myndigheters agerande gentemot enskilda
- spridning av (myndigheters) uppgifter om enskilda
- intrång i hem genom våld/inbrott
- annat

Man kan även tänka sig att klassificeringen kan byggas ut med undernivåer, t.ex. sjukhusbesök, telefonreklam, e-postreklam, osv.

Trots att ämnet kan upplevas som mycket känsligt kan frågor ställas om den tillfrågade tillhör någon viss särskilt utsatt grupp, vilken inte nödvändigtvis behöver närmare preciseras. Syftet med frågor av detta slag skulle vara att få en uppfattning om och i vilken utsträckning tillhörighet till en utsatt grupp påverkar inställningen till personlig integritet i allmänhet och i bestämda hänseenden. Om frågor av detta slag anses alltför närgångna kan undersökningen i stället utformas för att ge 'indirekt' kännedom om förhållandena. Frågor kan således ställas om den svarande anser att den personliga integriteten hos vissa grupper borde vara bättre skyddad, t.ex. om skyddet för invandrare och homosexuella borde vara starkare än för grupper som inte kan betraktas som särskilt utsatta (årsklasser, cineaster).

4.7 Intresseavvägning

Lagstiftningen föreskriver en intresseavvägning i vissa situationer. Artikel 8 i den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna tillåter t.ex. inskränkningar i rätten till privatlivet med ”hänsyn till statens säkerhet, den allmänna säkerheten, landets ekonomiska västånd eller till förebyggande av oordning eller brott eller till skydd för hälsa eller moral eller för andra personers fri- och rättigheter.” Som har framkommit i olika tidigare undersökningar företar också allmänheten sådana intresseavvägningar.

I SCB:s undersökning från 1976 skulle de tillfrågade rangordna vissa samhällsrelaterade frågeställningar (intressen). Att skydda människors privatliv kom på plats nummer tre. Frågeställningarna som förekom i denna undersökning var emellertid inte i konflikt med varandra, jfr t.ex. ’arbetslöshet’ och ’personlig integritet’. Kanske är det mer intressant att be människor rangordna vissa *konkurrerande* intressen. Frågan kan t.ex. vara ställd så att de tillfrågade ombeds ordna vissa intressen efter deras inbördes vikt. Som kategorier kan t.ex. följande väljas: brottsbekämpning, bidragsfusk, förvaltningseffektivitet, effektivitet i e-handel, personlig integritet, tryckfriheten (meddelarfrihet).

Förhoppningsvis kan en sådan undersökning belysa om allmänheten är benägen att tillåta vissa *typer* av intrång och intrång för vissa *syften*. Frågorna kan även här med fördel formuleras med anknytning till konkreta exempel/situationer (jfr 4.5).

4.8 Åsikter om olika juridiska åligganden att lämna ut uppgifter

Till denna kategori hör frågor som är mer specifika (jfr modellen på sid. 11). Vilka frågor som ställs måste i hög grad bero av konkreta kunskapsbehov. Det kan gälla t.ex. Skatteverkets skyldighet att lämna ut uppgifter om enskilda personer. En skiss till ett frågebatteri kan belysa vad det handlar om:

Vissa myndigheter, som t.ex. Skatteverket, har en lagstadgad skyldighet att lämna ut vissa personuppgifter till andra myndigheter och till privatpersoner. Känner du oro över att denna skyldighet kan leda till att din personliga integritet kränks?

- När myndigheter utbyter information med varandra?
- När myndigheter lämnar ut information till enskilda?
- Om du känner oro, förklara anledningen:
(a) Risk för missbruk av uppgifterna, (b) Ingen tillit till andra individer eller myndigheter, (c) Andra skäl (i så fall vilka?)

En annan tänkbar fråga rör DNA-prov:

Enligt ett aktuellt lagförslag ska DNA-prov kunna sparas för personer som blir dömda för brott som leder till fängelse. Känner du oro över att ett register skapas där polisen kan jämföra olika DNA-prov och möjligen klara upp ett större antal brott?

Om du känner dig orolig, varför?) (a) Risk för att uppgifterna i registret kommer i fel händer. (b) Risk för att uppgifterna missbrukas för andra syften (c) Risk för storebrorssamhälle. (d) Andra skäl (ange vilka).

En diskussion pågår just nu inom EU angående uppgifter om användning av telefoni och Internet. Känner du oro över att din teleoperatör är tvungen att spara och lämna ut alla uppgifter angående vem du har ringt och när, dock inte innehållet?

Om du känner dig orolig, varför? (a) Risk för att uppgifterna kommer i fel händer. (b) Risk för att uppgifterna missbrukas för andra syften. (c) Risk för storebrorssamhälle. (d) Andra skäl (ange vilka).

Känner du oro över att din Internetleverantör är tvungen att spara och lämna ut alla uppgifter angående från vem du har fått e-post, till vem du har skickat e-post och vilka webbsidor du har besökt och när?

Om du känner dig orolig, varför? (a) Risk för att uppgifterna i registret kommer i fel händer. (b) Risk för att uppgifterna missbrukas för andra syften. (c) Risk för storebrors samhälle. (d) Andra skäl (ange vilka).

Detta block av frågor knyter an till frågor om tillit som togs upp i Eurobarometern och i den ovan kort redovisade norska undersökningen. Skillnaden är att frågorna här är mer specifika och rör vissa handlingar i stället för en typ av organisation i allmänhet.

Frågan rör även intresseavvägningar av det slag som behandlades ovan (4.7), men här formuleras frågorna på ett mer konkret plan.

4.9 Oroskänslor och faktiskt uppträdande

Trots att en person känner oro över att ge tillgång till personliga uppgifter, kan han eller hon trots detta lämna sådan information på vissa webbplatser. Det kan ha intresse att undersöka varför och i vilka situationer detta sker.

Detta frågeblock kan inledas med frågor om användningen av Internet, t.ex. hur ofta någon använder Internet och i vilka situationer detta sker (köpa varor, få vissa tjänster utförda, kontakter med myndigheter etc.). I anslutning till detta kan frågor ställas om uppgiftslämnandet på nätet och vad det omfattar i olika situationer.

Exempel på konkreta frågor:

Känner du oro när du lämnar uppgifter om din person i samband med ett köp på Internet?

Känner du oro när du lämnar uppgifter om din person i samband med kontakt med en myndighet, t.ex. skattedeklarationen eller ansökan om bidrag?

Har du någon gång lämnat uppgifter om din person trots att du kände oro? Om ja, varför? (a) Fördelaktig erbjudande. (b) Tidsbesparing. (c) Uppgifterna mindre viktiga (som namn, e-post adress). (d) Annat (ange vad).

Syftet med frågor av detta slag är att undersöka i vad mån och hur en obehagskänsla och ett visst agerande på Internet hänger samman med varandra. Oroskänslor betingas inte alltid av faktiska riskmoment, utan kan ha en mer eller mindre irrationell grund. Svaren på frågor som de ovan skisserade kan belysa samband mellan kunskaper om och användning av IT å ena sidan och uppfattningar om personlig integritet å den andra. En hypotes kan vara att en omfattande IT-användning bidrar till en minskad oroskänsla.

Liknande frågor kan ställas om användningen av mobiltelefoner. De kan bl.a. anknyta till användningen av geografisk information för lokalisering.

4.10 Rätt till informationsskydd

Som har framkommit i flera tidigare undersökningar (t.ex. den norska), tenderar personer att besvara kunskapsfrågor utan att ha de insikter eller erfarenheter som förutsätts för att kunna svara. Det kan därför ha intresse att ha med ett frågeblock som (direkt eller indirekt) tar sikte på kännedomen om rättigheter som innebär skydd av personlig information. Frågorna kan vara av följande typ:

Har du någon gång kontaktat en myndighet, ett företag eller någon annan organisation och begärt ett utdrag av dina personuppgifter?

Har du någon gång kontaktat en myndighet, ett företag eller någon annan organisation och begärt rättelse av dina personuppgifter?

Om du inte gjort det vilket är skälet? (a) Kände inte till rättigheten. (b) Fann det inte viktigt att fråga. (c) Litar på att organisationen behandlar mina uppgifter på ett korrekt och lagligt sätt. (d) Andra skäl (ange vilka)

Det kan finnas samband mellan hur väl allmänheten känner till sina informationsrättigheter och vilken grad av oro de upplever i samband med personlig integritet.

5 Kompletterande om strukturen i undersökningen

5.1 Traditionella frågeområden

Ovan i avsnitt fyra har vi ställt upp en grov struktur med *frågeområden* som är naturliga att ha med, inte minst med tanke på hur tidigare undersökningar har inriktats. Generellt kan man säga att denna struktur kan ge en *överblicksbild av människors inställning till integritetsskyddets olika problem*.

5.2 Befintliga regelverk och föreslagna reformer

I våra överväganden om utkastet till denna promemoria har vi också resonerat kring möjligheten att använda en struktur som baserar sig på *'befintliga regelverk och föreslagna reformer'*. En sådan struktur kan föras ned till relativt djup detaljnivå och stämmer väl

överens med behovet att på förhand tänka igenom hur den genom undersökningen inhämtade informationen kan användas i lagstiftningsarbetet (jfr allmän 'bra att ha information'). De regelverk som är aktuella och som kommittén avser att kartlägga är följande:

1. Brottundersökningar
2. Författningsskyddande verksamhet och landets försvar i övrigt
3. Gränskontroll
4. Domstolarna
5. Skatteområdet och exekutionsväsendet
6. Kreditupplysning och inkassoverksamhet
7. Hälso- och sjukvård
8. Forskning och statistik
9. Socialtjänst
10. Skola och skolhälsovård
11. Socialförsäkring
12. Arbetslivet
13. Optisk övervakning
14. Hantering av post och elektroniska kommunikationstjänster
15. Massmedier och Internet

Av dessa torde området för brottundersökningar motivera det största antalet frågor i opinionsundersökningen, med inriktning på hemliga tvångsmedel, (såsom buggning och hemlig telefonavlyssning), registerfrågor, trafikdatalagring, parlamentarisk kontroll m.m. Även områdena för hälso- och sjukvård, forskning och statistik, socialtjänst, skola och skolhälsovård, socialförsäkring samt arbetslivet har förutsättningar att bli volymmässigt ganska omfattande. Vid utformandet av de olika frågekomplexen är det naturligtvis nödvändigt att SCB, vid sidan av den ledning som tidigare utförda undersökningar kan ge, efter samråd med kommitténs sekretariat utnyttjar sig av den materiella kunskap som finns i sekretariatet. Prioriteringar kommer givetvis att visa sig nödvändiga eftersom det totala antalet frågor måste hållas nere.

5.3 Tillfredsställande reglering?

Det finns även en tredje, tänkbar grundstruktur som behöver övervägas. Den utgår från den för Integritetsskyddskommittén centrala frågan:

Är integritetsskyddet, sett från allmänhetens synpunkt, reglerat på ett tillfredsställande sätt?

Denna fråga kan i sin tur kopplas till hur kommittén valt att definiera begreppet personlig integritet (enligt promemoria 2005-01-31, *Begreppet personlig integritet. Det skyddsvärda områdets avgränsning*)

Med detta som utgångspunkt kan man fundera kring en tredje, tänkbar grov-struktur, där vissa av de ovan redovisade övervägandena och iakttagelserna utnyttjas. Strukturen bör vara relativt lätt att fylla på med konkreta frågor hämtade från bl.a. avsnitt 4 ovan. Samtidigt är det viktigt att ha en klar inriktning på sådant som för kommittén framstår som nyckelfrågor.

Nyckelfrågorna handlar om att *säkra integritetsskyddets kärna* – ett skyddat rum dit individen kan dra sig undan och vara sig själv, fredad mot insyn och övervakning. Skyddets kärna hotas när möjligheter till insyn och övervakning påverkar människors *beteenden* och, framför allt, får dem att avstå från aktiviteter och kontakter som de annars inte skulle ha tvekat att engagera sig i. Det kan vara t.ex. att uppsöka en vårdinrättning, att kontakta en myndighet, att söka efter viss information, att umgås med vissa andra individer eller att engagera sig i en debatt.

En typisk fråga enligt denna tankelinje är:

Har du någon gång avstått från att besöka en plats där du vet att det förekommer kameraövervakning?

Strukturen i stort redovisas nedan som ett antal rubriker med korta kommentarer för att här och där förtydliga innebörden.

5.4 Upplysningar om den svarande (man/kvinna, ålder, land/stad etc.)

Jfr avsnitt 4.2 om 'socio-demografiska kategorier'.

5.5 IT-vanor

En grovsällning kan vara av intresse för att t.ex. testa hypotesen att väl etablerade IT-vanor (typiskt = daglig användning av många

funktioner) minskar människors oro för integritetsintrång eller i varje fall gör denna oro mer fokuserad på reella hot.

5.6 Allmänna förhållningssätt ('känslorbarometer')

Samhällssyn i stort. Jfr en tänkbar uppdelning som denna:

Tillitsfull inställning	Situationsbetingad inställning	Misstänksam inställning
Missbruk förekommer endast sällan	Information om användning skyddar	Missbruk är regel
Sanktioner avskräcker från missbruk	Övertramp går att rätta till	Missbruk kommer inte att upptäckas

Allmän uppfattning om begreppet 'personlig integritet':

- innebörd (jfr principiellt och situationsanknutet)
- betydelse för individen
- betydelse för samhället
- utveckling över tid

Särskilda frågor (exempel) som belyser:

- Synen på informationsinsamling
- Synen på informationsanvändning
- Synen på intrång för informationsinsamling
- Synen på identifieringsdata

5.7 Faktiskt förekommande intrång

Direkta, egna erfarenheter

Indirekta, inhämtade erfarenheter (jfr t.ex. kändisar och mass-media)

Antaganden om faktiskt förekommande intrång

5.8 Upplevelse av risker för intrång

Oro över informationsinsamling

Oro över informationsanvändning

Oro över intrång med sikte på informationsinsamling

Oro över identifieringsdata
Orsaker till oro (vem som företar en åtgärd, vilken information man har etc.)
Oro i andra sammanhang (för jämförelse, t.ex. brottslighet, ekonomi)
Oro i förhållande till faktiskt handlande (hur påverkas beteendet?)

5.9 Kunskaper om integritetsskyddsproblematiken

Hur bedömer den svarande sina egna kunskaper på området?
Vad tror den svarande om andras kunskaper på området?
Vilka 'lagar' på området känner de svarande till?
Vilken diskussion i medierna har den svarande uppmärksammat?
Har den svarande kontaktat myndigheter eller andra för information?
Vilket eget engagemang har den svarande i frågorna?

5.10 Fokus på rätt saker?

Frågor utöver 'insamling, användning, intrång, identifiering'?

5.11 Balansering av intressen

Synen på absolut vs. relativt skydd (t.ex. anonymitet)
Rangordning av ett antal centrala, konkurrerande intressen
(jfr anonymitet – bidragsfusk)

Ställningstaganden till konkreta exempel:

- Särskilda frågor vid informationsinsamling
- Särskilda frågor vid informationsanvändning
- Särskilda frågor vid intrång för informationsinsamling
- Särskilda frågor om identifieringsinformation

5.12 Önskvärt legalt maskineri

Centrala och perifera områden?
På vilken nivå i normhierarkin bör skyddet ligga?
Självhjälp eller bistånd av det allmänna?

Möjligheter till insyn och självbestämmande
Prevention och/eller reparation?
Juridiska lösningar och/eller tekniska

6 Tre sammanfattande synpunkter

(a) Brett och smalt

En opinionsundersökning kan ha ett *allmänt syfte* och söka belysa integritetsskyddets sociologi och psykologi i stort. Den kan också inriktas *snävare* och knytas till analys och utformning av viss rättslig reglering. I viss utsträckning sammanfaller de båda syftena men renodlas de blir ett vägval nödvändigt. Om syftet är snävt – vilket kan motiveras också av ekonomiska skäl – är det särskilt angeläget att tänka igenom hur den information som en undersökning resulterar i kan utnyttjas i det aktuella lagstiftningsarbetet.

(b) Konkretion och sammanhang

Vi finner det lämpligt att frågorna i en opinionsundersökning i stor utsträckning bygger på konkreta exempel ur vardagen. Exempelen kan gärna ha anknytning till områden som människor är förtrogna med (t.ex. sjukvårdsmiljön) snarare än att relatera till abstrakta principer. Frågorna bör också relateras inbördes och passa ihop så att svaren ger helhetsbilder, t.ex. av hur redovisade attityder förhåller sig till hur människor faktiskt beter sig.

(c) Varför?

Vi menar att man inte bör försumma att söka fram få information om orsaker till att personer har en viss inställning och hur de resonerar. Detta innebär svårigheter för en undersökning men informationen är sannolikt värdefull eftersom den öppnar för förståelse av vilka uppfattningar som är baserade på erfarenhet och eftertanke och vilka uppfattningar som är mer eller mindre irrationella och tillfälliga. Jfr ovan om möjligheten att utnyttja 'fokusgrupper'.

7 Tidigare attitydundersökningar, ett urval i kronologisk ordning

- Langlet, Pieter, *Undersökning rörande personuppgifters känslighet*, Statistiska centralbyrån, Utredningsinstitutet, Stockholm, 1975
- Wärneryd Bo, *SCB och allmänheten, Resultat från en intervjuundersökning våren 1976*, Statistiska centralbyrån, I/Utredningsinstitutet, Stockholm, 1977
- Data och integritet. Allmänhetens kunskaper och attityder allmänt och till SCB*, Statistiska centralbyrån, Utredningsinstitutet, Stockholm, 1985
- Tengrud, Kerstin, *Teknisk Rapport för Omnibuss 93:5, Attitydundersökning i samband med Personnummerutredning (Bilaga 5, SOU 1994:63)*, Statistiska centralbyrån, Utredningsgruppen, Stockholm, 1993
- Medborgarnas deltagande i forskning – Effektivitet och legitimitet i användning av personuppgifter i forskning och statistik*, Institutionen för socialmedicin, Uppsala universitet i samarbete med Hälsodatakommittén (S 1994:31), 1995, Bilaga 5, SOU 1997:39
- Lindkvist, Anders, Kronborg, Peter, Forward, Movea Sonja, Obrenovic, Sanja, *Vem vet var Du är och vad Du gör? Transportinformatik och personlig integritet, Rapport 2002:5*, TFK – Institutet för transportforskning, Stockholm, 2002
- Eurobarometer Data Protection*, European Commission DG Internal Market, Unit E4 Media and data protection, 2003
- Ravlum, Inger-Anne, *Setter vår lit till Storebror ... og alla småbrødre med?*, TOI rapport 789/2005, Transportøkonomisk institutt, Oslo, 2005

Skyddet för den personliga integriteten

Enkätundersökning 2006

Uppdragsgivare: Integritetsskyddskommittén

Teknisk rapport och resultattabeller
Enkätenheten

Innehåll

Inledning	2
Population och urval	2
Sekretess och utlämnande	3
Variabler	3
Datainsamling	4
Bortfall	4
Databeredning	5
Viktberäkning och estimation	5
Tabellerna	6
Kvalitet	7
Ramtäckning	7
Urval	7
Mätning.....	8
Bearbetning.....	8
Bortfall	8

Bilagor

- Bilaga 1: Missiv och frågeblankett
- Bilaga 2: Underlag för bortfallsanalys
- Bilaga 3: Rättningsinstruktion
- Bilaga 4: Partiellt bortfall
- Bilaga 5: Förteckning över utbildningsnivå
- Bilaga 6: Resultattabeller
- Bilaga 7: Korstabeller mot ålder
- Bilaga 8: Korstabeller mot utbildningsnivå

Inledning

Enkätenheten vid Statistiska centralbyrån (SCB) har under perioden september till december 2006 genomfört en enkätundersökning på uppdrag av Integritetsskyddskommittén. Bakgrunden till att undersökningen genomfördes var att det i dag är många som menar att samhällets kontroll och övervakning av medborgarna alltför mycket inskränker rätten till personlig integritet. Integritetsskyddskommittén har fått i uppdrag av regeringen att utreda om den nuvarande lagstiftningen till skydd för den personliga integriteten behöver ändras. Syftet med undersökningen var att få fram allmänhetens inställning till behovet av personlig integritet, särskilt när detta behov kommer i konflikt med andra behjärtansvärda intressen.

Undersökningen genomfördes som en postenkät med två påminnelser. Populationen utgjordes av Sveriges befolkning i åldern 18-79 år. Totalt var det 1 015 personer som besvarade frågeblanketten, vilket är 56,2 % av urvalet. Frågeblanketterna registrerades via skanning, varefter datafil och tabeller framställdes.

Anna Olsson har varit undersökningsledare och framställt resultattabellerna, Lena Andersson har varit produktionsansvarig och Leif Lemon har ansvarat för urvalsdragningen.

Population och urval

Populationen, d.v.s. de objekt som man vill kunna dra slutsatser om, utgörs i denna undersökning av Sveriges befolkning i åldern 18-79 år. För att kunna dra ett urval från populationen skapas en urvalsram som avgränsar, identifierar och möjliggör koppling till objekten i populationen. Urvalsramen i denna undersökning har skapats utifrån Registret över totalbefolkningen (RTB) och består av samtliga folkbokförda i Sverige i åldern 18-79 år. Antalet individer i ramen var 6 690 311 den 31/7 2006.

Integritetsskyddskommittén och SCB har efter diskussion beslutat att urvalsstorleken ska vara 1 800 individer. Stickprovets storlek bestämdes utifrån uppsatta precisions- och kostnadskrav.

I den här undersökningen är det av stort intresse att skatta andelar. När stickprovsstorleken ska bestämmas utifrån ett önskat precisionskrav behövs kunskap om den okända populationsvariansen. En approximativ stickprovsstorlek kan beräknas genom att skatta denna varians utifrån erfarenhet av tidigare liknande undersökningar. Eftersom det inte fanns någon sådan information skattade vi den genom att sätta en andelsskattning till 0,5 (d v s 50 %).

På så sätt fås en ”försiktig” stickprovsstorlek, i den bemärkelsen att antalet observationer blir minst lika med vad som krävs för att uppnå det önskade precisionskravet. Dessutom har hänsyn tagits till att bortfall är något som de flesta urvalsundersökningar drabbas av. Från urvalsramen drogs ett obundet slumpmässigt urval (OSU) om 1 810 individer med hjälp av ett av SCB egenutvecklat urvalsprogram. Ett obundet slumpmässigt urval innebär att alla objekt i ramen har lika stor sannolikhet att komma med i urvalet.

Innan frågeblanketten sändes ut genomfördes en identifikationskontroll av personerna i urvalet mot befolkningsdata för att få fram aktuella adressuppgifter. Vid kontrollen visade det sig att två personer inte längre tillhörde populationen utan utgjorde s.k. övertäckning. De vanligaste orsakerna till övertäckning är att personerna har emigrerat eller avlidit sedan urvalet drogs. Ytterligare övertäckning kom till SCB:s kännedom under insamlingsfasen. I dessa fall rör det sig t.ex. om att undersökningspersonerna eller deras anhöriga uppgett att de inte längre tillhör populationen.

Tabell 1 Population och urval

Population	6 690 311
Bruttourval	1 810
Övertäckning	4
Nettourval ¹⁾	1 806

1) Nettourval är det som kvarstår efter det att övertäckningen har tagits bort från bruttourvalet.

Sekretess och utlämnande

Frågeblankettens framsida bestod av ett informationsbrev där uppgiftslämnarna kunde läsa om undersökningens bakgrund, syfte och att undersökningen genomfördes i samarbete mellan SCB och Integritetsskyddskommittén. Brevet informerade också om att samtliga uppgifter är skyddade av personuppgiftslagen och sekretesslagen, att det är frivilligt att delta och att materialet kommer att levereras till Integritetsskyddskommittén i form av resultattabeller (Se bilaga 1).

Behandlingen av personuppgifter i undersökningen har anmälts till SCB:s juridiska kansli. Kopplingen till personuppgifterna tas bort tre månader efter slutleverans.

Variabler

Integritetsskyddskommittén har utformat frågorna i frågeblanketten i samarbete med SCB. Blanketten har även genomgått ett test hos SCB:s mättekniska laboratorium (se separat rapport).

Blanketten bestod av 26 numrerade frågor varav flera hade delfrågor, vilket genererade totalt 78 frågor. Frågorna handlade bl.a. om personnummer, telefonavlyssning, DNA-registrering, kränkningar från företag och privatpersoner samt om myndigheter och register. (Se bilaga 1)

Förutom variabler som samlats in via frågeblanketten har variabeln ålder hämtats från SCB:s Registret över totalbefolkningen (RTB) och variabeln utbildningsnivå från Utbildningsregistret. Utbildningsnivå avser avklarade utbildningar t.o.m. vårterminen 2005.

Datainsamling

Frågeblanketterna skickades ut till urvalspersonerna med post. Via informationsbrevet ombads de besvara frågorna och skicka tillbaka frågeblanketten till SCB. Det första utskicket genomfördes den 3/10, sedan skickades två påminnelser ut till dem som inte besvarat frågeblanketten. Den första påminnelsen bestod av ett tack- och påminnelsekort (ToP) och skickades ut den 13/10. Den andra påminnelsen var en enkätpåminnelse och skickades ut den 31/10. Insamlingen avslutades den 30/11.

Tabell 2 Beskrivning av inflödet

	Antal	Procent
Efter första utsändning	640	35,4
Efter ToP	221	12,2
Efter enkätpåminnelse	154	8,5
Totalt antal svar	1 015	56,2
Bortfall	791	43,8
Nettourval	1 806	100,0

Bortfall

Bortfallet består dels av objektbortfall som innebär att frågeblanketten inte är besvarad alls, dels av partiellt bortfall som innebär att vissa frågor på blanketten inte är besvarade. Om bortfallet skiljer sig åt från de svarande med avseende på undersökningsvariablerna så kan skattningarna som grundar sig på enbart de svarande vara skeva.

Objektbortfall kan bland annat bero på att uppgiftslämnaren inte är villig att delta i undersökningen, att uppgiftslämnaren inte går att nå eller att uppgiftslämnaren är förhindrad att medverka, t.ex. på grund av sjukdom. Objektbortfallet i denna undersökning redovisas i tabell 3 nedan. Med ”ej avhörda” menas att ingen uppgift om varför frågeblanketten inte är besvarad har lämnats. Med förhindrad och avböjd medverkan menas att SCB meddelats att uppgiftslämnaren är förhindrad eller inte vill medverka i undersökningen.

Tabell 3 Beskrivning av objektsbortfall

	Antal	Procent
Ej avhörda	729	40,4
Postreturer	19	1,1
Hemlig/skyddad/saknar adress	5	0,3
Förhindrad medverkan	12	0,7
Avböjd medverkan	19	1,1
Insänd blank	7	0,4
Totalt	791	43,8

För att få en bild av hur bra de svarande representerar urvalet med avseende på vissa bakgrundsvariabler har information från RTB jämförts mellan de svarande och hela urvalet. Denna jämförelse finns i bilaga 2, där det bl.a. framgår att kvinnor svarat i högre grad än män, att äldre svarat i högre grad än yngre och att gifta svarat i högre grad än ogifta. Notera att detta är ovägda siffror där hänsyn inte har tagits till urvalsdesignen.

Partiellt bortfall kan bero på att frågan är svår att förstå, är känslig, att uppgiftslämnaren glömmer att besvara frågan eller att instruktionerna vid hoppfrågor misstolkas och att uppgiftslämnaren då inte besvarar rätt frågor. Till partiellt bortfall räknas även dubbelmarkeringar och svar som inte kan tydas.

Det är viktigt att beakta det partiella bortfallet då datamaterialet analyseras. Det partiella bortfallet för respektive fråga redovisas i bilaga 4. För de följdfrågor som föregås av hoppinstruktioner har selekteringar genomförts vid kontrollen av det partiella bortfallet. I denna undersökning ligger det partiella bortfallet under 5 procent för samtliga frågor.

Databeredning

Databeredningen genomfördes av Enkätenheten vid SCB. Samtliga inkomna frågeblanketter prickades av i Enkätenhetens avregistreringssystem. Frågeblanketterna skannades med programvaran ReadSoft DOCUMENTS FORMS. Kontroller genomfördes under och efter registreringen. Då kontrollerades bl.a. dubbelmarkeringar och att endast valida värden förekommer i materialet.

Viktberäkning och estimation

Vikter har tagits fram för att kunna räkna upp resultatet till populationsnivå. Uppräkning med vikter medför att resultat kan redovisas för hela populationen och inte bara för de svarande. Vikterna kompenserar för objektsbortfallet men inte för det partiella bortfallet och därmed kan antalsuppgifterna i respektive tabell bli olika.

Vikten har beräknats med formeln:

$$w_k = \frac{N}{n} * \frac{n}{m} = \frac{N}{m}$$

där w_k = Vikt för varje objekt

N = Antal individer i bruttopopulationen

n = Antal individer i bruttourvalet

m = Antal individer som svarat samt övertäckning

Vikten bygger på antagandet att övertäckningen är lika stor bland de svarande som i bortfallet samt att bortfallet inte skiljer sig från de svarande med avseende på undersökningsvariablerna.

För skattning av totaler används följande formel:

$$\hat{Y} = \sum_r w_k y_k$$

där w_k = total vikt för objekt k

y_k = variabelvärde för objekt k

summering sker över de svarande (r)

För skattning av medelvärden används följande formel:

$$\hat{\bar{Y}} = \frac{\sum_r w_k y_k}{\sum_r w_k}$$

där w_k = total vikt för objekt k

y_k = variabelvärde för objekt k

summering sker över de svarande (r)

Vikten har använts vid framställning av tabellerna.

Tabellerna

Tabellerna har räknats upp till populationsnivå, vilket innebär att resultatet avser hela populationen och inte bara de svarande. Antalsuppgifterna är således skattningar av antal personer i populationen med den aktuella egenskapen. Att det uppräknade antalet individer är olika för olika frågor beror dels på det partiella bortfallet (se under rubriken "Bortfall") och dels på hoppinstruktioner då olika delpopulationer avses. Frågorna har korstabulerats mot variablerna ålder och utbildningsnivå.

Variabeln utbildningsnivå har delats in i två klasser där den första "Lägre utbildning" omfattar utbildningsklass 1-4 och den andra "Högre utbildning" omfattar utbildningsklass 5-7 enligt SCB:s indelning av utbildningsnivå (se bilaga 5).

För de följdfrågor som föregås av hoppinstruktioner har selekteringar genomförts vid tabellframställandet. För t.ex. fråga 9b och 9c har de som svarat "Nej" på fråga 9a inte ingått i tabellframställningen.

De tabeller som presenteras i denna rapport har tagits fram enligt de formler som presenterats i avsnitt "Viktberäkning och estimation" med hjälp av SPSS.

Kvalitet

SCB tillämpar en bred definition på kvalitet. För att hålla en hög kvalitet och täcka kvalitetsdimensionerna används vid genomförandet av undersökningar ett kvalitetssäkringsprogram med kontroller i undersökningens olika faser, allt från planering till dokumentation och uppföljning. I SCB MIS 2001:1 "Kvalitetsbegrepp och riktlinjer för kvalitetsdeklaration av officiell statistik" ges en ingående beskrivning av SCB:s kvalitetsbegrepp och de olika kvalitetskomponenterna. Nedan beskrivs de begrepp som har betydelse för denna undersökning.

Ramtäckning

Ett problem som kan uppstå är täckningsfel. Det innebär att urvalsram och population inte helt stämmer överens. Täckningsfelen kan delas in i två typer, dels undertäckning som innebär att vissa enheter som ingår i populationen saknas i urvalsramen, dels övertäckning som innebär att enheter som inte ingår i populationen ändå finns i urvalsramen. Ett sätt att minska täckningsfelen är att ha bra och uppdaterade register. Registret över totalbefolkningen (RTB) bedöms vara av god kvalitet och bra uppdaterat. I denna undersökning visade sig fyra personer vara övertäckningsobjekt. Det var personer som avlidit eller flyttat utomlands. Någon undertäckning har inte observerats, men undertäckning är vanligtvis svårare att upptäcka än övertäckning.

Urval

Denna kvalitetskomponent avser fel som uppkommer på grund av att man endast undersöker en del av populationen, det vill säga att ett urval har dragits. Urvalsfel är således den avvikelse mellan ett skattat värde (estimat) och det faktiska värdet (parametern) som beror på att man inte undersöker alla objekt i populationen. Urvalsfelets storlek minskar med en ökad urvalsstorlek. Vid ett korrekt urvalsförfarande kan urvalsfelets storlek skattas och bland annat anges med osäkerhetsintervall i form av konfidensintervall.

Mätning

Ett fel som kan uppstå vid mätning är att lämnade uppgifter skiljer sig från faktiska uppgifter. Felet kallas mätfel och kan uppkomma då respondenten inte minns de faktiska uppgifterna, missförstår frågan eller medvetet svarar felaktigt. För att försöka minimera mätfelen har frågeblanketten testats av SCB:s mättekniska laboratorium och kontroller har genomförts, t.ex. kontroll av tillåtna värden vid dataregistrering. Mätfelen för registervariabler som hämtats från RTB bedöms vara liten.

Bearbetning

Vid den manuella och maskinella bearbetningen av datamaterialet kan fel uppstå, så kallade bearbetningsfel. Som exempel på bearbetningsfel kan registreringsfel och kodningsfel nämnas. Dessa fel kan förhindras och upptäckas i de kontroller som genomförs vid dataregistreringen. Vanligtvis är denna typ av fel försumbara.

Bortfall

De eventuella fel som bortfallet kan ge upphov till kallas bortfallsfel. Det inträffar om objekten i bortfallet och de svarande skiljer sig åt (har en annan fördelning) avseende undersökningsvariablerna. En jämförelse mellan de svarande och urvalet finns beskriven under rubriken Bortfall.

Skyddet för den personliga integriteten

Syfte

I dag är det många som menar att samhällets kontroll och övervakning av medborgarna alltför mycket inskränker rätten till personlig integritet. Somliga anser att kameraövervakningen på gator och torg har gått för långt, att polisen inte bör få använda sig av buggning och att myndigheterna samlar in för mycket uppgifter om medborgarnas privatliv. Andra påpekar att integritetskänsliga metoder är nödvändiga, inte minst för att få bukt med brottsligheten. Integritetskränkningar kan också orsakas av företag och privatpersoner, t ex genom att konsumenter tvingas sätta "elektroniska spår" när de handlar eller genom att personer skandaliseras i medierna.

Integritetsskyddskommittén har regeringens uppdrag att utreda om den nuvarande lagstiftningen till skydd för den personliga integriteten behöver ändras. Syftet med denna undersökning är att få fram allmänhetens inställning till behovet av personlig integritet, särskilt när detta behov kommer i konflikt med andra behjärtansvärda intressen. Resultaten kommer att användas som en del av underlaget när Integritetsskyddskommittén skall göra sina bedömningar och lämna sina förslag. Undersökningen genomförs av Statistiska centralbyrån (SCB) på uppdrag av Integritetsskyddskommittén. SCB har hand om utskick, insamling, registrering samt sammanställning av inkomna svar.

Alla svar är viktiga

Ett urval omfattande 1 800 personer i åldern 18-79 år har dragits från Registret över totalbefolkningen med hjälp av statistiska metoder. Din medverkan är frivillig men ditt svar är mycket viktigt och bidrar till att undersökningens resultat blir tillförlitligt. Ditt svar kan inte ersättas med någon annans.

Vi ber dig svara på frågorna och skicka tillbaka blanketten i det portofria svarskuvertet så snart som möjligt.

Ett stort tack på förhand för din medverkan!

Med vänlig hälsning

Olle Abrahamsson
Ordförande i
Integritetsskyddskommittén

Anna Olsson
Undersökningsledare
Statistiska centralbyrån

Kontakta oss gärna

Om du har frågor om insamlingen av frågeblanketten:

Lena Andersson Tfn: 019-17 60 49 e-post: lena.andersson@scb.se

Dina svar är skyddade

De uppgifter som du lämnar skyddas av sekretesslagen samt av bestämmelserna i personuppgiftslagen. Statistiksekretessen enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen innebär bl.a. att alla som arbetar med undersökningen har tystnadsplikt. I de resultat som redovisas framgår aldrig vad enskilda personer har svarat. Numret högst upp på blanketten är till för att SCB under insamlingen ska kunna se vilka som har svarat och vilka som ska få en påminnelse. Efter avslutad bearbetning hos SCB överlämnas materialet i form av resultattabeller till Integritetsskyddskommittén.

A Personnummer

Det svenska systemet med personnummer underlättar för myndigheter och företag när det gäller t ex folkbokföring, skatter, avgifter, bidrag, försäkringar och kundregister. Ibland uppfattas bruket av personnummer som överdrivet.

1. Vad är din allmänna inställning till personnummer?

- 1 Inga begränsningar bör finnas för användningen av personnummer
- 2 Användningen av personnummer är på en lagom nivå idag
- 3 Användningen av personnumren bör begränsas i förhållande till idag
- 4 Personnumren bör avskaffas
- 5 Ingen åsikt

2. En begränsning av användningen av personnummer skulle i många fall medföra att servicen minskade. Det kan exempelvis bli nödvändigt att den enskilde själv anmäler adressändringar på flera olika ställen. Hur stor minskning av servicegraden kan du acceptera om användningen av personnummer begränsas?

- 1 En stor minskning av servicegraden
- 2 En viss minskning av servicegraden
- 3 Inte någon minskning av servicegraden
- 4 Ingen åsikt

B Brottsbekämpning

I polisens arbete med att förhindra och utreda brott kan integritetskränkande åtgärder inte undvikas. Kameraövervakning, telefonavlyssning, husrannsakan, brotts- och DNA-register samt tillgång till sekretesskyddad information är exempel på sådant som är tillåtet enligt lagstiftningen.

3. a) Tycker du det är acceptabelt om oskyldiga personers integritet kränks vid brottsutredningar t.ex. genom telefonavlyssning?

- 1 Ja, det är helt acceptabelt om det är nödvändigt för att komma tillrätta med brottsligheten
- 2 Ja, men bara i undantagsfall
- 3 Nej, det är aldrig acceptabelt om oskyldiga personers integritet kränks
- 4 Ingen åsikt

b) Vissa mycket integritetskränkande metoder får i dag inte användas i polisarbetet. Det gäller t.ex. buggning och hemlig avläsning av datorer.

Tycker du att polisen bör få använda även den typen av metoder?

- 1 Ja, alltid
- 2 Ja, men bara i undantagsfall
- 3 Nej
- 4 Ingen åsikt

4. Tycker du att kontrollen över medborgarna bör öka eller minska när det gäller att komma åt ...
 Sätt ett kryss på varje rad.

	Borde öka	Lagom som i dag	Borde minska	Ingen åsikt
	1	2	3	4
a. ... terrorism och annan grov brottslighet?	☐	☐	☐	☐
b. ... skattebedrägeri?	☐	☐	☐	☐
c. ... bidragsfusk?	☐	☐	☐	☐
d. ... fortkörning?	☐	☐	☐	☐

5. Övervakning med fasta kameror på allmän plats är i dag tillåten i vissa fall då syftet är att förebygga eller klara upp brott.

Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att ...

Sätt ett kryss på varje rad.

	Tillåten	Otillåten	Ingen åsikt
	1	2	3
a. ... få folk känna sig tryggare av att platser är kameraövervakade?	☐	☐	☐
b. ... förhindra eller avslöja klotter, skadegörelse och snatteri?	☐	☐	☐
c. ... förhindra grov brottslighet som misshandel, rån, våldtäkt och narkotikalangning?	☐	☐	☐
d. ... förhindra eller avslöja terroråd?	☐	☐	☐
e. ... minska antalet hastighetsöverträdelser i trafiken?	☐	☐	☐

6. Efter terroråden i USA 2001 har passagerarkontrollen vid flygplatserna skärpts runt om i världen, vilket inneburit fler integritetskränkande kroppsvisitationer, längre restider och annat obehag.

I vilken utsträckning tycker du att risken för flygplansterrorism motiverar inskränkningar i integritetsskyddet och bekvämligheten?

- 1 Stora inskränkningar är motiverade
- 2 Vissa inskränkningar är motiverade
- 3 Inga inskränkningar är motiverade
- 4 Ingen åsikt

7. DNA-tester används alltmer i brottsutredande verksamhet. I debatten menar somliga att ett DNA-register över hela befolkningen bör införas, både för att klara upp fler brott och för att minska risken för att oskyldiga döms.

Hur stämmer följande påståenden med din uppfattning om DNA-registrering?

Sätt ett kryss på varje rad.

	Håller med	Håller inte med	Vet inte/ Ingen åsikt
	1	2	3
a. DNA-registrering är känslig från integritetsskydds-synpunkt	☐	☐	☐
b. Personer som är misstänkta för brott bör, precis som i dag, DNA-registreras	☐	☐	☐
c. Även om många människor upplever det som integritetskränkande bör hela befolkningen DNA-registreras	☐	☐	☐

C Skola och arbetsliv

8. Några företeelser från grundskolans/gymnasiets värld.

a. Hur integritetskränkande är det att en lärare tar kontakt med föräldrarna angående en elevs uppförande utan att eleven känner till det på förhand?

- 1 Inte alls integritetskränkande
- 2 Integritetskränkande men ändå godtagbart
- 3 Så integritetskränkande att det inte bör få förekomma
- 4 Ingen åsikt

b. Hur integritetskänsligt är det att gruppafoton av klassen läggs ut på Internet?

- 1 Inte alls känsligt.
- 2 Känsligt att lägga ut fotot, men det bör ändå inte förbjudas
- 3 Så känsligt att fotot inte ska läggas ut
- 4 Ingen åsikt

9. a) Tycker du att alkohol- och drogtestar bör kunna förekomma på grund- och gymnasieskolor?

- 1 Ja
- 2 Nej → Gå till fråga 10

Om ja:

b) Vilka elever bör testas?

- 1 Alla elever i hela landet bör testas
- 2 Alla elever på de skolor där man vet att det finns problem bör testas
- 3 Endast de elever som misstänks för missbruksproblem bör testas
- 4 Annan grupp _____

c) Vilka ska få ta del av resultaten, dvs. få reda på vilka elever som lämnat positiva resp. negativa prov?

Flera alternativ får markeras.

- 1 Skolledningen
- 1 Alla lärare på skolan
- 1 Alla elever på skolan
- 1 Alla klasskamrater
- 1 De testade eleverna
- 1 De testade elevernas föräldrar

10. Vad anser du om följande företeelser från arbetslivet?

Flera alternativ får markeras.

a. Vad bör en arbetsgivare göra som vill veta mer om en arbetssökande än vad som framgår av ansökningshandlingar och intervjuer?

- 1 Arbetsgivaren bör nöja sig med sökandens egna uppgifter
- 1 Arbetsgivare bör kontrollera/verifiera sökandens lämnade uppgifter
- 1 Arbetsgivaren bör ha rätt att ta reda på så mycket som möjligt om sökanden
- 1 Arbetsgivare bör kunna ställa som anställningsvillkor att sökanden genomgår ett personlighetstest
- 1 Annan åtgärd
- 1 Ingen åsikt

b. Om det har förekommit stölder av kontanter från personalrummet bör ...

- 1 ... arbetsgivaren utreda, informera och diskutera med personalen
- 1 ... arbetsgivaren lämna över hela saken till polisen
- 1 ... arbetsgivaren få sätta upp en övervakningskamera i personalrummet
- 1 ... arbetsgivaren i personalrummet få sätta upp en bild på tjuven, när denna har blivit avslöjad
- 1 ... arbetsgivaren vidta annan åtgärd än ovanstående
- 1 Ingen åsikt

c. Om det har förekommit problem med alkohol och droger på arbetsplatsen bör ...

- 1 ... arbetsgivaren utreda, informera och diskutera med personalen
- 1 ... arbetsgivaren uppmana hela eller delar av personalen att genomgå alkohol- och drogkontroll
- 1 ... arbetsgivaren vidta någon annan åtgärd än ovanstående
- 1 Ingen åsikt

D Medierna

11. Tycker du att tidningar och TV bör publicera namn och bild på farliga mördare och sexualförbrytare som har rymt från fängelser eller psykvårdsanstalter?

Flera alternativ får markeras.

- 1 Ja, så att andra personer varnas och kan ta sig i akt
 1 Ja, så att det avskräcker andra från att begå sådana brott
 1 Ja, men bara om brottslingens familj inte drabbas onödigt hårt
 1 Nej, även grova brottslingar har rätt till personlig integritet
 1 Nej, eftersom det försvårar brottslingarnas återanpassning i samhället
 1 Ingen åsikt

12. Kända personers privatliv hårdbevakas ofta i medierna.

Hur väl stämmer följande påståenden med din uppfattning?

Sätt ett kryss på varje rad.

	Stämmer mycket bra 1	Stämmer ganska bra 2	Stämmer ganska dåligt 3	Stämmer mycket dåligt 4	Vet inte/ Ingen åsikt 5
a. Det är okej att kändisar bevakas närgånget	☐	☐	☐	☐	☐
b. Bevakningen har blivit alltför närgående, men medierna måste ha sin frihet att själva bedöma vad som kan publiceras.	☐	☐	☐	☐	☐
c. Bevakningen har gått till sådan överdrift att det behövs strängare regler om skadestånd till människor som behandlas illa av medierna.	☐	☐	☐	☐	☐

E Internet

13. Det finns lagstiftning avsedd att hindra att känsliga personuppgifter om t ex hälsotillstånd och politisk tillhörighet läggs ut på Internet.

Ta ställning till följande påståenden. Sätt ett kryss på varje rad.

	Stämmer mycket bra 1	Stämmer ganska bra 2	Stämmer ganska dåligt 3	Stämmer mycket dåligt 4	Vet inte/ Ingen åsikt 5
a. Staten har en skyldighet att genom lagstiftning och förbud ingripa mot integritetshoten på Internet.	☐	☐	☐	☐	☐
b. Integritetshoten på Internet hanteras bäst genom etiska normer och uppföranderegler som utvecklas av operatörerna (Telia, Tele2 m.fl.) och leverantörerna (LunarStorm, Spray, Eniro, Aftonbladet m.fl.) själva	☐	☐	☐	☐	☐
c. Nätverksoperatörerna (Telia, Tele2 m.fl.) bör ha skyldighet att lagra alla uppgifter om vem som har skickat e-post till vem samt när det har skett, så att myndigheterna i brottsutredande syfte kan gå in och kontrollera i efterhand	☐	☐	☐	☐	☐

F Kränkningar från företag och privatpersoner

<p>14. Tycker du att företag och privatpersoner kränker andra människors integritet genom ... Sätt ett kryss på varje rad.</p>				
	Ja, i hög grad	Ja, i viss mån	Nej, inte alls	Ingen åsikt
	1	2	3	4
a.	... kartläggning av köpvanor?	☐	☐	☐
b.	... påträngande marknadsföring?	☐	☐	☐
c.	... smygfotofering?	☐	☐	☐
d.	... falska skrivelser i tidningarna?	☐	☐	☐
<p>15. a) Har du själv någon gång upplevt att du eller din familjs integritet kränkts av <u>företag eller privatpersoner</u>? <i>Exempelvis i form av blöjreklam till nyblivna föräldrar, genom att en affärskedja lägger upp "kundprofiler" baserat på gjorda inköp eller genom att bilder från en kräftsiva läggs ut på nätet.</i></p> <p>1 ☐ Ja, en gång 2 ☐ Ja, flera gånger 3 ☐ Nej → <i>Gå till fråga 16</i></p> <p><i>Om ja:</i> b) Har du (åtminstone i något fall) haft förståelse för företagets eller privatpersonens agerande?</p> <p>1 ☐ Ja 2 ☐ Nej 3 ☐ Ingen åsikt</p>				
<p>16. Kontantheringen minskar, nycklar ersätts av elektroniska kort och registreringskyltar fotograferas automatiskt, vilket gör att du lämnar en mängd "elektroniska spår" och att t ex dina köpvanor kan kartläggas.</p> <p>Hur upplever du detta?</p> <p>1 ☐ Så integritetskränkande att du så långt möjligt undviker att lämna elektroniska spår 2 ☐ Integritetskränkande, men utan att det påverkar ditt beteende och får dig att avstå från aktiviteter som lämnar elektroniska spår 3 ☐ Inte särskilt integritetskränkande 4 ☐ Inte alls integritetskränkande 5 ☐ Ingen åsikt</p>				
<p>17. Du besöker en familj i vars bostad övervakningskameror är uppsatta som skydd mot inbrott. Hur upplever du att bli filmad av kameran? <i>Flera alternativ får markeras.</i></p> <p>1 ☐ Så obehagligt att du inte kommer på besök någon mer gång 1 ☐ Något som man måste vänja sig vid i dagens samhälle 1 ☐ En aning obehagligt men inte så mycket att det påverkar ditt beteende 1 ☐ Mer obehagligt än att bli filmad i en taxi 1 ☐ Inte obehagligt över huvud taget 1 ☐ Ingen åsikt</p>				

- 18.** *I Sverige är det i princip tillåtet att med kamera och bandspelare, som man själv bär på sig, fotografera och spela in andra personer utan att de vet om det och även mot deras vilja. Också inspelning av telefonsamtal är tillåtet utan att den man talar med behöver veta om det.*

Hur väl stämmer följande påståenden med din uppfattning?

Sätt ett kryss på varje rad.

	Stämmer mycket bra	Stämmer ganska bra	Stämmer ganska dåligt	Stämmer mycket dåligt	Vet inte/ Ingen åsikt
	1	2	3	4	5
a. Man borde vara tvungen att först tala om att man fotograferar eller spelar in	☐	☐	☐	☐	☐
b. Fotografering eller inspelning av en annan person bör kräva den personens medgivande	☐	☐	☐	☐	☐
c. Fotografering/filmning bör få ske även i känsliga miljöer, såsom i lekparker och utanför sjukhus	☐	☐	☐	☐	☐
d. Demonstrationståg och politiska möten bör få fotograferas/filmas	☐	☐	☐	☐	☐
e. Smygfotografering och hemliga inspelningar bör vara tillåtet för journalistiska ändamål, men inte av rent privata intressen	☐	☐	☐	☐	☐

- 19.** *De flesta telefoner är numera försedda med s.k. nummerpresentation som gör det möjligt att se den uppringandes telefonnummer innan man väljer att svara.*

Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påståenden.

Sätt ett kryss på varje rad.

	Stämmer mycket bra	Stämmer ganska bra	Stämmer ganska dåligt	Stämmer mycket dåligt	Vet inte/ Ingen åsikt
	1	2	3	4	5
a. Nummerpresentationer har enbart fördelar	☐	☐	☐	☐	☐
b. Det är integritetskränkande men bör tillåtas ändå	☐	☐	☐	☐	☐
c. Det ska liksom nu gå att dölja sitt telefonnummer när man ringer upp	☐	☐	☐	☐	☐
d. Har så stora fördelar att även hemliga nummer bör visas i nummerfönstret	☐	☐	☐	☐	☐
e. De ska inte få användas av myndigheter, eftersom man bör kunna ringa dit anonymt	☐	☐	☐	☐	☐

20. *I Sverige finns det, vid sidan av straffbestämmelserna om förtal och ärekränkning, ingen lagstiftning som generellt förbjuder företag och enskilda personer att offentligt angripa andras personliga integritet och privatliv.*

Bör en sådan lagstiftning, som skulle kunna innehålla bestämmelser om både straff och skadestånd, införas?

- 1 Ja
- 2 Ja, men de grundlagsskyddade medierna ska undantas
- 3 Nej
- 4 Inte för närvarande, kanske senare om integritetskränkningarna blir grövre och vanligare
- 5 Avstår från att svara

G Myndigheter och register

21. *De statliga myndigheterna samlar för olika ändamål in en mängd information om medborgarna och deras handlingar. Syftet kan exempelvis vara att bekämpa brottslighet och bidragsfusk, att få underlag för samhällsplaneringen eller att få en bättre hälso- och sjukvård.*

Anser du att myndigheterna i dag samlar in ...

- 1 ... för mycket information?
- 2 ... lagom med information?
- 3 ... för lite information?
- 4 ... ibland för mycket och ibland för lite information?
- 5 Ingen åsikt

22. **a) Har du själv någon gång upplevt att du eller din familjs integritet kränkts av ett beslut som en myndighet har fattat?**

- 1 Ja, en gång
- 2 Ja, flera gånger
- 3 Nej → *Gå till fråga 23*

Om ja:

b) Har du (åtminstone i något fall) haft förståelse för myndighetens agerande?

- 1 Ja
- 2 Nej
- 3 Ingen åsikt

23. *Dagens samhälle bygger till stor del på att uppgifter om medborgarna finns i register som är tillgängliga för myndigheterna. Dessa uppgifter kan vara mer eller mindre känsliga.*

Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter:

Sätt ett kryss på varje rad.

	Mycket känsligt	Ganska känsligt	Inte särskilt känsligt	Inte alls känsligt	Ingen åsikt
	1	2	3	4	5
a. Mobiltelefonnummer	☐	☐	☐	☐	☐
b. Uppgift om vilka de närmaste familjemedlemmarna är	☐	☐	☐	☐	☐
c. Tillgångar och skulder	☐	☐	☐	☐	☐
d. Bostadsbidrag	☐	☐	☐	☐	☐
e. A-kassa	☐	☐	☐	☐	☐
f. Hälsotillstånd	☐	☐	☐	☐	☐
g. Betyg	☐	☐	☐	☐	☐
h. Medlemskap i en fackförening	☐	☐	☐	☐	☐
i. Uppgift om att du har blivit polisanmäld	☐	☐	☐	☐	☐
j. Uppgifter om vem som har talat med vem på telefon	☐	☐	☐	☐	☐
k. Uppgifter om vilka webbsidor som du har besökt när du surfat på nätet	☐	☐	☐	☐	☐

24. *Många myndigheter samlar in känsliga personuppgifter. Det kan t ex avse att någon har dömts för ett brott, får socialbidrag eller har haft en viss sjukdom. Sådana uppgifter är belagda med sekretess och får normalt inte lämnas ut ens till andra myndigheter.*

Hur väl stämmer följande påståenden med din uppfattning?

Sätt ett kryss på varje rad.

	Stämmer mycket bra	Stämmer ganska bra	Stämmer ganska dåligt	Stämmer mycket dåligt	Vet inte/ Ingen åsikt
	1	2	3	4	5
a. Uppgifterna bör alltid få lämnas över till en annan myndighet om den begär det	☐	☐	☐	☐	☐
b. Redan det att den insamlade myndighetens personal kan ta del av uppgifterna är mycket integritetskränkande för den som uppgifterna gäller	☐	☐	☐	☐	☐
c. Problemet är inte att uppgifterna samlas in och förvaras hos en myndighet, utan att det alltför ofta händer att obehöriga personer kommer över uppgifterna (registren "läcker")	☐	☐	☐	☐	☐

H Några allmänna frågor

25. Följande handlar om olika frågor och problem som diskuteras idag. Sätt ett kryss på varje rad.

Hur viktigt tycker du det är att ...

Sätt ett kryss på varje rad.

	Mycket angeläget	Ganska angeläget	Inte särskilt angeläget	Inte alls angeläget	Ingen åsikt
	1	2	3	4	5
a. ... öka sysselsättningen?	☐	☐	☐	☐	☐
b. ... bekämpa den grova brottsligheten?	☐	☐	☐	☐	☐
c. ... göra något åt skvallerjournalistiken som kränker andras privatliv?	☐	☐	☐	☐	☐
d. ... fortsätta utbyggnaden av den allmänna kameraövervakningen?	☐	☐	☐	☐	☐
e. ... stärka FN:s roll som fredsbevarande faktor?	☐	☐	☐	☐	☐
f. ... komma till rätta med den globala uppvärmningen av atmosfären?	☐	☐	☐	☐	☐
g. ... förbättra kontrollen över dem som missbrukar möjligheterna att få behovsprövade bidrag?	☐	☐	☐	☐	☐
h. ... öka jämställdheten mellan kvinnor och män?	☐	☐	☐	☐	☐
i. ... korta köerna i sjukvården så att var och en får snabbare behandling?	☐	☐	☐	☐	☐

26. Har du ytterligare synpunkter på skyddet för den personliga integriteten kan du skriva det här.

Tack för att du svarade på enkäten!

Bortfallsanalys_20061206

Bilaga 2: Underlag för bortfallsanalys									
Integritetskränkning									
2006-12-06									
		Svarande		Bortfall		Urval		Övertäckning	
Kolumn%	Kön	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
	Män	493	48,6	420	53,1	913	50,6	2	50
	Kvinnor	522	51,4	371	46,9	893	49,4	2	50
	Samtliga	1015	100	791	100	1806	100	4	100
	5-årsklasser								
	- 19 År	23	2,3	32	4	55	3	1	25
	20 - 24	60	5,9	80	10,1	140	7,8	.	.
	25 - 29	65	6,4	88	11,1	153	8,5	1	25
	30 - 34	75	7,4	95	12	170	9,4	.	.
	35 - 39	92	9,1	107	13,5	199	11	.	.
	40 - 44	92	9,1	85	10,7	177	9,8	.	.
	45 - 49	89	8,8	61	7,7	150	8,3	.	.
	50 - 54	82	8,1	71	9	153	8,5	.	.
	55 - 59	107	10,5	51	6,4	158	8,7	.	.
	60 - 64	131	12,9	45	5,7	176	9,7	1	25
	65 - 69	75	7,4	23	2,9	98	5,4	.	.
	70 - 74	61	6	26	3,3	87	4,8	.	.
	75 - 79	63	6,2	27	3,4	90	5	1	25
	Samtliga	1015	100	791	100	1806	100	4	100
	10-årsklasser								
	- 19 År	23	2,3	32	4	55	3	1	25
	20 - 29	125	12,3	168	21,2	293	16,2	1	25
	30 - 39	167	16,5	202	25,5	369	20,4	.	.
	40 - 49	181	17,8	146	18,5	327	18,1	.	.
	50 - 59	189	18,6	122	15,4	311	17,2	.	.
	60 - 69	206	20,3	68	8,6	274	15,2	1	25
	70 - 79	124	12,2	53	6,7	177	9,8	1	25
	Samtliga	1015	100	791	100	1806	100	4	100
	Födelseland								
	Sverige	883	87	644	81,4	1527	84,6	1	25
	Utlandet	132	13	147	18,6	279	15,4	3	75
	Samtliga	1015	100	791	100	1806	100	4	100
	Medborgarskap								
	Svenskt	966	95,2	715	90,4	1681	93,1	4	100
	Utländskt	49	4,8	76	9,6	125	6,9	.	.
	Samtliga	1015	100	791	100	1806	100	4	100
	Civilstånd								
	G	499	49,2	285	36	784	43,4	2	50
	OG	360	35,5	406	51,3	766	42,4	2	50
	S	112	11	81	10,2	193	10,7	.	.
	Ä	44	4,3	19	2,4	63	3,5	.	.
	Samtliga	1015	100	791	100	1806	100	4	100
	Inkomst								
	Ingen (0)	44	4,3	63	8	107	5,9	.	.
	1 - 84 999	103	10,1	133	16,8	236	13,1	1	25
	85 000 -159 999	191	18,8	157	19,8	348	19,3	2	50
	160 000 -234 999	293	28,9	196	24,8	489	27,1	.	.
	235 000 -309 999	217	21,4	151	19,1	368	20,4	1	25
	310 000 -	167	16,5	91	11,5	258	14,3	.	.
	Samtliga	1015	100	791	100	1806	100	4	100
	Kommungrupp								
	??	.	.	.	.	.	.	2	50
	1 Storstäder	171	16,8	137	17,3	308	17,1	1	25
	2 Förortskommuner	159	15,7	130	16,4	289	16	.	.
	3 Större städer	299	29,5	210	26,5	509	28,2	.	.
	4 Pendlingskommuner	58	5,7	60	7,6	118	6,5	.	.
	5 Glesbygdskommuner	31	3,1	30	3,8	61	3,4	.	.
	6 Varuprod.kommuner	61	6	38	4,8	99	5,5	.	.
	7 Övr Kom > 25 000 inv	130	12,8	115	14,5	245	13,6	1	25
	8 Övr Kom 12500-25000 inv	73	7,2	46	5,8	119	6,6	.	.
	9 Övr Kom < 12 500 inv	33	3,3	25	3,2	58	3,2	.	.
	Samtliga	1015	100	791	100	1806	100	4	100

Bortfallsanalys_20061206

Rad%	Kön	Svarande		Bortfall		Urval	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%
	Män	493	54	420	46	913	100
	Kvinnor	522	58,5	371	41,5	893	100
	Samtliga	1015	56,2	791	43,8	1806	100
	5-årsklasser						
	- 19 År	23	41,8	32	58,2	55	100
	20 - 24	60	42,9	80	57,1	140	100
	25 - 29	65	42,5	88	57,5	153	100
	30 - 34	75	44,1	95	55,9	170	100
	35 - 39	92	46,2	107	53,8	199	100
	40 - 44	92	52	85	48	177	100
	45 - 49	89	59,3	61	40,7	150	100
	50 - 54	82	53,6	71	46,4	153	100
	55 - 59	107	67,7	51	32,3	158	100
	60 - 64	131	74,4	45	25,6	176	100
	65 - 69	75	76,5	23	23,5	98	100
	70 - 74	61	70,1	26	29,9	87	100
	75 - 79	63	70	27	30	90	100
	Samtliga	1015	56,2	791	43,8	1806	100
	10-årsklasser						
	- 19 År	23	41,8	32	58,2	55	100
	20 - 29	125	42,7	168	57,3	293	100
	30 - 39	167	45,3	202	54,7	369	100
	40 - 49	181	55,4	146	44,6	327	100
	50 - 59	189	60,8	122	39,2	311	100
	60 - 69	206	75,2	68	24,8	274	100
	70 - 79	124	70,1	53	29,9	177	100
	Samtliga	1015	56,2	791	43,8	1806	100
	Födelseland						
	Sverige	883	57,8	644	42,2	1527	100
	Utlandet	132	47,3	147	52,7	279	100
	Samtliga	1015	56,2	791	43,8	1806	100
	Medborgarskap						
	Svenskt	966	57,5	715	42,5	1681	100
	Utländskt	49	39,2	76	60,8	125	100
	Samtliga	1015	56,2	791	43,8	1806	100
	Civilstånd						
	G	499	63,6	285	36,4	784	100
	OG	360	47	406	53	766	100
	S	112	58	81	42	193	100
	Ä	44	69,8	19	30,2	63	100
	Samtliga	1015	56,2	791	43,8	1806	100
	Inkomst						
	Ingen (0)	44	41,1	63	58,9	107	100
	1 - 84 999	103	43,6	133	56,4	236	100
	85 000 -159 999	191	54,9	157	45,1	348	100
	160 000 -234 999	293	59,9	196	40,1	489	100
	235 000 -309 999	217	59	151	41	368	100
	310 000 -	167	64,7	91	35,3	258	100
	Samtliga	1015	56,2	791	43,8	1806	100
	Kommungrp						
	1 Storstäder	171	55,5	137	44,5	308	100
	2 Förortskommuner	159	55	130	45	289	100
	3 Större städer	299	58,7	210	41,3	509	100
	4 Pendlingskommuner	58	49,2	60	50,8	118	100
	5 Glesbygdskommuner	31	50,8	30	49,2	61	100
	6 Varuprod.kommuner	61	61,6	38	38,4	99	100
	7 Övr Kom > 25 000 inv	130	53,1	115	46,9	245	100
	8 Övr Kom 12500-25000 inv	73	61,3	46	38,7	119	100
	9 Övr Kom < 12 500 inv	33	56,9	25	43,1	58	100
	Samtliga	1015	56,2	791	43,8	1806	100

Rättningsinstruktion Integritetskränkning

Fråga 12   1+2=slumpa
              3+4=slumpa
              Övriga dubbelmarkeringar = 9

Fråga 13   Se fråga 12

Fråga 18   Se fråga 12

Fråga 19   Se fråga 12

Fråga 20   Alternativ 1+2=2

Fråga 23   Se fråga 12

Fråga 24   Se fråga 12

Fråga 25   Se fråga 12

Övriga frågor med dubbelmarkeringar markeras med 9:or.

Bilaga 4: Partiellt bortfall

Fråga	Partiellt bortfall (%)
F1	0,9
F2	2,0
F3a	0,7
F3b	0,4
F4a	0,6
F4b	1,2
F4c	1,1
F4d	1,3
F5a	0,8
F5b	1,2
F5c	1,1
F5d	1,1
F5e	1,2
F6	1,1
F7a	3,4
F7b	2,5
F7c	1,4
F8a	1,2
F8b	0,6
F9a	2,6
F9b	3,0
F9c	1,4
F10a	1,1
F10b	1,1
F10c	1,2
F11	0,8
F12a	2,9
F12b	3,5
F12c	2,3
F13a	1,6
F13b	3,0
F13c	2,2
F14a	3,4
F14b	3,3
F14c	3,3
F14d	3,1
F15a	2,6
F15b	1,5
F16	2,2
F17	1,6
F18a	2,6
F18b	3,2
F18c	4,0
F18d	2,7
F18e	3,1
F19a	1,8
F19b	3,8
F19c	3,1
F19d	3,3
F19e	3,2
F20	1,6
F21	1,1
F22a	1,6

F22b	0,7
F23a	1,5
F23b	1,7
F23c	1,4
F23d	1,5
F23e	1,8
F23f	1,9
F23g	2,4
F23h	2,7
F23i	2,2
F23j	1,9
F23k	2,1
F24a	0,9
F24b	2,1
F24c	1,4
F25a	1,4
F25b	1,0
F25c	1,5
F25d	1,3
F25e	1,3
F25f	1,3
F25g	1,6
F25h	1,1
F25i	1,1

Bilaga 5: Förteckning över utbildningsnivå		
MDokument	UtbNiva	I UtbReg finns personer 16-74 år
ENK_UtbKlass	Sun2000Niva	Text
1	Saknas	Saknas i Utbreg eller uppgift saknas i Utbreg
2	999	Okänd
3	100	Övrig/ospec förgymnasial utbildning kortare än 9 år
	102	Grundskoleutbildning, årskurs 1-6
	106	Folkskoleutbildning
	200	Övrig/ospec förgymnasial utbildning, 9 (10) år
	204	Realskoleutbildning
	206	Grundskoleutbildning, årskurs 7-9
4	310	Ospecc gymnasial utbildning, kortare än två år
	312	Gymn. utb. kortare än två år, teoretisk/studieförb, ej slutbetyg
	313	Gymnasial utb. kortare än två år, yrkesinriktad, ej slutbetyg
	316	Gymnasial utbildning kortare än två år, teoretisk/studieförb.
	317	Gymnasial utbildning kortare än två år, yrkesinriktad
	320	Ospecc gymnasial utbildning, två år
	322	Gymnasial utb. två år, teoretisk/studieförb. - ej slutbetyg
	323	Gymnasial utbildning två år, yrkesinriktad - ej slutbetyg
	326	Gymnasial utbildning två år, teoretisk/studieförb.
	327	Gymnasial utbildning två år, yrkesinriktad
	330	Ospecc gymnasial utbildning, tre år
	332	Gymnasial utb. tre år, teoretisk/studieförb, ej slutbetyg
	333	Gymnasial utbildning tre år, yrkesinriktad, ej slutbetyg
	336	Gymnasial utbildning tre år, teoretisk/studieförb.
	337	Gymnasial utbildning tre år, yrkesinriktad
5	410	Ospecc eftergymnasial utbildning kortare än två år
	412	Högskoleutbildning, 20 högskolepoäng
	413	Gymnasial påbyggnadsutbildning
	415	Eftergymn. utb. kortare än två år - ej universitet/högskola
	417	Högskoleutbildning kortare än två år, yrkesinriktad
6	520	Ospecc eftergymnasial utbildning två år
	522	Högskoleutbildning, 80 högskolepoäng - ej examen
	525	Eftergymn. utb. två år - ej universitet/högskola
	526	Högskoleutbildning två år, generell
	527	Högskoleutbildning två år, yrkesinriktad
	530	Ospecc eftergymnasial utbildning tre år
	532	Högskoleutbildning, 120 högskolepoäng - ej examen
	535	Eftergymn. utb. tre år - ej universitet/högskola
	536	Högskoleutbildning tre år, generell
	537	Högskoleutbildning tre år, yrkesinriktad
	540	Ospecc eftergymnasial utbildning fyra år
	545	Eftergymn. utb. fyra år - ej universitet/högskola
	546	Högskoleutbildning fyra år, generell
	547	Högskoleutbildning fyra år, yrkesinriktad
	550	Ospecc eftergymnasial utbildning minst fem år
	555	Eftergymn. utb. minst fem år - ej universitet/högskola
	556	Högskoleutbildning fem år eller längre, generell
	557	Högskoleutbildning fem år eller längre, yrkesinriktad
7	600	Övrig/ospecc forskarutbildning
	620	Licentiatutbildning
	640	Doktorsutbildning

Bilaga 6: Tabeller ”Skyddet för den personliga integriteten”

Fråga 1 Vad är din allmänna inställning till personnummer?

	Antal	Procent
Inga begränsningar bör finnas för användningen av personnummer	538376	8
Användningen av personnummer är på en lagom nivå idag	4372666	66
Användningen av personnumren bör begränsas i förhållande till idag	1372203	21
Personnumren bör avskaffas	91918	1
Ingen åsikt	229795	3
Total	6604959	100

Fråga 2 Hur stor minskning av servicegraden kan du acceptera om användningen av personnummer begränsas?

	Antal	Procent
En stor minskning av servicegraden	315147	5
En viss minskning av servicegraden	2606529	40
Inte någon minskning av servicegraden	3092381	47
Ingen åsikt	518680	8
Total	6532737	100

Fråga 3a Tycker du det är acceptabelt om oskyldiga personers integritet kränks vid brottsutredningar t.ex. genom telefonavlyssning?

	Antal	Procent
Ja, det är helt acceptabelt om det är nödvändigt för att komma tillrätta med brottsligheten	2521177	38
Ja, men bara i undantagsfall	2580267	39
Nej, det är aldrig acceptabelt om oskyldiga personers integritet kränks	1431293	22
Ingen åsikt	85352	1
Total	6618090	100

Fråga 3b Vissa mycket integritetskränkande metoder får i dag inte användas i polisarbetet. Det gäller t.ex. buggning och hemlig avläsning av datorer. Tycker du att polisen bör få använda även den typen av metoder?

	Antal	Procent
Ja, alltid	1858055	28
Ja, men bara i undantagsfall	3906511	59
Nej	643425	10
Ingen åsikt	229795	3
Total	6637786	100

Fråga 4a Tycker du att kontrollen över medborgarna bör öka eller minska när det gäller att komma åt terrorism och annan grov brottslighet?

	Antal	Procent
Borde öka	5213059	79
Lagom som i dag	1116146	17
Borde minska	118180	2
Ingen åsikt	177270	3
Total	6624655	100

Fråga 4b Tycker du att kontrollen över medborgarna bör öka eller minska när det gäller att komma åt skattebedrägeri?

	Antal	Procent
Borde öka	3847421	58
Lagom som i dag	2330776	35
Borde minska	216664	3
Ingen åsikt	190401	3
Total	6585262	100

Fråga 4c Tycker du att kontrollen över medborgarna bör öka eller minska när det gäller att komma åt bidragsfusks?

	Antal	Procent
Borde öka	4530240	69
Lagom som i dag	1753006	27
Borde minska	124746	2
Ingen åsikt	183836	3
Total	6591827	100

Fråga 4d Tycker du att kontrollen över medborgarna bör öka eller minska när det gäller att komma åt fortkörning?

	Antal	Procent
Borde öka	1825227	28
Lagom som i dag	3433791	52
Borde minska	1109581	17
Ingen åsikt	210098	3
Total	6578696	100

Fråga 5a Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att få folk känna sig tryggare av att platser är kameraövervakade?

	Antal	Procent
Tillåten	5961533	90
Otillåten	400499	6
Ingen åsikt	249491	4
Total	6611524	100

Fråga 5b Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att förhindra eller avslöja klotter, skadegörelse och snatteri?

	Antal	Procent
Tillåten	5705476	87
Otillåten	505549	8
Ingen åsikt	374237	6
Total	6585262	100

Fråga 5c Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att förhindra grov brottslighet som misshandel, rån, våldtäkt och narkotikalangning?

	Antal	Procent
Tillåten	6394861	97
Otillåten	85352	1
Ingen åsikt	111615	2
Total	6591827	100

Fråga 5d Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att förhindra eller avslöja terrordåd?

	Antal	Procent
Tillåten	6296377	96
Otillåten	111615	2
Ingen åsikt	183836	3
Total	6591827	100

Fråga 5e Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att minska antalet hastighetsöverträdelser i trafiken?

	Antal	Procent
Tillåten	4687814	71
Otillåten	1181802	18
Ingen åsikt	715647	11
Total	6585262	100

Fråga 6 I vilken utsträckning tycker du att risken för flygplansterrorism motiverar inskränkningar i integritetsskyddet och bekvämligheten?

	Antal	Procent
Stora inskränkningar är motiverade	2659054	40
Vissa inskränkningar är motiverade	3499446	53
Inga inskränkningar är motiverade	170705	3
Ingen åsikt	262623	4
Total	6591827	100

Fråga 7a Hur stämmer följande påståenden med din uppfattning om DNA-registrering? DNA-registrering är känslig från integritetsskyddssynpunkt

	Antal	Procent
Håller med	3059553	48
Håller inte med	2442390	38
Vet inte/Ingen åsikt	932310	14
Total	6434254	100

Fråga 7b Hur stämmer följande påståenden med din uppfattning om DNA-registrering? Personer som är misstänkta för brott bör, precis som i dag, DNA-registreras

	Antal	Procent
Håller med	6073148	93
Håller inte med	236360	4
Vet inte/Ingen åsikt	190401	3
Total	6499910	100

Fråga 7c Hur stämmer följande påståenden med din uppfattning om DNA-registrering? Även om många människor upplever det som integritetskränkande bör hela befolkningen DNA-registreras

	Antal	Procent
Håller med	3361569	51
Håller inte med	2232292	34
Vet inte/Ingen åsikt	978269	15
Total	6572131	100

Fråga 8a Hur integritetskränkande är det att en lärare tar kontakt med föräldrarna angående en elevs uppförande utan att eleven känner till det på förhand?

	Antal	Procent
Inte alls integritetskränkande	2764103	42
Integritetskränkande men ändå godtagbart	2869152	44
Så integritetskränkande att det inte bör få förekomma	768171	12
Ingen åsikt	183836	3
Total	6585262	100

Fråga 8b Hur integritetskänsligt är det att gruppfoton av klassen läggs ut på Internet?

	Antal	Procent
Inte alls känsligt	1523211	23
Känsligt att lägga ut fotot, men det bör ändå inte förbjudas	2363603	36
Så känsligt att fotot inte ska läggas ut	2120678	32
Ingen åsikt	617163	9
Total	6624655	100

Fråga 9a Tycker du att alkohol- och drogtester bör kunna förekomma på grund- och gymnasieskolor?

	Antal	Procent
Ja	5285280	81
Nej	1208064	19
Total	6493344	100

Fråga 9b Vilka elever bör testas?

	Antal	Procent
Alla elever i hela landet bör testas	1234326	24
Alla elever på de skolor där man vet att det finns problem bör testas	1168671	23
Endast de elever som misstänks för missbruksproblem bör testas	2659054	52
Annan grupp	65656	1
Total	5127706	100

Fråga 9c Vilka ska få ta del av resultaten, dvs. få reda på vilka elever som lämnat positiva resp. negativa prov?

	Antal	Procent
Skolledningen	4070650	78
Alla lärare på skolan	1168671	22
Alla elever på skolan	72221	1
Alla klasskamrater	105049	2
De testade eleverna	3834290	74
De testade elevernas föräldrar	4766600	91
Total	5213059	100

Fråga 10a Vad bör en arbetsgivare göra som vill veta mer om en arbetssökande än vad som framgår av ansökningshandlingar och intervjuer?

	Antal	Procent
Arbetsgivaren bör nöja sig med sökandens egna uppgifter	1319679	20
Arbetsgivare bör kontrollera/verifiera sökandens lämnade uppgifter	4136306	63
Arbetsgivaren bör ha rätt att ta reda på så mycket som möjligt om sökanden	2291382	35
Arbetsgivare bör kunna ställa som anställningsvillkor att sökanden genomgår ett personlighetstest	1057056	16
Annan åtgärd	78787	1
Ingen åsikt	223229	3
Total	6591827	100

Fråga 10b Om det har förekommit stölder av kontanter från personalrummet bör ...

	Antal	Procent
... arbetsgivaren utreda, informera och diskutera med personalen	5009526	76
... arbetsgivaren lämna över hela saken till polisen	3144906	48
... arbetsgivaren få sätta upp en övervakningskamera i personalrummet	997966	15
... arbetsgivaren i personalrummet få sätta upp en bild på tjuven, när denna har blivit avslöjad	229795	3
... arbetsgivaren vidta annan åtgärd än ovanstående	190401	3
Ingen åsikt	131311	2
Total	6591827	100

Fråga 10c Om det har förekommit problem med alkohol och droger på arbetsplatsen bör ...

	Antal	Procent
... arbetsgivaren utreda, informera och diskutera med personalen	5449419	83
... arbetsgivaren uppmana hela eller delar av personalen att genomgå alkohol- och drogkontroll	2035325	31
... arbetsgivaren vidta någon annan åtgärd än ovanstående	755040	11
Ingen åsikt	124746	2
Total	6585262	100

Fråga 11 Tycker du att tidningar och TV bör publicera namn och bild på farliga mördare och sexualförbrytare som har rymt från fängelser eller psykvårdsanstalter?

	Antal	Procent
Ja, så att andra personer varnas och kan ta sig i akt	4838822	73
Ja, så att det avskräcker andra från att begå sådana brott	1798965	27
Ja, men bara om brottslingens familj inte drabbas onödigt hårt	2133809	32
Nej, även grova brottslingar har rätt till personlig integritet	433327	7
Nej, eftersom det försvårar brottslingarnas återanpassning i samhället	334844	5
Ingen åsikt	203533	3
Total	6611524	100

Fråga 12a Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Det är okej att kändisar bevakas närgånget

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	413631	6
Stämmer ganska bra	1437859	22
Stämmer ganska dåligt	2022194	31
Stämmer mycket dåligt	2100981	32
Vet inte/Ingen åsikt	498983	8
Total	6473647	100

Fråga 12b Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Bevakningen har blivit alltför närgången, men medierna måste ha sin frihet att själva bedöma vad som kan publiceras.

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	604032	9
Stämmer ganska bra	2370169	37
Stämmer ganska dåligt	1615129	25
Stämmer mycket dåligt	1293416	20
Vet inte/Ingen åsikt	544942	8
Total	6427688	100

Fråga 12c Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Bevakningen har gått till sådan överdrift att det behövs strängare regler om skadestånd till människor som behandlas illa av medierna.

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	2718144	42
Stämmer ganska bra	2389866	37
Stämmer ganska dåligt	492417	8
Stämmer mycket dåligt	256057	4
Vet inte/Ingen åsikt	656557	10
Total	6513041	100

Fråga 13a Ta ställning till följande påstående. Staten har en skyldighet att genom lagstiftning och förbud ingripa mot integritetshoten på Internet.

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	3433791	52
Stämmer ganska bra	1982801	30
Stämmer ganska dåligt	229795	4
Stämmer mycket dåligt	59090	1
Vet inte/Ingen åsikt	853523	13
Total	6559000	100

Fråga 13b Ta ställning till följande påstående. Integritetshoten på Internet hanteras bäst genom etiska normer och uppföranderegler som utvecklas av operatörerna (Telia, Tele2 m. fl.) och leverantörerna (LunarStorm, Spray, Eniro, Aftonbladet m.fl.) själva

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	827261	13
Stämmer ganska bra	1798965	28
Stämmer ganska dåligt	1431293	22
Stämmer mycket dåligt	846958	13
Vet inte/Ingen åsikt	1562605	24
Total	6467082	100

Fråga 13c Ta ställning till följande påstående. Nätverksoperatörerna bör ha skyldighet att lagra alla uppgifter om vem som har skickat e-post till vem samt när det har skett, så att myndigheterna i brottsutredande syfte kan gå in & kontrollera i efterhand

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	1477252	23
Stämmer ganska bra	1726744	26
Stämmer ganska dåligt	1129277	17
Stämmer mycket dåligt	1030794	16
Vet inte/Ingen åsikt	1155539	18
Total	6519606	100

Fråga 14a Tycker du att företag och privatpersoner kränker andra människors integritet genom kartläggning av köpvanor?

	Antal	Procent
Ja, i hög grad	1536342	24
Ja, i viss mån	2947939	46
Nej, inte alls	1608563	25
Ingen åsikt	341409	5
Total	6434254	100

Fråga 14b Tycker du att företag och privatpersoner kränker andra människors integritet genom påträngande marknadsföring?

	Antal	Procent
Ja, i hög grad	2514611	39
Ja, i viss mån	2954504	46
Nej, inte alls	623729	10
Ingen åsikt	347975	5
Total	6440819	100

Fråga 14c Tycker du att företag och privatpersoner kränker andra människors integritet genom smygfotofering?

	Antal	Procent
Ja, i hög grad	4805994	75
Ja, i viss mån	1063622	16
Nej, inte alls	229795	4
Ingen åsikt	347975	5
Total	6447385	100

Fråga 14d Tycker du att företag och privatpersoner kränker andra människors integritet genom falska skrivelser i tidningarna?

	Antal	Procent
Ja, i hög grad	5304977	82
Ja, i viss mån	722212	11
Nej, inte alls	118180	2
Ingen åsikt	315147	5
Total	6460516	100

Fråga 15a Har du själv någon gång upplevt att du eller din familjs integritet kränkts av företag eller privatpersoner?

	Antal	Procent
Ja, en gång	334844	5
Ja, flera gånger	938876	14
Nej	5219624	80
Total	6493344	100

Fråga 15b Har du (åtminstone i något fall) haft förståelse för företagets eller privatpersonens agerande?

	Antal	Procent
Ja	505549	40
Nej	649991	52
Ingen åsikt	98483	8
Total	1254023	100

Fråga 16 Kontanthantering minskar, nycklar ersätts av elektroniska kort och registreringsskyltar fotograferas automatiskt, vilket gör att du lämnar en mängd "elektroniska spår" och att t ex dina köpvanor kan kartläggas. Hur upplever du detta?

	Antal	Procent
Så integritetskränkande att du så långt möjligt undviker att lämna elektroniska spår	623729	10
Integritetskränkande, men utan att det påverkar ditt beteende och får dig att avstå från aktiviteter ...	2521177	39
Inte särskilt integritetskränkande	2409562	37
Inte alls integritetskränkande	472721	7
Ingen åsikt	492417	8
Total	6519606	100

Fråga 17 Du besöker en familj i vars bostad övervakningskameror är uppsatta som skydd mot inbrott. Hur upplever du att bli filmad av kameran?

	Antal	Procent
Så obehagligt att du inte kommer på besök någon mer gång	505549	8
Något som man måste vänja sig vid i dagens samhälle	1759571	27
En aning obehagligt men inte så mycket att det påverkar ditt beteende	2757537	42
Mer obehagligt än att bli filmad i en taxi	781302	12
Inte obehagligt över huvud taget	1647957	25
Ingen åsikt	321713	5
Total	6559000	100

Fråga 18a Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Man borde vara tvungen att först tala om att man fotograferar eller spelar in

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	2750972	42
Stämmer ganska bra	2055022	32
Stämmer ganska dåligt	820696	13
Stämmer mycket dåligt	472721	7
Vet inte/Ingen åsikt	393934	6
Total	6493344	100

Fråga 18b Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Fotografering eller inspelning av en annan person bör kräva den personens medgivande

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	2947939	46
Stämmer ganska bra	1798965	28
Stämmer ganska dåligt	899482	14
Stämmer mycket dåligt	466155	7
Vet inte/Ingen åsikt	341409	5
Total	6453951	100

Fråga 18c Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Fotografering/filmning bör få ske även i känsliga miljöer, såsom i lekparken och utanför sjukhus

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	945441	15
Stämmer ganska bra	1812096	28
Stämmer ganska dåligt	1424728	22
Stämmer mycket dåligt	1496949	23
Vet inte/Ingen åsikt	715647	11
Total	6394861	100

Fråga 18d Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Demonstrationståg och politiska möten bör få fotograferas/filmas

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	2442390	38
Stämmer ganska bra	2297948	35
Stämmer ganska dåligt	820696	13
Stämmer mycket dåligt	426762	7
Vet inte/Ingen åsikt	498983	8
Total	6486778	100

Fråga 18e Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Smygfotografering och hemliga inspelningar bör vara tillåtet för journalistiska ändamål, men inte av rent privata intressen

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	649991	10
Stämmer ganska bra	1562605	24
Stämmer ganska dåligt	1654522	26
Stämmer mycket dåligt	2041891	32
Vet inte/Ingen åsikt	551507	9
Total	6460516	100

Fråga 19a Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. Nummerpresentationer har enbart fördelar

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	3473184	53
Stämmer ganska bra	2133809	33
Stämmer ganska dåligt	485852	7
Stämmer mycket dåligt	157574	2
Vet inte/Ingen åsikt	295450	5
Total	6545869	100

Fråga 19b Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. Det är integritetskränkande men bör tillåtas ändå

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	971704	15
Stämmer ganska bra	1569170	24
Stämmer ganska dåligt	1345941	21
Stämmer mycket dåligt	2041891	32
Vet inte/Ingen åsikt	479286	7
Total	6407992	100

Fråga 19c Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. Det ska liksom nu gå att dölja sitt telefonnummer när man ringer upp

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	2947939	46
Stämmer ganska bra	1647957	26
Stämmer ganska dåligt	676253	10
Stämmer mycket dåligt	741909	11
Vet inte/Ingen åsikt	446458	7
Total	6460516	100

Fråga 19d Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. Har så stora fördelar att även hemliga nummer bör visas i nummerfönstret

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	807565	13
Stämmer ganska bra	755040	12
Stämmer ganska dåligt	1391900	22
Stämmer mycket dåligt	2921677	45
Vet inte/Ingen åsikt	571204	9
Total	6447385	100

Fråga 19e Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. De ska inte få användas av myndigheter, eftersom man bör kunna ringa dit anonymt

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	2573702	40
Stämmer ganska bra	1575736	24
Stämmer ganska dåligt	945441	15
Stämmer mycket dåligt	689384	11
Vet inte/Ingen åsikt	669688	10
Total	6453951	100

Fråga 20 I Sverige finns det, vid sidan av straffbestämmelserna om förtal och ärekränkning, ingen lagstiftning som generellt förbjuder företag och enskilda personer att offentligt angripa andras personliga integritet och privatliv.

Bör en sådan lagstiftning, som skulle kunna innehålla bestämmelser om både straff och skadestånd, införas?

	Antal	Procent
Ja	1982801	30
Ja, men de grundlagsskyddade medierna ska undantas	1175236	18
Nej	439893	7
Inte för närvarande, kanske senare om integritetskränkningarna blir grövre och vanligare	1529777	23
Avstår från att svara	1431293	22
Total	6559000	100

Fråga 21 Anser du att myndigheterna i dag samlar in ...

	Antal	Procent
... för mycket information?	630294	10
... lagom med information?	2593398	39
... för lite information?	820696	12
... ibland för mycket och ibland för lite information?	1746440	26
Ingen åsikt	800999	12
Total	6591827	100

Fråga 22a Har du själv någon gång upplevt att du eller din familjs integritet kränkts av ett beslut som en myndighet har fattat?

	Antal	Procent
Ja, en gång	558073	9
Ja, flera gånger	407065	6
Nej	5593862	85
Total	6559000	100

Fråga 22b Har du (åtminstone i något fall) haft förståelse för myndighetens agerande?

	Antal	Procent
Ja	210098	22
Nej	643425	67
Ingen åsikt	105049	11
Total	958573	100

Fråga 23a Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Mobiltelefonnummer

	Antal	Procent
Mycket känsligt	544942	8
Ganska känsligt	827261	13
Inte särskilt känsligt	2324210	35
Inte alls känsligt	2599964	40
Ingen åsikt	269188	4
Total	6565565	100

Fråga 23b Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Uppgift om vilka de närmaste familjemedlemmarna är

	Antal	Procent
Mycket känsligt	538376	8
Ganska känsligt	807565	12
Inte särskilt känsligt	2219161	34
Inte alls känsligt	2750972	42
Ingen åsikt	236360	4
Total	6552434	100

Fråga 23c Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Tillgångar och skulder

	Antal	Procent
Mycket känsligt	1168671	18
Ganska känsligt	1989366	30
Inte särskilt känsligt	1838358	28
Inte alls känsligt	1352506	21
Ingen åsikt	223229	3
Total	6572131	100

Fråga 23d Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Bostadsbidrag

	Antal	Procent
Mycket känsligt	505549	8
Ganska känsligt	1083318	16
Inte särskilt känsligt	2271686	35
Inte alls känsligt	2304513	35
Ingen åsikt	400499	6
Total	6565565	100

Fråga 23e Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: A-kassa

	Antal	Procent
Mycket känsligt	518680	8
Ganska känsligt	1037359	16
Inte särskilt känsligt	2304513	35
Inte alls känsligt	2317645	35
Ingen åsikt	367672	6
Total	6545869	100

Fråga 23f Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Hälsotillstånd

	Antal	Procent
Mycket känsligt	1785834	27
Ganska känsligt	2074719	32
Inte särskilt känsligt	1326244	20
Inte alls känsligt	1089884	17
Ingen åsikt	262623	4
Total	6539303	100

Fråga 23g Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Betyg

	Antal	Procent
Mycket känsligt	1030794	16
Ganska känsligt	1510080	23
Inte särskilt känsligt	2022194	31
Inte alls känsligt	1608563	25
Ingen åsikt	334844	5
Total	6506475	100

Fråga 23h Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Medlemskap i en fackförening

	Antal	Procent
Mycket känsligt	735343	11
Ganska känsligt	846958	13
Inte särskilt känsligt	2409562	37
Inte alls känsligt	2153505	33
Ingen åsikt	341409	5
Total	6486778	100

Fråga 23i Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Uppgift om att du har blivit polisanmäld

	Antal	Procent
Mycket känsligt	1556039	24
Ganska känsligt	2055022	32
Inte särskilt känsligt	1326244	20
Inte alls känsligt	1194933	18
Ingen åsikt	387368	6
Total	6519606	100

Fråga 23j Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Uppgifter om vem som har talat med vem på telefon

	Antal	Procent
Mycket känsligt	2422694	37
Ganska känsligt	1713613	26
Inte särskilt känsligt	1240892	19
Inte alls känsligt	800999	12
Ingen åsikt	361106	6
Total	6539303	100

Fråga 23k Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Uppgifter om vilka webbsidor som du har besökt när du surfat på nätet

	Antal	Procent
Mycket känsligt	2265120	35
Ganska känsligt	1680785	26
Inte särskilt känsligt	1194933	18
Inte alls känsligt	722212	11
Ingen åsikt	663122	10
Total	6526172	100

Fråga 24a Hur väl stämmer följande påståenden med din uppfattning? Uppgifterna bör alltid få lämnas över till en annan myndighet om den begär det

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	1201498	18
Stämmer ganska bra	1936842	29
Stämmer ganska dåligt	1490383	23
Stämmer mycket dåligt	1523211	23
Vet inte/Ingen åsikt	453024	7
Total	6604959	100

Fråga 24b Hur väl stämmer följande påståenden med din uppfattning? Redan det att den insamlade myndighetens personal kan ta del av uppgifterna är mycket integritetskränkande för den som uppgifterna gäller

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	1254023	19
Stämmer ganska bra	2580267	40
Stämmer ganska dåligt	1503514	23
Stämmer mycket dåligt	525245	8
Vet inte/Ingen åsikt	663122	10
Total	6526172	100

Fråga 24c Hur väl stämmer följande påståenden med din uppfattning? Problemet är inte att uppgifterna samlas in och förvaras hos en myndighet, utan att det alltför ofta händer att obehöriga personer kommer över uppgifterna (registren "läcker")

	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	3131775	48
Stämmer ganska bra	1871186	28
Stämmer ganska dåligt	479286	7
Stämmer mycket dåligt	229795	3
Vet inte/Ingen åsikt	860089	13
Total	6572131	100

Fråga 25a Hur viktigt tycker du det är att öka sysselsättningen?

	Antal	Procent
Mycket angeläget	5423157	83
Ganska angeläget	932310	14
Inte särskilt angeläget	98483	1
Inte alls angeläget	26262	0
Ingen åsikt	91918	1
Total	6572131	100

Fråga 25b Hur viktigt tycker du det är att bekämpa den grova brottsligheten?

	Antal	Procent
Mycket angeläget	5981230	91
Ganska angeläget	525245	8
Inte särskilt angeläget	19697	0
Inte alls angeläget	6566	0
Ingen åsikt	65656	1
Total	6598393	100

Fråga 25c Hur viktigt tycker du det är att göra något åt skvallerjournalistiken som kränker andras privatliv?

	Antal	Procent
Mycket angeläget	2035325	31
Ganska angeläget	2409562	37
Inte särskilt angeläget	1667654	25
Inte alls angeläget	269188	4
Ingen åsikt	183836	3
Total	6565565	100

Fråga 25d Hur viktigt tycker du det är att fortsätta utbyggnaden av den allmänna kameraövervakningen?

	Antal	Procent
Mycket angeläget	1254023	19
Ganska angeläget	2599964	40
Inte särskilt angeläget	2127243	32
Inte alls angeläget	374237	6
Ingen åsikt	223229	3
Total	6578696	100

Fråga 25e Hur viktigt tycker du det är att stärka FN:s roll som fredsbevarande faktor?

	Antal	Procent
Mycket angeläget	3886815	59
Ganska angeläget	1917145	29
Inte särskilt angeläget	400499	6
Inte alls angeläget	124746	2
Ingen åsikt	249491	4
Total	6578696	100

Fråga 25f Hur viktigt tycker du det är att komma till rätta med den globala uppvärmningen av atmosfären?

	Antal	Procent
Mycket angeläget	4556502	69
Ganska angeläget	1542908	23
Inte särskilt angeläget	210098	3
Inte alls angeläget	85352	1
Ingen åsikt	183836	3
Total	6578696	100

Fråga 25g Hur viktigt tycker du det är att förbättra kontrollen över dem som missbrukar möjligheterna att få behovsprövade bidrag?

	Antal	Procent
Mycket angeläget	3604495	55
Ganska angeläget	2199464	34
Inte särskilt angeläget	446458	7
Inte alls angeläget	85352	1
Ingen åsikt	223229	3
Total	6559000	100

Fråga 25h Hur viktigt tycker du det är att öka jämställdheten mellan kvinnor och män?

	Antal	Procent
Mycket angeläget	3460053	52
Ganska angeläget	2153505	33
Inte särskilt angeläget	741909	11
Inte alls angeläget	137877	2
Ingen åsikt	105049	2
Total	6598393	100

Fråga 25i Hur viktigt tycker du det är att korta köerna i sjukvården så att var och en får snabbare behandling?

	Antal	Procent
Mycket angeläget	5337805	81
Ganska angeläget	1122712	17
Inte särskilt angeläget	32828	0
Inte alls angeläget	26262	0
Ingen åsikt	72221	1
Total	6591827	100

Bilaga 7: Korstabeller mot variabeln Ålder ”Skyddet för den personliga integriteten”

Fråga 1 Vad är din allmänna inställning till personnummer?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Inga begränsningar bör finnas för användningen av personnummer	111615	9	157574	9	151008	7	118180	9	538376	8
Användningen av personnummer är på en lagom nivå idag	932310	76	1162105	63	1418162	64	860089	66	4372666	66
Användningen av personnumren bör begränsas i förhållande till idag	111615	9	433327	23	558073	25	269188	21	1372203	21
Personnumren bör avskaffas	13131	1	26262	1	45959	2	6566	1	91918	1
Ingen åsikt	65656	5	72221	4	52525	2	39393	3	229795	3
Total	1234326	100	1851489	100	2225727	100	1293416	100	6604959	100

Fråga 2 Hur stor minskning av servicegraden kan du acceptera om användningen av personnummer begränsas?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
En stor minskning av servicegraden	19697	2	85352	5	137877	6	72221	6	315147	5
En viss minskning av servicegraden	453024	37	787868	43	860089	39	505549	40	2606529	40
Inte någon minskning av servicegraden	604032	49	794433	44	1076753	49	617163	48	3092381	47
Ingen åsikt	164139	13	144442	8	131311	6	78787	6	518680	8
Total	1240892	100	1812096	100	2206030	100	1273720	100	6532737	100

Fråga 3a Tycker du det är acceptabelt om oskyldiga personers integritet kränks vid brottsutredningar t.ex. genom telefonavlyssning?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, det är helt acceptabelt om det är nödvändigt för att komma tillrätta med brottsligheten	420196	34	735343	40	781302	35	584335	45	2521177	38
Ja, men bara i undantagsfall	518680	42	682819	37	932310	42	446458	35	2580267	39
Nej, det är aldrig acceptabelt om oskyldiga personers integritet kränks	275754	22	426762	23	479286	22	249491	19	1431293	22
Ingen åsikt	26262	2	13131	1	32828	1	13131	1	85352	1
Total	1240892	100	1858055	100	2225727	100	1293416	100	6618090	100

Fråga 3b Vissa mycket integritetskränkande metoder får i dag inte användas i polisarbetet. Det gäller t.ex. buggning och hemlig avläsning av datorer. Tycker du att polisen bör få använda även den typen av metoder?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, alltid	236360	19	512114	27	630294	28	479286	37	1858055	28
Ja, men bara i undantagsfall	676253	54	1188367	64	1326244	59	715647	55	3906511	59
Nej	229795	19	144442	8	210098	9	59090	5	643425	10
Ingen åsikt	98483	8	19697	1	65656	3	45959	4	229795	3
Total	1240892	100	1864621	100	2232292	100	1299982	100	6637786	100

Fråga 4a Tycker du att kontrollen över medborgarna bör öka eller minska när det gäller att komma åt terrorism och annan grov brottslighet?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Borde öka	774737	62	1503514	81	1838358	83	1096449	85	5213059	79
Lagom som i dag	334844	27	308582	17	295450	13	177270	14	1116146	17
Borde minska	65656	5	39393	2	13131	1	0	0	118180	2
Ingen åsikt	72221	6	6566	0	78787	4	19697	2	177270	3
Total	1247457	100	1858055	100	2225727	100	1293416	100	6624655	100

Fråga 4b Tycker du att kontrollen över medborgarna bör öka eller minska när det gäller att komma åt skattebedrägeri?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Borde öka	577770	46	1004531	54	1391900	63	873220	69	3847421	58
Lagom som i dag	538376	43	728778	40	715647	32	347975	27	2330776	35
Borde minska	45959	4	91918	5	52525	2	26262	2	216664	3
Ingen åsikt	85352	7	19697	1	59090	3	26262	2	190401	3
Total	1247457	100	1844924	100	2219161	100	1273720	100	6585262	100

Fråga 4c Tycker du att kontrollen över medborgarna bör öka eller minska när det gäller att komma åt bidragsfusk?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Borde öka	735343	59	1142408	62	1595432	72	1057056	83	4530240	69
Lagom som i dag	393934	32	643425	35	538376	24	177270	14	1753006	27
Borde minska	45959	4	52525	3	6566	0	19697	2	124746	2
Ingen åsikt	65656	5	13131	1	78787	4	26262	2	183836	3
Total	1240892	100	1851489	100	2219161	100	1280285	100	6591827	100

Fråga 4d Tycker du att kontrollen över medborgarna bör öka eller minska när det gäller att komma åt fortkörning?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Borde öka	249491	20	433327	23	584335	26	558073	44	1825227	28
Lagom som i dag	682819	55	971704	52	1240892	56	538376	42	3433791	52
Borde minska	242926	20	400499	22	321713	15	144442	11	1109581	17
Ingen åsikt	65656	5	45959	2	65656	3	32828	3	210098	3
Total	1240892	100	1851489	100	2212595	100	1273720	100	6578696	100

Fråga 5a Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att få folk känna sig tryggare av att platser är kameraövervakade?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Tillåten	1024228	83	1680785	90	2015629	91	1240892	96	5961533	90
Otillåten	164139	13	118180	6	105049	5	13131	1	400499	6
Ingen åsikt	52525	4	65656	4	91918	4	39393	3	249491	4
Total	1240892	100	1864621	100	2212595	100	1293416	100	6611524	100

Fråga 5b Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att förhindra eller avslöja klotter, skadegörelse och snatteri?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Tillåten	997966	80	1661088	89	1851489	84	1194933	93	5705476	87
Otillåten	137877	11	111615	6	236360	11	19697	2	505549	8
Ingen åsikt	105049	8	85352	5	118180	5	65656	5	374237	6
Total	1240892	100	1858055	100	2206030	100	1280285	100	6585262	100

Fråga 5c Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att förhindra grov brottslighet som misshandel, rån, våldtäkt och narkotikalangning?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Tillåten	1155539	94	1838358	99	2127243	96	1273720	99	6394861	97
Otillåten	32828	3	19697	1	32828	1	0	0	85352	1
Ingen åsikt	45959	4	6566	0	52525	2	6566	1	111615	2
Total	1234326	100	1864621	100	2212595	100	1280285	100	6591827	100

Fråga 5d Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att förhindra eller avslöja terroråd?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Tillåten	1103015	89	1812096	97	2120678	96	1260589	98	6296377	96
Otillåten	52525	4	26262	1	26262	1	6566	1	111615	2
Ingen åsikt	78787	6	26262	1	59090	3	19697	2	183836	3
Total	1234326	100	1864621	100	2206030	100	1286851	100	6591827	100

Fråga 5e Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att minska antalet hastighetsöverträdelser i trafiken?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Tillåten	787868	64	1208064	65	1654522	75	1037359	81	4687814	71
Otillåten	269188	22	433327	23	341409	15	137877	11	1181802	18
Ingen åsikt	177270	14	210098	11	223229	10	105049	8	715647	11
Total	1234326	100	1851489	100	2219161	100	1280285	100	6585262	100

Fråga 6 I vilken utsträckning tycker du att risken för flygplansterrorism motiverar inskränkningar i integritetsskyddet och bekvämligheten?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stora inskränkningar är motiverade	262623	21	853523	46	1011097	46	531811	41	2659054	40
Vissa inskränkningar är motiverade	814130	66	899482	49	1063622	48	722212	56	3499446	53
Inga inskränkningar är motiverade	39393	3	39393	2	78787	4	13131	1	170705	3
Ingen åsikt	124746	10	52525	3	65656	3	19697	2	262623	4
Total	1240892	100	1844924	100	2219161	100	1286851	100	6591827	100

Fråga 7a Hur stämmer följande påståenden med din uppfattning om DNA-registrering? DNA-registrering är känslig från integritetsskyddssynpunkt

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Håller med	663122	54	827261	45	991400	46	577770	47	3059553	48
Håller inte med	361106	29	722212	39	899482	42	459590	37	2442390	38
Vet inte/Ingen åsikt	203533	17	282319	15	256057	12	190401	16	932310	14
Total	1227761	100	1831793	100	2146940	100	1227761	100	6434254	100

Fråga 7b Hur stämmer följande påståenden med din uppfattning om DNA-registrering? Personer som är misstänkta för brott bör, precis som i dag, DNA-registreras

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Håller med	1122712	90	1733309	94	1995932	93	1221195	97	6073148	93
Håller inte med	52525	4	72221	4	91918	4	19697	2	236360	4
Vet inte/Ingen åsikt	72221	6	32828	2	65656	3	19697	2	190401	3
Total	1247457	100	1838358	100	2153505	100	1260589	100	6499910	100

Fråga 7c Hur stämmer följande påståenden med din uppfattning om DNA-registrering? Även om många människor upplever det som integritetskränkande bör hela befolkningen DNA-registreras

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Håller med	525245	42	1057056	57	1162105	53	617163	49	3361569	51
Håller inte med	485852	39	564639	30	748474	34	433327	34	2232292	34
Vet inte/Ingen åsikt	229795	19	236360	13	295450	13	216664	17	978269	15
Total	1240892	100	1858055	100	2206030	100	1267154	100	6572131	100

Fråga 8a Hur integritetskränkande är det att en lärare tar kontakt med föräldrarna angående en elevs uppförande utan att eleven känner till det på förhand?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Inte alls integritetskränkande	328278	27	866655	47	1004531	46	564639	44	2764103	42
Integritetskränkande men ändå godtagbart	597466	49	761606	41	925745	42	584335	45	2869152	44
Så integritetskränkande att det inte bör få förekomma	249491	20	210098	11	223229	10	85352	7	768171	12
Ingen åsikt	52525	4	19697	1	52525	2	59090	5	183836	3
Total	1227761	100	1858055	100	2206030	100	1293416	100	6585262	100

Fråga 8b Hur integritetskänsligt är det att gruppafoton av klassen läggs ut på Internet?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Inte alls känsligt	328278	26	472721	25	505549	23	216664	17	1523211	23
Känsligt att lägga ut fotot, men det bör ändå inte förbjudas	518680	42	689384	37	761606	34	393934	30	2363603	36
Så känsligt att fotot inte ska läggas ut	302016	24	571204	31	748474	34	498983	38	2120678	32
Ingen åsikt	98483	8	124746	7	203533	9	190401	15	617163	9
Total	1247457	100	1858055	100	2219161	100	1299982	100	6624655	100

Fråga 9a Tycker du att alkohol- och drogtestar bör kunna förekomma på grund- och gymnasieskolor?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	932310	76	1464121	80	1825227	83	1063622	87	5285280	81
Nej	302016	24	367672	20	374237	17	164139	13	1208064	19
Total	1234326	100	1831793	100	2199464	100	1227761	100	6493344	100

Fråga 9b Vilka elever bör testas?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Alla elever i hela landet bör testas	269188	29	426762	30	328278	19	210098	21	1234326	24
Alla elever på de skolor där man vet att det finns problem bör testas	144442	16	229795	16	446458	25	347975	35	1168671	23
Endast de elever som misstänks för missbruksproblem bör testas	485852	53	755040	53	971704	55	446458	44	2659054	52
Annan grupp	13131	1	26262	2	26262	1	0	0	65656	1
Total	912614	100	1437859	100	1772703	100	1004531	100	5127706	100

Fråga 9c Vilka ska få ta del av resultaten, dvs. få reda på vilka elever som lämnat positiva resp. negativa prov?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Skolledningen	689384	74	1109581	76	1431293	80	840392	82	4070650	78
Alla lärare på skolan	137877	15	354541	24	361106	20	315147	31	1168671	22
Alla elever på skolan	6566	1	32828	2	6566	0	26262	3	72221	1
Alla klasskamrater	13131	1	45959	3	19697	1	26262	3	105049	2
De testade eleverna	755040	81	1037359	71	1372203	76	669688	65	3834290	74
De testade elevernas föräldrar	866655	93	1313113	90	1647957	92	938876	91	4766600	91
Total	932310	100	1450990	100	1798965	100	1030794	100	5213059	100

Fråga 10a Vad bör en arbetsgivare göra som vill veta mer om en arbetssökande än vad som framgår av ansökningshandlingar och intervjuer?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Arbetsgivaren bör nöja sig med sökandens egna uppgifter	295450	24	354541	19	446458	20	223229	17	1319679	20
Arbetsgivare bör kontrollera/verifiera sökandens lämnade uppgifter	820696	66	1214630	66	1424728	64	676253	53	4136306	63
Arbetsgivaren bör ha rätt att ta reda på så mycket som möjligt om sökanden	249491	20	577770	31	846958	38	617163	48	2291382	35
Arbetsgivare bör kunna ställa som anställningsvillkor att sökanden genomgår ett personlighetstest	210098	17	400499	22	275754	12	170705	13	1057056	16
Annan åtgärd	26262	2	32828	2	13131	1	6566	1	78787	1
Ingen åsikt	52525	4	39393	2	91918	4	39393	3	223229	3
Total	1247457	100	1838358	100	2225727	100	1280285	100	6591827	100

Fråga 10b Om det har förekommit stölder av kontanter från personalrummet bör ...

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
... arbetsgivaren utreda, informera och diskutera med personalen	1030794	83	1483818	80	1588867	72	906048	70	5009526	76
... arbetsgivaren lämna över hela saken till polisen	584335	47	899482	49	1109581	50	551507	43	3144906	48
... arbetsgivaren få sätta upp en övervakningskamera i personalrummet	177270	14	308582	17	242926	11	269188	21	997966	15
... arbetsgivaren i personalrummet få sätta upp en bild på tjuven, när denna har blivit avslöjad	39393	3	59090	3	72221	3	59090	5	229795	3
... arbetsgivaren vidta annan åtgärd än ovanstående	39393	3	65656	4	59090	3	26262	2	190401	3
Ingen åsikt	39393	3	32828	2	32828	1	26262	2	131311	2
Total	1247457	100	1844924	100	2212595	100	1286851	100	6591827	100

Fråga 10c Om det har förekommit problem med alkohol och droger på arbetsplatsen bör ...

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
... arbetsgivaren utreda, informera och diskutera med personalen	952007	76	1549473	84	1897448	86	1050490	82	5449419	83
... arbetsgivaren uppmana hela eller delar av personalen att genomgå alkohol- och drogkontroll	512114	41	663122	36	525245	24	334844	26	2035325	31
... arbetsgivaren vidta någon annan åtgärd än ovanstående	190401	15	223229	12	269188	12	72221	6	755040	11
Ingen åsikt	39393	3	19697	1	19697	1	45959	4	124746	2
Total	1247457	100	1844924	100	2219161	100	1273720	100	6585262	100

Fråga 11 Tycker du att tidningar och TV bör publicera namn och bild på farliga mördare och sexualförbrytare som har rymt från fängelser eller psykvårdsanstalter?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, så att andra personer varnas och kan ta sig i akt	899482	72	1378769	75	1680785	76	879786	68	4838822	73
Ja, så att det avskräcker andra från att begå sådana brott	256057	21	571204	31	584335	26	387368	30	1798965	27
Ja, men bara om brottslingens familj inte drabbas onödigt hårt	387368	31	538376	29	663122	30	544942	42	2133809	32
Nej, även grova brottslingar har rätt till personlig integritet	91918	7	157574	9	144442	6	39393	3	433327	7
Nej, eftersom det försvårar brottslingarnas återanpassning i samhället	98483	8	98483	5	78787	4	59090	5	334844	5
Ingen åsikt	26262	2	52525	3	91918	4	32828	3	203533	3
Total	1247457	100	1844924	100	2225727	100	1293416	100	6611524	100

Fråga 12a Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Det är okej att kändisar bevakas närgånget

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	72221	6	78787	4	118180	5	144442	12	413631	6
Stämmer ganska bra	275754	22	380803	21	505549	23	275754	23	1437859	22
Stämmer ganska dåligt	459590	37	604032	33	590901	27	367672	30	2022194	31
Stämmer mycket dåligt	361106	29	669688	36	787868	36	282319	23	2100981	32
Vet inte/Ingen åsikt	72221	6	105049	6	177270	8	144442	12	498983	8
Total	1240892	100	1838358	100	2179768	100	1214630	100	6473647	100

Fråga 12b Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Bevakningen har blivit alltför närgången, men medierna måste ha sin frihet att själva bedöma vad som kan publiceras.

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	105049	8	124746	7	236360	11	137877	11	604032	9
Stämmer ganska bra	577770	47	649991	35	702515	33	439893	37	2370169	37
Stämmer ganska dåligt	288885	23	525245	29	518680	24	282319	23	1615129	25
Stämmer mycket dåligt	190401	15	400499	22	518680	24	183836	15	1293416	20
Vet inte/Ingen åsikt	78787	6	131311	7	177270	8	157574	13	544942	8
Total	1240892	100	1831793	100	2153505	100	1201498	100	6427688	100

Fråga 12c Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Bevakningen har gått till sådan överdrift att det behövs strängare regler om skadestånd till människor som behandlas illa av medierna.

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	492417	40	794433	43	945441	43	485852	39	2718144	42
Stämmer ganska bra	453024	37	709081	39	768171	35	459590	37	2389866	37
Stämmer ganska dåligt	105049	9	164139	9	137877	6	85352	7	492417	8
Stämmer mycket dåligt	45959	4	65656	4	118180	5	26262	2	256057	4
Vet inte/Ingen åsikt	137877	11	105049	6	223229	10	190401	15	656557	10
Total	1234326	100	1838358	100	2192899	100	1247457	100	6513041	100

Fråga 13a Ta ställning till följande påstående. Staten har en skyldighet att genom lagstiftning och förbud ingripa mot integritetshoten på Internet.

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	544942	44	991400	54	1247457	56	649991	52	3433791	52
Stämmer ganska bra	453024	37	584335	32	630294	28	315147	25	1982801	30
Stämmer ganska dåligt	52525	4	72221	4	72221	3	32828	3	229795	4
Stämmer mycket dåligt	0	0	19697	1	6566	0	32828	3	59090	1
Vet inte/Ingen åsikt	190401	15	170705	9	262623	12	229795	18	853523	13
Total	1240892	100	1838358	100	2219161	100	1260589	100	6559000	100

Fråga 13b Ta ställning till följande påstående. Integritetshoten på Internet hanteras bäst genom etiska normer och uppföranderegler som utvecklas av operatörerna (Telia, Tele2 m.fl.) och leverantörerna (LunarStorm, Spray, Eniro, Aftonbladet m.fl.) själva

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	137877	11	183836	10	334844	15	170705	14	827261	13
Stämmer ganska bra	485852	39	525245	29	466155	21	321713	26	1798965	28
Stämmer ganska dåligt	223229	18	453024	25	518680	24	236360	19	1431293	22
Stämmer mycket dåligt	105049	9	249491	14	367672	17	124746	10	846958	13
Vet inte/Ingen åsikt	282319	23	407065	22	505549	23	367672	30	1562605	24
Total	1234326	100	1818662	100	2192899	100	1221195	100	6467082	100

Fråga 13c Ta ställning till följande påstående. Nätverksoperatörerna bör ha skyldighet att lagra alla uppgifter om vem som har skickat e-post till vem samt när det har skett, så att myndigheterna i brottsutredande syfte kan gå in & kontrollera i efterhand

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	223229	18	387368	21	505549	23	361106	29	1477252	23
Stämmer ganska bra	295450	24	439893	24	636860	29	354541	28	1726744	26
Stämmer ganska dåligt	249491	20	407065	22	328278	15	144442	11	1129277	17
Stämmer mycket dåligt	308582	25	295450	16	334844	15	91918	7	1030794	16
Vet inte/Ingen åsikt	164139	13	302016	16	380803	17	308582	24	1155539	18
Total	1240892	100	1831793	100	2186333	100	1260589	100	6519606	100

Fråga 14a Tycker du att företag och privatpersoner kränker andra människors integritet genom kartläggning köpvanor?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, i hög grad	223229	18	413631	22	505549	23	393934	33	1536342	24
Ja, i viss mån	544942	45	846958	46	1011097	46	544942	46	2947939	46
Nej, inte alls	374237	31	512114	28	558073	26	164139	14	1608563	25
Ingen åsikt	65656	5	78787	4	105049	5	91918	8	341409	5
Total	1208064	100	1851489	100	2179768	100	1194933	100	6434254	100

Fråga 14b Tycker du att företag och privatpersoner kränker andra människors integritet genom påträngande marknadsföring?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, i hög grad	374237	31	715647	39	827261	38	597466	49	2514611	39
Ja, i viss mån	597466	50	860089	47	1017663	47	479286	39	2954504	46
Nej, inte alls	144442	12	177270	10	249491	11	52525	4	623729	10
Ingen åsikt	85352	7	91918	5	85352	4	85352	7	347975	5
Total	1201498	100	1844924	100	2179768	100	1214630	100	6440819	100

Fråga 14c Tycker du att företag och privatpersoner kränker andra människors integritet genom smygfotofering?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, i hög grad	958573	80	1418162	77	1556039	71	873220	72	4805994	75
Ja, i viss mån	151008	13	328278	18	420196	19	164139	14	1063622	16
Nej, inte alls	26262	2	26262	1	118180	5	59090	5	229795	4
Ingen åsikt	59090	5	65656	4	105049	5	118180	10	347975	5
Total	1194933	100	1838358	100	2199464	100	1214630	100	6447385	100

Fråga 14d Tycker du att företag och privatpersoner kränker andra människors integritet genom falska skrivelser i tidningarna?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, i hög grad	1004531	84	1608563	87	1759571	80	932310	76	5304977	82
Ja, i viss mån	124746	10	170705	9	262623	12	164139	13	722212	11
Nej, inte alls	6566	1	6566	0	72221	3	32828	3	118180	2
Ingen åsikt	65656	5	65656	4	91918	4	91918	8	315147	5
Total	1201498	100	1851489	100	2186333	100	1221195	100	6460516	100

Fråga 15a Har du själv någon gång upplevt att du eller din familjs integritet kränkts av företag eller privatpersoner?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, en gång	85352	7	98483	5	72221	3	78787	6	334844	5
Ja, flera gånger	183836	15	374237	20	315147	14	65656	5	938876	14
Nej	938876	78	1378769	74	1812096	82	1089884	88	5219624	80
Total	1208064	100	1851489	100	2199464	100	1234326	100	6493344	100

Fråga 15b Har du (åtminstone i något fall) haft förståelse för företagets eller privatpersonens agerande?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	151008	59	203533	44	118180	31	32828	23	505549	40
Nej	85352	33	242926	52	229795	59	91918	64	649991	52
Ingen åsikt	19697	8	19697	4	39393	10	19697	14	98483	8
Total	256057	100	466155	100	387368	100	144442	100	1254023	100

Fråga 16 Kontanthantering minskar, nycklar ersätts av elektroniska kort och registrerings skyltar fotograferas automatiskt, vilket gör att du lämnar en mängd "elektroniska spår" och att t ex dina köpvaror kan kartläggas. Hur upplever du detta?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Så integritetskränkande att du så långt möjligt undviker att lämna elektroniska spår	72221	6	151008	8	203533	9	196967	16	623729	10
Integritetskränkande, men utan att det påverkar ditt beteende och får dig att avstå från aktiviteter ...	459590	38	748474	41	873220	39	439893	35	2521177	39
Inte särskilt integritetskränkande	505549	42	649991	35	873220	39	380803	31	2409562	37
Inte alls integritetskränkande	105049	9	196967	11	111615	5	59090	5	472721	7
Ingen åsikt	72221	6	98483	5	157574	7	164139	13	492417	8
Total	1214630	100	1844924	100	2219161	100	1240892	100	6519606	100

Fråga 17 Du besöker en familj i vars bostad övervakningskameror är uppsatta som skydd mot inbrott. Hur upplever du att bli filmad av kameran?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Så obehagligt att du inte kommer på besök någon mer gång	72221	6	151008	8	196967	9	85352	7	505549	8
Något som man måste vänja sig vid i dagens samhälle	223229	18	453024	24	590901	27	492417	39	1759571	27
En aning obehagligt men inte så mycket att det påverkar ditt beteende	604032	49	827261	45	846958	38	479286	38	2757537	42
Mer obehagligt än att bli filmad i en taxi	118180	10	262623	14	275754	12	124746	10	781302	12
Inte obehagligt över huvud taget	288885	24	439893	24	630294	28	288885	23	1647957	25
Ingen åsikt	72221	6	78787	4	78787	4	91918	7	321713	5
Total	1221195	100	1851489	100	2219161	100	1267154	100	6559000	100

Fråga 18a Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Man borde vara tvungen att först tala om att man fotograferar eller spelar in

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	328278	27	748474	40	945441	43	728778	60	2750972	42
Stämmer ganska bra	439893	36	617163	33	741909	34	256057	21	2055022	32
Stämmer ganska dåligt	262623	22	262623	14	203533	9	91918	8	820696	13
Stämmer mycket dåligt	91918	8	157574	8	170705	8	52525	4	472721	7
Vet inte/Ingen åsikt	91918	8	78787	4	131311	6	91918	8	393934	6
Total	1214630	100	1864621	100	2192899	100	1221195	100	6493344	100

Fråga 18b Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Fotografering eller inspelning av en annan person bör kräva den personens medgivande

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	380803	32	814130	44	1004531	46	748474	62	2947939	46
Stämmer ganska bra	393934	33	518680	28	643425	30	242926	20	1798965	28
Stämmer ganska dåligt	242926	20	328278	18	229795	11	98483	8	899482	14
Stämmer mycket dåligt	111615	9	137877	7	177270	8	39393	3	466155	7
Vet inte/Ingen åsikt	78787	7	65656	4	118180	5	78787	7	341409	5
Total	1208064	100	1864621	100	2173202	100	1208064	100	6453951	100

Fråga 18c Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Fotografering/filmning bör få ske även i känsliga miljöer, såsom i lekparken och utanför sjukhus

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	137877	11	249491	14	275754	13	282319	24	945441	15
Stämmer ganska bra	413631	34	492417	27	623729	29	282319	24	1812096	28
Stämmer ganska dåligt	249491	21	472721	26	446458	21	256057	21	1424728	22
Stämmer mycket dåligt	203533	17	525245	28	544942	25	223229	19	1496949	23
Vet inte/Ingen åsikt	203533	17	105049	6	256057	12	151008	13	715647	11
Total	1208064	100	1844924	100	2146940	100	1194933	100	6394861	100

Fråga 18d Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Demonstrationståg och politiska möten bör få fotograferas/filmas

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	459590	38	728778	39	728778	33	525245	43	2442390	38
Stämmer ganska bra	400499	33	715647	39	787868	36	393934	32	2297948	35
Stämmer ganska dåligt	164139	14	203533	11	308582	14	144442	12	820696	13
Stämmer mycket dåligt	45959	4	131311	7	190401	9	59090	5	426762	7
Vet inte/Ingen åsikt	144442	12	78787	4	164139	8	111615	9	498983	8
Total	1214630	100	1858055	100	2179768	100	1234326	100	6486778	100

Fråga 18e Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Smygfotoografering och hemliga inspelningar bör vara tillåtet för journalistiska ändamål, men inte av rent privata intressen

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	137877	11	229795	12	164139	8	118180	10	649991	10
Stämmer ganska bra	354541	30	505549	27	498983	23	203533	17	1562605	24
Stämmer ganska dåligt	341409	28	485852	26	571204	26	256057	21	1654522	26
Stämmer mycket dåligt	242926	20	531811	29	827261	38	439893	36	2041891	32
Vet inte/Ingen åsikt	124746	10	105049	6	118180	5	203533	17	551507	9
Total	1201498	100	1858055	100	2179768	100	1221195	100	6460516	100

Fråga 19a Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. Nummerpresentationer har enbart fördelar

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	597466	49	958573	51	1194933	54	722212	58	3473184	53
Stämmer ganska bra	492417	40	649991	35	669688	30	321713	26	2133809	33
Stämmer ganska dåligt	72221	6	151008	8	151008	7	111615	9	485852	7
Stämmer mycket dåligt	19697	2	19697	1	91918	4	26262	2	157574	2
Vet inte/Ingen åsikt	39393	3	85352	5	105049	5	65656	5	295450	5
Total	1221195	100	1864621	100	2212595	100	1247457	100	6545869	100

Fråga 19b Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. Det är integritetskränkande men bör tillåtas ändå

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	78787	7	216664	12	334844	15	341409	28	971704	15
Stämmer ganska bra	236360	20	347975	19	604032	28	380803	32	1569170	24
Stämmer ganska dåligt	302016	25	439893	24	400499	18	203533	17	1345941	21
Stämmer mycket dåligt	498983	42	676253	37	669688	31	196967	16	2041891	32
Vet inte/Ingen åsikt	85352	7	151008	8	164139	8	78787	7	479286	7
Total	1201498	100	1831793	100	2173202	100	1201498	100	6407992	100

Fråga 19c Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. Det ska liksom nu gå att dölja sitt telefonnummer när man ringer upp

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	689384	57	925745	50	912614	42	420196	35	2947939	46
Stämmer ganska bra	328278	27	472721	26	571204	26	275754	23	1647957	26
Stämmer ganska dåligt	91918	8	183836	10	249491	11	151008	12	676253	10
Stämmer mycket dåligt	59090	5	203533	11	282319	13	196967	16	741909	11
Vet inte/Ingen åsikt	45959	4	65656	4	164139	8	170705	14	446458	7
Total	1214630	100	1851489	100	2179768	100	1214630	100	6460516	100

Fråga 19d Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. Har så stora fördelar att även hemliga nummer bör visas i nummerfönstret

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	65656	5	203533	11	282319	13	256057	21	807565	13
Stämmer ganska bra	111615	9	210098	11	282319	13	151008	13	755040	12
Stämmer ganska dåligt	269188	22	413631	22	459590	21	249491	21	1391900	22
Stämmer mycket dåligt	676253	56	925745	50	965138	44	354541	29	2921677	45
Vet inte/Ingen åsikt	78787	7	98483	5	196967	9	196967	16	571204	9
Total	1201498	100	1851489	100	2186333	100	1208064	100	6447385	100

Fråga 19e Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. De ska inte få användas av myndigheter, eftersom man bör kunna ringa dit anonymt

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	498983	41	722212	39	833827	38	518680	43	2573702	40
Stämmer ganska bra	302016	25	538376	29	525245	24	210098	17	1575736	24
Stämmer ganska dåligt	196967	16	269188	15	328278	15	151008	13	945441	15
Stämmer mycket dåligt	111615	9	190401	10	242926	11	144442	12	689384	11
Vet inte/Ingen åsikt	111615	9	131311	7	249491	11	177270	15	669688	10
Total	1221195	100	1851489	100	2179768	100	1201498	100	6453951	100

Fråga 20 I Sverige finns det, vid sidan av straffbestämmelserna om förtal och ärekränkning, ingen lagstiftning som generellt förbjuder företag och enskilda personer att offentligt angripa andras personliga integritet och privatliv. Bör en sådan lagstiftning, som skulle kunna innehålla bestämmelser om både straff och skadestånd, införas?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	328278	27	656557	36	682819	31	315147	25	1982801	30
Ja, men de grundlagsskyddade medierna ska undantas	210098	17	269188	15	387368	18	308582	24	1175236	18
Nej	72221	6	144442	8	164139	7	59090	5	439893	7
Inte för närvarande, kanske senare om integritetskränkningarna blir grövre och vanligare	367672	30	400499	22	479286	22	282319	22	1529777	23
Avstår från att svara	256057	21	374237	20	498983	23	302016	24	1431293	22
Total	1234326	100	1844924	100	2212595	100	1267154	100	6559000	100

Fråga 21 Anser du att myndigheterna i dag samlar in ...

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
... för mycket information?	72221	6	210098	11	236360	11	111615	9	630294	10
... lagom med information?	485852	39	656557	36	952007	43	498983	39	2593398	39
... för lite information?	111615	9	269188	15	223229	10	216664	17	820696	12
... ibland för mycket och ibland för lite information?	387368	31	466155	25	571204	26	321713	25	1746440	26
Ingen åsikt	190401	15	229795	13	249491	11	131311	10	800999	12
Total	1247457	100	1831793	100	2232292	100	1280285	100	6591827	100

Fråga 22a Har du själv någon gång upplevt att du eller din familjs integritet kränkts av ett beslut som en myndighet har fattat?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, en gång	131311	11	203533	11	151008	7	72221	6	558073	9
Ja, flera gånger	65656	5	151008	8	151008	7	39393	3	407065	6
Nej	1037359	84	1496949	81	1910579	86	1148974	91	5593862	85
Total	1234326	100	1851489	100	2212595	100	1260589	100	6559000	100

Fråga 22b Har du (åtminstone i något fall) haft förståelse för myndighetens agerande?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	78787	40	65656	19	45959	15	19697	19	210098	22
Nej	72221	37	262623	74	229795	76	78787	75	643425	67
Ingen åsikt	45959	23	26262	7	26262	9	6566	6	105049	11
Total	196967	100	354541	100	302016	100	105049	100	958573	100

Fråga 23a Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Mobiltelefonnummer

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	98483	8	151008	8	151008	7	144442	11	544942	8
Ganska känsligt	229795	18	177270	10	249491	11	170705	14	827261	13
Inte särskilt känsligt	433327	35	735343	40	741909	34	413631	33	2324210	35
Inte alls känsligt	453024	36	748474	41	984835	45	413631	33	2599964	40
Ingen åsikt	32828	3	32828	2	85352	4	118180	9	269188	4
Total	1247457	100	1844924	100	2212595	100	1260589	100	6565565	100

Fråga 23b Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Uppgift om vilka de närmaste familjemedlemmarna är

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	111615	9	170705	9	144442	7	111615	9	538376	8
Ganska känsligt	216664	17	190401	10	203533	9	196967	16	807565	12
Inte särskilt känsligt	492417	39	702515	38	656557	30	367672	29	2219161	34
Inte alls känsligt	393934	32	748474	41	1142408	52	466155	37	2750972	42
Ingen åsikt	32828	3	26262	1	59090	3	118180	9	236360	4
Total	1247457	100	1838358	100	2206030	100	1260589	100	6552434	100

Fråga 23c Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Tillgångar och skulder

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	144442	12	347975	19	361106	16	315147	25	1168671	18
Ganska känsligt	505549	41	518680	28	617163	28	347975	28	1989366	30
Inte särskilt känsligt	367672	30	551507	30	623729	28	295450	23	1838358	28
Inte alls känsligt	196967	16	393934	21	538376	24	223229	18	1352506	21
Ingen åsikt	26262	2	32828	2	85352	4	78787	6	223229	3
Total	1240892	100	1844924	100	2225727	100	1260589	100	6572131	100

Fråga 23d Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Bostadsbidrag

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	45959	4	151008	8	151008	7	157574	12	505549	8
Ganska känsligt	288885	23	256057	14	328278	15	210098	17	1083318	16
Inte särskilt känsligt	492417	40	695950	38	722212	33	361106	28	2271686	35
Inte alls känsligt	374237	30	676253	37	860089	39	393934	31	2304513	35
Ingen åsikt	39393	3	65656	4	151008	7	144442	11	400499	6
Total	1240892	100	1844924	100	2212595	100	1267154	100	6565565	100

Fråga 23e Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: A-kassa

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	39393	3	157574	9	151008	7	170705	14	518680	8
Ganska känsligt	288885	23	229795	13	328278	15	190401	15	1037359	16
Inte särskilt känsligt	498983	40	715647	39	748474	34	341409	27	2304513	35
Inte alls känsligt	367672	30	676253	37	873220	39	400499	32	2317645	35
Ingen åsikt	39393	3	59090	3	118180	5	151008	12	367672	6
Total	1234326	100	1838358	100	2219161	100	1254023	100	6545869	100

Fråga 23f Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Hälsotillstånd

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	282319	23	485852	26	682819	31	334844	27	1785834	27
Ganska känsligt	512114	41	623729	34	623729	28	315147	25	2074719	32
Inte särskilt känsligt	242926	20	347975	19	485852	22	249491	20	1326244	20
Inte alls känsligt	164139	13	354541	19	347975	16	223229	18	1089884	17
Ingen åsikt	32828	3	32828	2	72221	3	124746	10	262623	4
Total	1234326	100	1844924	100	2212595	100	1247457	100	6539303	100

Fråga 23g Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Betyg

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	144442	12	308582	17	334844	15	242926	20	1030794	16
Ganska känsligt	321713	26	367672	20	571204	26	249491	20	1510080	23
Inte särskilt känsligt	446458	36	623729	34	636860	29	315147	26	2022194	31
Inte alls känsligt	282319	23	498983	27	538376	24	288885	24	1608563	25
Ingen åsikt	39393	3	45959	2	118180	5	131311	11	334844	5
Total	1234326	100	1844924	100	2199464	100	1227761	100	6506475	100

Fråga 23h Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Medlemskap i en fackförening

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	98483	8	223229	12	242926	11	170705	14	735343	11
Ganska känsligt	216664	17	229795	13	256057	12	144442	12	846958	13
Inte särskilt känsligt	525245	42	702515	38	833827	38	347975	28	2409562	37
Inte alls känsligt	361106	29	623729	34	755040	35	413631	34	2153505	33
Ingen åsikt	39393	3	52525	3	91918	4	157574	13	341409	5
Total	1240892	100	1831793	100	2179768	100	1234326	100	6486778	100

Fråga 23i Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Uppgift om att du har blivit polisanmäld

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	262623	21	439893	24	544942	25	308582	25	1556039	24
Ganska känsligt	479286	39	558073	30	715647	33	302016	24	2055022	32
Inte särskilt känsligt	223229	18	393934	21	446458	20	262623	21	1326244	20
Inte alls känsligt	236360	19	387368	21	361106	17	210098	17	1194933	18
Ingen åsikt	39393	3	59090	3	118180	5	170705	14	387368	6
Total	1240892	100	1838358	100	2186333	100	1254023	100	6519606	100

Fråga 23j Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Uppgifter om vem som har talat med vem på telefon

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	590901	47	768171	42	741909	34	321713	26	2422694	37
Ganska känsligt	328278	26	512114	28	590901	27	282319	23	1713613	26
Inte särskilt känsligt	183836	15	308582	17	446458	20	302016	24	1240892	19
Inte alls känsligt	111615	9	203533	11	308582	14	177270	14	800999	12
Ingen åsikt	32828	3	39393	2	124746	6	164139	13	361106	6
Total	1247457	100	1831793	100	2212595	100	1247457	100	6539303	100

Fråga 23k Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Uppgifter om vilka webbsidor som du har besökt när du surfat på nätet

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	584335	47	741909	41	709081	32	229795	19	2265120	35
Ganska känsligt	347975	28	518680	28	571204	26	242926	20	1680785	26
Inte särskilt känsligt	190401	15	328278	18	433327	20	242926	20	1194933	18
Inte alls känsligt	85352	7	210098	11	262623	12	164139	13	722212	11
Ingen åsikt	39393	3	32828	2	236360	11	354541	29	663122	10
Total	1247457	100	1831793	100	2212595	100	1234326	100	6526172	100

Fråga 24a Hur väl stämmer följande påståenden med din uppfattning? Uppgifterna bör alltid få lämnas över till en annan myndighet om den begär det

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	144442	12	295450	16	446458	20	315147	25	1201498	18
Stämmer ganska bra	347975	28	577770	31	636860	29	374237	29	1936842	29
Stämmer ganska dåligt	387368	31	400499	22	485852	22	216664	17	1490383	23
Stämmer mycket dåligt	295450	24	505549	27	492417	22	229795	18	1523211	23
Vet inte/Ingen åsikt	78787	6	65656	4	164139	7	144442	11	453024	7
Total	1254023	100	1844924	100	2225727	100	1280285	100	6604959	100

Fråga 24b Hur väl stämmer följande påståenden med din uppfattning? Redan det att den insamlade myndighetens personal kan ta del av uppgifterna är mycket integritetskränkande för den som uppgifterna gäller

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	144442	12	380803	21	420196	19	308582	25	1254023	19
Stämmer ganska bra	538376	43	669688	37	906048	41	466155	37	2580267	40
Stämmer ganska dåligt	328278	26	498983	27	505549	23	170705	14	1503514	23
Stämmer mycket dåligt	124746	10	144442	8	170705	8	85352	7	525245	8
Vet inte/Ingen åsikt	111615	9	137877	8	196967	9	216664	17	663122	10
Total	1247457	100	1831793	100	2199464	100	1247457	100	6526172	100

Fråga 24c Hur väl stämmer följande påståenden med din uppfattning? Problemet är inte att uppgifterna samlas in och förvaras hos en myndighet, utan att det alltför ofta händer att obehöriga personer kommer över uppgifterna (registren "läcker")

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	577770	46	945441	51	971704	44	636860	50	3131775	48
Stämmer ganska bra	387368	31	498983	27	689384	31	295450	23	1871186	28
Stämmer ganska dåligt	85352	7	170705	9	157574	7	65656	5	479286	7
Stämmer mycket dåligt	6566	1	59090	3	78787	4	85352	7	229795	3
Vet inte/Ingen åsikt	190401	15	164139	9	308582	14	196967	15	860089	13
Total	1247457	100	1838358	100	2206030	100	1280285	100	6572131	100

Fråga 25a Hur viktigt tycker du det är att öka sysselsättningen?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	860089	69	1457555	79	1943407	88	1162105	92	5423157	83
Ganska angeläget	302016	24	361106	20	203533	9	65656	5	932310	14
Inte särskilt angeläget	45959	4	13131	1	13131	1	26262	2	98483	1
Inte alls angeläget	0	0	6566	0	13131	1	6566	1	26262	0
Ingen åsikt	39393	3	13131	1	32828	1	6566	1	91918	1
Total	1247457	100	1851489	100	2206030	100	1267154	100	6572131	100

Fråga 25b Hur viktigt tycker du det är att bekämpa den grova brottsligheten?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	1024228	83	1700481	92	2041891	92	1214630	95	5981230	91
Ganska angeläget	170705	14	137877	7	157574	7	59090	5	525245	8
Inte särskilt angeläget	19697	2	0	0	0	0	0	0	19697	0
Inte alls angeläget	0	0	6566	0	0	0	0	0	6566	0
Ingen åsikt	26262	2	6566	0	26262	1	6566	1	65656	1
Total	1240892	100	1851489	100	2225727	100	1280285	100	6598393	100

Fråga 25c Hur viktigt tycker du det är att göra något åt skvallerjournalistiken som kränker andras privatliv?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	262623	21	472721	26	722212	33	577770	46	2035325	31
Ganska angeläget	446458	36	656557	35	761606	35	544942	43	2409562	37
Inte särskilt angeläget	433327	35	577770	31	544942	25	111615	9	1667654	25
Inte alls angeläget	59090	5	111615	6	85352	4	13131	1	269188	4
Ingen åsikt	45959	4	32828	2	91918	4	13131	1	183836	3
Total	1247457	100	1851489	100	2206030	100	1260589	100	6565565	100

Fråga 25d Hur viktigt tycker du det är att fortsätta utbyggnaden av den allmänna kameraövervakningen?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	151008	12	302016	16	407065	18	393934	31	1254023	19
Ganska angeläget	479286	39	663122	36	886351	40	571204	45	2599964	40
Inte särskilt angeläget	446458	36	722212	39	715647	32	242926	19	2127243	32
Inte alls angeläget	124746	10	105049	6	105049	5	39393	3	374237	6
Ingen åsikt	39393	3	59090	3	98483	4	26262	2	223229	3
Total	1240892	100	1851489	100	2212595	100	1273720	100	6578696	100

Fråga 25e Hur viktigt tycker du det är att stärka FN:s roll som fredsbevarande faktor?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	571204	46	853523	46	1516646	68	945441	75	3886815	59
Ganska angeläget	485852	39	702515	38	485852	22	242926	19	1917145	29
Inte särskilt angeläget	98483	8	157574	9	118180	5	26262	2	400499	6
Inte alls angeläget	26262	2	59090	3	32828	1	6566	1	124746	2
Ingen åsikt	65656	5	78787	4	65656	3	39393	3	249491	4
Total	1247457	100	1851489	100	2219161	100	1260589	100	6578696	100

Fråga 25f Hur viktigt tycker du det är att komma till rätta med den globala uppvärmningen av atmosfären?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	794433	64	1247457	68	1549473	70	965138	75	4556502	69
Ganska angeläget	321713	26	472721	26	531811	24	216664	17	1542908	23
Inte särskilt angeläget	52525	4	45959	2	65656	3	45959	4	210098	3
Inte alls angeläget	13131	1	32828	2	26262	1	13131	1	85352	1
Ingen åsikt	59090	5	45959	2	39393	2	39393	3	183836	3
Total	1240892	100	1844924	100	2212595	100	1280285	100	6578696	100

Fråga 25g Hur viktigt tycker du det är att förbättra kontrollen över dem som missbrukar möjligheterna att få behovsprövade bidrag?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	525245	42	919179	50	1247457	57	912614	72	3604495	55
Ganska angeläget	485852	39	715647	39	695950	32	302016	24	2199464	34
Inte särskilt angeläget	131311	11	137877	8	151008	7	26262	2	446458	7
Inte alls angeläget	39393	3	19697	1	26262	1	0	0	85352	1
Ingen åsikt	65656	5	39393	2	85352	4	32828	3	223229	3
Total	1247457	100	1831793	100	2206030	100	1273720	100	6559000	100

Fråga 25h Hur viktigt tycker du det är att öka jämställdheten mellan kvinnor och män?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	590901	47	840392	45	1267154	57	761606	59	3460053	52
Ganska angeläget	426762	34	722212	39	636860	29	367672	29	2153505	33
Inte särskilt angeläget	170705	14	229795	12	229795	10	111615	9	741909	11
Inte alls angeläget	32828	3	45959	2	45959	2	13131	1	137877	2
Ingen åsikt	26262	2	13131	1	39393	2	26262	2	105049	2
Total	1247457	100	1851489	100	2219161	100	1280285	100	6598393	100

Fråga 25i Hur viktigt tycker du det är att korta köerna i sjukvården så att var och en får snabbare behandling?

	Åldersklass									
	18-32 år		33-48 år		49-64 år		65-79 år		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	938876	75	1391900	75	1871186	85	1135843	88	5337805	81
Ganska angeläget	256057	21	413631	22	315147	14	137877	11	1122712	17
Inte särskilt angeläget	19697	2	6566	0	6566	0	0	0	32828	0
Inte alls angeläget	6566	1	19697	1	0	0	0	0	26262	0
Ingen åsikt	26262	2	13131	1	19697	1	13131	1	72221	1
Total	1247457	100	1844924	100	2212595	100	1286851	100	6591827	100

Bilaga 8: Korstabeller mot variabeln Utbildningsnivå ”Skyddet för den personliga integriteten”

Fråga 1 Vad är din allmänna inställning till personnummer?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Inga begränsningar bör finnas för användningen av personnummer	347975	8	190401	9	538376	8
Användningen av personnummer är på en lagom nivå idag	3000463	66	1372203	67	4372666	66
Användningen av personnumren bör begränsas i förhållande till idag	945441	21	426762	21	1372203	21
Personnumren bör avskaffas	52525	1	39393	2	91918	1
Ingen åsikt	196967	4	32828	2	229795	3
Total	4543371	100	2061587	100	6604959	100

Fråga 2 Hur stor minskning av servicegraden kan du acceptera om användningen av personnummer begränsas?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
En stor minskning av servicegraden	210098	5	105049	5	315147	5
En viss minskning av servicegraden	1759571	39	846958	42	2606529	40
Inte någon minskning av servicegraden	2140374	48	952007	47	3092381	47
Ingen åsikt	393934	9	124746	6	518680	8
Total	4503978	100	2028760	100	6532737	100

Fråga 3a Tycker du det är acceptabelt om oskyldiga personers integritet kränks vid brottsutredningar t.ex. genom telefonavlyssning?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, det är helt acceptabelt om det är nödvändigt för att komma tillrätta med brottsligheten	1779268	39	741909	36	2521177	38
Ja, men bara i undantagsfall	1595432	35	984835	48	2580267	39
Nej, det är aldrig acceptabelt om oskyldiga personers integritet kränks	1109581	24	321713	16	1431293	22
Ingen åsikt	72221	2	13131	1	85352	1
Total	4556502	100	2061587	100	6618090	100

Fråga 3b Vissa mycket integritetskränkande metoder får i dag inte användas i polisarbetet. Det gäller t.ex. buggning och hemlig avläsning av datorer. Tycker du att polisen bör få använda även den typen av metoder?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, alltid	1385334	30	472721	23	1858055	28
Ja, men bara i undantagsfall	2580267	56	1326244	64	3906511	59
Nej	407065	9	236360	11	643425	10
Ingen åsikt	203533	4	26262	1	229795	3
Total	4576199	100	2061587	100	6637786	100

Fråga 4a Tycker du att kontrollen över medborgarna bör öka eller minska när det gäller att komma åt terrorism och annan grov brottslighet?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Borde öka	3748938	82	1464121	71	5213059	79
Lagom som i dag	643425	14	472721	23	1116146	17
Borde minska	45959	1	72221	4	118180	2
Ingen åsikt	124746	3	52525	3	177270	3
Total	4563068	100	2061587	100	6624655	100

Fråga 4b Tycker du att kontrollen över medborgarna bör öka eller minska när det gäller att komma åt skattebedrägeri?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Borde öka	2678751	59	1168671	57	3847421	58
Lagom som i dag	1569170	35	761606	37	2330776	35
Borde minska	144442	3	72221	4	216664	3
Ingen åsikt	137877	3	52525	3	190401	3
Total	4530240	100	2055022	100	6585262	100

Fråga 4c Tycker du att kontrollen över medborgarna bör öka eller minska när det gäller att komma åt bidragsfusk?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Borde öka	3171168	70	1359072	66	4530240	69
Lagom som i dag	1135843	25	617163	30	1753006	27
Borde minska	105049	2	19697	1	124746	2
Ingen åsikt	124746	3	59090	3	183836	3
Total	4536806	100	2055022	100	6591827	100

Fråga 4d Tycker du att kontrollen över medborgarna bör öka eller minska när det gäller att komma åt fortkörning?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Borde öka	1319679	29	505549	25	1825227	28
Lagom som i dag	2245423	50	1188367	58	3433791	52
Borde minska	794433	18	315147	15	1109581	17
Ingen åsikt	164139	4	45959	2	210098	3
Total	4523674	100	2055022	100	6578696	100

Fråga 5a Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att få folk känna sig tryggare av att platser är kameraövervakade?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Tillåten	4201962	92	1759571	86	5961533	90
Otillåten	196967	4	203533	10	400499	6
Ingen åsikt	164139	4	85352	4	249491	4
Total	4563068	100	2048456	100	6611524	100

Fråga 5b Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att förhindra eller avslöja klotter, skadegörelse och snatteri?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Tillåten	3998429	88	1707047	83	5705476	87
Otillåten	295450	7	210098	10	505549	8
Ingen åsikt	242926	5	131311	6	374237	6
Total	4536806	100	2048456	100	6585262	100

Fråga 5c Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att förhindra grov brottslighet som misshandel, rån, våldtäkt och narkotikalangning?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Tillåten	4405494	97	1989366	97	6394861	97
Otillåten	65656	1	19697	1	85352	1
Ingen åsikt	78787	2	32828	2	111615	2
Total	4549937	100	2041891	100	6591827	100

Fråga 5d Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att förhindra eller avslöja terroråd?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Tillåten	4372666	96	1923711	95	6296377	96
Otillåten	65656	1	45959	2	111615	2
Ingen åsikt	118180	3	65656	3	183836	3
Total	4556502	100	2035325	100	6591827	100

Fråga 5e Tycker du att kameraövervakning ska vara tillåten eller otillåten på allmänna platser om det behövs för att minska antalet hastighetsöverträdelser i trafiken?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Tillåten	3249955	72	1437859	70	4687814	71
Otillåten	814130	18	367672	18	1181802	18
Ingen åsikt	479286	11	236360	12	715647	11
Total	4543371	100	2041891	100	6585262	100

Fråga 6 I vilken utsträckning tycker du att risken för flygplansterrorism motiverar inskränkningar i integritetsskyddet och bekvämligheten?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stora inskränkningar är motiverade	1897448	42	761606	37	2659054	40
Vissa inskränkningar är motiverade	2258554	50	1240892	60	3499446	53
Inga inskränkningar är motiverade	124746	3	45959	2	170705	3
Ingen åsikt	249491	6	13131	1	262623	4
Total	4530240	100	2061587	100	6591827	100

Fråga 7a Hur stämmer följande påståenden med din uppfattning om DNA-registrering? DNA-registrering är känslig från integritetsskyddssynpunkt

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Håller med	1949973	44	1109581	55	3059553	48
Håller inte med	1720178	39	722212	36	2442390	38
Vet inte/Ingen åsikt	741909	17	190401	9	932310	14
Total	4412060	100	2022194	100	6434254	100

Fråga 7b Hur stämmer följande påståenden med din uppfattning om DNA-registrering? Personer som är misstänkta för brott bör, precis som i dag, DNA-registreras

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Håller med	4182265	94	1890883	93	6073148	93
Håller inte med	137877	3	98483	5	236360	4
Vet inte/Ingen åsikt	144442	3	45959	2	190401	3
Total	4464584	100	2035325	100	6499910	100

Fråga 7c Hur stämmer följande påståenden med din uppfattning om DNA-registrering? Även om många människor upplever det som integritetskränkande bör hela befolkningen DNA-registreras

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Håller med	2488349	55	873220	42	3361569	51
Håller inte med	1332810	30	899482	44	2232292	34
Vet inte/Ingen åsikt	689384	15	288885	14	978269	15
Total	4510543	100	2061587	100	6572131	100

Fråga 8a Hur integritetskränkande är det att en lärare tar kontakt med föräldrarna angående en elevs uppförande utan att eleven känner till det på förhand?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Inte alls integritetskränkande	1982801	44	781302	38	2764103	42
Integritetskränkande men ändå godtagbart	1963104	43	906048	44	2869152	44
Så integritetskränkande att det inte bör få förekomma	426762	9	341409	17	768171	12
Ingen åsikt	164139	4	19697	1	183836	3
Total	4536806	100	2048456	100	6585262	100

Fråga 8b Hur integritetskänsligt är det att gruppafoton av klassen läggs ut på Internet?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Inte alls känsligt	1083318	24	439893	21	1523211	23
Känsligt att lägga ut fotot, men det bör ändå inte förbjudas	1595432	35	768171	37	2363603	36
Så känsligt att fotot inte ska läggas ut	1411597	31	709081	34	2120678	32
Ingen åsikt	466155	10	151008	7	617163	9
Total	4556502	100	2068153	100	6624655	100

Fråga 9a Tycker du att alkohol- och drogtestar bör kunna förekomma på grund- och gymnasieskolor?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	3709544	83	1575736	77	5285280	81
Nej	748474	17	459590	23	1208064	19
Total	4458019	100	2035325	100	6493344	100

Fråga 9b Vilka elever bör testas?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Alla elever i hela landet bör testas	899482	25	334844	22	1234326	24
Alla elever på de skolor där man vet att det finns problem bör testas	919179	26	249491	16	1168671	23
Endast de elever som misstänks för missbruksproblem bör testas	1739875	48	919179	60	2659054	52
Annan grupp	32828	1	32828	2	65656	1
Total	3591364	100	1536342	100	5127706	100

Fråga 9c Vilka ska få ta del av resultaten, dvs. få reda på vilka elever som lämnat positiva resp. negativa prov?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Skolledningen	2816627	77	1254023	80	4070650	78
Alla lärare på skolan	886351	24	282319	18	1168671	22
Alla elever på skolan	72221	2	0	0	72221	1
Alla klasskamrater	98483	3	6566	0	105049	2
De testade eleverna	2508046	69	1326244	85	3834290	74
De testade elevernas föräldrar	3309045	91	1457555	93	4766600	91
Total	3650454	100	1562605	100	5213059	100

Fråga 10a Vad bör en arbetsgivare göra som vill veta mer om en arbetssökande än vad som framgår av ansökningshandlingar och intervjuer?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Arbetsgivaren bör nöja sig med sökandens egna uppgifter	1011097	22	308582	15	1319679	20
Arbetsgivare bör kontrollera/verifiera sökandens lämnade uppgifter	2613095	57	1523211	75	4136306	63
Arbetsgivaren bör ha rätt att ta reda på så mycket som möjligt om sökanden	1661088	37	630294	31	2291382	35
Arbetsgivare bör kunna ställa som anställningsvillkor att sökanden genomgår ett personlighetstest	617163	14	439893	22	1057056	16
Annan åtgärd	45959	1	32828	2	78787	1
Ingen åsikt	177270	4	45959	2	223229	3
Total	4549937	100	2041891	100	6591827	100

Fråga 10b Om det har förekommit stölder av kontanter från personalrummet bör ...

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
... arbetsgivaren utreda, informera och diskutera med personalen	3414094	75	1595432	78	5009526	76
... arbetsgivaren lämna över hela saken till polisen	2022194	44	1122712	55	3144906	48
... arbetsgivaren få sätta upp en övervakningskamera i personalrummet	735343	16	262623	13	997966	15
... arbetsgivaren i personalrummet få sätta upp en bild på tjuven, när denna har blivit avslöjad	177270	4	52525	3	229795	3
... arbetsgivaren vidta annan åtgärd än ovanstående	111615	2	78787	4	190401	3
Ingen åsikt	91918	2	39393	2	131311	2
Total	4549937	100	2041891	100	6591827	100

Fråga 10c Om det har förekommit problem med alkohol och droger på arbetsplatsen bör ...

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
... arbetsgivaren utreda, informera och diskutera med personalen	3702979	82	1746440	86	5449419	83
... arbetsgivaren uppmana hela eller delar av personalen att genomgå alkohol- och drogkontroll	1405031	31	630294	31	2035325	31
... arbetsgivaren vidta någon annan åtgärd än ovanstående	433327	10	321713	16	755040	11
Ingen åsikt	105049	2	19697	1	124746	2
Total	4543371	100	2041891	100	6585262	100

Fråga 11 Tycker du att tidningar och TV bör publicera namn och bild på farliga mördare och sexualförbrytare som har rymt från fängelser eller psykvårdsanstalter?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, så att andra personer varnas och kan ta sig i akt	3479750	76	1359072	66	4838822	73
Ja, så att det avskräcker andra från att begå sådana brott	1372203	30	426762	21	1798965	27
Ja, men bara om brottslingens familj inte drabbas onödigt hårt	1496949	33	636860	31	2133809	32
Nej, även grova brottslingar har rätt till personlig integritet	196967	4	236360	12	433327	7
Nej, eftersom det försvårar brottslingarnas återanpassning i samhället	196967	4	137877	7	334844	5
Ingen åsikt	131311	3	72221	4	203533	3
Total	4563068	100	2048456	100	6611524	100

Fråga 12a Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Det är okej att kändisar bevakas närgånget

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	315147	7	98483	5	413631	6
Stämmer ganska bra	1043925	23	393934	19	1437859	22
Stämmer ganska dåligt	1378769	31	643425	32	2022194	31
Stämmer mycket dåligt	1326244	30	774737	38	2100981	32
Vet inte/Ingen åsikt	387368	9	111615	6	498983	8
Total	4451453	100	2022194	100	6473647	100

Fråga 12b Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Bevakningen har blivit alltför närgånget, men medierna måste ha sin frihet att själva bedöma vad som kan publiceras.

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	367672	8	236360	12	604032	9
Stämmer ganska bra	1647957	37	722212	36	2370169	37
Stämmer ganska dåligt	1076753	24	538376	27	1615129	25
Stämmer mycket dåligt	860089	20	433327	21	1293416	20
Vet inte/Ingen åsikt	453024	10	91918	5	544942	8
Total	4405494	100	2022194	100	6427688	100

Fråga 12c Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Bevakningen har gått till sådan överdrift att det behövs strängare regler om skadestånd till människor som behandlas illa av medierna.

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	1844924	41	873220	43	2718144	42
Stämmer ganska bra	1628260	36	761606	38	2389866	37
Stämmer ganska dåligt	347975	8	144442	7	492417	8
Stämmer mycket dåligt	170705	4	85352	4	256057	4
Vet inte/Ingen åsikt	492417	11	164139	8	656557	10
Total	4484281	100	2028760	100	6513041	100

Fråga 13a Ta ställning till följande påstående. Staten har en skyldighet att genom lagstiftning och förbud ingripa mot integritetshoten på Internet.

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	2245423	50	1188367	58	3433791	52
Stämmer ganska bra	1306547	29	676253	33	1982801	30
Stämmer ganska dåligt	177270	4	52525	3	229795	4
Stämmer mycket dåligt	59090	1	0	0	59090	1
Vet inte/Ingen åsikt	728778	16	124746	6	853523	13
Total	4517109	100	2041891	100	6559000	100

Fråga 13b Ta ställning till följande påstående. Integritetshoten på Internet hanteras bäst genom etiska normer och uppföranderegler som utvecklas av operatörerna (Telia, Tele2 m.fl.) och leverantörerna (LunarStorm, Spray, Eniro, Aftonbladet m.fl.) själva

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	571204	13	256057	13	827261	13
Stämmer ganska bra	1240892	28	558073	28	1798965	28
Stämmer ganska dåligt	853523	19	577770	28	1431293	22
Stämmer mycket dåligt	505549	11	341409	17	846958	13
Vet inte/Ingen åsikt	1267154	29	295450	15	1562605	24
Total	4438322	100	2028760	100	6467082	100

Fråga 13c Ta ställning till följande påstående. Nätverksoperatörerna bör ha skyldighet att lagra alla uppgifter om vem som har skickat e-post till vem samt när det har skett, så att myndigheterna i brottsutredande syfte kan gå in & kontrollera i efterhand

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	1103015	25	374237	18	1477252	23
Stämmer ganska bra	1260589	28	466155	23	1726744	26
Stämmer ganska dåligt	676253	15	453024	22	1129277	17
Stämmer mycket dåligt	571204	13	459590	23	1030794	16
Vet inte/Ingen åsikt	879786	20	275754	14	1155539	18
Total	4490847	100	2028760	100	6519606	100

Fråga 14a Tycker du att företag och privatpersoner kränker andra människors integritet genom kartläggning av köpvanor?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, i hög grad	1135843	26	400499	20	1536342	24
Ja, i viss mån	1904014	43	1043925	51	2947939	46
Nej, inte alls	1070187	24	538376	27	1608563	25
Ingen åsikt	295450	7	45959	2	341409	5
Total	4405494	100	2028760	100	6434254	100

Fråga 14b Tycker du att företag och privatpersoner kränker andra människors integritet genom påträngande marknadsföring?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, i hög grad	1667654	38	846958	42	2514611	39
Ja, i viss mån	1995932	45	958573	47	2954504	46
Nej, inte alls	446458	10	177270	9	623729	10
Ingen åsikt	302016	7	45959	2	347975	5
Total	4412060	100	2028760	100	6440819	100

Fråga 14c Tycker du att företag och privatpersoner kränker andra människors integritet genom smygfotofering?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, i hög grad	3177734	72	1628260	80	4805994	75
Ja, i viss mån	755040	17	308582	15	1063622	16
Nej, inte alls	190401	4	39393	2	229795	4
Ingen åsikt	288885	7	59090	3	347975	5
Total	4412060	100	2035325	100	6447385	100

Fråga 14d Tycker du att företag och privatpersoner kränker andra människors integritet genom falska skrivelser i tidningarna?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, i hög grad	3506012	79	1798965	88	5304977	82
Ja, i viss mån	571204	13	151008	7	722212	11
Nej, inte alls	91918	2	26262	1	118180	2
Ingen åsikt	256057	6	59090	3	315147	5
Total	4425191	100	2035325	100	6460516	100

Fråga 15a Har du själv någon gång upplevt att du eller din familjs integritet kränkts av företag eller privatpersoner?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, en gång	216664	5	118180	6	334844	5
Ja, flera gånger	531811	12	407065	20	938876	14
Nej	3709544	83	1510080	74	5219624	80
Total	4458019	100	2035325	100	6493344	100

Fråga 15b Har du (åtminstone i något fall) haft förståelse för företagets eller privatpersonens agerande?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	249491	34	256057	49	505549	40
Nej	420196	57	229795	44	649991	52
Ingen åsikt	65656	9	32828	6	98483	8
Total	735343	100	518680	100	1254023	100

Fråga 16 Kontanthantering minskar, nycklar ersätts av elektroniska kort och registrerings skyltar fotograferas automatiskt, vilket gör att du lämnar en mängd "elektroniska spår" och att t ex dina köpvanor kan kartläggas. Hur upplever du detta?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Så integritetskränkande att du så långt möjligt undviker att lämna elektroniska spår	466155	10	157574	8	623729	10
Integritetskränkande, men utan att det påverkar ditt beteende och får dig att avstå från aktiviteter ...	1601998	36	919179	45	2521177	39
Inte särskilt integritetskränkande	1661088	37	748474	37	2409562	37
Inte alls integritetskränkande	321713	7	151008	7	472721	7
Ingen åsikt	433327	10	59090	3	492417	8
Total	4484281	100	2035325	100	6519606	100

Fråga 17 Du besöker en familj i vars bostad övervakningskameror är uppsatta som skydd mot inbrott. Hur upplever du att bli filmad av kameran?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Så obehagligt att du inte kommer på besök någon mer gång	341409	8	164139	8	505549	8
Något som man måste vänja sig vid i dagens samhälle	1372203	30	387368	19	1759571	27
En aning obehagligt men inte så mycket att det påverkar ditt beteende	1805530	40	952007	47	2757537	42
Mer obehagligt än att bli filmad i en taxi	387368	9	393934	19	781302	12
Inte obehagligt över huvud taget	1234326	27	413631	20	1647957	25
Ingen åsikt	256057	6	65656	3	321713	5
Total	4517109	100	2041891	100	6559000	100

Fråga 18a Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Man borde vara tvungen att först tala om att man fotograferar eller spelar in

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	2009063	45	741909	36	2750972	42
Stämmer ganska bra	1267154	28	787868	39	2055022	32
Stämmer ganska dåligt	544942	12	275754	14	820696	13
Stämmer mycket dåligt	302016	7	170705	8	472721	7
Vet inte/Ingen åsikt	334844	8	59090	3	393934	6
Total	4458019	100	2035325	100	6493344	100

Fråga 18b Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning? Fotografering eller inspelning av en annan person bör kräva den personens medgivande

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	2199464	50	748474	37	2947939	46
Stämmer ganska bra	1083318	25	715647	35	1798965	28
Stämmer ganska dåligt	571204	13	328278	16	899482	14
Stämmer mycket dåligt	295450	7	170705	8	466155	7
Vet inte/Ingen åsikt	269188	6	72221	4	341409	5
Total	4418625	100	2035325	100	6453951	100

**Fråga 18c Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning?
Fotografering/filmning bör få ske även i känsliga miljöer, såsom i lekparker och utanför sjukhus**

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	715647	16	229795	11	945441	15
Stämmer ganska bra	1214630	28	597466	30	1812096	28
Stämmer ganska dåligt	925745	21	498983	25	1424728	22
Stämmer mycket dåligt	984835	22	512114	25	1496949	23
Vet inte/Ingen åsikt	544942	12	170705	8	715647	11
Total	4385798	100	2009063	100	6394861	100

**Fråga 18d Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning?
Demonstrationståg och politiska möten bör få fotograferas/filmas**

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	1844924	42	597466	29	2442390	38
Stämmer ganska bra	1477252	33	820696	40	2297948	35
Stämmer ganska dåligt	512114	12	308582	15	820696	13
Stämmer mycket dåligt	236360	5	190401	9	426762	7
Vet inte/Ingen åsikt	374237	8	124746	6	498983	8
Total	4444888	100	2041891	100	6486778	100

**Fråga 18e Hur väl stämmer följande påstående med din uppfattning?
Smygfotografering och hemliga inspelningar bör vara tillåtet för journalistiska ändamål,
men inte av rent privata intressen**

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	525245	12	124746	6	649991	10
Stämmer ganska bra	1050490	24	512114	25	1562605	24
Stämmer ganska dåligt	1024228	23	630294	31	1654522	26
Stämmer mycket dåligt	1391900	31	649991	32	2041891	32
Vet inte/Ingen åsikt	446458	10	105049	5	551507	9
Total	4438322	100	2022194	100	6460516	100

**Fråga 19a Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande
påstående. Nummerpresentationer har enbart fördelar**

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	2593398	58	879786	43	3473184	53
Stämmer ganska bra	1313113	29	820696	40	2133809	33
Stämmer ganska dåligt	275754	6	210098	10	485852	7
Stämmer mycket dåligt	105049	2	52525	3	157574	2
Vet inte/Ingen åsikt	216664	5	78787	4	295450	5
Total	4503978	100	2041891	100	6545869	100

Fråga 19b Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. Det är integritetskränkande men bör tillåtas ändå

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	728778	17	242926	12	971704	15
Stämmer ganska bra	1142408	26	426762	21	1569170	24
Stämmer ganska dåligt	853523	19	492417	24	1345941	21
Stämmer mycket dåligt	1299982	30	741909	37	2041891	32
Vet inte/Ingen åsikt	354541	8	124746	6	479286	7
Total	4379232	100	2028760	100	6407992	100

Fråga 19c Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. Det ska liksom nu gå att dölja sitt telefonnummer när man ringer upp

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	1930276	44	1017663	50	2947939	46
Stämmer ganska bra	1076753	24	571204	28	1647957	26
Stämmer ganska dåligt	466155	11	210098	10	676253	10
Stämmer mycket dåligt	571204	13	170705	8	741909	11
Vet inte/Ingen åsikt	367672	8	78787	4	446458	7
Total	4412060	100	2048456	100	6460516	100

Fråga 19d Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. Har så stora fördelar att även hemliga nummer bör visas i nummerfönstret

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	695950	16	111615	6	807565	13
Stämmer ganska bra	551507	12	203533	10	755040	12
Stämmer ganska dåligt	965138	22	426762	21	1391900	22
Stämmer mycket dåligt	1739875	39	1181802	58	2921677	45
Vet inte/Ingen åsikt	466155	11	105049	5	571204	9
Total	4418625	100	2028760	100	6447385	100

Fråga 19e Vad tycker du om nummerpresentationer? Ta ställning till följande påstående. De ska inte få användas av myndigheter, eftersom man bör kunna ringa dit anonymt

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	1825227	41	748474	37	2573702	40
Stämmer ganska bra	984835	22	590901	29	1575736	24
Stämmer ganska dåligt	590901	13	354541	17	945441	15
Stämmer mycket dåligt	498983	11	190401	9	689384	11
Vet inte/Ingen åsikt	512114	12	157574	8	669688	10
Total	4412060	100	2041891	100	6453951	100

Fråga 20 I Sverige finns det, vid sidan av straffbestämmelserna om förtal och ärekränkning, ingen lagstiftning som generellt förbjuder företag och enskilda personer att offentligt angripa andras personliga integritet och privatliv. Bör en sådan lagstiftning, som skulle kunna innehålla bestämmelser om både straff och skadestånd, införas?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	1359072	30	623729	31	1982801	30
Ja, men de grundlagsskyddade medierna ska undantas	814130	18	361106	18	1175236	18
Nej	282319	6	157574	8	439893	7
Inte för närvarande, kanske senare om integritetskränkningarna blir grövre och vanligare	1004531	22	525245	26	1529777	23
Avstår från att svara	1057056	23	374237	18	1431293	22
Total	4517109	100	2041891	100	6559000	100

Fråga 21 Anser du att myndigheterna i dag samlar in ...

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
... för mycket information?	439893	10	190401	9	630294	10
... lagom med information?	1759571	39	833827	40	2593398	39
... för lite information?	571204	13	249491	12	820696	12
... ibland för mycket och ibland för lite information?	1201498	27	544942	26	1746440	26
Ingen åsikt	558073	12	242926	12	800999	12
Total	4530240	100	2061587	100	6591827	100

Fråga 22a Har du själv någon gång upplevt att du eller din familjs integritet kränkts av ett beslut som en myndighet har fattat?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja, en gång	308582	7	249491	12	558073	9
Ja, flera gånger	308582	7	98483	5	407065	6
Nej	3886815	86	1707047	83	5593862	85
Total	4503978	100	2055022	100	6559000	100

Fråga 22b Har du (åtminstone i något fall) haft förståelse för myndighetens agerande?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Ja	118180	19	91918	26	210098	22
Nej	433327	71	210098	60	643425	67
Ingen åsikt	59090	10	45959	13	105049	11
Total	610598	100	347975	100	958573	100

Fråga 23a Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Mobiltelefonnummer

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	420196	9	124746	6	544942	8
Ganska känsligt	571204	13	256057	13	827261	13
Inte särskilt känsligt	1523211	34	800999	39	2324210	35
Inte alls känsligt	1759571	39	840392	41	2599964	40
Ingen åsikt	242926	5	26262	1	269188	4
Total	4517109	100	2048456	100	6565565	100

Fråga 23b Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Uppgift om vilka de närmaste familjemedlemmarna är

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	374237	8	164139	8	538376	8
Ganska känsligt	610598	14	196967	10	807565	12
Inte särskilt känsligt	1503514	33	715647	35	2219161	34
Inte alls känsligt	1805530	40	945441	46	2750972	42
Ingen åsikt	203533	5	32828	2	236360	4
Total	4497412	100	2055022	100	6552434	100

Fråga 23c Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Tillgångar och skulder

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	860089	19	308582	15	1168671	18
Ganska känsligt	1359072	30	630294	31	1989366	30
Inte särskilt känsligt	1175236	26	663122	32	1838358	28
Inte alls känsligt	932310	21	420196	21	1352506	21
Ingen åsikt	196967	4	26262	1	223229	3
Total	4523674	100	2048456	100	6572131	100

Fråga 23d Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Bostadsbidrag

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	367672	8	137877	7	505549	8
Ganska känsligt	748474	17	334844	16	1083318	16
Inte särskilt känsligt	1470687	33	800999	39	2271686	35
Inte alls känsligt	1608563	36	695950	34	2304513	35
Ingen åsikt	315147	7	85352	4	400499	6
Total	4510543	100	2055022	100	6565565	100

Fråga 23e Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: A-kassa

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	374237	8	144442	7	518680	8
Ganska känsligt	695950	15	341409	17	1037359	16
Inte särskilt känsligt	1496949	33	807565	40	2304513	35
Inte alls känsligt	1634826	36	682819	33	2317645	35
Ingen åsikt	302016	7	65656	3	367672	6
Total	4503978	100	2041891	100	6545869	100

Fråga 23f Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Hälsotillstånd

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	1109581	25	676253	33	1785834	27
Ganska känsligt	1280285	28	794433	39	2074719	32
Inte särskilt känsligt	958573	21	367672	18	1326244	20
Inte alls känsligt	919179	20	170705	8	1089884	17
Ingen åsikt	229795	5	32828	2	262623	4
Total	4497412	100	2041891	100	6539303	100

Fråga 23g Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Betyg

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	656557	15	374237	18	1030794	16
Ganska känsligt	945441	21	564639	28	1510080	23
Inte särskilt känsligt	1391900	31	630294	31	2022194	31
Inte alls känsligt	1214630	27	393934	19	1608563	25
Ingen åsikt	269188	6	65656	3	334844	5
Total	4477715	100	2028760	100	6506475	100

Fråga 23h Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Medlemskap i en fackförening

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	439893	10	295450	15	735343	11
Ganska känsligt	466155	10	380803	19	846958	13
Inte särskilt känsligt	1641391	37	768171	38	2409562	37
Inte alls känsligt	1615129	36	538376	27	2153505	33
Ingen åsikt	302016	7	39393	2	341409	5
Total	4464584	100	2022194	100	6486778	100

Fråga 23i Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Uppgift om att du har blivit polisanmäld

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	997966	22	558073	27	1556039	24
Ganska känsligt	1267154	28	787868	38	2055022	32
Inte särskilt känsligt	938876	21	387368	19	1326244	20
Inte alls känsligt	919179	21	275754	13	1194933	18
Ingen åsikt	347975	8	39393	2	387368	6
Total	4471150	100	2048456	100	6519606	100

Fråga 23j Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Uppgifter om vem som har talat med vem på telefon

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	1510080	34	912614	45	2422694	37
Ganska känsligt	1142408	25	571204	28	1713613	26
Inte särskilt känsligt	899482	20	341409	17	1240892	19
Inte alls känsligt	630294	14	170705	8	800999	12
Ingen åsikt	308582	7	52525	3	361106	6
Total	4490847	100	2048456	100	6539303	100

Fråga 23k Hur känsligt tycker du det är att följande uppgifter finns i register hos myndigheter: Uppgifter om vilka webbsidor som du har besökt när du surfat på nätet

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket känsligt	1391900	31	873220	42	2265120	35
Ganska känsligt	1083318	24	597466	29	1680785	26
Inte särskilt känsligt	833827	19	361106	18	1194933	18
Inte alls känsligt	551507	12	170705	8	722212	11
Ingen åsikt	610598	14	52525	3	663122	10
Total	4471150	100	2055022	100	6526172	100

Fråga 24a Hur väl stämmer följande påståenden med din uppfattning? Uppgifterna bör alltid få lämnas över till en annan myndighet om den begär det

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	971704	21	229795	11	1201498	18
Stämmer ganska bra	1332810	29	604032	29	1936842	29
Stämmer ganska dåligt	860089	19	630294	31	1490383	23
Stämmer mycket dåligt	1004531	22	518680	25	1523211	23
Vet inte/Ingen åsikt	380803	8	72221	4	453024	7
Total	4549937	100	2055022	100	6604959	100

Fråga 24b Hur väl stämmer följande påståenden med din uppfattning? Redan det att den insamlade myndighetens personal kan ta del av uppgifterna är mycket integritetskränkande för den som uppgifterna gäller

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	938876	21	315147	15	1254023	19
Stämmer ganska bra	1759571	39	820696	40	2580267	40
Stämmer ganska dåligt	860089	19	643425	32	1503514	23
Stämmer mycket dåligt	374237	8	151008	7	525245	8
Vet inte/Ingen åsikt	558073	12	105049	5	663122	10
Total	4490847	100	2035325	100	6526172	100

Fråga 24c Hur väl stämmer följande påståenden med din uppfattning? Problemet är inte att uppgifterna samlas in och förvaras hos en myndighet, utan att det alltför ofta händer att obehöriga personer kommer över uppgifterna (registren "läcker")

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Stämmer mycket bra	2179768	48	952007	46	3131775	48
Stämmer ganska bra	1221195	27	649991	32	1871186	28
Stämmer ganska dåligt	315147	7	164139	8	479286	7
Stämmer mycket dåligt	216664	5	13131	1	229795	3
Vet inte/Ingen åsikt	590901	13	269188	13	860089	13
Total	4523674	100	2048456	100	6572131	100

Fråga 25a Hur viktigt tycker du det är att öka sysselsättningen?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	3762069	83	1661088	81	5423157	83
Ganska angeläget	558073	12	374237	18	932310	14
Inte särskilt angeläget	85352	2	13131	1	98483	1
Inte alls angeläget	26262	1	0	0	26262	0
Ingen åsikt	91918	2	0	0	91918	1
Total	4523674	100	2048456	100	6572131	100

Fråga 25b Hur viktigt tycker du det är att bekämpa den grova brottsligheten?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	4195396	93	1785834	86	5981230	91
Ganska angeläget	249491	6	275754	13	525245	8
Inte särskilt angeläget	13131	0	6566	0	19697	0
Inte alls angeläget	6566	0	0	0	6566	0
Ingen åsikt	65656	1	0	0	65656	1
Total	4530240	100	2068153	100	6598393	100

Fråga 25c Hur viktigt tycker du det är att göra något åt skvallerjournalistiken som kränker andras privatliv?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	1542908	34	492417	24	2035325	31
Ganska angeläget	1700481	38	709081	34	2409562	37
Inte särskilt angeläget	938876	21	728778	35	1667654	25
Inte alls angeläget	190401	4	78787	4	269188	4
Ingen åsikt	124746	3	59090	3	183836	3
Total	4497412	100	2068153	100	6565565	100

Fråga 25d Hur viktigt tycker du det är att fortsätta utbyggnaden av den allmänna kameraövervakningen?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	1037359	23	216664	11	1254023	19
Ganska angeläget	1877752	42	722212	35	2599964	40
Inte särskilt angeläget	1267154	28	860089	42	2127243	32
Inte alls angeläget	196967	4	177270	9	374237	6
Ingen åsikt	137877	3	85352	4	223229	3
Total	4517109	100	2061587	100	6578696	100

Fråga 25e Hur viktigt tycker du det är att stärka FN:s roll som fredsbevarande faktor?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	2626226	58	1260589	61	3886815	59
Ganska angeläget	1359072	30	558073	27	1917145	29
Inte särskilt angeläget	249491	6	151008	7	400499	6
Inte alls angeläget	85352	2	39393	2	124746	2
Ingen åsikt	190401	4	59090	3	249491	4
Total	4510543	100	2068153	100	6578696	100

Fråga 25f Hur viktigt tycker du det är att komma till rätta med den globala uppvärmningen av atmosfären?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	3039857	67	1516646	74	4556502	69
Ganska angeläget	1070187	24	472721	23	1542908	23
Inte särskilt angeläget	164139	4	45959	2	210098	3
Inte alls angeläget	72221	2	13131	1	85352	1
Ingen åsikt	170705	4	13131	1	183836	3
Total	4517109	100	2061587	100	6578696	100

Fråga 25g Hur viktigt tycker du det är att förbättra kontrollen över dem som missbrukar möjligheterna att få behovsprövade bidrag?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	2672185	59	932310	45	3604495	55
Ganska angeläget	1319679	29	879786	43	2199464	34
Inte särskilt angeläget	269188	6	177270	9	446458	7
Inte alls angeläget	59090	1	26262	1	85352	1
Ingen åsikt	183836	4	39393	2	223229	3
Total	4503978	100	2055022	100	6559000	100

Fråga 25h Hur viktigt tycker du det är att öka jämställdheten mellan kvinnor och män?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	2409562	53	1050490	51	3460053	52
Ganska angeläget	1411597	31	741909	36	2153505	33
Inte särskilt angeläget	498983	11	242926	12	741909	11
Inte alls angeläget	105049	2	32828	2	137877	2
Ingen åsikt	105049	2	0	0	105049	2
Total	4530240	100	2068153	100	6598393	100

Fråga 25i Hur viktigt tycker du det är att korta köerna i sjukvården så att var och en får snabbare behandling?

	Utbildningsklass					
	Lägre utbildning (högst 3-årigt gymnasium)		Högre utbildning (eftergymnasial utbildning)		Total	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Mycket angeläget	3794897	84	1542908	75	5337805	81
Ganska angeläget	630294	14	492417	24	1122712	17
Inte särskilt angeläget	19697	0	13131	1	32828	0
Inte alls angeläget	19697	0	6566	0	26262	0
Ingen åsikt	65656	1	6566	0	72221	1
Total	4530240	100	2061587	100	6591827	100

Litteraturförteckning

Offentligt tryck

Propositioner och skrivelser

Prop. 1962:10 *Förslag till brottsbalk*

Prop. 1973:90 *Proposition med förslag till ny regeringsform och ny riksdagsordning, m.m.*

Prop. 1975/76:189 *med förslag om insyn i och kontroll av den militära underrättelsetjänsten*

Prop. 1975/76:202 *med förslag till nya regler om telefonavlyssning vid förundersökning, m.m.*

Prop. 1975/76:204 *om ändringar i grundlagsregleringen av tryckfriheten*

Prop. 1975/76:209 *om ändring i regeringsformen*

Prop. 1977/78:156 *med förslag till passlag*

Prop. 1978/79:2 *med förslag till lag om namn och bild i reklam*

Prop. 1978/79:22 *om fortsatt giltighet av 1969 års lag*

Prop. 1979/80:1 *om socialtjänsten*

Prop. 1979/80:2 *Del A med förslag till sekretesslag, m.m.*

Prop. 1979/80:80 *om följdlagstiftning till nya sekretesslagen*

Prop. 1980/81:28 *om följdlagstiftning till nya sekretesslagen i fråga om hälso- och sjukvården samt den allmänna försäkringen*

Prop. 1981/82:156 *om namnlag*

Prop. 1981/82:186 *om ändring i sekretesslagen (1980:100), m.m.*

Skr. 1983/84:97 *med redogörelse för telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål*

Prop. 1983/84:142 *om ändring i sekretesslagen (1980:100) m.m.*

Skr. 1984/85:104 *med redogörelse för telefonavlyssning vid förundersökning i brottmål*

Prop. 1984/85:189 *om patientjournallag, m.m.*

Prop. 1985/86:80 *om ny förvaltningslag*

Prop. 1986/87:166 *om ny tullagstiftning, m.m.*

- Prop. 1987/88:143 om ändring i brottsbalken, m.m. (förverkande av hjälpmedel vid skadegörelse, m.m.)
- Prop. 1987/88:147 om tvångsvård av vuxna missbrukare, m.m.
- Prop. 1988/89:5 med förslag om ny smittskyddslag, m.m.
- Prop. 1988/89:86 med förslag till utlänningslag, m.m.
- Prop. 1988/89:124 om vissa tvångsmedelsfrågor
- Prop. 1989/90:28 om vård i vissa fall av barn och ungdomar
- Prop. 1989/90:107 om godkännande av FN-konventionen om barnets rättigheter
- Prop. 1989/90:119 om övervakningskameror m.m.
- Prop. 1990/91:58 om psykiatrisk tvångsvård, m.m.
- Prop. 1990/91:60 om offentlighet, integritet och ADB
- Prop. 1990/91:111 om sekretess inom och mellan myndigheter på vårdområdet m.m.
- Prop. 1990/91:118 med förslag till lag om särskild kontroll av vissa utlänningslag, m.m.
- Skr. 1992/93:44 om hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 1991
- Prop. 1992/93:200 Om en telelag och en förändrad verksamhetsform för Televerket, m.m.
- Prop. 1993/94:24 med förslag till ändrade regler om kroppsvisitation och kroppsbesiktning, m.m.
- Skr. 1993/94:46 Hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning vid förundersökning i brottmål under år 1992
- Prop. 1993/94:117 Inkorporering av Europakonventionen och andra fri- och rättighetsfrågor
- Prop. 1993/94:130 Ändringar i brottsbalken, m.m. (ansvarsfrihetsgrunder, m.m.)
- Prop. 1994/95:147 Rätten till förtidspension och sjukpenning samt folkpension för gifta
- Prop. 1994/95:227 Hemlig teleavlyssning och hemlig teleövervakning
- Prop. 1995/96:85 Hemlig kameraövervakning
- Prop. 1995/96:129 Säkerhetskydd
- Prop. 1995/96:166 Tullens befogenheter vid den inre gränsen
- Prop. 1995/96:200 Fristående skolor, m.m.
- Prop. 1996/97:27 Läkemedelsförmåner och läkemedelsförsörjning m.m.
- Prop. 1996/97:121 Systembrister och missbruk inom socialförsäkringssystemen
- Prop. 1996/97:124 Ändring i socialtjänstlagen

- Prop. 1996/97:175 *Ändringar i polislagen, m.m.*
- Prop. 1997/98:42 *Schengensamarbetet*
- Prop. 1997/98:44 *Personuppgiftslag*
- Prop. 1997/98:64 *Lag om allmän kameraövervakning*
- Prop. 1997/98:97 *Polisens register*
- Prop. 1997/98:100 *Förbättrade möjligheter till punktskattekontroll, m.m.*
- Prop. 1997/98:181 *Ökade möjligheter att ingripa mot vissa mc-klubbar, m.m.*
- Prop. 1998/99:34 *Behandling av personuppgifter i skattemyndigheternas brottsförebyggande verksamhet, m.m.*
- Prop. 1998/99:133 *Särskild företrädare för barn*
- Prop. 1999/2000:6 *Förmånsbeskattning av miljöbilar, m.m.*
- Prop. 1999/2000:11 *Personuppgiftslagens överföringsregler*
- Prop. 1999/2000:44 *Psykiatrisk tvångsvård och rättspsykiatrisk vård*
- Prop. 1999/2000:126 *En ny tulllag*
- Prop. 2000/01:33 *Behandling av personuppgifter inom skatt, tull och exekution*
- Prop. 2000/01:68 *Ersättning för ideell skada*
- Prop. 2000/01:80 *Ny socialtjänstlag, m.m.*
- Prop. 2000/01:94 *Radio och TV i allmänhetens tjänst 2002–2005*
- Prop. 2000/01:96 *Sjukersättning och aktivitetsersättning i stället för förtidspension*
- Prop. 2000/01:129 *Ökat informationsutbyte mellan arbetslöshetsförsäkringen, socialförsäkringen och studiestödet*
- Prop. 2001/02:44 *Biobanker inom hälso- och sjukvården, m.m.*
- Skr. 2001/02:52 *Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2000*
- Prop. 2001/02:74 *Yttrandefrihetsgrundlagen och Internet*
- Prop. 2001/02:144 *Lag om behandling av personuppgifter i den arbetsmarknadspolitiska verksamheten*
- Skr. 2002/03:23 *Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2001*
- Prop. 2002/03:36 *Behandling av personuppgifter inom socialtjänsten*
- Prop. 2002/03:38 *Straffansvar för terroristbrott*
- Prop. 2002/03:53 *Stärkt skydd för barn i utsatta situationer, m.m.*
- Prop. 2002/03:74 *Hemliga tvångsmedel – offentliga ombud och en mer ändamålsenlig reglering*
- Prop. 2002/03:110 *Lag om elektronisk kommunikation, m.m.*

- Prop. 2002/03:135 *Behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration*
- Prop. 2002/03:138 *Åtgärder mot klotter och annan skadegörelse*
- Prop. 2003/04:7 *Lag om överlämnande från Sverige enligt en europeisk arresteringsorder*
- Prop. 2003/04:30 *Ny smittskyddslag, m.m.*
- Skr. 2003/04:36 *Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2002*
- Prop. 2003/04:50 *Åtgärder för att klarlägga asylsökandes identitet, m.m.*
- Prop. 2003/04:69 *En ny statlig myndighet för socialförsäkringens administration*
- Prop. 2003/04:74 *Fortsatt giltighet av 1952 års tvångsmedelslag och lagen om hemlig kameraövervakning*
- Prop. 2003/04:93 *Några frågor om sekretess, m.m.*
- Prop. 2003/04:154 *Lag om luftfartsskydd*
- Skr. 2004/05:36 *Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2003*
- Prop. 2004/05:39 *Kvalitet, dokumentation och anmälningsplikt i lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS), m.m.*
- Prop. 2004/05:46 *Avtal med Amerikas förenta stater om utlämning och om internationell rättslig hjälp i brottmål*
- Prop. 2004/05:70 *Ökad patientsäkerhet på läkemedelsområdet*
- Prop. 2004/05:115 *Lag om erkännande och verkställighet inom Europeiska unionen av frysningsbeslut*
- Prop. 2004/05:116 *Ett reformerat underhållsstöd*
- Prop. 2004/05:119 *Ökad säkerhet i pass, m.m.*
- Prop. 2004/05:123 *Stärkt rättsäkerhet och vårdinnehåll i LVM-vården, m.m.*
- Prop. 2004/05:131 *En modernare rättegång – reformering av processen i allmän domstol*
- Prop. 2004/05:143 *Överskottsinformation vid användning av hemliga tvångsmedel m.m.*
- Prop. 2004/05:164 *Tullverkets brottsbekämpning – Effektivare uppgiftsbehandling*
- Skr. 2005/06:8 *Kontroll av postförsändelser*
- Prop. 2005/06:38 *Trygghet, respekt och ansvar – om förbud mot diskriminering och kränkande behandling av barn och elever*

- Skr. 2005/06:53 *Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2004*
- Prop. 2005/06:54 *Utökad möjlighet för Säkerhetspolisen att inhämta information i verksamhet för personskydd*
- Prop. 2005/06:64 *Genetisk integritet, m.m.*
- Prop. 2005/06:99 *Nya vårdnadsregler*
- Prop. 2005/06:129 *Genomförande av EG-direktiven om överföring av passageraruppgifter och uppehållstillstånd för studier*
- Prop. 2005/06:149 *Kvalificerad skyddsidentitet*
- Prop. 2005/06:161 *Sekretessfrågor – skyddade adresser, m.m.*
- Prop. 2005/06:169 *Effektiva skattekontroll, m.m.*
- Prop. 2005/06:173 *Översyn av personuppgiftslagen*
- Prop. 2005/06:177 *Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott*
- Prop. 2005/06:178 *Hemlig rumsavlyssning*
- Prop. 2005/06:195 *Elektroniska kommunikationstjänster m.m. inom psykiatrisk tvångsvård*
- Prop. 2005/06:200 *En kronofogdemyndighet i tiden*
- Skr. 2006/07:8 *Kontroll av postförsändelser*
- Skr. 2006/07:18 *2006 års redogörelse för tillämpningen av lagen (1991:572) om särskild utlänningskontroll*
- Skr. 2006/07:28 *Hemlig teleavlyssning, hemlig teleövervakning och hemlig kameraövervakning vid förundersökning i brottmål under år 2005*
- Prop. 2006/07:46 *Personuppgiftsbehandling hos Försvarmakten och Försvarets radioanstalt*

Statens offentliga utredningar

- SOU 1938:44 *Förslag till rättegångsbalk*
- SOU 1948:7 *Betänkande angående säkerhetstjänstens verksamhet*
- SOU 1964:15 *Utlåtande av Juristkommissionen i Wennerström-affären*
- SOU 1964:17 *Rapport av parlamentariska nämnden i Wennerström-affären*
- SOU 1970:47 *Skydd mot avlyssning*
- SOU 1972:47 *Data och integritet*
- SOU 1974:85 *Fotografering och integritet*
- SOU 1975:75 *Medborgerliga fri- och rättigheter*

- SOU 1975:95 *Telefonavlyssning*
SOU 1978:34 *Förstärkt skydd för fri- och rättigheter*
SOU 1978:48 *Reklam och integritet*
SOU 1978:54 *Personregister – Datorer – Integritet*
SOU 1980:8 *Privatlivets fred*
SOU 1982:63 *Polislag*
SOU 1983:70 *Värna yttrandefriheten*
SOU 1984:54 *Tvångsmedel, anonymitet, integritet*
SOU 1988:18 *Rapport av Parlamentariska kommissionen med anledning av mordet på Olof Palme*
SOU 1990:51 *Säkerhetspolisens arbetsmetoder, personalkontroll och meddelarfrihet*
SOU 1992:23 *Kontrollfrågor i tuldatoriseringen*
SOU 1992:84 *Ersättning för kränkning genom brott*
SOU 1992:110 *Information och den nya informationsteknologin – straff- och processrättsliga frågor m.m.*
SOU 1994:63 *Personnummer – Integritet och effektivitet*
SOU 1994:131 *Skyddet vid den inre gränsen*
SOU 1995:47 *Tvångsmedel*
SOU 1995:66 *Polisens användning av övervakningskameror vid förundersökning*
SOU 1996:63 *Medicinska undersökningar i arbetslivet*
SOU 1997:39 *Integritet – Offentlighet – Informationsteknik*
SOU 1998:9 *Integritet – Effektivitet – Skattebrott*
SOU 1998:46 *Om buggning och andra hemliga tvångsmedel*
SOU 2000:19 *Från dubbla spår till elevhälsa*
SOU 2000:77 *Omhändertagen – Samhällets ansvar för utsatta barn och unga*
SOU 2000:97 *Rätt underlag – rätt beslut*
SOU 2001:3 *Offentlighetsprincipen och den nya tekniken*
SOU 2001:28 *Utvidgat grundlagskydd och andra frågor om tryck- och yttrandefrihet*
SOU 2001:47 *En handläggningslag – förfarandet hos försäkringskassorna*
SOU 2001:92 *Behandling av personuppgifter i polisens verksamhet*
SOU 2002:18 *Personlig integritet i arbetslivet*
SOU 2002:87 *Rikets säkerhet och den personliga integriteten.*
SOU 2002:97 *Ordning och reda bland allmänna handlingar*
SOU 2002:110 *Allmän kameraövervakning*
SOU 2002:121 *Skollag för kvalitet och likvärdighet*
SOU 2003:32 *Vår beredskap efter den 11 september*

- SOU 2003:34 *Försvarsunderrättelseverksamhet och säkerhetstjänst, Integritet – Effektivitet*
- SOU 2003:74 *Ökad effektivitet och rättssäkerhet i brottsbekämpningen*
- SOU 2003:99 *Ny sekretesslag*
- SOU 2003:103 *Sekretess i elevernas intresse – Dokumentation, samverkan och integritet i skolan*
- SOU 2004:6 *Översyn av personuppgiftslagen*
- SOU 2004:20 *Genetik, integritet och etik*
- SOU 2004:50 *Skolans ansvar för kränkningar av elever*
- SOU 2004:108 *Personsskyddsutredningen*
- SOU 2004:110 *Gränskontrolllag – effektivare gränskontroll*
- SOU 2004:112 *Frågor om förmyndare och ställföreträdare för vuxna*
- SOU 2005:38 *Tillgång till elektronisk kommunikation i brottsutredningar m.m.*
- SOU 2005:78 *Etikprövningslagen – vissa ändringsförslag*
- SOU 2005:114 *Socialförsäkringsbalk*
- SOU 2005:117 *Ett effektivare brottmålsförfarande – några ytterligare åtgärder*
- SOU 2006:9 *Kontroll av varor vid inre gräns*
- SOU 2006:18 *Kustbevakningens personuppgiftsbehandling Integritet – Effektivitet*
- SOU 2006:22 *En sammanhållen diskrimineringslagstiftning*
- SOU 2006:48 *Bidragsbrott*
- SOU 2006:82 *Patientdatalag*
- SOU 2006:98 *Ytterligare rättsäkerhetsgarantier vid användandet av hemliga tvångsmedel, m.m.*

Departementsserien

- Ds Ju 1981:22 *Hemlig avlyssning m.m.*
- Ds Fö 1980:8 *Verksamheten vid IB m.m.*
- Ds Ju 1994:51 *Skyddet för enskilda personers privatliv*
- Ds 1996:59 *Allas vårt ansvar – ett nationellt brottsförebyggande program*
- Ds 2000:27 *Vad kostar det att regera?*
- Ds 2002:60 *En ny lag om behandling av personuppgifter inom socialförsäkringens administration*
- Ds 2003:13 *Överskottsinformation*
- Ds 2003:25 *Självsaneringen av Internet*

- Ds 2004:8 *Ökad säkerhet i pass m.m.*
Ds 2004:35 *Genetiska fingeravtryck*
Ds 2005:6 *Brott och brottsutredning i IT-miljö*
Ds 2005:13 *Försäkringsbolags tillgång till patientjournaler*
Ds 2005:21 *Tvångsmedel för att förebygga eller förhindra allvarlig brottslighet*
Ds 2005:30 *En anpassad försvarsunderrättelseverksamhet*
Ds 2005:50 *Personuppgiftsbehandling hos Försvarsmakten och Försvarets radioanstalt*
Ds 2005:53 *Hemliga tvångsmedel m.m. under en stärkt parlamentarisk kontroll*

Övrigt

Avrapportering av uppdrag om etikprövning av viss forskning, Vetenskapsrådets rapport (dnr U2003/4070/F)

Behandling av personuppgifter hos social- och miljöförvaltningen, Datainspektionens rapport 2004:1

Buggning och hemlig kameraövervakning – statliga tvångsingrepp i privatlivet, Svenska Helsingforskommitténs rapport, 2000

Behandling av personuppgifter i grundskolan, Datainspektionens rapport 2002:2

Elektroniskt informationsutbyte – myndighetsgemensamma rättsfrågor, Samsetrapport 2005:1

Europarådets rekommendation No. R (87) 15 om användning av personuppgifter inom polissektorn

Europarådets rekommendation No. R (89) 14 om etiska frågor rörande hiv-infektion i hälso- och sjukvården, m.m.

Europarådets rekommendation No. R (92) 1 om användning av DNA-analys inom ramen för det straffrättsliga systemet

Fusk?, Försäkringskassans vägledning 2004:1

Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten, Socialstyrelsens handbok, 2006

Hemlig rumsavlyssning, promemorie utarbetad inom justitiedepartementet (dnr Ju2005/5765/Å)

Informationsutbyte kräver bra förutsättningar – En utvärdering av informationsutbytet mellan arbetslöshetskassorna, Arbetsmarknadsverket och Försäkringskassan, Statskontorets rapport 2006:7

JO 1984:1 Moderna efterforskningsmetoder i skatte- och kronofogdemyndigheternas verksamhet – en undersökning av laglighet och lämplighet

Nationella kvalitetsregister, Datainspektionens rapport 2002:1

Offentligt eller hemligt, Skatteverkets handledning, 2003

Ordningsregler för en trygg och lärande skolmiljö, Skolverket, 2006

Personuppgifter i vårdregister, Datainspektionens rapport 2003:4

Service och konkurrens, Post- och telestyrelsens rapport PTS-ER-2006:17

Skyddsutredningar avseende barn, Socialdepartementet (dnr S2006/6778/ST)

Spelregler för press, TV, radio, Pressens Samarbetsnämnd, 2002

Teknikbundna spaningsmetoder, Rikspolisstyrelsens rapport 1996:4

Tystnadsplikt och hantering av abonnentuppgifter, Post- och telestyrelsens rapport PTS-ER 2006:7

Utökad användning av hemliga straffprocessuella tvångsmedel och skyddet för den personliga integriteten, Rapport från Svenska avdelning av Internationella Jurist Kommissionen, 2006

Ökad tillgänglighet till patientuppgifter, Datainspektionens rapport 2005:1

Litteratur

Ragna Aarli, *Vern av "privatlivets fred"*, Tidsskrift for Rettsvitenskap 2005 s. 525–573

Reijo Aarnio, *Integritetsskydd i arbetslivet*, Nordiskt Juristmöte 2002

Olle Abrahamsson, *Lagstiftningspolitiken i den nationella lagberedningen*, SvJT 2003 s. 1–17

Olle Abrahamsson, *Integritetsskyddet i lagstiftningen*, SvJT 2006 s. 410–424

Olle Abrahamsson, *Integritetsskydd och effektivitetsbänsyn i lagstiftningsarbetet*, Tidsskrift för Sveriges Domareförbund, 3/2006 s. 25–33

Olle Abrahamsson, *Kammaren bakom butiken*, Advokaten nr 5/2006 s. 10–11

Georg Apenes, *Fra tillit til kontroll: tolv samtaler om politikk, teknologi og personvern*, 2005

Hans-Gunnar Axberger, *Pressetik 1994*

Ludvig Beckman, *Staten måste agera på etikens slagfält*, Tidsskriften Axess, juni 2002

Ludvig Beckman, *Demokrati och genetisk integritet*, SvJT 2004 s. 487–503

Ludvig Beckman, *Godtagbart i ett demokratiskt samhälle? De hemliga tvångsmedlen och rätten till personlig integritet*, SvJT 2006 s. 1–22

Bertil Bengtsson och Erland Strömbäck, *Skadeståndslagen, En kommentar*, 2002

Håkan Berglund och Robert Sjödin, *Storebror ser dig!: kartläggning av den personliga integriteten*, C/D-uppsats 2004:02, Luleå Tekniska Universitet

Patricia Blanc-Gonnet Jonason, *Integritetsskyddet och offentlighetsprincipen i IT-samhället*, ur Festskrift till Peter Seipel, 2006, s. 51–76

Anitha Bondestam, *Gråt inte över spilld mjölk*, 2006

Hans Danelius, *Mänskliga rättigheter i europeisk praxis*, 2 uppl., 2002 (citeras *Danelius*)

Claes Eklundh, *JO, domstolarna och de hemliga tvångsmedlen*, JT 2003-04 s. 17–27

Anders Eriksson, *Brottsbekämpningen och den personliga integriteten*, JT 1999–2000 s. 783–793

D.I. Fischer, *Mänskliga rättigheter, En introduktion*, 2 uppl. 2003

Janne Flyghed (red.), *Brottsbekämpning – mellan effektivitet och integritet*, 2000

Janne Flyghed och Magnus Hörnqvist, *Laglöst land – Terroristjakt och rättsäkerhet i Sverige*, 2003

Jan Freese, *Rapport om skyddet för enskilda personers privatliv, ett mer samlat grepp*, Justitiedepartementet, 1995

Kristoffer Gunnartz, *Välkommen till övervakningssamhället*, 2007

Mikael Hidén, *Brottsbekämpning och grundrättigheterna*, Nordiskt Juristmöte 2002

Lars Ilshammar, *Offentlighetens nya rum: teknik och politik i Sverige 1969–1999*, doktorsavhandling vid Örebro universitet, 2002

Nils Jareborg, *Brotten I – Grundbegrepp: Brotten mot person*, 2 uppl., 1984

Nils Jareborg, *Brotten II — Förmögenhetsbrotten*, 2 uppl., 1986

Maria Johansen, *Offentlig skrift om det hemliga*, 2005

Knut H. Kallerud, *Terrorbekjempelse og menneskerettigheter – hvordan sikres den enkeltes beskyttelse?*, Nordiskt juristmöte 2005

Anders Knutsson, *Åsiktsregistrering och telefonavlyssning*, SvJT 2003 s. 375

Göran Lambertz, *Det allmännas skadeståndsansvar i framtiden – trender och utvecklingsmöjligheter*, JT 2004-05 s. 3–24

Reidunn Laurén, *Integriteten i det öppna samhället*, Kristdemokratisk Debatt nr 3-4/2003, s. 5–9

Jesper Lett, *Patienters rättigheter*, Nordiskt juristmöte 1981

Marianne Levin, *Egen bild och integritetsskydd*, ur Festskrift till Peter Seipel, 2006 s. 329–352

Åke Lögberg, *Personlighetsrätt*, 1972

Göran Regner, *Användning av hemliga tvångsmedel*, SvJT 2003 s. 373

Göran Regner m.fl., *Sekretesslagen, En kommentar* (citeras Regner m.fl.)

Elisabet Rynning, *Patientuppgifter som forskningsresurs*, FT 1/2003 s. 95–126

Elisabet Rynning, *Integritetsskyddet i forskningen – en känslig historia*, FT 4/2005 s. 459–486

Eva Ryrstedt, *Barnets rätt att komma till tals i frågor om vårdnad, boende och umgänge*, JT 2005-06 s. 303–348

Örnulf Röhnebaek, *Ytringsfrihet på Internet*, Nordiskt juristmöte 2002

Tolle Stabell, *Menneskerettigheter och grunnrettigheter – er lovgiverens råderom blitt for innsnevret?*, Nordiskt juristmöte 2005

Are Stenvik, *Rettsbeskyttelse av personlig saerpreg*, *Tidsskrift for rettsvitenskap*, nr. 5, 2003

Pär Ström, *Övervakad – elektroniska fotspår och snokarsambället*, 2003

Pär Ström, *Med storebror i oppfinnarverkstan*, 2006

Stig Strömholm, *Integritetsskyddet – Ett försök till internationell lägesbestämning*, SvJT 1971 s. 695 f.

Stig Strömholm, *Integritetsskydd i massmedia*, Nordiskt juristmöte 1978

Stig Strömholm, *Individens skyddade personlighetsfär*, ur *Om våra rättigheter*, Antologi utgiven av rättsfonden, 1980

Markku Suksi, *Finlands statsrätt*, 2002

Gustav Svensson, *Barns bestämmanderätt i medicinska frågor*, JT 2005-06 s. 866–887

SvJT 2007 s. 1–180, Temanummer om brottsbekämpning, rätts-säkerhet och integritet med bidrag av 18 författare

Tor Sverne, *Lagar och grundläggande principer*, ur antologin *Nedsatt beslutsförmåga – vem bestämmer för patienten?*, 1998

Christina Thornell, *Integritetsskydd och personregister – En studie av den svenska rättssituationen*, IRI-rapport 1982:2

Dennis Töllborg, *Buggning?*, SvJT 2003 s. 382

Alan F. Westin, *Privacy and freedom*, 1967

Nordal Åkerman (red.), *Kontroll av individen*, 1972

Sören Öman, *Särskilda registerföfattningar*, ur *Festskrift till Peter Seipel*, 2006, s. 685–705

Sören Öman, *Integritetsskyddets nya utmaningar*, JFT 1/2004 s. 89–94